

Paziņojums Nr.

Saturs

Lappuse

III Sagatavošanā esoši tiesību akti

Ekonomikas un sociālo lietu komiteja

434. plenārajā sesijā, kas notika 2007. gada 14. un 15. martā

2007/C 161/01	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Iedzīvotāju novecošanas ietekme uz ekonomiku un budžetu"	1
2007/C 161/02	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Padomei, Eiropas Parlamentam un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai par nepieciešamību izveidot savstarpēji koordinētu stratēģiju, lai uzlabotu cīņu pret izvairīšanos no nodokļu maksāšanas" COM(2006) 254 galīgā redakcija — 2006/0076 (COD)	8
2007/C 161/03	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja "Mājoklis un reģionālā politika"	17
2007/C 161/04	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Priekšlikums Padomes direktīvai par netiešajiem nodokļiem, ko uzliek kapitāla piesaistīšanai" (Pārstrādāta versija) COM(2006) 760 galīgā redakcija — 2006/0253 (CNS)	23
2007/C 161/05	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par Kopienā reģistrētu smago kravas transportlīdzekļu modernizēšanu, aprīkojot tos ar spoguļiem" COM(2006) 570 galīgā redakcija — 2006/0183 (COD)	24
2007/C 161/06	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par Eiropas Tehnoloģijas institūta izveidi" COM(2006) 604 galīgā redakcija/2 — 2006/0197 (COD)	28
2007/C 161/07	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par lauksaimniecības un mežsaimniecības riteņtraktoru redzamības lauku un priekšējā stikla tīrītājiem" (Kodificēta versija) COM(2006) 651 galīgā redakcija — 2006/0216 (COD)	35
2007/C 161/08	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par noteiktām lauksaimniecības vai mežsaimniecības riteņtraktoru daļām un parametriem" (Kodificēta versija) COM(2006) 662 galīgā redakcija — 2006/0221 (COD)	36

2007/C 161/09	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par lauksaimniecības vai mežsaimniecības riteņtraktoru maksimālo projektēto ātrumu un kravas platformām" (Kodificēta versija) COM(2006) 667 galīgā redakcija — 2006/0219 (COD)	37
2007/C 161/10	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par lauksaimniecības un mežsaimniecības riteņtraktoru stūres iekārtu" (Kodificēta versija) COM(2006) 670 galīgā redakcija — 2006/0225 (COD)	38
2007/C 161/11	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par aizliegumiem saistībā ar patērētāju interešu aizsardzību" (Kodificēta versija) COM(2006) 692 galīgā redakcija — 2003/0099(COD)	39
2007/C 161/12	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko atceļ Padomes 1971. gada 26. jūlija Direktīvu 71/304/EEK par ierobežojumu atcelšanu attiecībā uz pakalpojumu sniegšanas brīvību saistībā ar valsts [būvdarbu] pasūtījumu līgumiem un attiecībā uz valsts [būvdarbu] pasūtījumu līgumu piešķiršanu līgumslēdzējiem, kas veic darbību ar aģentūru vai filiāļu starpniecību" COM (2006) 748 galīgā redakcija — 2006/0249 (COD)	40
2007/C 161/13	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai, ar ko tuvina dalībvalstu tiesību aktus attiecībā uz preču zīmēm" (Kodificēta versija) COM(2006) 812 galīgā redakcija — 2006/0264 (COD)	44
2007/C 161/14	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "25 akti, kuri steidzami jāpielāgo Padomes 1999. gada 28. jūnija Lēmumam 1999/468/EK, ar ko nosaka Komisijai piešķirto ieviešanas pilnvaru īstenošanas kārtību, kurā grozījumi izdarīti ar Padomes 2006. gada 17. jūlija Lēmumu 2006/512/EK" COM(2006) 901, 902, 903, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926 galīgā redakcija	45
2007/C 161/15	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar kuru nosaka Kopienas pamatprincipus pesticīdu ilgtspējīgas lietošanas nodrošināšanai" COM(2006) 373 galīgā redakcija — 2006/0132 (COD)	48
2007/C 161/16	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam, ar ko atceļ Padomes Direktīvu 68/89/EEK par dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu attiecībā uz neapstrādāto kokmateriālu klasifikāciju" COM(2006) 557 galīgā redakcija — 2006/0178 (COD)	53
2007/C 161/17	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Dzīvnieku labturību apliecinošs marķējums"	54
2007/C 161/18	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu un nosaka XI pielikuma saturu" COM(2006) 7 galīgā redakcija. — 2006/0008 (COD)	61
2007/C 161/19	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Ģimene un demogrāfiskās izmaiņas"	66
2007/C 161/20	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai par darba ņēmēju aizsardzību to darba devēja maksātnespējas gadījumā (kodificēta versija)" COM(2006) 657 galīgā redakcija	75
2007/C 161/21	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Zaļā grāmata — Eiropas Savienības pilsoņu diplomātiskā un konsulārā aizsardzība trešās valstīs" COM(2006) 712 galīgā redakcija	75

2007/C 161/22	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “Komisijas paziņojums — Kopienas Lisabonas programmas īstenošana: Vispārējās nozīmes sociālie pakalpojumi Eiropas Savienībā” COM(2006) 177 galīgā redakcija	80
2007/C 161/23	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja Atzinums par tematu “Komisijas Paziņojums Padomei un Eiropas Parlamentam — Eiropas dinamisma saglabāšana — ilgtspējīga attīstība mūsu kontinentā — Eiropas Komisijas 2001. gadā publicētās Transporta baltās grāmatas vidusposma pārskats” COM(2006) 314 galīgā redakcija	89
2007/C 161/24	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par biroja iekārtu energoefektivitātes marķēšanas programmu” COM(2006) 576 galīgā redakcija — 2006/0187 (COD)	97
2007/C 161/25	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko konkurences noteikumus attiecina uz pārvadājumiem pa dzelzceļu, autoceļiem un iekšējiem ūdensceļiem” COM(2006) 722 galīgā redakcija — 2006/0241 (COD)	100

III

(Sagatavošanā esoši tiesību akti)

EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJA

434. PLENĀRAJĀ SESIJĀ, KAS NOTIKA 2007. GADA 14. UN 15. MARTĀ

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “Iedzīvotāju novecošanas ietekme uz ekonomiku un budžetu”

(2007/C 161/01)

Eiropas Komisija saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 262. pantu 2006. gada 16. maijā nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu “Iedzīvotāju novecošanas ietekme uz ekonomiku un budžetu”

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Ekonomiskās un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2007. gada 23. februārī. Ziņotāja — FLORIO kdze.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 434. plenārajā sesijā, kas notika 2007. gada 14. un 15. martā (14. marta sēdē), ar 109 balsīm par un 2 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi.

1.1 Iesniedzot šo izpētes atzinumu, EESK atbild uz Eiropas Komisijas priekšsēdētāja vietnieces Margot Wallström kdzes vēstuli, vienlaicīgi ņemot vērā iepriekšējos atzinumus, kas pieņemti pēdējo gadu laikā un kuros izklāstītas pārdomas, analīze un priekšlikumi, ko Komiteja ir izstrādājusi par šo jautājumu.

Darba tirgus

1.2 EESK uzskata, ka jāturpina virzība uz Lisabonas mērķu sasniegšanu demogrāfiskās politikas jomā. Šajā sakarā darba tirgū notiekošās straujās demogrāfiskās pārmaiņas padara neatliekamus pasākumus, kas atrisinātu ar tām saistītās problēmas:

- palielināt nodarbinātības līmeni to strādājošo kategorijā, kas vecāki par 50 gadiem, iespēju robežās gan algotā darbā, gan pašnodarbinātībā,
- veicināt instrumentus, kas atbalsta gados vecāku bezdarbnieku reintegrāciju un pārkvalifikāciju, lai viņiem nodrošinātu pienācīgu pensiju,
- ierobežot darbinieku, kas vecāki par 50 gadiem un kuri vēlas turpināt strādāt, atstumšanu no darba tirgus.

1.3 Ir jāierobežo gados vecāku darbinieku atstumšana no darba vietām, turklāt lielāka uzmanība jāvelta gados vecāku darbinieku iekļaušanai ražošanas aprītē.

1.4 Darba vietai jāatbilst darba ņēmēja gūtajai izglītībai un profesionālajai pieredzei bez jebkādas paaudžu diskriminācijas. Tādēļ EESK aicina dalībvalstis transponēt savos tiesību aktos un piemērot Direktīvu, 2000/78/EK ar ko nosaka kopēju sistēmu vienlīdzīgai attieksmei pret nodarbinātību un profesiju.

1.5 Lai panāktu labāku darba organizāciju, ir nepieciešams veicamā darba novērtējums (saistīts ar risku, smags vai vienveidīgs).

Mūžizglītība

1.6 Mūžizglītības programmas ir priekšnosacījums darbinieku, kas vecāki par 50 gadiem, labākai novērtēšanai gan uzņēmumos, gan ārpus tiem. Tāpēc paraugpraksi gadījumi ir jāizpilda un jāpārbauda, kā tas ir paredzēts Eiropas sociālo partneru iesniegtajos ikgadējos uzraudzības ziņojumos.

1.7 Kvalitatīvu nodarbinātību veicinošai politikai ir jāvirza un jāveido iedzīvotāju paaudzes visas darba dzīves garumā. Tas nozīmē sociālo partneru un visu ieinteresēto ekonomisko un sociālo dalībnieku aktīvu līdzdalību vietējā, valsts un Eiropas līmenī.

Paaudžu savstarpējais pakts

1.8 Pētniecība un jauninājumi ir galvenais ieguldījums gan šodienas Eiropas iedzīvotājiem, gan nākamajām paaudzēm. Tāpēc jaunieši ir jārosina iestāties zinātniskajās fakultātēs un jārada atbilstoši apstākļi nodarbinātībai tehnoloģijas un pētniecības nozarēs.

Eiropas Savienībai ir jāizlīdzina atšķirības ar citām valstīm, kā, piemēram, Ķīnu un Indiju, kuras pēdējos gados šajās jomās ir spērušas milzu soļus uz priekšu.

1.9 Investējot mazāk attīstītos reģionos, jauniešiem tiek dota iespēja tos nepamest un kļūt par teritoriālās attīstības un pārkvalifikācijas īstenotājiem.

1.10 2007. gadā, kas veltīts vienlīdzīgām iespējām, vajadzētu koncentrēt analīzi uz to, kā panākt privātās un darba dzīves līdzsvaru, lai pagaidu rakstura un grūtas situācijas neietekmētu mātes un tēva lomas izvēli un lai ģimene nebūtu viena, risinot ne tikai ekonomiska rakstura problēmas, kas saistītas ar bērna piedzimšanu.

Sievietes un darba tirgus ES

1.11 EESK uzskata, ka jāatbalsta svarīgu direktīvu, kā, piemēram, par bērna kopšanas atvaļinājumu, piemērošana, ka jānodrošina bērnu aprūpes iestāžu un gados vecu cilvēku aprūpes un palīdzības pakalpojumi, ka nekavējoties jāizlīdzina plaša starp vīriešu un sieviešu darba algām, jācīnās pret darba vietu pagaidu raksturu un nestabilitāti, kas ir par iemeslu daudzu Eiropas sieviešu nabadzībai. Ir jāveicina arī iniciatīvas, kas mudinātu vīriešus vairāk uzņemties ģimenes pienākumus. Dzimstībai un sieviešu nodarbinātībai nav jābūt pretrunā. Tāpēc ir jāpieņem visi instrumenti, lai nodrošinātu mātēm iespēju apvienot rūpes par bērniem ar profesionālo dzīvi.

1.12 Arī uzņēmējdarbības jomā ir jāveic pasākumi, kas nodrošina sievietēm izdevību un iespēju nokļūt vadošos amatos.

Imigrācijas loma un nozīme saistībā ar demogrāfiskām pārmaiņām

1.13 Lai risinātu ar iedzīvotāju novecošanu saistītās problēmas, imigrācija ir viens no nepieciešamajiem risinājumiem. Saskaņotas integrācijas un nodarbinātības politiku jomas

var būt izaugsmes un attīstības virzītājspēks. Jāizmanto imigrantu zināšanas, profesionālā pieredze un izglītība.

ES labklājības (welfare) sistēmu ilgtspēja

1.14 Labklājības sistēmu (welfare) ilgtspēju jānodrošina ar virkni pasākumu, kuri nelabvēlīgi neiespaidos tās galīgo mērķi, kas noteikts ES līgumos (2. pants). Tādēļ, pirmkārt, ir jānodrošina Eiropas sociālā modeļa ilgtspēja, un, otrkārt, jāturpina virzīties uz tam raksturīgajiem universāluma un līdztiesības mērķiem.

1.15 Ņemot vērā to nozīmi, ir jānodrošina un jāatbalsta vispārējās nozīmes sociālie pakalpojumi, kā arī sociālās ekonomikas dalībnieki. Brīvprātīgās apvienības, kurās darbojas vecāka gadagājuma iedzīvotāji, veic nozīmīgu sociālo darbību, kura jāatbalsta un jāizmanto.

Pensiju sistēmu ilgtspēja

1.16 Eiropas Savienības un dalībvalstu mērķim vajadzētu būt šādam — nodrošināt nākamajām paaudzēm mierīgas un pieņemamas vecumdienas, tātad atbilstošas pensiju sistēmas. Papildu pensijām, ja tādas izrādās nepieciešamas, jābūt uzticamām, drošām un pasargātām no neprognozējamām finanšu tirgus svārstībām.

1.17 Cīņa pret nenodrošinātu darbu nozīmē arī gados jaunu darbinieku pārliecināšanu par pienācīgu pensiju, līdz ar to novēlotas ienākšanas darba tirgū samazināšanu.

1.18 Pensiju sistēmas ilgtspēja jāanalizē, ņemot vērā virkni sarežģītu elementu, kurus nevar attiecināt vienīgi uz iedzīvotāju novecošanu.

1.19 Dažās ES valstīs pamatmērķim, lai nodrošinātu pensiju sistēmu ilgtspēju, jābūt saliedētai cīņai pret izvairīšanos no nodokļu un nodevu maksāšanas.

Iedzīvotāju novecošanas ietekme uz veselību

1.20 Veselības jomā iedzīvotāju novecošana galvenokārt nozīmēs investīcijas profilaksē, aprūpes pakalpojumu kvalitātē un pētniecībā, sevišķi to slimību jomā, kas galvenokārt ir izplatītas gados vecu iedzīvotāju vidū un uz kurām jākoncentrē pūliņi un pētījumi.

1.21 Sakarā ar iedzīvotāju novecošanu veselības un drošības jautājumi arī darba tirgū iegūs citas iezīmes un tiks pakļauti pārmaiņām, kuras vajadzēs uzmanīgi analizēt un izvērtēt.

1.22 EESK uzskata, ka ES dalībvalstīm, saskaņojot ar sociāla-jiem partneriem, jāsteno kopīgas programmas nelaimes gadījumu darbavietā un arodslimību profilakses jomā, sevišķi saistībā ar darbinieku vecumu. Uzraudzība un informācijas apmaiņa ir svarīgi instrumenti.

1.23 Gados vecākiem darbiniekiem jāļauj brīvi izvēlēties, vai turpināt darba dzīvi, ņemot vērā darba veidu un izvērtējot profesijai raksturīgos riskus, vienveidību un darba smagumu.

1.24 EESK apņemas turpināt padziļināt darbu demogrāfisko pārmaiņu jomā, novērtēt tās un izvirzīt priekšlikumus, apzinoties, ka jautājums ir sarežģīts un turpmākajos gados tas prasīs visu iestāžu pārstāvju, ekonomisko un sociālo dalībnieku līdzdalību, lai meklētu risinājumus jaunajām problēmām. Komiteja apņemas turpināt iedziļināties šajā atzinumā aplūkotojamos tematos saskaņā ar Reglamentu.

2. Ievads.

2.1 Eiropas Komisijas priekšsēdētāja vietniece Margot Wallström kdze, lūdza Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai izstrādāt izpētes atzinumu par Komisijas un ES Ekonomiskās politikas komitejas nesen publicēto ziņojumu par iedzīvotāju novecošanas ietekmi uz ekonomiku un budžetu visās ES dalībvalstīs.

2.2 Ņemot vērā jautājuma un ar to saistīto politikas jomu plašumu, Wallström kdze, izsakot šo lūgumu, aicināja Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju izteikties par jautājumiem, kas tieši vai netieši ir saistīti ar darba dzīvi, un par dažiem ar to saistītiem aspektiem — veselību, pensiju sistēmām, mūžizglītību.

2.3 Dublinas Eiropas dzīves un darba apstākļu uzlabošanas fonds ir veicis daudzus pētījumus par iedzīvotāju novecošanas problēmu un analizējis tās ietekme uz Eiropas iedzīvotājiem un darba ņēmējiem.

2.4 Iedzīvotāju novecošanu veicina vairāki faktori: dzimstības samazināšanās, dzīves ilguma palielināšanās, kā arī pēc kara dzimušās paaudzes un nākotnē arī 60-to gadu demogrāfiskā sprādziena (*baby-boom*) paaudzes pakāpeniska aiziešana no ekonomiski aktīvās dzīves⁽¹⁾; tas ir faktors, kuram ir un būs tieša ietekme uz darbaspējīga vecuma iedzīvotājiem.

2.5 Saskaņā ar Eurostat prognozēm 25 valstu ES par 65 gadiem vecāku iedzīvotāju skaitam vajadzētu pieaugt no 75 miljoniem 2005. gadā līdz aptuveni 135 miljoniem 2050. gadā. Tiek paredzēts, ka viņu procentuālais daudzums attiecībā pret visiem 25 dalībvalstu iedzīvotājiem sasniegs 30 % ar vislielāko skaitu Spānijā (36 %) un Itālijā (35 %) un vismazāko skaitu Luksemburgā (22 %) un Holandē (23 %).

⁽¹⁾ EESK jau agrāk ir uzsvērusi mērķtiecīgu pētījumu nepieciešamību, kas analizētu novecošanas parādību ES; skat. atzinumu sakarā ar Septīto pētniecības pamatprogrammu "Izpētes nepieciešamība demogrāfisko izmaiņu jomā" OV C 74, 23.03.2005., 44. lpp. Skat. arī 1. zemsvītras piezīmi.

2.6 Iedzīvotāju novecošanai dalībvalstīs ir nozīmīgas sociālās un ekonomiskās sekas, un tās rada nepieciešamību modernizēt budžeta un labklājības (*welfare*) politiku jomas.

2.7 Novecošana ietekmē visu valsts ekonomiku: darba tirgu, ražīgumu, tehnoloģiskos jauninājumus un ekonomisko izaugsmi, jo neizbēgami mainās iedzīvotāju vajadzības un iespējas.

3. Novecošana un darba tirgus.

3.1 Lisabonas stratēģijā ir ņemts vērā arī gados vecāku strādājošo nodarbinātības līmenis: sākumā izvirzītais, bet vēl nesasniegtais mērķis bija līdz 2010. gadam pārsniegt 50 % līmeni gados vecāku cilvēku nodarbinātībā.

3.2 No vienas puses, iedzīvotāju novecošana nozīmē iedzīvotāju vidēja vecuma pieaugumu, no otras puses, tā samazina kopējo darbaspējīgā vecumā esošo iedzīvotāju skaitu, jo jaunieši vecāko paaudzi neaizvieto skaitliski atbilstošā daudzumā. Turklāt jaunieši arvien vēlāk iesaistās darba dzīvē⁽²⁾.

3.3 Tātad iedzīvotāju novecošana ievērojami ietekmē un izmaina darba tirgu. Rezultātā ir neatliekami vajadzīgi pasākumi šādu mērķu sasniegšanai:

— palielināt nodarbinātības līmeni algotā darbā to strādājošo kategorijā, kas ir vecāki par 50 gadiem, un nelikt viņiem šķēršļus kā pašnodarbinātajiem,

— veicināt instrumentus, kas atbalsta gados vecāku bezdarbnieku reintegrāciju (tajā skaitā pārkvalifikāciju), lai viņiem nodrošinātu pienācīgu pensiju,

— ierobežot darbinieku, kas vecāki par 50 gadiem un kuri vēlas turpināt strādāt, atstumšanu no darba tirgus,

— veicināt jauniešu piekļuvi darba tirgum ar sakārtotiem darba līgumiem, kas veicina nepārtrauktību un darba dzīves uzlabošanu.

⁽²⁾ Skat. neseno Eiropas Komisijas paziņojumu "Eiropas demogrāfiskā nākotne — kā pārvērst problēmu par iespēju", COM(2006) 571.

3.4 Iedzīvotāju novecošanas sekas skar ne vien strādājošos, bet arī uzņēmējus. Paaudžu nomainā ir svarīgi paredzēt instrumentus, kas atvieglotu uzņēmuma darbības pārņemšanu, sevišķi mazo un vidējo uzņēmumu jomā. Arī uzņēmēju vidū ir vērojams pakāpenisks vidējā vecuma pieaugums, un tas tieši vai netieši ietekmē jauninājumus, kapitāla tirgu un visu Eiropas rūpniecības tīklu kopumā. Gados vecāki uzņēmēji nozīmē, ka ievērojama daļa no viņiem jau ir aizgājusi no profesionāli aktīvās dzīves vai gatavojas to darīt, lai gan jaunās paaudzes uzņēmēji viņus nav aizvietojuši. Uzņēmēju skaita samazināšanās nozīmē uzņēmumu skaita samazināšanos un tātad darba vietu skaita samazināšanos.

3.5 Gados vecāku strādājošo atstumšana ir arvien satraucošāka parādība ne vien rūpniecībā, bet arī pakalpojumu nozarē. Grūtības iekļauties jaunā darba vidē, trūkums, ka bieži vien darba pieredze aprobežojas ar vienu vai nedaudzām darba vietām, diskriminācija, kurai pakļauti gados vecāki strādājošie jaunā darba meklējumos — tās ir problēmas, ar kurām jāsaņem visiem Eiropas strādājošiem.

3.6 Lielāka uzmanība būtu jāvelta gados vecāku darbinieku iekļaušanai ražošanas ciklā: dažās jomās viņu pieredze ir augstākas kvalitātes ražīguma pamatā. Uzņēmējdarbībā ir jāpāriet no nepamatota sprieduma par vecumu uz reālo spēju vērtējumu. Šajā gadījumā jāpiemēro Eiropas Direktīvas Nr. 2000/43/EK un 2000/78/EK pret jebkāda veida diskrimināciju un jāizrauga to ieviešana.

3.7 Visiem darbiniekiem vajadzētu strādāt tādā darbavietā, kas pēc iespējas labāk atbilst viņu izglītībai un pieredzei: tas ļautu paaugstināt ražīgumu, kas vismaz daļēji kompensētu, iedzīvotāju novecošanas negatīvas sekas (³).

3.8 Jebkurā gadījumā aktīvām politikas jomām, kas veicina gados vecāku strādājošo nodarbinātību, jāņem vērā veicamā darba veids: ar risku saistītie, smagie vai vienvēidīgie darbi prasa mērķtiecīgu analīzi un to jomā plašāk jāizmanto ieinteresēto brīvprātības princips (⁴).

4. Mūžizglītība.

4.1 Viens no īpašajiem mērķiem, kas izvirzāmi, lai palielinātu gados vecāku darbinieku nodarbinātības līmeni, ir efektīvu un prasmīgu mūžizglītības (*lifelong learning*) programmu īstenošana, apmainoties ar paraugpraksēm starp 27 ES valstīm un uzturot

(³) Šajā sakarā skat. EESK nesenā atzinumu "Darba dzīves kvalitāte, ražīgums un nodarbinātība, ņemot vērā globalizāciju un demogrāfisko jautājumus", OV C 318, 23.12.2006., 157. lpp.

(⁴) Skat. atzinumu CESE 92/2007 "Veicināt pienācīgas kvalitātes nodarbinātību visiem".

pastāvīgu dialogu ar sociālajiem partneriem saskaņā ar daudzu Eiropas organizāciju izteiktajām vēlmēm (⁵).

4.2 Kopš Luksemburgas augstākā līmeņa tikšanās (1997) mūžizglītības pamatnostādnes katru gadu tika noteiktas Eiropas nodarbinātības stratēģijā (*EES*). Katreiz tika uzsvērti gados vecāku strādājošo nodarbinātības nozīme un tātad viņu profesionālā sagatavotība, lai risinātu ar iedzīvotāju novecošanu saistītās problēmas.

4.3 Jēdziens "mūžizglītība" (*lifelong learning*) tiek lietots attiecībā uz visiem nozīmīgiem apmācības pasākumiem, kuru mērķis ir uzlabot prasmes, zināšanas un iemaņas. Tāpēc šādi pasākumi ir uzskatāmi par būtiskiem visas darba dzīves laikā, jo profesionālo iemaņu zudums un to atjaunošana visvairāk un visnegatīvāk skar tieši gados vecākus darbiniekus.

4.4 Arī EESK ir uzsvērusi, ka starp paaudzēm bieži vien pastāv nelīdzsvarotība tehnoloģiju pazīšanas un dažādu iemaņu apguves jomā (⁶).

4.5 Viens no efektīviem instrumentiem strādājošo pielāgošanās spēju veicināšanai ir apmācība uzņēmumā. Dažas dalībvalstis (Apvienotā Karaliste, Spānija, Portugāle, Nīderlande un Austrija), kaut arī dažādos apmēros, ar stimuliem un nodokļu atbrīvojumiem ir veicinājušas šādu apmācības un zināšanu papildināšanas kursus uzņēmumos.

4.6 Lisabonas stratēģijā ir uzsvērts, ka apmācību metodes un sistēmas, kas labi darbojas un spēj efektīvi reaģēt uz darba tirgus prasībām, ir pamatelements, lai sasniegtu vienu no galvenajiem stratēģijas mērķiem, proti, uz zināšanām balstītas ekonomikas izveidošanu.

4.7 Samazināt šķēršļus gados vecāku strādājošo nodarbinātībai nozīmē savlaicīgi paredzēt demogrāfisko pārmaiņu sekas.

5. Paaudžu savstarpējais pakts.

5.1 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja jau 2004. gadā uzsvēra nepieciešamību atbalstīt paaudžu savstarpēju paktu ar mērķi nodrošināt Eiropas valstu pilsoņiem pietiekamu paaudžu nomainīgu darba tirgū, jaunajai demogrāfiskai realitātei atbilstošu sociālo statusu un ES tiesību aktus, kas veicinātu nodarbinātības politiku, profesionālo pārkvalifikāciju un izglītības sistēmas un uzņēmumu tuvināšanos (⁷).

(⁵) Skat. "Framework of actions for the lifelong learning development of competencies and qualifications", kuru parakstījusi Eiropas arodbiedrību konfederācija (CES), Eiropas profesionālo un darba devēju apvienību savienība (UNICE) un Uzņēmumu ar valsts kapitāla daļu Eiropas Centrs (CEEP).

(⁶) Skat., piemēram, nesenos EESK atzinumus "Par pamatprasmēm mūžizglītībā", OV C 195, 18.08.2006., 109. lpp. un "Paaudžu attiecības", OV C 157, 28.06.2005., 150. lpp.

(⁷) Skat. EESK atzinumu "Paaudžu attiecības", OV C 157, 28.06.2005., 150. lpp.

5.2 Jebkurā gadījumā "labu" nodarbinātību veicinošām politikas jomām jābūt vērstām arī uz to, lai sekmētu jauniešu iekļaušanu darba tirgū, sekojot viņiem visas darba dzīves laikā ⁽⁸⁾, bet raugoties, lai tas nerada "digitālo plaisu" starp gados jauniem un veciem strādājošiem, kuru nolūks ir palikt darba vietā.

5.3 Toreiz EESK izvirzīja šādu uzdevumu: "veicināt to, lai nākotnē izveidotos viedokļu saskaņa par šo ārkārtīgi būtisko tēmu, kas prasa daudzu iesaistīto pušu saskaņotu un ilgstošu darbību, izvairīšanos no īstermiņa interešu izvirzīšanas priekšplānā un pastāvīgu konstruktīvu rīcību. Runa ir par to, ka pakāpeniski jāizstrādā jauns līgums starp paaudzēm visā Eiropas Savienībā".

5.4 Pētniecība un jauninājumi ir jomas, kurās noteikti vajag investēt, ja vēlas nodrošināt Eiropas nākamajām paaudzēm labklājību un apmierinošu un ilgtspējīgu dzīves kvalitāti nākotnē. Tāpēc ir svarīgi ņemt vērā arī Eiropas pētnieku un zinātnieku vidējo vecumu un nepieciešamību iekļaut jauniešus šajās svarīgajās nozarēs.

5.5 Pietiekamu investīciju trūkums pētniecībā visā Eiropā, kas vēl atrodas tālu no Lisabonas stratēģijas mērķiem, nedod iespēju jauniem pētniekiem, kas bieži vien ir spiesti strādāt izteiktos pagaidu apstākļos, veidot savu nākotni un karjeru zinātniskās un tehnoloģiskās pētniecības jomā. Eiropa ar zinātnieku vidējo vecumu, kas ir augstāks nekā citās pasaules lielvalstīs, riskē ar nākotni.

Indijā un Ķīnā, piemēram, augstskolu absolventu skaits zinātnes jomās pieaug, un 60 % no ASV pētniekiem un zinātniekiem nāk no abām minētajām valstīm. Daudzās Eiropas valstīs pēdējos gados zinātniskajās fakultātēs studējošo skaits ir samazinājies.

5.6 Iedzīvotāju novecošana tieši ietekmē arī teritoriālo kohēziju: jauniešiem ir tendence atstāt atsevišķus reģionus, laiotos darba meklējumos uz vietām, kur ir labāki dzīves un darba apstākļi. Tas palielina plaisu starp reģioniem, kuros ekonomika ir vairāk attīstīta, un tiem, kuri ātrāk kļūst nabadzīgāki un noveco.

5.7 Privātās un darba dzīves līdzsvara nodrošināšana ir Eiropas sociālā modeļa pilārs. Eiropas iedzīvotāju vidējā vecuma pieaugums izvirza dzimstības palielināšanas problēmu. Šo problēmu var risināt, vienīgi dodot visiem pāriem iespēju audzināt bērnus, neatsakoties no aktīvas profesionālās dzīves vai ievērojamas ģimenes dzīves līmeņa pazemināšanās, kas diemžēl bieži robežojas ar nabadzību. Mūsdienās jauniešus parasti ietekmē nestabili darba apstākļi, negarantējot drošību nākotnē, un līdz ar to pastāv tendence, ka viņiem ir mazāk bērnu vai to nav nemaz.

⁽⁸⁾ Attiecībā uz darba kvalitāti, skat., piemēram, Eiropas Komisijas Paziņojumu COM(2003) 728 "Nodarbinātības kvalitātes uzlabošana: pētījums par pēdējā laikā panākto progresu".

5.8 Lai sasniegtu dzimstības pakāpeniskas palielināšanas mērķi, visi sociālie, veselības aprūpes un mācību iestāžu (mazbērnu novietņu, medicīniskās palīdzības un profilakses, finansiālā atbalsta u.t.t.) pakalpojumi ir jāpastiprina, jāuzlabo un jāpiemēro ES valstu demogrāfiskajai situācijai.

6. Sieviešu nodarbinātība un dzimstība.

6.1 Sieviešu nodarbinātības līmenis 25 valstu ES 2005. gadā bija 56,3 %. Problēma ir mazāk izteikta Ziemeļeiropas valstīs, bet ir daudz nopietnāka Vidusjūras reģiona valstīs. Arī sievietēm, kas ir iekļāvušās darba dzīvē, ir grūtības izveidot profesionālo karjeru, kas viņām dod iespēju uzkrāt sociālās apdrošināšanas kvotas. Saskaroties ar darba tirgu, sievietēm jārisina daudzas problēmas:

- sievietes ir tās, kas šodien cieš visvairāk nedrošas un īstermiņa nodarbinātības, ekonomiskās nestabilitātes vispār un bieži arī nabadzības dēļ,
- darba algu atšķirība salīdzinājumā ar vīriešiem joprojām ir ārkārtīgi negatīvs faktors gandrīz visās ES valstīs (vidēji 24 % mazāk par līdzvērtīgu padarīto darbu),
- gandrīz visās ES valstīs bērnu aprūpes un vecu cilvēku aprūpes un palīdzības pakalpojumu trūkums piespiež galvenokārt sievietes upurēt savu karjeru, lai veltītu vairāk laika ģimenes locekļu aprūpei,
- nozīmīgas direktīvas, kā, piemēram, par bērna kopšanas atvaļinājumu, netiek pietiekami ņemtas vērā, un sievietēm joprojām jāizvēlas starp mātes lomu un karjeru,
- sieviešu nodarbinātībai un dzimstībai nav jābūt savstarpējā pretrunā. Šajā sakarā būtu, piemēram, jāpieņem to valstu paraugprakses, kuru nodokļu sistēmas atvieglo sieviešu atgriešanos darba tirgū pēc bērnu piedzimšanas, nelabvēlīgi neietekmējot ne karjeru, ne algu. Turklāt ir jāuzsver, ka stimuli vīriešiem, kas veicinātu dalīties atbildībā par bērna piedzimšanu, joprojām ir nepietiekami.

6.2 Komisija pamatoti uzskata, ka darbspējīgā vecumā esošo iedzīvotāju skaita samazināšanos daļēji var kompensēt ar virkni pasākumu, tajā skaitā, vismaz īstermiņā, sieviešu līdzdalības darba dzīvē palielināšanu. Pēdējās desmitgadēs notikušās kultūras pārmaiņas, kas ir pavērušas sievietēm iespēju strādāt un kļūt neatkarīgām, atspoguļojas dažādu paaudžu sieviešu nodarbinātības līmeņa atšķirībās. Eiropā jaunu sieviešu klātbūtnē darba dzīvē ir izteiktāka, salīdzinot ar vidēja vecuma sievietēm.

6.3 Sieviešu pieaugošā līdzdalība darba tirgū neapšaubāmi ir pozitīva iezīme, kas liecina par progresu, tomēr dažādas statistikas analīzes, tajā skaitā nesen veiktās, liecina, ka tā vēl nav pietiekama un turklāt tai jānorisinās vienlaikus ar tādu pašu darba apstākļu un atalgojuma kā vīriešiem reālu piemērošanu, kā arī ar sieviešu aizsardzību pret ļaunprātīgu izmantošanu un diskrimināciju darba vietā un sabiedrībā. Atšķirības sieviešu un vīriešu nodarbinātībā pastāv arī uzņēmēju vidē: starp uzņēmēju vīriešu — un sieviešu skaitu ir acīmredzama atšķirība. Līdz ar to Eiropas Savienības dalībvalstīm jānostiprina instrumenti, kas jau ir to rīcībā, un jāizveido jauni, lai veicinātu un aizsargātu sieviešu darbu.

7. Imigrācijas loma un nozīme saistībā ar demogrāfiskajām pārmaiņām.

7.1 Eiropas Savienībā imigrācija ir aizvien izplatītāka parādība. Eiropas un jaunattīstības valstu ekonomikas un dzīves standartu milzīgās atšķirības veicina imigrāciju uz Eiropas bagātākajām valstīm. Imigrācija nav jāuztver kā drauds, bet drīzāk kā parādība, kas ar saskaņotu politiku jomu palīdzību var izrādīties par potenciālu izaugsmes, attīstības un integrācijas faktoru.

7.2 Iedzīvotāju vispārējās novecošanas un paralēli notiekošajā aktīvajā vecumā esošo iedzīvotāju skaita samazināšanās situācijā ES ieceļojušie darba ņēmēji veic uzdevumus, kas efektīvi atbilst uzņemošās valsts ražošanas, ekonomiskajām un sociālajām vajadzībām. Darba un integrācijas politiku jomām jābūt pakļautām mērķim izvietot pēc iespējas labāk pieejamos cilvēkresursus, ieskaitot imigrantus, novērtējot to prasmes, profesionālo pieredzi un iegūto kvalifikāciju ⁽⁹⁾.

7.3 Arī Komisija apstiprina, ka imigrācija var būt pozitīvs faktors darba tirgus līdzsvarošanā ⁽¹⁰⁾. Turklāt ieceļojušie darbinieki — ar nosacījumu, ka viņi ir nodarbināti oficiālajā ekonomikā, piedalās sociālās aizsardzības sistēmas finansēšanā, maksājot nodokļus un sociālās apdrošināšanas iemaksas, un līdz ar to viņi ir nozīmīgs Eiropas darba tirgus atjaunošanas avots turpmākajos gados. Turklāt nevajag par zemu novērtēt finansiālā atbalsta nozīmi, kādu veido imigrantu naudas pārskaitījumi izcelsmes ģimenēm, kas bieži vien ir vienīgais ienākumu avots. Tāpēc labāka imigrantu integrācija ir mērķis, kas nepieciešams ES valstīm.

7.4 No otras puses, nepieciešamība tikt iekļautiem oficiālajā ekonomikā neattiecas vienīgi uz strādājošiem imigrantiem: iedzīvotāju novecošana izvirza dienas kārtībā steidzamus jautājumus, kā, piemēram, cīņu pret nedeklarētu un nepastāvīgu darbu, lai padarītu valstu ekonomikas veselīgas un ilgtspējīgas.

⁽⁹⁾ Skat. EESK atzinumu "Imigrācija, integrācija un nodarbinātība", OV C 80, 30.03.2004., 92. lpp.

⁽¹⁰⁾ Šajā sakarā skat. neseno EESK atzinumu "Imigrācija ES un integrācijas politika: reģionālo un vietējo pašvaldību un pilsoniskās sabiedrības organizāciju sadarbība", OV C 318, 23.12.2006., 128. lpp.

8. Labklājības (welfare) sistēmu ilgtspēja ES.

8.1 Daudzos dokumentos Eiropas Komisija apgalvo, ka nolūkā īstenot konkrētu dalībvalstu publisko finanšu ilgtspēju ir jāveic pasākumi, lai kontrolētu un nozīmīgi, pakāpeniski un pastāvīgi samazinātu valsts parādu. Lai to panāktu, ir nepieciešama efektīva resursu sadale, kas tomēr neietekmētu sabiedrisko pakalpojumu kvalitāti un universālumu.

8.2 Sakarā ar demogrāfiskajām pārmaiņām, kas izraisa bažas par labklājības ilgtspēju, Eiropas Savienības valstu sociālās aizsardzības dažādajām finansēšanas sistēmām jānodrošina, ņemot vērā to atšķirības un raksturīgās īpatnības, efektīva, taisnīga un pārredzama darbība iedzīvotāju labā.

8.3 EESK uzsver, ka svarīga nozīme ģimeņu un vecu cilvēku atbalsta pasākumu papildināšanā ir vispārējās nozīmes sociālajiem pakalpojumiem un sociālās ekonomikas dalībniekiem. Ir jāatzīst šo darbību nozīmīgums, un, pamatojoties uz iepriekš noteiktām prasībām, ir jāatbalsta šādas iestādes jo tām ir sabiedriski lietderīga nozīme.

8.4 Šajā ziņā nozīmīga var būt Eiropas Savienības loma: Lisabonas stratēģija (sociālo, ekonomikas un nodarbinātības politiku jomu integrācija) ievieša neparastu, novatorisku pieeju un vienu no tās instrumentiem, "atklātu koordinācijas metodi", var uzskatīt par vienu no interesantākajiem jaunievedumiem Kopienas pēdējo gadu politikā. Diemžēl šis instruments ir pārāk maz izmantots un bieži nav pienācīgi novērtēts, kaut arī vienlaicīgi Kopienas tiesību instruments nav ticis izmantots. Eiropas sociālais modelis ir mērķis, kas diemžēl joprojām nav sasniegts, bet tas nekādā gadījumā nav šķērslis, kas jāupurē iekšējā tirgus vārdā.

8.5 Dažās Eiropas valstīs, īpaši tajās, kuras saskaras ar tādu masveida parādību kā iedzīvotāju vidējā vecuma palielināšanās, sociālās apdrošināšanas un pensiju sistēmu finansēšanu lielā mērā apdraud izvairīšanās no nodokļu un nodevu maksāšanas. Visiem projektiem, kuru mērķis ir veikt labklājības un veselības aprūpes sistēmas reformu, kā arī pārmaiņas nodarbinātības politikas jomā, ir jābūt saistītiem ar cīņu pret tādiem pārkāpumiem, kā, piemēram, izvairīšanās no nodokļu maksāšanas un to apiešana, kas ir galvenais drauds ilgtspējīgam valsts budžetam.

8.6 Tādējādi EESK vēlas uzsvērt, cik svarīgi ir cīnīties pret izvairīšanos no nodokļu un sociālo nodevu maksāšanas, meklējot risinājumus un pielāgojoties demogrāfiskajām pārmaiņām, kā, piemēram, nodokļu maksātāju skaita samazināšanās.

9. Pensiju sistēmas.

9.1 Darbspējīgā vecumā esošo iedzīvotāju skaita samazināšanās un pensijā aizgājušo darbinieku skaita pieaugums ir divas parādības, kuras ir izraisījuši dzīves ilguma palielināšanās un kuras ir daudzu Eiropas Komisijas izstrādāto dokumentu par pensiju sistēmu ilgtspēju centrā.

9.2 Nākamo desmitgažu laikā pensiju sistēmām jāspēj nodrošināt nākamajām paaudzēm mierīgas un pieņemamas vecumdienas. Tāpēc novecošanas ietekmes problēmu uz pensiju sistēmām nevar atrisināt vienīgi ar papildu vai privāto pensiju izmantošanas veicināšanu: tā būtu pārāk bīstama vienkāršošana. Drīzāk ir jāizstrādā un jāpieņem efektīvi instrumenti, lai šādi papildu pensiju veidi būtu vienkāršāki, drošāki, uzticamāki un aizsargāti pret neparedzamām finanšu tirgus svārstībām. Turklāt ir jāpastiprina modrība attiecībā uz privātajiem pensiju fondiem tā, lai paplašinātu kontroles sistēmu un nodrošinātu stingru pārvaldību.

9.3 Daudzās ES valstīs krīze, kuru pārdzīvo pensiju sistēmas, neizriet vienīgi no iedzīvotāju novecošanas, bet arī no fakta, ka, samazinoties iemaksām, tās netiek kompensētas citur (piem., no cīņas pret izvairīšanos no nodokļu un nodevu maksāšanas), bet vienlaicīgi iedzīvotāju pieprasījums pēc pensijām turpina augt.

9.4 Parādību vēl vairāk saasina fakts, ka jaunās paaudzes ienāk darba tirgū arvien vēlāk un bieži vien uz mazapmaksātu pagaidu līgumu pamata, un līdz ar to viņu pensiju iemaksu maksimālā summa ir zemāka par to, ko maksāja viņu vecāki tajā pašā vecumā.

9.5 Iedzīvotāju novecošana varētu radīt nepieciešamību paaugstināt pensijas vecumu, bet — sevišķi dažām ES valstīm — neatliekamāks uzdevums ir samazināt vecumu, kad tiek uzsāktas darba gaitas, un nodrošināt labākas darba iespējas un apstākļus profesionālās karjeras sākumā.

9.6 Eiropas Komisijas prognozes līdz 2050. gadam paredz pensiju izdevumu palielināšanu visās ES valstīs, izņemot Austriju, pateicoties reformām, kuras tā ieviesa 2000. gadā. Ja Itālijā un Zviedrijā ir paredzēta tikai neliela pensiju izdevumu paaugstināšana, ņemot vērā to, ka attiecīgās valsts pensiju sistēmas ir balstītas uz iemaksu sistēmu, tad citās valstīs tiek paredzēti nozīmīgi pieaugumi, kas, piemēram, Portugāles gadījumā sasnies 9,7 %.

9.7 Tātad pensiju sistēmu ilgtspējas problēmu nevar analizēt un risināt izolēti: ir jābūt skaidram priekšstatam par tās cēloņiem, kas neaprobežojas ar Eiropas sabiedrības iekšējo parādību — iedzīvotāju vispārējo novecošanu, bet saistās ar dažādiem ES

valstu darba tirgus, ekonomiskās izaugsmes un sociālās aizsardzības sistēmu aspektiem.

9.8 Mērķi, kas jānosprauž, lai atrisinātu pensiju sistēmu ilgtspējas problēmu, pārsniedz vienkāršu pensijas vecuma paaugstināšanu: šis pasākums, ja to piemēro bez īpašiem kritērijiem, varētu izrādīties pilnīgi neefektīvs un pat kaitīgs Eiropas iedzīvotāju dzīves kvalitātei.

9.9 Ņemot vērā atšķirības starp smaga, vienveidīga un nogurdinoša darba veidiem, iedzīvotāju novecošanas jautājuma risinājums nevar būt vienkārši pensijas vecuma paaugstināšana: strādāt ilgāk nenozīmē to pašu visās profesijās, un jāņem vērā arī atšķirības, kas ir starp likumīgo pensijas vecumu un darba gaitu beigšanas reālo vecumu.

9.10 Cīņa pret īstermiņa, nedrošu un nedeklarētu darbu, atbalsts algu politikai, taisnīgāka labumu sadale un efektīvāka sociālā kohēzija iet kopsoli ar neizbēgamu, pakāpenisku un brīvprātīgu pensijas vecuma paaugstināšanu, kuru jāaskaņo un jāatbalsta, pateicoties dialogam ar sociālajiem partneriem un pilsonisko sabiedrību.

10. Veselība.

10.1 Ir skaidrs, ka līdz ar iedzīvotāju vidējā vecuma pieaugumu palielinās arī veselības aprūpes izdevumi. Bet paredzēt veselības aprūpes izdevumu attīstību turpmākajās desmitgadēs un to, kurās īpašās jomās būs jāinvestē vairāk, ir ārkārtīgi grūts uzdevums. Nav iespējams paredzēt, balstoties vienīgi uz demogrāfiskām tendencēm, cik daudz valsts līdzekļu vajadzēs investēt veselībā. Veselības aprūpes izdevumi atkarīgi arī no politikas veidiem, kādus izlems piemērot šajā jomā, no medicīnas zinātnes sasniegumiem, slimību evolūcijas, piesārņotības līmeņa un no politiskajām un tehnoloģiskajām izvēlēm, kas tiks izdarītas, lai mēģinātu to pārvaldīt.

10.2 Kā jau tika minēts, visas analīzes liecina, ka pensijas vecums tiks paaugstināts. Vecāka gadagājuma darbinieki vecuma dēļ neizbēgami ir vairāk pakļauti slimību un fiziskas nespējas riskam nekā gados jaunāki kolēģi. Ņemot vērā, ka gados vecāku darbinieku skaits pastāvīgi augs, nekavējoties jāizstrādā un jāīsteno veselības aprūpes sistēma, kas visās ES valstīs spētu nodrošināt efektīvākus profilakses pasākumus. Turklāt darba ņēmēji, kuru nodarbinātība ir nepastāvīga jau ilgu laiku, pienākot pensijas vecumam, atrodas uz nabadzības sliekšņa. Par tiem jāuzņemas rūpes, izmantojot kolektīvās solidaritātes dažādus veidus un saskaņā ar dalībvalstīs noteikto, arī attiecībā uz veselību un palīdzību. Līdz ar to nepastāvīgu darba vietu skaita pieaugumam būs tieša ietekme uz labklājības izmaksām.

10.3 Ja mērķis ir noturēt publiskos izdevumus ilgtspējīgā līmenī, tad dalībvalstīm un Eiropas Savienībai jāapvieno spēki, lai īstenotu atbilstošas aprūpes, nelaimes gadījumu profilakses, uzraudzības un informācijas apmaiņas programmas, tādējādi radot ciešāku un efektīvāku saikni starp darba dzīvi un veselību.

10.4 Ne visi darbi ir vienādi. Novecošana atšķirīgi ietekmē darbaspēku arī tāpēc, ka ir smagāki un vieglāki darbi, kas ar risku ir saistīti vairāk vai mazāk, vairāk vai mazāk nogurdinoši: vecumam ir atšķirīgas sekas atkarībā no profesijas. Gados vecāks

darbinieks nevar veikt apgrūtināšu fizisku darbu, bet viņam ir daudz vieglāk tikt galā ar biroja vai intelektuāliem darbiem.

10.5 Tātad attiecībā uz darbiniekiem, kas veic smagu darbu, darba dzīves pagarināšana rada daudz nozīmīgākas veselības problēmas. Šo faktoru vajadzētu ņemt vērā. Ja nākotnē tiek domāts arvien vairāk paaugstināt pensijas vecumu nozarēs, kas to pieļauj, ir ievērojami jāpalielina centieni veselības aprūpes un darba drošības jomās.

Briselē, 2007. gada 14. martā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas

priekšsēdētājs

Dimitris DIMITRIADIS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Padomei, Eiropas Parlamentam un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai par nepieciešamību izveidot savstarpēji koordinētu stratēģiju, lai uzlabotu cīņu pret izvairīšanos no nodokļu maksāšanas”

COM(2006) 254 galīgā redakcija — 2006/0076 (COD)

(2007/C 161/02)

Eiropas Savienības Komisija saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 262. pantu 2006. gada 31. maijā nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Ekonomiskās un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2007. gada 23. februārī. Ziņotājs — IOZIA kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 434. plenārajā sesijā, kas notika 2007. gada 14. un 15. martā (15. martā sēdē), ar 97 balsīm par, 2 balsīm pret un 1 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi.

1.1 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja izsaka nožēlu, ka līdz šim Komisijas iniciatīvas, kas vērstas uz izvairīšanās no nodokļu maksāšanas novēršanu, nav guvušas pienācīgu atbalstu dalībvalstu sadarbības veidā, atbalsta visa veida turpmākās iniciatīvas šajā sakarā, un aicina Komisiju izmantot visas pilnvaras, kuras ES iestādēm ar Līgumiem ir piešķirtas jau šobrīd.

1.2 EESK uzskata, ka Komisijas paziņojums ir pietiekami izsmeljoši formulēts un tajā ir pareizi uzsvērtas problēmas, kas saistītas ar cīņu pret izvairīšanos no nodokļu maksāšanas; par galveno instrumentu minētās parādības izplatības novēršanā Komisija uzskata dalībvalstu administratīvās sadarbības uzlabošanu.

1.3 Paziņojums konkrēti risina attiecību ar trešām valstīm problēmu, piedāvājot Kopienas līmeņa pieeju. EESK piekrīt šim priekšlikumam.

1.4 EESK atbalsta jau vairākkārt izteikto priekšlikumu “pārskatīt PVN”, ņemot vērā iespēju sasaukt “ideju laboratorijas”, kuras vēltas pašreizējās PVN sistēmas atcelšanai, turklāt iespējams jaunais nodoklis, kas aizvieto PVN, nedrīkst izraisīt nodokļu sloga palielināšanu uzņēmumiem un iedzīvotājiem.

1.5 EESK iesaka Komisijai pilnībā izmantot jau pašreizējās plašās pilnvaras un uzdevumus, kas uzticēti Eiropas Birojam krāpšanas apkarošanai (OLAF). Tai vajadzētu izvērtēt, vai Eiropas Biroja krāpšanas apkarošanai (OLAF) rīcībā ir piemēroti līdzekļi savu institucionālo uzdevumu izpildei.

1.6 EESK uzskata, ka priekšlikums padarīt efektīvāku sadarbību starp valstu krāpšanas apkarošanas iestādēm, pēc iespējas apvienojot tīklā policijas spēkus un izmeklēšanas iestādes, lai ļautu tām savstarpēji izmantot pieejamās datu bankas, ir absolūta prioritāte, un iesaka padziļināt ar to saistīto tehnisko un juridisko jautājumu izpēti.

1.7 Priekšlikums par augsta līmeņa administratīvās sadarbības forumu ir solis vēlamajā virzienā, un birokrātiskā pretestība un šķēršļi, kas kavē šo ideju, ir pilnīgi nesaprotami.

1.8 EESK uzskata, ka ir efektīvi iekļaut Kopienas tiesību aktos to, kas jau īstenots dažās dalībvalstīs, ieviešot krāpšanas apkarošanai "parastās tirgus vērtības" kritēriju.

1.9 EESK iesaka pievērst īpašu uzmanību cedenta un cesionāra solidaritātes pasākumu ieviešanai, tomēr paredzot otras puses pierādīšanas pienākumu gadījumā, kad darījumi ir acīmredzami fiktīvi, ņemot vērā arī Eiropas Kopienas Tiesas spriedumus.

1.10 EESK uzskata, ka Komisijas priekšlikums ieviest vienkāršotus pienākumus uzņēmumiem, kas sadarbojas ar iestādēm, bet stingrākas pārbaudes un procedūras "risku grupām" ir jāapspriež sīkāk.

1.11 EESK lūdz Komisiju turpināt finansēt Kopienas programmas tādu pasākumu veicināšanai, kas vērsti uz Kopienas finansiālo interešu aizsardzību, kā, piemēram, *Hercule II*.

1.12 EESK iesaka saskaņot Direktīvas 77/799/EEK noteikumus ar tiem noteikumiem, kas jau ir ieviesti netiešo nodokļu jomā, un vienādot dažādās aplikšanas ar PVN sistēmas.

2. Paziņojuma saturs.

2.1 Komisijas paziņojumā ir ierosināts "izveidot savstarpēji koordinētu stratēģiju, lai uzlabotu cīņu pret izvairīšanos no nodokļu maksāšanas", pieņemot zināšanai, ka Kopienas tiesiskais regulējums, kaut arī tas ir uzlabots un papildināts, tiek nepietiekami izmantots un administratīvā sadarbība nav proporcionāla Kopienas iekšienē veikto tirdzniecisko darījumu attīstībai.

2.2 Līdz ar to Komisija atgriežas jau pie vairākkārt skarta jautājuma, proti, nepieciešamības pastiprināt dalībvalstu nodokļu administrāciju administratīvo sadarbību, kas ir instruments cīņai pret krāpšanu nodokļu jomā un izvairīšanos no nodokļu maksā-

šanas, kura var izraisīt zaudējumus budžetā un radīt konkrēnces nosacījumu traucējumus, kaitējot iekšējā tirgus darbībai.

2.3 Saistībā ar paziņojuma iesniegšanu par nodokļu politikas un muitas savienības jautājumiem atbildīgais komisārs *László Kovács* kgs paziņoja: "Esmu pārliecināts, ka ir pienācis laiks apsvērt jaunus risinājumus, lai efektīvāk cīnītos pret krāpšanu nodokļu jomā. Šīs parādības izplatība ir kļuvusi patiesi satraucoša."

2.4 Ekonomisti uzskata, ka kopumā krāpšanas nodokļu jomā apgrozījums ir aptuveni 2–2,5 % no IKP, kas veido 200–250 miljardu *euro* lielu summu. Viena no lielākajām problēmām ir PVN krāpšana jeb tā saucamais "karuselis", bet tikpat nopietni jautājumi ir alkoholisko dzērienu un tabakas izstrādājumu kontrabanda un viltošana, kā arī krāpšana tiešo nodokļu jomā. Kopš 1993. gada, kad tika ieviesta brīva preču, pakalpojumu un kapitāla aprīte un cilvēku pārvietošanās brīvība iekšējā tirgū, dalībvalstīm ir grūtāk vienām efektīvi cīnīties pret krāpšanu nodokļu jomā.

2.5 Netiešo nodokļu jomā Kopienas tiesiskie nosacījumi paredz dalībvalstīm kopīgus noteikumus (vienotas procedūras, kompetento iestāžu noteikšana, datu pārraides noteikumi), kas vērsti uz administratīvās sadarbības veicināšanu un informācijas apmaiņu.

2.6 Komisija ir noteikusi trīs prioritārās pasākumu jomas:

2.6.1 Administratīvās sadarbības starp dalībvalstīm uzlabošana

2.6.1.1 Komisija uzskata, ka rezultātu uzlabošanu cīņā pret krāpšanu nodokļu jomā var panākt ar:

— efektīvākiem sadarbības mehānismiem. Kopienas mēroga administratīvās kultūras trūkums ir šķērslis cīņai pret krāpšanu nodokļu jomā. Bieži vien šo trūkumu pamato ar valodas problēmām, cilvēkresursu trūkumu vai atbildīgo ierēdņu neorientēšanos sadarbības procedūrās. Praktiskā veidā šīs problēmas izpaužas kā paredzēto termiņu neievērošana, izskatot no citām dalībvalstīm nākušos sadarbības pieprasījumus nodokļu jomā;

— tiesību aktu nostiprināšanu attiecībā uz sadarbību tiešo nodokļu un palīdzības nodokļu piedziņas jomā;

- ātrākām pārbaudēm un labāku risku pārvaldību, kas ļautu dalībvalstīm būt ātri informētām par iespējamiem krāpšanas riskiem, kuriem tās var būt pakļautas, īpaši jaunu ārvalstu uzņēmumu gadījumos, kuri vēlas pirmo reizi sākt darbību dalībvalsts teritorijā;
- pastāvīga administratīvās sadarbības foruma izveidošanu Kopienas mērogā attiecībā uz visiem tiešajiem un netiešajiem nodokļiem.

2.6.2 Jauna Kopienas pieceja sadarbībai ar trešām valstīm

2.6.2.1 "Krāpšana nodokļu jomā nav tikai Eiropas Savienības iekšēja problēma". Komisija piedāvā Kopienas pieceju sadarbībai ar trešām valstīm, kas šobrīd ir balstīta uz divpusējiem līgumiem starp atsevišķām valstīm un rada daudzveidīgas situācijas, kuras viegli izmanto nodokļu nemaksātāji. Turklāt Komisija piedāvā iekļaut ekonomikas partnerattiecību nolīgumos, kurus Eiropas Savienība slēdz ar saviem ekonomiskajiem partneriem, klauzulas par sadarbību nodokļu jomā.

2.6.3 Mainīt pašreizējo PVN sistēmu

2.6.3.1 Komisija uzsāk debates par iespēju nostiprināt solidaritātes atbildības principu PVN maksāšanā, ievērojot proporcionālītes un juridiskās drošības principus.

2.6.3.2 Turklāt Komisija ņem vērā iespēju paplašināt apgrieztās samaksas mehānisma piemērošanu attiecībā uz dalībvalsts iekšējiem darījumiem. Pašlaik tas ir obligāts tikai dažos darījumos, bet citos iespēja to piemērot vai nē ir atstāta dalībvalstu pārziņā. Komisija uzskata, ka visas izmaiņas, kas tiks veiktas pašreiz spēkā esošajos tiesību aktos attiecībā uz PVN, ievērojami samazinās krāpšanas iespējas, izslēgs jaunus riskus un, galvenais, neradīs nesamērīgu administratīvu slogu uzņēmumiem un iestādēm, kā arī nodrošinās nodokļu neitralitāti un nediskriminējošu attieksmi pret uzņēmumiem.

2.7 Citi novatoriski ceļi

2.7.1 Turklāt Komisija ierosina pārdomāt citus īpašus pasākumus:

- nodokļu deklarēšanas pienākumu pastiprināšana riska grupas maksātājiem,
- šo pienākumu samazināšanu uzņēmumiem, kas saņem attiecīgu atļauju, ja tie sadarbojas ar nodokļu iestādēm,
- augstas kvalitātes standartizētu informācijas sistēmu izmantošanu ātrai informācijas apmaiņai.

3. Kopienas tiesiskais regulējums.

3.1 Komiteja uzskata, ka juridiskie instrumenti, kurus piedāvā esošie Kopienas reglamentējošie noteikumi, ir pietiekami, lai novērstu krāpšanu nodokļu jomā. Savukārt dalībvalstis ir steidzami jālūdz plašāk izmantot esošos administratīvās sadarbības instrumentus, ievērojot termiņus un paredzētos noteikumus. Pašreizējos globālās ekonomikas apstākļos, kad arī krāpšana iegūst starptautisku iezīmi, ir būtiski nodrošināt pieprasīto informāciju noteiktajā termiņā saskaņā ar izmeklēšanas gaitu.

3.2 Jebkurā gadījumā, lai nodrošinātu viendabīgāku sistēmu tiešo un netiešo nodokļu jomā, Komisija varētu saskaņot Direktīvas 77/799/EEK noteikumus ar tiem noteikumiem, kas jau ir ieviesti netiešo nodokļu jomā, un paredzēt efektīvākas informācijas apmaiņas metodes, ņemot vērā jaunāko informācijas tehnoloģiju attīstību. Tikpat svarīgi ir saskaņot dažādās PVN aplikšanas sistēmas, sevišķu uzmanību pievēršot ar nodokli apliekamu personu saistībām.

3.3 Kopienas reglamentējošos noteikumus varētu iedalīt piecās pamatgrupās:

- savstarpēja palīdzība;
- sadarbība PVN jomā;
- sadarbība akcīzes nodokļu jomā;
- parādu atgūšana;
- *Fiscalis* programma.

3.4 Atsauces uz Kopienas tiesību aktiem, kā arī atbilstošo pasākumu šis kopsavilkums atrodams A pielikumā.

4. Vispārējās piezīmes.

4.1 Komiteja uzskata, ka krāpšanas nodokļu jomā augošajai izplatībai jāpretojas enerģiskāk, un nožēlo faktu, ka, neskatoties uz detalizēto un daudzveidīgo tiesisko regulējumu, Komisija dalībvalstu rīcību un sadarbību vērtē kā pilnīgi nepietiekamu.

4.2 Krāpšanas nodokļu jomā un izvairīšanās no nodokļu maksāšanas radītie ekonomikas un iekšējā tirgus darbības traucējumi ir nopietna problēma, kas līdz šim nav tikusi pienācīgi novērtēta, tāpat kā nav pienācīgi novērtēta saikne starp kapitālu, kas tiek slēpts no nodokļu iestādēm, naudas atmazgāšanu un ekonomiskajiem noziegumiem. Krāpnieciskas darbības, kuru mērķis ir nelikumīga valsts un Kopienas finanšu atbalsta saņemšana, bieži vien ir īstenotas, viltojot nodokļu dokumentus, un otrādi, kapitāli, kas iegūti no krāpšanas nodokļu jomā, arī ar pārrobežu (*cross-border*) darījumu starpniecību, bieži vien tiek izmantoti, lai uzsāktu citas nelikumīgas vai kriminālas darbības.

4.3 Attiecībā uz nodokļu apiešanas nozīmīgumu, kas atšķirībā no izvairīšanās no nodokļu maksāšanas izpaužas darbībās, kuras nav aizliegtas kā tādas, bet to vienīgais mērķis ir nelikumīgi iegūt nodokļa samazinājumu, Komiteja norāda, ka valstu tiesību aktos šis jautājums nav risināts viendabīgi. Lai izvairītos no administratīvo un sociālo izdevumu palielināšanās ne vienmēr konsekvēnto tiesību aktu dēļ, Komiteja uzskata, ka būtu jāveic pasākums, kas satuvinātu valstu tiesību aktus šajā jautājumā, vai nu ieviešot vispārēju aizliegumu apiet nodokļus vai arī kopīgi nosakot tādu gadījumu sarakstu, kuros nodokļu iestādes nolūkā aplikt ar nodokļiem var neatzīt krāpniecisku darījumu juridiskās sekas.

4.4 Komiteja uzskata, ka Komisijas priekšlikumi ir pārāk piesardzīgi jautājuma risināšanā, ņemot vērā Līgumos noteiktās tiesības veikt visus nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu ES iestāžu finanšu līdzsvaru. Komisijas rīcībā ir ievērojamas izpildes pilnvaras, kuras tai ir piešķirusi Padome saskaņā ar Padomes 1999. gada 28. jūnija lēmumu 1999/468/EK. Šajā sakarā Komiteja norāda uz subsidiaritātes principa piemērošanu, ko nosaka ES Līguma 5. pants un kas paredz Kopienas iejaukšanos arī jautājumos, kas nav tās ekskluzīvajā kompetencē gadījumā, ja dalībvalstis nevar īstenot izvirzītos mērķus vai arī ja tos var labāk īstenot Kopienas līmenī. Komiteja aicina Komisiju pilnībā izmantot šīs pilnvaras.

4.5 Jau 2001. gada jūnijā Komisija savā paziņojumā “Nodokļu politika Eiropas Savienībā — prioritātes turpmākajos gados” (COM (2001) 260 galīgā redakcija) uzsvēra nepieciešamību papildus tiesību aktiem pieņemt visus citus pieejamos instrumentus, lai īstenotu prioritāros mērķus. Šajā sakarā Komiteja uzsvēra faktu, ka nodokļu politika bija un vēl joprojām ir pakļauta vienbalsīgai lēmumu pieņemšanai⁽¹⁾.

4.6 Jau toreiz Komiteja atbalstīja prasību grozīt pārejas režīmu un pēc iespējas ātrāk pāriet uz galīgo režīmu, kas balstīts uz aplikšanu ar nodokli izcelsmes valstī. Ar zināmu uzsvāru Komiteja jau toreiz uzdeva jautājumu: “Cik gadus vēl būs spēkā nepilnīgais pārejas režīms, pirms šis mērķis tiks sasniegts?”, prasot noteikumu vienkāršošanu un modernizāciju, to vienotu piemērošanu un lielāku administratīvo sadarbību. Šķiet, ka nekāds progress nav noticis.

4.7 Komiteja atbalsta vispārīgo ievirzi nostiprināt sadarbību, ejot tālāk par esošo informācijas apmaiņas sistēmu (VIES) un attīstot automatisku vai spontānu informācijas apmaiņu veicināšanos starp dalībvalstīm.

4.8 Komiteja augstu vērtē debašu uzsākšanu par PVN sistēmas grozīšanu, bet uzsver, ka ir jāveic padziļināts ietekmes pētījums, vadoties no pieņēmuma, ka iespējamajiem grozījumiem jābūt efektīviem un vienkāršotiem un ka tie neveido

instrumentu iedzīvotāju un uzņēmumu nodokļu sloga palielināšanai. Šajā sakarā Komiteja atgādina jau izteiktu priekšlikumu⁽²⁾, proti, izskatīt arī PVN alternatīvu nodokļu aplikšanas sistēmu, kas nodrošinātu vismaz tikpat lielus ienākumus kā līdzšinējā sistēma, bet izmaksātu sabiedrībai mazāk un būtu efektīvāka no iekasēšanas viedokļa.

5. Īpašas piezīmes.

5.1 Pievienotās vērtības nodoklis

Pašreizējā PVN aplikšanas sistēma darījumiem Kopienas iekšienē balstās uz aplikšanas ar nodokļiem saņēmējvalstī principu, lai nodrošinātu vienlīdzīgu attieksmi gan pret attiecīgās valsts, gan no citām dalībvalstīm nākušajām precēm, ko īsteno ar piegādes operāciju neaplikšanu un iegāžu, kas veiktas saņēmējvalstī, aplikšanu ar nodokli, atbilstīgi likmei, kas noteikta iekšējām operācijām.

Šī sistēma tika ieviesta pārejas režīma ietvaros, līdz ar to — kā pagaidu pasākums, ciktāl aplikšanas ar nodokli izcelsmes valstī principa piemērošana prasītu zināmu laiku, lai pieņemtu atbilstošu struktūru, kas ļautu godīgi sadalīt ieņēmumus starp dalībvalstīm, neatkarīgi no to iekasēšanas vietas un proporcionāli to attiecīgajam patēriņam. No tā izriet, ka šādas sistēmas pieņemšana nevar notikt, netuvinot nodokļu likmes tā, lai izvairītos no kropļojošas iedarbības konkurences jomā.

5.1.1 PVN krāpšanas “karuselis”

Pārejas režīms Kopienas iekšienē notiekošo tirdzniecības darījumu aplikšanai ar nodokli, gan sniedz plašas iespējas preču brīvai aprītei, tomēr pakļauj atsevišķas dalībvalstis zaudējumiem, kas izriet no izvairīšanās no ievērojama apjoma nodokļu maksāšanas un krāpšanas nodokļu jomā.

5.1.1.1 Ņemot vērā nesamaksāto nodokļu apjomu, viens no bīstamākajiem un tā sarežģītās atklāšanas dēļ sevišķi viltīgs PVN krāpšanas veids ir tā saucamais “karuselis”, kad tiek pielietotas sistēmas, kas vērstas uz izvairīšanos no PVN, kā instrumentu izmantojot *ad hoc* dibinātus uzņēmumus, kas darbojas starptautiskā mērogā. Mērķis ir nemaksāt PVN, lai ļautu citiem krāpšanas ķēdes posmiem atvilkt fiktīvas nodokļu summas nolūkā saņemt nodokļa atmaksu vai samazināt PVN parādu. Parasti, lai sasniegtu šo nelikumīgo mērķi, pienākumus nepildošais uzņēmums neveic reālu ekonomisko darbību, tā rīcībā nav darbības struktūru un tā juridiskā adrese aprobežojas ar pastkasti. Pēc dažiem “formālas darbības” mēnešiem šāds uzņēmums pazūd, neizpildījis attiecīgu deklarāciju un nesamaksājis nodokļu parādus, un nodokļu iestādēm ir grūtības to identificēt.

⁽¹⁾ EESK atzinums “Nodokļu politika Eiropas Savienībā — prioritātes turpmākajos gados” OV C 48, 21.02.2002., 73.–79. lpp.

⁽²⁾ EESK atzinums par tematu “Priekšlikums Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 77/388/EEK attiecībā uz pakalpojumu sniegšanas vietu” OV C 117, 30.04.2004., 15.–20. lpp.

5.1.1.2 Komiteja uzskata, ka "nodokļu krāpšanas karuselis" ir iespējams, citastarp, sakarā ar nepietiekamo dalībvalstu sadarbību, kā arī atšķirīgo nodokļu likmju dēļ. Tāpēc Komiteja iesaka veicināt visus nepieciešamos sadarbības un informācijas apmaiņas veidus, ar kuriem var efektīvi cīnīties pret minēto parādību.

5.1.2 Administratīvā sadarbība PVN jomā

5.1.2.1 Izvairīšanās no nodokļu maksāšanas PVN jomā ir rosinājusi dalībvalstu nodokļu iestādes arvien lielāku uzmanību pievērst izmeklēšanas metožu pilnveidošanai, lai efektīvāk cīnītos pret šo parādību.

Administratīvā darbība iegūst noteicošu nozīmi cīņā pret PVN krāpšanu, ja krāpšanā ir iesaistīti vairāki ekonomikas dalībnieki dažādās dalībvalstīs.

Atbilstošu vienošanos noslēgšana ļāva dalībvalstīm ieviest informācijas apmaiņas sistēmas, kas izradījās noderīgs instruments, lai noteiktu nodokļu maksātāju stāvokli, kā arī ierobežotu un apkarotu starptautiska mēroga nodokļu krāpšanu.

Komiteja jau sen ir norādījusi, ka Komisijai jābūt aktīvākai sadarbības jomā. Līdz ar to tā atzinīgi vērtē uzraudzības sistēmas ieviešanu, lai pārbaudītu sniegtās palīdzības kvalitāti un apjomu.

5.1.2.2 Pašlaik informācijas apmaiņa vēl nav kļuvusi par ierastu praksi saistībā ar kultūras atšķirībām, dažādām informatizācijas pakāpēm, tādu noteikumu trūkumu, kas ļautu piemērot sankcijas valstu bezdarbības gadījumā. Tāpēc ir jāizveido vienota kultūra, apzinoties, ka informācijas pieprasījumu nosūtīšana uz ārzemēm jāuzskata nevis par iespējamību, kuru izmanto tikai ārkārtējos gadījumos, bet par parastu pārbaudes procedūras posmu ikreiz, kad kontroles īpatnības to prasa.

Šajā nolūkā jāpārvar šķēršļi, kas kavē Kopienas administratīvās kultūras izplatību, veicinot esošo sadarbības instrumentu pilnīgu izmantošanu, ievērojot termiņus un paredzētos noteikumus tā, lai nodrošinātu izmeklēšanas iestādēm pieeju pieprasītajai informācijai noteiktajā termiņā saskaņā ar izmeklēšanas gaitu.

5.1.2.3 Turklāt saskaņā ar Komisijas ieteikumu attiecībā uz informācijas apmaiņas standartizētu informācijas sistēmu izmantošanu jāizvērtē iespēja apvienot tiklā policijas spēkus un atsevišķo dalībvalstu izmeklēšanas iestādes, kas ir iesaistītas cīņā pret krāpšanu nodokļu jomā, nolūkā veikt tiešu informācijas apmaiņu ar sertificētas elektroniskā pasta sistēmas starpniecību

un savstarpēji izmantot datu bankas attiecībā uz atsevišķu dalībvalstu ienākumu deklarācijām, līdzīgi kā tas jau notiek ar I un II pakāpes VIES datiem.

Šāda iniciatīva, kas tomēr prasa iepriekšēju vienošanos par šajos arhīvos iekļauto datu saturu un saderību ar valstu tiesību aktiem privātās dzīves (*privacy*) aizsardzības jomā, būtu jūtams progress cīņās pret nodokļu nemaksāšanu uzlabošanā, jo tādējādi nepieciešamā informācija izmeklēšanas iestāžu rīcībā nonāktu tiešā veidā, nekavējoties un bez liekām birokrātiskām formalitātēm.

5.1.2.4 Turklāt, kaut arī tiesību akti par informācijas apmaiņu starp dalībvalstīm ir pietiekami pēc to formas un satura, galvenais ierobežojums cīņai pret izvairīšanos no nodokļu maksāšanas ES iekšienē ir tiesību aktu par atsevišķu valstu iestāžu izmeklēšanas pilnvaru izmantošanu saskaņotības trūkums, kā arī atšķirīgie represīvie pasākumi.

No tā izriet, ka nodokļu nemaksāšana notiek valstīs, kur par kontroli atbildīgo iestāžu izmeklēšanas pilnvaras nav plašas vai kur piemērojamie sodi ir nepietiekami, lai īstenotu profilakses funkciju.

5.1.2.5 Ievērojot dalībvalstu suverenitātes principu, tomēr būtu lietderīgi ES mērogā saskaņot sankcijas vienāda smaguma gadījumiem, kā tas ir jau paredzēts tiesību aktos par naudas atmazgāšanu. Tādā veidā varētu izvairīties no situācijas, ka ne tik stingru tiesību aktu vai neefektīvākas pārbaudes sistēmas dēļ faktiski veidojas "sankciju paradīzes", uz kurām plūst kriminālo darbību ienākumi, vai "nodokļu nemaksāšanas karuseļu" ķēdes pēdējais posms.

5.1.3 Parastā tirgus vērtība kā ar nodokli apliekamo summu noteikšanas kritērijs krāpšanas apkarošanai

5.1.3.1 Eiropas Kopienas Tiesa ir vairākkārt uzsvērusi, ka prasību ierobežot izvairīšanos no nodokļu maksāšanas jāīsteno, ievērojot Kopienas principus, tajā skaitā diskriminācijas aizlieguma un proporcionalitātes principus. Lielākās atšķirības starp atsevišķiem finanšu tiesību aktiem citastarp pastāv jomās, kurās ar nodokli apliekamās summas noteikšanai izmanto citus parametrus nevis līguma pušu norunāto atlīdzību, kas attiecas ne tikai uz personīgā vai nekomerciāla patēriņa precēm, bet vienmēr arī uz gadījumiem, kad pastāv aizdomas par nodokļu nemaksāšanu vai izvairīšanos no nodokļu maksāšanas.

Šajā sakarā tiek novērots, ka visu dalībvalstu tiesību aktos kā kritērijs ar nodokli apliekamās summas noteikšanai ir noteikta pušu vēlme vest sarunas, tādējādi cenšoties aplikēt ar nodokli faktisko atlīdzību, jo ar nodokli apliekamā bāze parasti ir līgumā norunātā atlīdzība par preču piegādi vai pakalpojuma sniegšanu. Kopā ar šo "bāzes" kritēriju tiek izmantota arī "parastā tirgus vērtība", lai pie zināmiem nosacījumiem izlabotu vai atjaunotu nodokļa aprēķina bāzi.

5.1.3.2 Parastās tirgus vērtības jēdziens PVN noteikšanai visās dalībvalstīs ir gandrīz vienāds un tas lielā mērā izriet no 1977. gada 17. maija Direktīvas Nr. 77/388/EEK (Sestā direktīva), proti, parastā tirgus vērtība ir vidējā cena, kādu brīvās konkurences apstākļos, tajā pašā tirdzniecības posmā, vienā un tajā pašā laikā un vietā, kad darījums ir noticis, vai, tam izpaliekot, tuvākajā vietā un laikā piemēro vienāda veida vai līdzīgām precēm un pakalpojumiem.

5.1.3.3 Visos Kopienas tiesību aktos parastās tirgus vērtības izmantošana ir alternatīva apliekamās bāzes noteikšanas metode:

— gadījumos, kad pilnīgi vai daļēji nav noteikta atlīdzība naudā. Šajā gadījumā parastās tirgus vērtības izmantošana ir nepieciešama, lai noteiktu kritēriju ar nodokli apliekamās bāzes izteikšanai naudā. Tai tiek piešķirta arī pret nodokļu nemaksāšanu vērsta funkcija;

— gadījumos, kad likumdevējs ir pieļāvis, ka ir iespējams nodokļu nemaksāšanas risks ⁽³⁾.

5.1.3.4 Minētajiem gadījumiem pievienojas šādas atkāpes no principa noteikt ar nodokli apliekamo bāzi, vadoties no atlīdzības:

— administratīvās vai likumdevējas iestādes ir paredzējušas noteikt minimālo vai ne zemāku par parasto tirgus vērtību apliekamo bāzi saistībā ar noteiktām precēm vai tirdzniecības jomām, īpaši ar nekustamā īpašuma pārdošanu;

— vienošanās, kur par apliekamo bāzi tiek pieņemta preču vai pakalpojumu parastā tirgus vērtība, kad par atšķirīgām precēm un pakalpojumiem tiek maksāta cena par vienību vai gabalu;

— noteikumi, saskaņā ar kuriem, pat pastāvot atlīdzībai naudas izteiksmē, ar nodokli apliekamā summa tiek noteikta parastā tirgus vērtība, importa vērtība vai iegādes cena, ja starp līguma pusēm pastāv savstarpēja atkarība;

⁽³⁾ Šim riskam jābūt reālam un krāpšanai jābūt pierādītai, lai tiktu ievērota Kopienas legimitāte.

— cesija vai reālu vai lietošanas tiesību iegūšana attiecībā uz nekustamo īpašumu.

5.1.3.5 Šajā sakarā Eiropas Kopienas Tiesa ⁽⁴⁾ ir atzinusi, ka, vispārīgi ņemot, valstu pasākumi krāpšanas un izvairīšanās no nodokļu maksāšanas nepieļaušanai nedrīkst pārkāpt ar PVN apliekamās bāzes noteikšanas principu saskaņā ar norunāto atlīdzību, kas minēta Sestajā direktīvā, izņemot ārkārtējas nepieciešamības gadījumus, lai sasniegtu šos mērķus.

5.1.3.6 Citiem vārdiem sakot, parastā tirgus vērtība ir atskaites punkts iespējamās krāpšanas atklāšanai. Ja apliekamā bāze, kuru veido norunātā atlīdzība, ir zemāka par parasto tirgus vērtību, atlīdzība netiek automātiski aizvietota ar parasto tirgus vērtību, bet nodokļu iestāde var pieņemt, ka notiek krāpšana, un uzlikt otrai pusei pierādīšanas pienākumu.

5.1.4 Solidārā atbildība nodokļu maksāšanas jomā

5.1.4.1 Likumdošanas iniciatīvu ietvaros, kuru mērķis ir novērst "nodokļu krāpšanas karuseļu" izplatīšanos, dažu valstu tiesību aktos tika ieviesti noteikumi, kas nosaka cesionāru solidāro atbildību par PVN nomaksu, ja cedents ir aizmirsis to izdarīt un ja prece, kas ir noteiktā kategorijā, tiek pārdota par zemāku cenu nekā parastā tirgus vērtība.

5.1.4.1.1 Šie noteikumi tiek pamatoti ar Sestās direktīvas 21. pantu, kas atzīst valstīm tiesības uzlikt personai, kas nav nodokļa maksātājs, solidāro atbildību par tā nomaksu, ievērojot proporcionalitātes principu.

5.1.4.2 Šīs izvēles pamatā ir pieņēmums, ka darījuma, kura cena ir zemāka par tirgus vērtību, pamatā var slēpties krāpšanas nodoms. Būtībā, lai piemērotu noteikumā paredzētos nosacījumus, tiek pieņemts, ka cesionāra nolūki ir negodīgi, ja, ņemot vērā samaksāto cenu, ieguvējam bija jāapzinās notiekošā krāpšana ⁽⁵⁾. Runa ir par relatīvu pieņēmumu, jo cesionārs arī var dokumentāli pierādīt, ka cenu, kas ir zemāka par parasto tirgus vērtību, ir noteikuši faktiski, objektīvi konstatējami notikumi un apstākļi, vai tā noteikta, pamatojoties uz tiesiskajām normām, un tādēļ tā nav saistīta ar nodokļu nemaksāšanu, tādējādi netiek piemērota solidārā atbildība sakarā ar nodokļa nemaksāšanu no cedenta puses.

⁽⁴⁾ Spriedumi lietās Nr. 324/82 un 131/91 par jaunu un lietotu automašīnu tirdzniecību un jaunākais, 2005. gada 20. janvāra spriedums Nr. C-412/03.

⁽⁵⁾ Šajā sakarā ir jāatzīmē, ka savā 2004. gada 16. aprīļa paziņojumā COM (2004) 260 galīgā redakcija Eiropas Komisija puda pozitīvu spriedumu par brīdinošo ietekmi, kas tika manīta dažās dalībvalstīs sakarā ar solidārās atbildības ieviešanu, un atsaucās uz darbības mehānismu, kas prasa pierādīt līdzdalības saiknes pastāvēšanu starp cedentu un cesionāru.

5.1.4.3 Komiteja pievienojas daudzu uzņēmumu paustajām bažām par solidarās atbildības principu un, ņemot vērā Eiropas Kopienas Tiesas praksi ⁽⁶⁾, uzskata, ka iespējamajiem pasākumiem jāaprobežojas ar nodokļu maksājumu garantijas pieprasīšanu no tām personām, kuras ir skaidri identificētas kā nodokļu maksātāji. Līdz ar to varētu paredzēt, ka cesionāram kopā ar piegādātāju būtu solidarārs pienākums nomaksāt nodokli gadījumā, ja cesija ir notikusi par cenu, kas ir zemāka par preces parasto tirgus vērtību. Tā kā šis ir ļoti stingrs noteikums, kas soda pircēju, to piespiežot maksāt citu nesamaksāto nodokli, tā konkrēto piemērošanu ir jāsaista ar īpašiem priekšnoteikumiem:

- cesijai jānotiek starp pasīvajiem PVN maksātājiem, skaidri izslēdzot gala lietotājus,
- cedents pilnībā vai daļēji nav nomaksājis maksājamo PVN,
- piegādātajai precei vai sniegtajam pakalpojumam jāietilpst vienā no kategorijām, kas ir skaidri noteiktas ar attiecīgiem noteikumiem,
- cesijai jānotiek par cenu, kas zemāka par preces parasto tirgus vērtību,
- starpību starp norunāto cenu un parasto tirgus vērtību nevar pamatot ar objektīvi pierādāmiem faktiskiem apstākļiem vai notikumiem.

5.1.5 Komiteja piekrīt iespējai paplašināt pašlikvidācijas mehānisma piemērošanu dalībvalstu iekšējiem darījumiem. Nesenajā atzinumā Komiteja konstatēja, ka šis mehānisms “varētu būt vajadzīgs, lai novērstu izvairīšanos no nodokļu maksāšanas un nodokļu nemaksāšanu. Tas ir īpaši piemērots gadījumos, kad pārdevējs ir finansiālās grūtībās.” ⁽⁷⁾ Komisija ir paplašinājusi apgrieztās samaksas mehānisma brīvprātīgu piemērošanu pēc pozitīva eksperimenta ar celtniecības materiāliem un ar pakalpojumiem celtniecības nozarē. Tomēr šie pasākumi nedrīkst traucēt preču un pakalpojumu tirdzniecību Kopienas iekšienē, jo atsevišķos gadījumos atšķirīgas faktūrrēķinu sagatavošanas saistības var kaitēt efektīvai iekšējā tirgus darbībai.

5.2 Tiešie nodokļi

5.2.1 Cīņa pret krāpšanu nodokļu jomā jāizvērs arī vispārīgākā, proti, dalībvalstu tiesību aktu saskaņošanas tiešo nodokļu un pārbaudītu jomā.

5.2.1.1 Pieaugot ES dalībvalstu skaitam, nodokļu sistēmu atšķirības arvien vairāk ietekmēs lēmumus par to, kurās valstīs

ieplūdīs kapitāls un kā attiecīgi tiks organizēta uzņēmējdarbība. Sakarā ar nozīmīgu ekonomikas politikas jomu koordinēšanu dažādie valstu nodokļus reglamentējošie noteikumi veidos instrumentu, ar kuru dalībvalstis varēs ietekmēt lēmumus par investīciju un resursu izvietojumu ES iekšienē. Tomēr jūtams atšķirības, kas vēl joprojām pastāv starp dalībvalstu tiešo nodokļu aplikšanas sistēmām, atsevišķos gadījumos varētu kavēt tirgu integrācijas procesu ⁽⁸⁾, negatīvi ietekmējot Eiropas ekonomikas konkurētspēju.

5.2.2 Dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu nodokļu jomā Komisija analizēja 2003. gada 24. novembra paziņojumā COM (2003) 726 galīgā redakcija. Attiecībā uz uzņēmumu aplikšanu ar nodokļiem, īpaši uz visaptverošiem pasākumiem, kas veicinātu uzņēmumu Eiropas nodokļa ieviešanu, kas balstītos uz kopīgu, konsolidētu aplikamo bāzi ⁽⁹⁾, pastāv ievērojamas piemērošanas grūtības sakarā ar dažādās dalībvalstīs esošajām atšķirībām aplikamās bāzes noteikšanas kritēriju jomā. Turklāt kopīga nodokļa pieņemšana prasa ne vien augstu ekonomikas politikas jomu konverģences līmeni, bet arī atbilstošu tiesību aktu kopumu. Pašreizējā situācijā EK Līguma 94. pantā ir paredzēts, ka Padome saskaņā ar Komisijas priekšlikumu vienbalsīgi nolemj par direktīvām, kas vērstas uz dalībvalstu tiesību aktu un noteikumu tuvināšanu, kuriem ir tieša ietekme uz kopēja tirgus izveidošanu vai darbību.

5.2.3 Šī noteikuma pastāvēšana un dalībvalstu suverenitātes nodokļu jomā saglabāšana, kas neatvieglo iniciatīvas vienotas, konsolidētas aplikamās bāzes izveidošanu uzņēmumiem, kuri darbojas ES, joprojām ir ievērojams šķērslis uzņēmumu nodokļu sistēmu tuvināšanas procesā gan dalībvalstu skaita palielināšanās dēļ, kas vienprātības panākšanu padara īpaši sarežģītu, gan tāpēc, ka Līguma par Konstitūciju Eiropai galīgajā tekstā netika paredzēts noteikums, ka likumus vai pamatlikumus, kas nosaka pasākumus uzņēmumu aplikšanas ar nodokli jomā, pieņem ar kvalificētu balsu vairākumu.

5.2.4 Saistībā ar iespējamo vienprātības noteikuma atcelšanu konkrētu soli uz uzņēmuma nodokļa aplikamās bāzes reālu saskaņošanu veido analīze Komisijas 2005. gada 23. decembra paziņojumā SEC(2005) 1785 “Ar uzņēmuma peļņas nodokli saistītu iekšējā tirgus šķēršļu novēršana maziem un vidējiem uzņēmumiem. Iespējama eksperimentāla piederības valsts nodokļu uzlikšanas režīma izklāsts”, kurā analizēta piederības valsts nodokļu (Home State Taxation) sistēmas eksperimentāla piemērošana maziem un vidējiem uzņēmumiem ⁽¹⁰⁾. No šī pētījuma izrietēja, ka 23 miljoni

⁽⁶⁾ Lietas C-354/03, C-355/03, C-484/03 un C-384/04.

⁽⁷⁾ OV C 65, 17.03.2006., 103.–104. lpp.

⁽⁸⁾ Skat. L. Kovács, *The future of Europe and the role of taxation and customs policy*, www.europa.eu.int/comm/commission_barroso/kovacs/speeches/speech_amcham.pdf

⁽⁹⁾ EESK atzinums “Kopējas konsolidētas uzņēmumu nodokļu bāzes izveidošana ES” — OV C 88, 11.04.2006., 48. lpp.

⁽¹⁰⁾ EESK atzinums “Ar uzņēmuma peļņas nodokli saistītu iekšējā tirgus šķēršļu novēršana maziem un vidējiem uzņēmumiem” — OV C 195, 18.08.2006., 58. lpp.

mazo un vidējo uzņēmumu, kas darbojas 25 valstu Eiropas Savienībā, veido visievērojamāko Eiropas ekonomikas daļu, proti, 99,8 % no visiem Eiropas uzņēmumiem, un nodrošina aptuveni 66 % nodarbinātības privātajā sektorā ⁽¹¹⁾. Šīs sistēmas reāla pieņemšana dotu lielākas minēto uzņēmumu darbības internacionalizācijas iespējas, jo tiktu samazinātas izmaksas sakarā ar atbilstību noteikumiem (*compliance*) ⁽¹²⁾, kas gulstas uz šiem uzņēmumiem un kas ir daudz ievērojamākas nekā lieliem uzņēmumiem, kā arī tiktu paplašinātas zaudējumu pārnesšanas iespējas ⁽¹³⁾, kas ir galvenais šķērslis pārrobežu ekonomiskās darbības attīstīšanai, Kopienas līmenī veicinot tiesību aktu tuvināšanu par uzņēmumu aplikšanu ar nodokli.

5.3 Elektroniskā tirdzniecība

5.3.1 Elektroniskās tirdzniecības izaugsme un tehnoloģiskā attīstība piedāvā ekonomikas dalībniekiem jaunas iespējas, tomēr jaunās tirdzniecības metodes prasa nodokļu sistēmu piemērošanu, sevišķu uzmanību pievēršot aspektiem, kas saistīti ar patēriņa nodokļu ieviešanu. Nodokļu sistēmām, kas galvenokārt balstās uz tradicionālās tirdzniecības noteikumiem, jāņem vērā šīs pārmaiņas un jāpiemērojas jaunajiem tirdzniecības veidiem.

5.3.2 Galvenā elektronisko darījumu aplikšanas ar nodokļiem problēma ir iespējamā diskriminācija, kas varētu rasties atšķirīgas darījumu apstrādes dēļ atkarībā no dažādiem preces piegādes vai pakalpojuma sniegšanas noteikumiem.

5.3.2.1 Izvērtējot nodokļu tiesību tradicionālo principu piemērošanas iespējas digitālajam laikmetam raksturīgajiem gadījumiem, ir jāpārbauda, vai aplikšanas ar nodokļiem aktā ir ievērots neitralitātes princips, saskaņā ar kuru nav pieļaujama analoģu darījumu apstrādes diskriminācija, kas dotajā gadījumā atšķiras vienīgi pēc piegādes nosacījumiem (*on line* vai *off line*).

5.3.3 Jo īpaši lielākās problēmas saistās ar nemateriālo (vai digitālo) preču tiešo vai netiešo aplikšanu ar nodokli, jo visi tirdznieciskā darījuma posmi (cesija un piegāde) notiek elektroniski (elektroniskā (*on line*) tirdzniecība), piegādājot virtuālo precī tīklā. Jau sākumā piegādātājs dematerializē pakalpojumus un preces, un saņēmējs tos materializē. Šajā gadījumā vairs nepastāv konkrēts priekšmets, kas inspekcijas nolūkos būtu fiziski taustāms.

⁽¹¹⁾ Avoti: Eiropas Komisija, *SMEs in Europe 2003, Observatory of European SMEs 2003/No. 7*, Uzņēmējdarbības un rūpniecības ģenerāldirektora un Eiropas Komisijas publikācijas (2003): "The impact of EU enlargement on European SMEs", *Observatory of European SMEs 2003/No.6*, Uzņēmējdarbības un rūpniecības ģenerāldirektora publikācijas sadarbībā ar Eurostat. Par mazo un vidējo uzņēmumu nozīmi Eiropas Savienībā skat. Eiropas Komisijas paziņojumu SEC(2005) 1785, 23.12.2005., 15–17. lpp.

⁽¹²⁾ Jau minētajā paziņojumā SEC(2005) 1785 ir noteiktas izmaksas sakarā ar atbilstību noteikumiem (*compliance*) juridisko un nodokļu konsultāciju, dokumentu tulkošanas, ceļa izdevumu un finanšu risku, ka arī uzņēmumu pakalpojumu jomā.

⁽¹³⁾ Pamatojoties uz *European Association of Craft, Small and medium-sized Enterprises*, pētījumu, kas publicēts 11.06.2004. un kas minēts paziņojumā SEC(2005) 1785, izmaksas sakarā ar atbilstību noteikumiem (*compliance*), kuras gulstas uz maziem un vidējiem uzņēmumiem, ir līdz pat 100 reizēm lielākas nekā lielajiem uzņēmumiem. Par izmaksu sakarā ar atbilstību noteikumiem (*compliance*) noteikšanas metodēm skat. *Commission Staff Working Paper SEC(2004) 1128, 10.09.2004, European Tax Survey*.

5.4 Eiropas Biroja krāpšanas apkarošanai (OLAF) pilnvaras

5.4.1 Komiteja uzskata, ka pašreizējie Kopienas tiesību akti, kas ir OLAF izveidošanas juridiskais pamats, jau piešķir šai iestādei nozīmīgas funkcijas saskaņā ar Komisijas lēmuma 1999/352/EK, CECA, Euratom 2. pantu. Tātad Komisija tiek lūgta veikt visus nepieciešamos pasākumus, lai īstenotu pašreizējās pilnvaras, piešķirot, ja nepieciešams, Birojam krāpšanas apkarošanai papildu līdzekļus, kas nepieciešami tā uzdevumu izpildei, piemēram, izmantojot 81.–86. panta paraugu par Konkurences uzraudzības iestādi.

5.4.2 Šajos apstākļos OLAF varētu būt analīzes un koordinācijas iestāde Eiropas Savienības mērogā ar mērķi cīnīties pret krāpšanu, arī nodokļu jomā, un tam tiktu uzticēti uzdevumi un piešķirtas pilnvaras administratīvās sadarbības nodokļu jomā (tiešie nodokļi, netiešie nodokļi un akcīze), lai atvieglotu informācijas apmaiņu starp iestādēm, kurām saskaņā ar atsevišķu valstu tiesību aktiem ir pienākums cīnīties pret nodokļu krāpšanu.

5.5 Kopienas iekšienē veikto tirdzniecisko darījumu attīstība liek pastiprināt sadarbību informācijas par riska pārvaldību apmaiņas jomā. Tomēr Komisija nepiedāvā konkrētas iniciatīvas, izņemot lūgumu dalībvalstīm izmantot *Riska pārvaldības rokasgrāmatu nodokļu iestādēm*. Saistībā ar šo jautājumu Komiteja ierosina izveidot centralizētu datu banku, kurā saplūstu starp administrācijām apmainītā informācija, kura pašlaik ir standartizēta vienīgi muitas jomā un uz divpusēja pamata.

5.5.1 Šajā sakarā varētu noteikt tos produktu veidus, kuriem, pamatojoties atsevišķu dalībvalstu kompetento iestāžu veikto pētījumu rezultātiem, ir lielāks risks tikt izmantotiem "nodokļu nemaksāšanas karuseļos". Tiek minēti transportlīdzekļi un augsto tehnoloģiju produkcija, piemēram informātikas un telefonijas jomā. Šo analīzes darbību varētu uzticēt OLAF, kurš varētu regulāri iesniegt dalībvalstīm rezultātus, lai orientētu krāpšanas novēršanas darbību un ļautu veikt atbilstošas operatīvus mērķpasākumus. Turklāt vajadzētu paredzēt un organizēt tādu pašu informācijas apmaiņu no dalībvalstīm uz OLAF.

5.6 Komiteja uzskata, ka Kopienas pieeja sakaros ar trešām valstīm neapšaubāmi būtu labāka par divpusējiem nolīgumiem. Šim nolūkam varētu iekļaut īpašus noteikumus projektā, plānojot pieņemt Kopienas konvencijas modeli pret divkāršu nodokļu uzlikšanu, kas minēts Eiropas Komisijas paziņojumos SEC(2001) 1681 *“Uzņēmuma aplikšana ar nodokli iekšējā tirgū”* un COM(2003) 726 galīgā redakcija *“Iekšējais tirgus bez nodokļu šķēršļiem uzņēmumiem: panākumi, uzsāktās iniciatīvas un turpmāk risināmās problēmas”*, kā arī Eiropas Parlamenta paziņojumā SEC A5-0048 2003. Komiteja atbalsta iespēju izstrādāt īpašu sadarbības konvenciju, kura būtu jāiekļauj ekonomisko partnerattiecību nolīgumos. Tomēr, ja nav skaidras un noteiktas dalībvalstu gribas, ir jāturpina divpusējo nolīgumu slēgšana, nepārtraucot iesāktos procesus.

5.7 Komiteja uzskata, ka Komisijas ierosinātajā deklarēšanas pienākuma nostiprināšanā stingri jāievēro proporcionalitātes un vienkāršošanas principi. Pienākums cīnīties pret krāpšanu nodokļu jomā nevar izpausties nepamatotā nodokļa paaugstināšanā, kas skar godīgos nodokļu maksātājus un uzņēmumus. Šim nolūkam ir lietderīgi jūtam atvieglot pienākumus godīgiem uzņēmumiem, kas reāli sadarbojas ar nodokļu ieņēmumu dienestiem, un taisnīgi palielināt pienākumus tiem, kas saskaņā ar objektīviem kritērijiem tiek ieskaitīti riska grupā.

5.8 Komiteja nepiekrīt Komisijas uzskatam par tabakas izstrādājumu un alkoholisko dzērienu aplikšanu ar nodokli, kuri tiek uzskatīti par “parastām” precēm. Dažas dalībvalstis ar akcīzes nodokli tabakas izstrādājumiem un alkoholiskajiem dzērieniem mēģina risināt ar minētajām precēm saistītās veselības problēmas, kurām ir acīmredzama prioritāte salīdzinājumā ar iekšējā tirgus darbību. Komisija piedāvā novērst šos traucējumus, bet minēto traucējumu novēršana aizņems daudz laika, ņemot vērā ļoti atšķirīgo ienākumu līmeni katrā dalībvalstī un dalībvalstu dažādos ieņēmumu un veselības aizsardzības politikas

mērķus un pasākumus. Kamēr tiek gaidīta pieņemama nodokļu likmju saskaņošanas pakāpe, ir jāatrod citi risinājumi, lai garantētu katrai dalībvalstij pilnībā saglabāt spēju tiekties uz saviem nodokļu un veselības aizsardzības politikas mērķiem. Tabakas izstrādājumu kontrabanda no Kopienas valstīm ir minimāla, to kontrolē starptautiskas organizētās noziedzības struktūras. Kaut arī Komiteja apzinās lielās sociālās un veselības izmaksas, kas saistītas ar šo vielu pārmērīgu lietošanu, un vēlas, lai atbildīgās iestādes pieņemtu atbilstošus pasākumus minēto vielu pārmērīgās lietošanas ierobežošanai, tā tomēr uzskata, ka tabakas izstrādājumu un alkoholisko dzērienu akcīzes nodoklim jāpaliek stingrā dalībvalstu kompetencē.

5.9 Komiteja aicina Komisiju turpināt *Hercule II* programmu, cerot, ka Parlaments un Padome pēc iespējas drīzāk pieņems dokumentu COM(2006) 339 galīgā redakcija, kurā ir prasīts pagarināt Kopienas rīcības programmu tās finanšu interešu aizsardzībai. Programmai jau ir ievērojami rezultāti: tika noorganizētas 19 apmācības, kurās piedalījās 2236 pārstāvji no dažādām dalībvalstīm, pārstāvji no 5 trešām valstīm un citām Eiropas iestādēm, īpaši ņemot vērā prasību pastiprināt sadarbību saistībā ar Bulgārijas un Rumānijas pievienošanos ES, jo arī tām jāgūst priekšrocības no šādiem pasākumiem.

5.10 Komiteja uzskata, ka ir lietderīgi izveidot augsta līmeņa pastāvīgu diskusiju un/vai apspriežu forumu, lai panāktu globālu pieeju jautājumiem, kas skar krāpšanu un sadarbību starp dalībvalstīm. Pašreizējā konsultatīvo darbību sadrumstalotība vairāku augsta līmeņa komiteju ietvaros, kas sadalītas pēc to kompetences jomām, neveicina lietderīgu labas prakses apmaiņu, lai stiprinātu administrāciju sadarbību un atbilstošu darbību. Komiteja uzskata, ka visi birokrātiskie šķēršļi un Ekonomikas un finanšu padomē (*Ecofin*) radušies iebildumi ir neizprotami un apšaubāmi.

Briselē, 2007. gada 15. martā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja “Mājoklis un reģionālā politika”

(2007/C 161/03)

Eiropas Parlaments saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 262. pantu 2006. gada 28. septembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu “Mājoklis un reģionālā politika”. Līdzziņotāja: **PRUD'HOMME kdze**

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Ekonomikas un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa atzinumu pieņēma 2007. gada 23. februārī. Ziņotājs — GRASSO kgs, līdzziņotāja — PRUD'HOMME kdze.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 434. plenārajā sesijā, kas notika 2007. gada 14. un 15. martā (15. martā sēdē), ar 91 balsīm par un 1 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi.

1.1 Tiesības uz mājokli ir, pirmām kārtām, pamattiesības, un tās garantējot, tiek ievērotas pamattiesības kā tādas, kā arī nodrošināts cilvēka cienīgs dzīvesveids. Tiesības uz mājokli ir atzītas Cilvēktiesību hartā un pārskatītajā Eiropas Padomes Eiropas Sociālajā hartā, kā arī daudzu Eiropas valstu konstitūcijās. Mājokļa pieejamība ir būtisks priekšnoteikums katra indivīda personības attīstībai un integrācijai sabiedrībā.

1.2 Eiropas parlamenta apvienotās grupas pilsētu un mājokļu jautājumus Eiropas Mājokļu harta.

1.2.1 EESK atbalsta Eiropas Parlamenta apvienotās grupas pilsētu un mājokļu jautājumus pieņemto Eiropas Mājokļu hartu, kurā tiek pievērsta uzmanība enerģiskajai un aizvien aktīvākajai mijiedarbībai starp Eiropas politikām un mājokļu jomas politiku, kā arī tiesību uz mājokli nozīmībai.

1.2.2 EESK atgādina, ka sociālie un vietējie pakalpojumi gūst aizvien lielāku nozīmi novecojošā sabiedrībā un ka šie pakalpojumi bieži vien ir saistīti mājokļu jomu, un aicina minētos jautājumus apspriest Eiropas līmenī un par tiem vairāk informēt sabiedrību. Tā atkārtoti norāda, ka sociālo mājokļu jomai ir jāpievērš īpaša uzmanība un uz to nevar attiecināt tirgus noteikumus, kā paredzēts Pakalpojumu direktīvā.

1.3 Tiesību uz mājokli pastiprināšana.

1.3.1 EESK vēlas, lai Eiropas līmenī tiktu noteikti, pirmkārt, kopīgi mērķi attiecībā uz mājokļa pieejamību un, otrkārt, mājokļa kvalitātes minimālie standarti, lai definētu jēdzienu “pienācīgs mājoklis”. Ja minētie kritēriji netiks izvirzīti, īstenot tiesības uz mājokli patiešām būs sarežģīti, un pieeja mājoklim ir minimāls priekšnoteikums, lai garantētu cilvēka cienīgu dzīvesveidu.

1.3.2 EESK atgādina, ka sociālie un vietējie pakalpojumi gūst aizvien lielāku nozīmi novecojošā sabiedrībā un ka šie pakalpo-

jumi bieži vien ir saistīti mājokļu jomu, un aicina minētos jautājumus apspriest Eiropas līmenī un par tiem vairāk informēt sabiedrību. Tā atkārtoti norāda, ka sociālo mājokļu jomai ir jāpievērš īpaša uzmanība un uz to nevar attiecināt tirgus noteikumus, kā paredzēts Pakalpojumu direktīvā.

1.4 Mājoklis un struktūrfondi 2007.-2013. gadam — attīstīt tehnisko palīdzību, lai tos kapitalizētu un padarītu redzamus.

1.4.1 EESK uzsver, ka patlaban ir svarīgi pilnībā izmantot struktūrfondu līdzekļu izlietošanas iespējas, lai uzlabotu dzīves apstākļus mājokļos, turklāt ne tikai 10 jaunajās ES dalībvalstīs, bet arī 15 “vecajās” ES dalībvalstīs, kas struktūrfondu līdzekļus var izmantot pasākumiem, lai veicinātu pilsētu integrētu attīstību. Šādā veidā izlietojot līdzekļus, tiks veicināta sociālā un teritoriālā kohēzija, kā arī ekonomikas izaugsme.

1.4.2 EESK atzīmē, ka JESSICA instruments veicinās tāda garantiju fonda izveidi, kas paredzēts liela mēroga projektiem sociālo mājokļu jomā, un aicina šo jautājumu izskatīt, veicot struktūrfondu vidusposma novērtējumu.

1.4.3 Tādēļ EESK atbalsta ideju sadarbībā ar vietējo un reģionālo pašvaldību pārstāvjiem un tīkliem, kā arī ar Eiropas Komisijas dalībvalstu atbalstu īstenot tehniskā atbalsta pasākumus projektiem mājokļu jomā 2007.-2013. gada periodam. Īstenojot šādus pasākumus, varētu veikt projektu un metožu kapitalizāciju, lai projektus mājokļu jomā efektīvi iekļautu pilsētvides atjaunošanas programmās. Turklāt šādi pasākumi veicinātu arī īpašu zināšanu apkopošanu, kā arī atvieglotu pieredzes apmaiņu. Lai veicinātu struktūrfondu līdzekļu efektīvu izmantošanu, mājokļu politikas jomā ir būtiski izveidot īpašu instrumentu. To var veikt saskaņā ar regulas 45. pantu, kurā iekļauti uz struktūrfondi attiecināmi vispārēji noteikumi, kas paredz Komisijas pienākumuatvieglot tehniskā atbalsta pasākumu piemērošanu.

1.5 Mājoklis un enerģētika.

1.5.1 Turklāt EESK ierosina izveidot apmaiņas tīklu, lai vietējā līmeņa speciālisti dalītos pieredzē jautājumos par mājokļu jomu un energoefektivitāti, kā arī izmantotu un padziļinātu īpašās zināšanas, tādējādi veicinot saprātīgas un vērīgas enerģētikas politikas īstenošanu. Šī sistēma varētu būt saistīta ar struktūrfondu atbalsta sistēmu (neskatoties uz to, ka mērķi ir atšķirīgi), un tādēļ ir jānodrošina abu sistēmu laba koordinācija.

1.5.2 EESK ierosina uzsākt Eiropas līmeņa informācijas kampaņu par iespējamajiem enerģijas ietaupījumiem mājokļos, to īstenojot sadarbībā ar tīkliem, kas darbojas minētajā jomā. Kampaņas uzdevums būtu veicināt patērētāju attieksmes maiņu. Lai šo mērķi sasniegtu, ir nepieciešama Eiropas iedzīvotāju plaša līdzdalība, un minētās kampaņas rezultātā visas iesaistītās puses varētu iesaistīt lietderīgā iniciatīvā. Kampaņa "ilgtspējīga enerģija Eiropai" (*sustainable Energy Europe*) nav pietiekami mērķtiecīga un attieksmes maiņu īpaši neveicina, kā arī tās līdzekļi ir ierobežoti.

1.5.3 EESK lūdz Komisiju izvirzīt priekšlikumus, pamatojoties uz aptverošāku pieeju, kas lielākoties veicinātu energoefektivitātes uzlabošanu ēkās. Ir jāveic uz iedzīvotājiem vērsti pasākumi, un lielāka uzmanība jāpievērš pastāvošajām ēkām.

1.6 Mājoklis un Eiropas iestādes.

1.6.1 EESK atbalsta arī Eiropas Komisijas iniciatīvu izveidot starpdienestu grupu pilsētu jautājumos. Komiteja ierosina Eiropas Komisijas starpdienestu grupai pilsētu jautājumos pievērst uzmanību arī mājokļu politikas jautājumiem, kā arī izvirzīt pārstāvi šajā jautājumā.

1.6.2 Turklāt ir būtiski mājokļu politikas jautājumus iekļaut arī reģionālās un pilsētu politikas ministru sanāksmju darba kārtībā.

2. Pamatojums.

2.1 Tiesības uz mājokli — pamattiesības.

2.1.1 Nicā 2000. gada 7. decembrī pasludinātās ES pamattiesību hartas II-94. pantā ir minēts: "Apkarojot sociālo atstumtību un nabadzību, Savienība atzīst un ievēro tiesības uz sociālo palīdzību un palīdzību mājokļu jomā, lai saskaņā ar Savienības tiesību aktiem, kā arī valstu tiesību aktiem un praksi nodrošinātu pienācīgu dzīvi tiem, kam nav pietiekamu līdzekļu".

2.1.2 Atgādinot to, ka mājokļu joma nav Eiropas Savienības kompetence un ka šajā jomā pilnībā piemērojams subsidiaritātes princips, EESK tomēr uzskata, ka, atbilstoši minētajam pantam, būtu jāīsteno Eiropas mēroga politika, lai tādējādi reaģētu uz sociālo steidzamību, kā arī risinātu jautājumu par mājokļu trūkumu vistrūcīgākajiem iedzīvotājiem (tostarp iedzīvotājiem ar

zemu ienākumu līmeni un jauniešiem, kas uzsāk profesionālo un ģimenes dzīvi).

2.1.3 Lākenas sammitā 2001. gada decembrī tika atzīts, ka mājokļa pieejamība ir nozīmīgs jautājums, kas jārisina, lai izvairītos no nabadzības līmeņa palielināšanās riska. Tādēļ EESK uzskata, ka šajā sammitā uzsāktajām debatēm par nepieciešamību "aizvien vairāk attīstīt sociālo mājokļu jomu, lai novērstu nabadzību Eiropā" ir ļoti liela nozīme.

2.1.4 Tiesības uz mājokli ir iekļautas vairāku ES dalībvalstu — piemēram, Beļģijas, Spānijas, Grieķijas, Portugāles, Somijas, kā arī Nīderlandes — konstitūcijās. Tātad tiesības uz mājokli ir iespējams noteikt arī Eiropas līmenī. EESK uzskata, ka ar mājokli saistītos jautājumus stratēģiskos nolūkos ir svarīgi iekļaut Pamat-tiesību hartā, kas būtu Līguma par Konstitūciju Eiropai sastāvdaļa, un izsaka nožēlu, ka tiesības uz mājokli — vai vismaz "tiesības uz pajumti" — šajos dokumentos nav ietvertas.

2.1.4.1 EESK uzskata, ka ļoti svarīgi ir izstrādāt Eiropas stratēģiju mājokļu jomā, jo, ikvienu nodrošinot ar mājokli, tiek labāk īstenotas citas Eiropas līmenī atzītas cilvēktiesības, piemēram, "privātās un ģimenes dzīves, mājokļa un korespondences neaizskaramība" un "tiesības stāties laulībā un dibināt ģimeni".

2.1.5 Tiesību uz mājokli princips ir atzīts, un tātad aktuāls ir jautājums par šo tiesību izmantošanu, t.i. iespēju ikvienam, kam nav mājokļa, griezties pēc palīdzības. Tādēļ Eiropas Savienībai ir jārisina jautājums par tiesību uz mājokli realizēšanu. Ja nav iespējams rast vienotu risinājumu, katrai dalībvalstij, kas oficiāli atzīst tiesības uz mājokli, ir jāspēj precizēt šādi jautājumi:

— valsts iestāde, kurā var vērsties, lai izmantotu šīs tiesības, un kādā veidā pie tās var vērsties;

— līdzekļi, kas minētajai iestādei ir jāsaņem minētā mērķa īstenošanai, vai arī līdzekļi, kas tai jāsarūpē pašai;

— minēto tiesību izmantotāji un piemērošanas noteikumi;

— minēto tiesību saturs (mājoklis vai izmitināšana, brīva izvēle vai nē).

2.1.6 Saistībā ar Eiropas Parlamenta apvienotās grupas pilsētu un mājokļu jautājumos 2006. gada 26. aprīlī pieņemto Eiropas Mājokļu hartu, kurā mājoklis ir definēts kā "pirmās nepieciešamības lieta", EESK atbalsta Parlamenta iniciatīvu sagatavot ziņojumu par tematu "Mājoklis un reģionālā politika". Komiteja cer, ka Parlaments atbalstīs prasību atzīt tiesības uz mājokli un ierosinās nodibināt partnerību ar vietējām un reģionālajām pašvaldībām, lai "nodrošinātu pietiekamu skaitu mājokļu, kā arī nodrošinātu ar mājokļiem tos, kam nav pieejami tirgū esošie mājokļi".

2.1.7 Eiropas dzīves un darba apstākļu uzlabošanas fonda 2006. gadā publicētajā pētījumā par dzīves apstākļiem un mājokļu jomas sociālo dimensiju⁽¹⁾ ir secināts, ka attiecībā uz mājokļu kvalitāti un kvantitāti 15 "vecajās" ES dalībvalstīs un 10 jaunajās dalībvalstīs pastāv ievērojamas atšķirības. Turklāt ir lietderīgi atgādināt, ka visiem ES iedzīvotājiem mājokļos nav pieejams siltais ūdens un tualetes. Lai mājokli varētu uzskatīt par pienācīgu, būtu jāizpilda vismaz šie divi kritēriji.

2.1.8 Mājokļu politika ir Eiropas sociālā modeļa stūrakmens. Problēmjautājumi, kas Eiropas Savienībai jārisina saistībā ar sociālajām un demogrāfiskajām pārmaiņām, ir jāņem vērā, arī veidojot mājokļu politiku. Šajā sakarā uzmanība jāpievērš sabiedrības novecošanai, nabadzībai jaunās paaudzes vidū, kas nepietiekamo līdzekļu dēļ spiesta dzīvot vecāku mājās, piemērota mājokļa pieejamībai personām ar invaliditāti, kā arī mājokļa pieejamībai migrantiem. EESK ierosina saistībā ar Lākenas 2001. gada decembra Eiropadomes secinājumiem veikt šādus Eiropas līmeņa pasākumus:

— noteikt kopīgus mērķus attiecībā uz mājokļa pieejamību,

— noteikt mājokļa kvalitātes minimālos standartus, lai definētu jēdzienu "pienācīgs mājoklis".

2.1.9 Turklāt, lai nodrošinātu strādājošo mobilitāti, ir jāveicina mobilitāte daudzdzīvokļu māju rajonos. Daudzi iedzīvotāji pie sava mājokļa — vai tas būtu sociālais vai privātais mājoklis — ir piesaistīti tādēļ, ka nepastāv atbilstošs mājokļu piedāvājums, attiecīga nodokļu sistēma vai kredītu politika. Iedzīvotāju mobilitāte ir jāuzlabo tādēļ, lai palielinātu darba tirgus elastību.

2.1.10 Ņemot vērā mājokļu politikas ietekmi uz sociālo jomu un pilsētu ekonomiku, tā vairs nevar būt daļēji īstenojama stratēģiju un pasākumusastāvdaļa. Vienlaicīgi, ievērojot subsidiaritātes principu, mājokļu politika ir jāuzskata par nozīmīgu politisku jautājumu, kas ietekmē iedzīvotāju ikdienas dzīvi, kā arī par līdzekli, lai iedzīvotājiem tuvinātu Eiropas projektu, par kuru pakāpeniski zūd skaidrība.

2.1.11 Labāk jānosaka mājokļu politikas ieguldījums Lisabonas stratēģijas mērķu sasniegšanā, īpašu uzmanību pievēršot mājokļu politikai kā ekonomikas izaugsmes virzītājspēkam. **EESK uzsver, ka mājokļu politika ietekmē strādājošo mobilitāti, un tādēļ to var uzskatīt par papildinošu politiku Izaugsmes un nodarbinātības stratēģijas ietvaros īstenojamajām Eiropas politikām;** turklāt šādā veidā var sekmēt arī teritoriālo kohēziju. Tādēļ iniciatīvas ziņojumā vajadzētu aplūkot ne tikai ar reģionālo politiku, bet arī ar teritoriālo kohēziju saistītus jautājumus.

⁽¹⁾ First European Quality of Life Survey: Social Dimensions of Housing ("Pirmā Eiropas mēroga aptauja par dzīves kvalitāti: mājokļu jomas sociālā dimensija"), 2006, ISBN 92-897-0935-9.

2.2 Mājoklis un teritoriālā kohēzija.

2.2.1 Mājoklis vienmēr ir bijis sabiedrības struktūru veidojošs faktors; kopīgās telpas, kur notiek sabiedriskā dzīve, ir saistītas ar individuālajām dzīvojamajām zonām vai kopīgi apdzīvojamajiem mājokļiem. Pilsētu plānošana un dzīvošanai tīkamu kvartālu izbūve (turklāt mājoklis ir viens no galvenajiem šo kvartālu kvalitāti raksturojošajiem kritērijiem) ir sociālās un teritoriālās kohēzijas priekšnoteikums.

2.2.2 Lai arī mājokļu kvalitāte un mājokļu politika katrā dalībvalstī ir atšķirīga, Eiropas Savienībā ir raksturīgs ļoti augsts pilsētas iedzīvotāju blīvums. Eiropas pilsētas ir veidotas kompakti, tām ir raksturīgas vidēja augstuma celtnes un pilsētas struktūru nosaka mājokļu veids.

2.2.3 Tādēļ visās Eiropas valstīs mājokļu politika ir pilsētu plānošanas, ekonomikas un sociālo politiku nozīmīgs elements, un, īstenojot šīs politikas, būtu aktīvāk jādalās pieredzē, jo īpaši attiecībā krīzēm, kas daudzās dalībvalstīs skar dzīvojamos kvartālus, kuros ir nelabvēlīgi dzīves apstākļi.

2.2.4 Eiropas reģionālās politikas mērķis ir uzlabot teritoriālo, sociālo un ekonomikas kohēziju, veicinot ekonomikas attīstību vismazāk attīstītajos reģionos, un kopš 2005. gada šīs politikas ietvaros īpaša uzmanība tiek pievērsta pārskatītās Lisabonas stratēģijas prioritārajiem mērķiem, t.i., izaugsmei un nodarbinātībai.

2.2.5 Lai nodrošinātu visu reģionu konkurētspēju un veicinātu strādājošo mobilitāti, mājokļu jomā ir būtiski dažādot piedāvājumu, turklāt ne tikai īpašuma veida ziņā, bet arī veidojot jauktus kvartālus (dzīvojamā un saimnieciskā apbūve) un apvienojot sociālās grupas, kas nodrošinātu sociālo kohēziju. Atsevišķu geto tipa rajonu veidošanās apgrūtina saimnieciskās darbības veikšanu.

2.2.6 Saistībā ar iepriekš minēto ir jāapskata jautājums arī par pieejama mājokļa atrašanās vietu. Saskaņā ar tiesībām uz mājokli pašvaldībai ir jānodrošina, lai visās tās teritorijas daļās tiktu garantēts kvalitatīvs mājāsaimniecību ienākumiem atbilstošs mājoklis.

2.2.7 **Apdzīvojamo zonu attīstīšana būtiski ietekmē lauku rajonus,** un, lai veicinātu ilgtspējīgu attīstību, ir svarīgi vairāk ņemt vērā lauku un pilsētu zonu savstarpējo mijiedarbību attiecībā uz mājokļu politiku.

2.3 Mājoklis, ekonomikas izaugsme, mobilitāte un nodarbinātība.

2.3.1 Dažās Eiropas valstīs — jo īpaši tajās, kas iepriekšējā finansēšanas periodā saņēma Kohēzijas fonda līdzekļus — ekonomikas izaugsmes līmenis ir cieši saistīts ar aktivitātes līmeni mājokļu jomā. Tas tomēr nenozīmē, ka iedzīvotājiem saņemt ienākumiem atbilstošu pienācīgu mājokli ir vienkārši. Īrijas Nacionālajā reformu programmā 2006. gadam, kas izstrādāta saistībā ar Lisabonas stratēģiju, ir uzsvērts, ka izaugsme nav bijusi īpaši ilgtspējīga, jo trūcis drošu, pienācīgu un pieejamu mājokļu. Piemēram, saskaņā ar Portugāles Nacionālo reformu plānu 2006. gadam lielāks atbalsts ir jāsniedz būvniecības nozarei un pašvaldībām, lai mājokļu jomā veicinātu ilgtspējīgu attīstību.

2.3.2 Lai izveidotu dinamisku darba tirgu, mājokļa pieejamība visiem darba ņēmējiem un strādājošajiem vēl joprojām ir būtisks priekšnoteikums, un daudzos Eiropas reģionos izaugsme ir neliela tieši mājokļu trūkuma dēļ. Turklāt mājokļu trūkums var negatīvi ietekmēt vietējo darba tirgu elastību un samazināt strādājošo mobilitāti.

2.3.2.1 Šajā sakarā var minēt interesantu piemēru Francijā, kur darba devēji 0,45 % no algām paredzētajiem līdzekļiem iegulda, lai risinātu ar mājokļiem saistītus jautājumus. Tas ir papildu līdzeklis, lai meklētu attiecīgus risinājumus un darba ņēmējus nodrošinātu ar mājokli. Īpašus fondus, kas paredzēti jauniešiem un maznodrošinātajām mājsaimniecībām (garantiju sniegšana), pārvalda arī sociālie partneri.

2.3.3 Šāda veida palīdzību īpaši svarīgi ir nodrošināt reģionos, kas uzņem aizvien lielāku skaitu imigrantu, jo viņiem saspringtajos tirgos apstākļos mājokli atrast ir grūti un šīs personas tiek pakļautas diskriminējoša rakstura praksei, kā rezultātā notiek sabiedrības grupu norobežošanās.

2.3.4 Mājokļu joma pieder nozarēm, kurās ir visaugstākais nodarbinātības līmenis Eiropā. Turklāt daudzās ar mājokli saistītās jomās pastāv liels un vēl neizmantots nodarbinātības potenciāls, jo īpaši attiecībā uz tehnoloģijām ilgtspējīgu un videi draudzīgu mājokļu jomā, jo nākotnē tiks veicināta šo tehnoloģiju ievērojama attīstība. Papildus tam, celtniecība ir viena no jomām, kur vērojams būtisks kvalificēta darbaspēka trūkums.

2.3.5 Sevišķi lielas nodarbinātības iespējas pastāv tādās jomās kā vietējie pakalpojumi un jo īpaši personu aprūpe, kas bieži tiek organizēti un sniegti kopīgi ar pakalpojumiem mājokļu jomā. Tā atbildīgie par sociālajiem mājokļiem sadarbībā ar sociālo pakalpojumu sniedzējiem piedāvā ne tikai aprūpes pakalpojumus mājās vecāka gadagājuma cilvēkiem vai personām ar invaliditāti, bet arī tādus integrētus veselības aprūpes, izglītības un bērnu aprūpes pakalpojumus kā "vairāku paaudžu mājas". Dzīvojamo kvartālu, kuros ir nelabvēlīgi apstākļi, kultūras un

sociālo dinamismu var veicināt, atbalstot vietēja līmeņa iniciatīvas.

2.4 Ar mājokļiem saistīto vietējo pakalpojumu joma ir ne tikai nodarbinātības iespēju avots, bet ar tās palīdzību var reaģēt uz demogrāfiskajām problēmām, kas nepašaubāmi ietekmē nodarbinātības līmeni kādā reģionā. Piemēram, izveidojot "vairāku paaudžu mājas" (kuru veicināšanai, piemēram, Vācijā tiek veikti mērķtiecīgi politiski pasākumi), tiek nodrošināta tik ļoti nepieciešamā sabiedrības daudzveidība, kā arī efektīvi tiek novērsta vientuļu vecāka gadagājuma cilvēku atstumtība. Ņemot vērā iedzīvotāju novecošanu visā Eiropā, būtu jāatbalsta labas prakses apmaiņa šajā jomā.

2.4.1 EESK uzskata, ka jautājums par tiesībām uz mājokli būtu jāapskata ne tikai no atstumtības novēršanas viedokļa, bet arī ņemot vērā iedzīvotāju novecošanu, migrācijas plūsmas un nabadzības jaunos veidus, kā arī Lisabonas stratēģiju, kuras mērķis ir, veicinot mobilitātes palielināšanos darba tirgū, atdzīvināt Eiropas ekonomiku.

2.4.2 Ja netiks uzlabota tādu sociālo pamattiesību pieejamība, kas saņemta palīdzību mājokļa jautājumā, strādājošo mobilitāte vēl aizvien būs vienīgi ilūzija. Nabadzībā slīgst tie, kas dzīvo sociālajos mājokļos, kuri sākotnēji bija paredzēti strādājošo izmitināšanai. Šodien strādājošajiem vairs nav prioritāra piekļuve sociālajiem mājokļiem, un viņi saskaras ar lielām grūtībām atrast pienācīgu mājokli tirgus segmentos, kur izjūtama liela spriedze.

2.4.3 Pēdējā desmitgadē mājokļu cenas gandrīz visās ES valstīs pastāvīgi palielinās. Šā cenu pieauguma rezultātā ir samazinājusies mājsaimniecību spēja līdzekļus izmantot citos nolūkos, un ilgtermiņā tas kavēs ilgtspējīgu attīstību. Mājokļu jomā pārlieku lielas investīcijas tika veiktas arī zemo procentu likmju dēļ, kā rezultātā radās grūtības saistībā ar mājokļu jomai paredzētajiem finanšu līdzekļiem (skat. Zviedrijas Nacionālo reformu programmu). Sociālo dzīvojamo mājokļu joma ir veids, kā regulēt mājokļu cenas (nosakot īres maksu) un mājokļu jomas ilgtspēju.

2.4.4 Turklāt, runājot par dalībvalstu valsts iestāžu un mājokļu jomas pārstāvju līdzdalību sociālo mājokļu politikas īstenošanā, EESK secina, ka šo procesu regulējums aizvien vairāk tiek noteikts saskaņā ar Kopienas tiesībām. Ņemot vērā to, ka mājokļu politikas īstenošana pozitīvi ietekmē ekonomikas izaugsmi un nodarbinātību Eiropā un tās mērķis ir ikvienam nodrošināt piemērotu un pienācīgu mājokli, svarīgi ir panākt, lai konkurences un iekšējā tirgus politika nekavētu mājokļu politikas attīstību. Šie mērķi ir kļuvuši aizvien vērienīgāki, un sociālo mājokļu izīrētājiem ir jāattīsta sociālie pakalpojumi, šādā veidā reaģējot uz integrācijas politikas trūkumu, jo īpaši attiecībā uz migrantiem.

2.5 Enerģijas patēriņa samazināšana — Eiropas izaicinājums.

2.5.1 Mājokļu sektora ieguldījums enerģijas patēriņa samazināšanā ir būtisks, un, ņemot vērā enerģijas cenas, šī darbības joma var kļūt pievilcīga reģioniem.

2.5.2 Eiropas Komisijas Energoefektivitātes rīcības plānā ir secināts, ka vislielāko enerģijas apjomu var ietaupīt mājokļu jomā (mājsaimniecības), ietaupot 27 % no patērētās enerģijas.

2.5.3 Ar mājokli saistīto enerģijas izmaksu dēļ aizvien lielāks skaits Eiropas mājsaimniecību dzīvo nabadzībā (*fuel poverty*).

2.5.4 Patēriņa samazināšanas iespējas būs vēl jo lielākas, ja Eiropas līmenī tiks veikti piemēroti veicinoši pasākumi.

2.5.5 Šajā sakarā pārsteidz tas, ka Eiropas Komisijas Energoefektivitātes rīcības plānā izmantotā pieeja lielākoties ir vērsta uz jaunu ēku celtniecību. Tādēļ Komiteja ierosina energoefektivitātes uzlabošanas normas piemērot arī citās jomās.

2.5.6 Komisijas pieeja ir pārlietu vienvirspēja, jo tajā nav ņemta vērā nepieciešamība mainīt mūsu pārlietu individuālistisko dzīvesveidu (tostarp arī ideju par individuālo dzīvojamo māju ikvienam un attieksmi pret vidi ikdienā), lai veicinātu visaptverošu ilgtspēju. Minētā pieeja ietekmē ražošanas izmaksu palielināšanos, kas mājsaimniecībām, kuru ienākumi ir vidēji vai nelieli, jau tāpat liekas pārāk augstas, un netiek risināts jautājums par mājokļu, kā arī attieksmes pret vidi uzlabošanu (lai gan atbilstoši vairākiem pētījumiem ir secināts, ka šie aspekti ir nozīmīgi).

2.5.7 Tas, ka Eiropas reģionālā politika veicina kohēziju un dzīves apstākļu uzlabošanu, vairs nav jāpierāda. Tomēr, ja šīs politikas ietvaros lielāku uzmanību pievērstu mājokļu politikai, tiktu veicināta pozitīva sinerģija.

2.5.8 Energotaupības politikas uzmanības lokā ir jaunas ēkas, nevis pastāvošās celtnes, un tām tiek piemēroti jaunajām ēkām paredzētie noteikumi. Esošajām ēkām tomēr vajadzētu ne vien veikt lielāku uzmanību, bet arī izstrādāt īpašu tām atbilstošu pieeju, ņemot vērā šo ēku īpatnības un ar piemērošanos standartiem saistītās īpaši augstās izmaksas.

2.5.8.1 Piešķirot valsts atbalstu, ir jāņem vērā sociālo dzīvojamo mājokļu jomai raksturīgās īpatnības, t.i. iedzīvotāju zemā maksātspēja un — salīdzinājumā ar privāto sektoru — sliktāk pielāgotais nodokļu atbalsts.

2.5.8.2 Papildus enerģētikas jautājumam ir jārisina arī tādas ar ilgtspējīgu attīstību saistītas problēmas kā ūdensapgāde un atkritumu apsaimniekošana, ēku pieejamība personām ar invali-

ditāti, mājokļa drošība un tajā esošā gaisa kvalitāte. Mājokļu joma var būtiski veicināt ilgtspējīgu attīstību, tomēr ar nosacījumu, ka tiks izstrādāti piemēroti mehānismi, jo īpaši attiecībā uz pastāvošajām ēkām.

2.6 Eiropas instrumenti, lai palielinātu mājokļu jomas ieguldījumu reģionālās politikas īstenošanā.

2.6.1 EESK ir atbalstījusi pieeju, atbilstoši kurai Eiropas Reģionālā attīstības fonda līdzekļus tagad var izmantot gan mājokļu jomā (12 jaunajās ES dalībvalstīs), gan arī ilgtspējīgas pilsētu attīstības un energoefektivitātes veicināšanas pasākumiem (15 "vecajās" ES dalībvalstīs), vienlaikus izstrādājot integrētas pieejas, lai attīstītu dzīvojamos kvartālus, kuros ir slikti dzīves apstākļi. ņemot vērā mājokļa nozīmīgumu, dalībvalstīm un reģioniem ir jāsaņem palīdzība un tie ir jārosina struktūrfondu ietvaros plānot dzīvojamo kvartālu restrukturizāciju un mājokļu kvalitātes uzlabošanu.

2.6.2 Ja netiek ņemts vērā mājokļa aspekts, īstenojot dzīvojamo kvartālu attīstības integrētu stratēģiju ir sarežģīti. Tādēļ vēl joprojām ir ļoti aktuāli īstenojot tādu Eiropas sociālās integrācijas stratēģiju, kuras mērķis būtu garantēt arī pieejamu un cilvēka cienīgu mājokli, kas būtu veiksmīgas sociālās integrācijas priekšnoteikums. EESK uzskata, ka, lai veicinātu visu iedzīvotāju labāku sociālo integrāciju, ir būtiski izmantot visus Eiropas līmeņa instrumentus.

2.6.3 Lai šo mērķi sasniegtu, Eiropas Sociālajam fondam vairāk ir jāatbalsta ne tikai pasākumi saistībā ar iekļaušanu darba tirgū, bet arī citi sociālo integrāciju veicinoši pasākumi — kā minēts iepriekš, mājokļu tirgus un darba tirgus ir savstarpēji cieši saistīti. Mājokļa aspekts ir jāņem vērā, izstrādājot arī Eiropas līmeņa migrācijas politiku (patlaban šajā jomā tiek īstenotas atbilstošas iniciatīvas), lai tādējādi novērstu telpisko segregāciju. Pamatnostādnēm, ko Komisijapublicēs par migrantu integrāciju ar mājokļa dimensijas palīdzību, ir jābūt pirmajam solim šajā virzienā. Sociālo iekļaušanu veicinās arī PROGRESS⁽²⁾ programma, sniedzot labāku atbalstu ar mājokli saistītiem projektiem.

2.6.4 Turklāt ir svarīgi atzīmēt, ka energoefektivitātes uzlabošana ēkās ir ne tikai ES 10 jauno dalībvalstu, bet visas Eiropas Savienības prioritāte. Līdzīgi kā struktūrfondu līdzekļus izmanto pasākumiem, kas paredzēti sabiedrisko ēku uzlabošanai, atjaunojamo enerģiju izmantošanai un veicināšanai, kā arī sociālās integrācijas veicināšanai, šos līdzekļus visās dalībvalstīs var izmantot arī pasākumiem energoefektivitātes jomā.

⁽²⁾ PROGRESS programmas mērķis ir sniegt finansiālo atbalstu, lai sasniegtu Eiropas Savienības mērķus nodarbinātības un sociālajā jomā. Tā veicina arī Lisabonas stratēģijā izvirzīto mērķu sasniegšanu.

2.6.5 EESK ir atbalstījusi Eiropas Komisijas un Eiropas Investīciju bankas (EIB) iniciatīvu izveidot jaunu finansēšanas instrumentu JESSICA ⁽³⁾, lai īpaši atbalstītu tādu dzīvojamo kvartālu attīstību, kuros ir nelabvēlīgi dzīves apstākļi, tostarp arī šajos kvartālos esošo sociālo dzīvojamo māju attīstību. Jāatzīmē, ka izmantojot minēto instrumentu, t.i., piedāvājot aizdevumus un sniedzot garantijas tiem, kas veicina pilsētu atjaunošanu un darbojas sociālo dzīvojamo mājokļu jomā, varēs mobilizēt dzīvojamo kvartālu atjaunošanai nepieciešamos finanšu līdzekļus. Šis instruments ir jāpārvalda pilsētu atjaunošanas un mājokļu jomas speciālistiem, cieši sadarbojoties ar vietējām pašvaldībām, un tam ir jāveicina iedzīvotāju dzīves apstākļu uzlabošana attiecīgajos dzīvojamajos kvartālos. Sociālo mājokļu jomas pārstāvjiem, kas darbojas ar mērķi veidot visiem piemērotus dzīvojamus kvartālus, minēto iespēju piedāvā arī instruments JEREMIE ⁽⁴⁾.

2.6.6 Enerģētikas politikas jomā Eiropas Komisija ierosināja saistībā ar **Intelligent Energy** programmu īstenot izmēģinājuma projektu sociālo dzīvojamo mājokļu jomā, kas ļāva izvēlēties un veicināt energoefektivitātes nodrošināšanas paraugprojektus, kā arī šīs jomas pārstāvjiem dalīties pieredzē. Ņemot vērā Eiropas vērienīgo mērķi izveidot kopējo enerģētikas politiku un efektīvi koordinēt dalībvalstu pasākumus šajā jomā, ir būtiski nodrošināt

šā instrumenta pastāvīgu izmantošanu, atbalstot ne tikai izmēģinājuma projektu, bet arī cita veida pasākumu īstenošanu.

2.6.7 Attiecībā uz inovācijām tehnoloģiju un sociālajā jomā 7. pētniecības un attīstības ietvarprogramma ļaus apzināt ne tikai iespējas mājokļu sektorā samazināt enerģijas patēriņu, bet arī iespējas veicināt pilsētvides ilgtspējīgu attīstību.

2.6.8 Eiropas mēroga standartizācija ievērojami ietekmē mājokļu jomu un ar to saistītos pakalpojumus. Tā tomēr ir joma, kur lēmumi tehnoloģiju un pilsētu attīstības jomā atbilst sabiedrības grupu vajadzībām, un nav pieņemams, ka šīs jomas pārstāvjiem tiek uzspiesti darba grupas noteiktie standarti, negarantējot iespēju veikt standartizācijas procesa politisku kontroli. Piemēram norma "noziegumu novēršana, izmantojot pilsētībūvniecības projektus", kas tika pieņemta, politiskā līmenī īpaši neizvērtējot no riska analīzes izrietošo pilsētas modeli, rosina pārdomāt šīs jomas normatīvo procesu.

2.6.9 Komisija ir izstrādājusi arī pilsētvides ilgtspējīgas attīstības stratēģiju, lai pilsētas rosinātu plānot attīstību, jo īpaši transporta politikas ziņā. Minētajā stratēģijā tomēr tiek noteikta vienīgi aptuvena virzība, un, ja netiks pievērsta uzmanība pilsētvides ilgtspējīgas attīstības sociālajai dimensijai, pastāv risks, ka stratēģijas potenciāls pilnībā netiks izmantots.

Briselē, 2007. gada 23. februārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

⁽³⁾ JESSICA: *Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas* (Kopējais Eiropas atbalsts noturīgiem ieguldījumiem pilsētās).

⁽⁴⁾ Jérémié: *Joint Resources for Micro to Medium Enterprises* (Kopējais Eiropas atbalsts MVU).

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “Priekšlikums Padomes direktīvai par netiešajiem nodokļiem, ko uzliek kapitāla piesaistīšanai” (Pārstrādāta versija)

COM(2006) 760 galīgā redakcija — 2006/0253 (CNS)

(2007/C 161/04)

Eiropas Savienības Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 262. pantu 2007. gada 16. janvārī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Ekonomiskās un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2007. gada 23 februārī. Ziņotājs — BURANI kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 434. plenārajā sesijā, kas Komisija 2007. gada 5. jūnijā 2007. gada 14. un 15. martā (14. martā sēdē), ar 159 balsīm par un 6 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Pamatojums.

1.1 Izskatāmais priekšlikums attiecas uz vairākkārt grozīto Padomes Direktīvas 69/335/EEK par nodokli, ko uzliek kapitāla iemaksām uzņēmumos, pārstrādāšanu. Šī direktīva, kuras sākotnējais uzdevums bija saskaņot nodokļu sistēmas un novērst citu, līdzīgu nodokļu ieviešanu vai piemērošanu dalībvalstīs, tika vairākkārt grozīta, līdz beidzot 1985. gadā Direktīvā 85/303/EEK tika atzīts, ka nodokli, ko uzliek kapitāla iemaksām, būtu **pilnībā jāatceļ**, jo tas atstāj nelabvēlīgu ekonomisku ietekmi uz uzņēmumiem.

1.2 Tomēr dažas dalībvalstis uzskatīja par nepieņemamiem nodokļu ieņēmumu zaudējumus, kas izrietētu no nodokļa atcelšanas. Līdz ar to 1985. gada Direktīvā bija jāparedz izņēmums, piešķirot dalībvalstīm iespēju vai nu **atbrīvot** darījumus no kapitāla nodokļa vai piemērot vienotu nodokļa likmi, kas nepārsniedz 1 %.

1.3 Šis princips, protams, paliek spēkā arī jaunajā direktīvas priekšlikumā, kas ir tikai jauna iepriekšējo dokumentu teksta redakcija. Komiteja var tikai to pieņemt zināšanai un apstiprināt. Tomēr Komisijas ziņojums rosina uz dažām pārdomām, kuras Padome, ņemot vērā turpmāku iniciatīvu iespēju, iespējams, varētu izmantot.

2. Secinājumi un ieteikumi.

2.1 Lielākā daļa no 25 dalībvalstīm ir pieņēmusi Padomes 1985. gada ievirzi un pilnībā atcēlusi kapitāla nodokli. Pašlaik to

vēl piemēro tikai 7 dalībvalstis: Polijā un Portugālē likme ir 0,5 % vai mazāk, Kiprā — 0,6 %, Grieķijā, Spānijā, Luksemburgā un Austrijā piemēro pilnu likmi 1 % apmērā. Šī režīma atšķirība veido **šķērslī vienāda līmeņa režīma izveidošanai** starp Eiropas uzņēmumiem, kas ir viens no priekšnoteikumiem vienotā tirgus efektīvai funkcionēšanai. Kaut arī nodokļu jomā pastāv daudzas citas atšķirības un šķēršļi, tas tomēr nav iemesls pilnībā atteikties no šī nodokļa atcelšanas.

2.2 Dalībvalstīm, kuras vēl piemēro izņēmumu, varētu būt lietderīgi salīdzināt priekšrocības, kas izriet no nodokļu ieņēmumiem, ar pieņemtajiem (un zināmā mērā aprēķināmiem) to Kopienas vai trešo valstu investīciju zaudējumiem, kuras atbaida aplikšana ar nodokli, kas gandrīz visur citur ir atcelts. EESK uzskata, ka izņēmuma atcelšana būtu priekšrocība ieinteresētajām pusēm un solis uz priekšu vienotā tirgus efektīvas darbības nodrošināšanā.

2.3 Turklāt EESK vēlas vērst uzmanību uz praksi, kas ir pieņemta dažās dalībvalstīs, proti, pēc nodokļa atcelšanas tiek ieviesti jauni nodokļi, kas tādējādi slēptā veidā aizvieto iepriekšējo. Dažos gadījumos Komisija ir iejaukusies un ierosinājusi pārkāpumu procedūru, bet nav izslēgts, ka pastāv citi gadījumi, kas nav pamanīti. Sociālo partneru modrība varētu palīdzēt tos novērst.

Briselē, 2007. gada 14. martā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas

priekšsēdētājs

Dimitris DIMITRIADIS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par Kopienā reģistrētu smago kravas transportlīdzekļu modernizēšanu, aprīkojot tos ar spoģiem”

COM(2006) 570 galīgā redakcija — 2006/0183 (COD)

(2007/C 161/05)

Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 71. panta 1. punkta c) apakšpunktu 2006. gada 10. novembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2007. gada 7. februārī. Ziņotājs — RANOCCHIARI kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 434. plenārajā sesijā, kas notika Komisija 2007. gada 5. jūnijā 2007. gada 14. un 15. martā (14. martā sēdē), ar 139 balsīm par un 6 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi.

1.1 EESK pozitīvi vērtē Eiropas Komisijas centienus panākt aizvien lielāku satiksmes drošību un pilnībā atbalsta izskatāmo priekšlikumu, kas pamatoti pieskaitāms pie iniciatīvām šī mērķa sasniegšanai.

1.2 EESK atzinīgi vērtē to, ka Komisija jau iepriekš ir veikusi izmaksu un ieguvumu analīzi, kā arī ļoti detalizētu ietekmes novērtējumu. Tādēļ priekšlikumu varēja pragmatiski strukturēt un tajā varēja atbilstīgi ņemt vērā visus temata aspektus. Tajā pašā laikā neaizsargātāko ceļu satiksmes dalībnieku aizsardzībai ir piešķirta tai pienācīgā prioritāte.

1.3 Tomēr EESK vēlas norādīt uz dažiem priekšlikuma trūkumiem tā pašreizējā redakcijā un sniegt priekšlikumam attiecīgu papildinājumu un paskaidrojumu veikšanai, kas ļautu bez problēmām un pareizi ievērot termiņus, veikt sertificēšanu un priekšlikuma īstenošanas uzraudzību.

1.4 EESK pauž cerību, ka Komisija patiesi ņems vērā tās ierosinājumus, ka ir vajadzīga efektīva, vienota pieeja, lai nepieļautu konkurences traucējumus starp dalībvalstīm. Tas pats jāsaaka arī par faktu, ka ir svarīgi dalībvalstīm dod vairāk tādu norāžu attiecībā uz sertifikācijas procedūram, kas valstu atbildīgajām iestādēm ir viegli izmantojamas.

1.5 EESK ļoti iesaka Padomei un Eiropas Parlamentam pēc iespējas ātrāk īstenot direktīvas priekšlikumu tā, lai tas attiektos uz lielāko daļu reģistrēto transportlīdzekļu un tādējādi, kā paredzēts, varētu glābt cilvēku dzīvības.

2. Komisijas priekšlikuma izstrādes pamatojums un tiesiskais konteksts.

2.1 Satiksmes drošība jau sen ir viena no svarīgākajām Kopienas iestāžu prioritātēm. Šajā sakarā minamo saistību

atskaites punkts noteikti ir Baltā grāmata par transporta politiku ⁽¹⁾, kuras mērķis bija, piemēram, līdz 2010. gadam divas reizes samazināt ceļu satiksmes negadījumos bojāgājušo skaitu.

2.2 Turpmākajās iniciatīvās, piemēram, “Road safety action programme” ⁽²⁾ (Rīcības programma satiksmes drošības nodrošināšanai), “e-drošība” un daudzās citās iniciatīvās, ir izmantota integrēta pieeja, t.i., tajās iesaistīja rūpniecības, valsts iestāžu un satiksmes dalībnieku pārstāvības apvienību pārstāvjus. Tādā veidā tika novērsti kādreizējie šķēršļi, kas cita starpā subsidiaritātes principa dēļ neļāva ES līmenī īstenot konkrētus un obligātus pasākumus.

2.3 Daudz kas ir sasniegts: pēdējos 30 gados satiksmes apjoms palielinājies trīs reizes, turpretī ceļu satiksmes negadījumos bojāgājušo skaits samazinājies uz pusi. Tomēr mums nebūtu jāsamierinās ar panākto, jo Eiropa vēl joprojām maksā pārāk augstu cenu par nepārtraukti progresējošo mobilitāti, proti, ik gadu ceļu satiksmes negadījumos mirst aptuveni 40 000 cilvēku, un apbēdina prognoze, ka 2001. gadā izdotajā Baltajā grāmatā izvirzītais mērķis netiks sasniegts.

2.4 EESK apzinās, ka, tikai kopumā uzlabojot trīs “pīlārus” — automobiļu rūpniecību, infrastruktūras un satiksmes dalībnieku uzvedību —, ir iespējams sasniegt izšķirošu progresu satiksmes drošības jomā. Tomēr tā, protams, pozitīvi vērtē katru iniciatīvu, kas tuvina mūs 2001. gadā izvirzītajam tālejošajam mērķim, pat ja tā attiecas tikai uz vienu no šiem “pīlāriem”.

2.5 EESK nodoms bija tieši tāds pats, kad tā savulaik ⁽³⁾ atbalstīja Direktīvas 2003/97/EK ⁽⁴⁾ pieņemšanu, kurā satiksmes drošības labad tika ierosināts saskaņot tiesību aktus visā ES, lai mazinātu riskus, kas rodas tādēļ, ka smago kravas transportlīdzekļu vadītājiem nav nodrošināta pietiekama sānu redzamība.

⁽¹⁾ “Eiropas transporta politika līdz 2010. gadam — laiks izlemt” (COM (2001) 371 galīgā redakcija).

⁽²⁾ COM(2003) 311 galīgā redakcija.

⁽³⁾ CESE 512/2002, OV C 149, 21.06.2002.

⁽⁴⁾ “[...] par pakalpojumu spoģu, netiešas redzamības papildsistēmu un ar šādām ierīcēm aprīkotu transportlīdzekļu tipa apstiprināšanu [...]”, OV L 25, 29.01.2004.

2.6 Direktīva 2003/97/EK bija paredzēta, lai, no 2006./2007. gada aprīkojot ar labāku spoguļu komplektu, mazinātu to ceļu satiksmes negadījumu risku, ko izraisa smago kravas transportlīdzekļu vadītāji tādēļ, ka pasažiera pusē ir neredzamā zona.

2.7 Daudzus satiksmes negadījumus izraisa lielāku transportlīdzekļu vadītāji, kuri neievēro, ka viņu transportlīdzekļa tuvumā vai līdzās tam atrodas citi satiksmes dalībnieki.

2.8 Šie negadījumi bieži vien notiek krustojumos vai apļveida krustojumos, kad autovadītāji, mainot virzienu, nepamana citus mazāk aizsargātus satiksmes dalībniekus, piemēram, gājējus, velosipēdistus un motociklistus, neredzamajā zonā, kas veidojas to transportlīdzekļu tiešā tuvumā.

2.9 Tiek lēsts, ka Eiropā ik gadu šī iemesla dēļ bojā iet aptuveni 400 cilvēku. Tādēļ vien ne tikai EESK savulaik pilnībā atbalstīja Direktīvas 2003/97/EK pieņemšanu, ar ko grozīja un aizstāja pirmo direktīvu par tiesību aktu saskaņošanu attiecībā uz netiešās redzamības ierīcēm (71/127/EEK) un pēc tās pieņemtos grozījumus. Ar atcelto direktīvu noteica, kādā veidā transportlīdzeklis jāaprīko ar atpakaļskata spoguļi un kādai jābūt spoguļa konstrukcijai, tomēr direktīva neskāra attiecīgos dalībvalstu tiesību aktus. Tikai kopš Direktīvas 2001/97/EK pieņemšanas par obligātu prasību kļuva konkrēts spoguļu komplekts vai citas netiešās redzamības ierīces, jo līdz tam laikam šāda aprīkojuma uzstādīšana bija brīvprātīga visā ES.

2.10 Direktīva 2003/97/EK attiecas uz N_2 klases smagajiem kravas transportlīdzekļiem, kuru masa ir lielāka par 7,5 tonnām, un N_3 klases transportlīdzekļiem⁽³⁾. Tā tomēr jau ir grozīta ar Direktīvu 2005/27/EK⁽⁴⁾, kas zināmos apstākļos paredz to, ka ar IV un V grupas spoguļiem⁽⁵⁾ tagad jāaprīko ne tikai transportlīdzekļi, kuru masa ir lielāka par 7,5 tonnām, bet arī transportlīdzekļi, kuru masa ir lielāka par 3,5 tonnām.

2.11 Direktīvā 2003/97/EK noteiktās prasības attiecas uz apstiprinātajiem transportlīdzekļiem (jauni transportlīdzekļu tipi) no 2006. gada 26. janvāra un pirmo reizi reģistrētajiem transportlīdzekļiem (jauni transportlīdzekļi) no 2007. gada 26. janvāra. Tas nozīmē, ka šis regulējums neattiecas uz jau reģistrētiem transportlīdzekļiem, tātad transportlīdzekļu parka lielāko daļu.

2.12 Eiropas Savienībā ir vairāk nekā 5 miljoni smago kravas transportlīdzekļu, kuru masa ir lielāka par 3,5 t. Ņemot vērā šo transportlīdzekļu lietošanas ilgumu (aptuveni 16 gadi) un transportlīdzekļu parka atjaunošanas zemo rādītāju (300 000 jauni transportlīdzekļi gadā), 2007. gadā uzsākot transportlīdzekļu

parka nomaiņu, tikai 2023. gadā visi transportlīdzekļi būtu aprīkoti ar jaunajiem spoguļiem.

2.13 Komisija ar priekšlikumu, ko tā ir iesniegusi izskatīšanai EESK, cer atrast risinājuma veidus, lai ātri panāktu arī jau reģistrēto transportlīdzekļu atbilstību drošības prasībām.

3. Priekšlikuma kopsavilkums.

3.1 Komisija vēlas ar savu priekšlikumu (kas veidots kā pārejas posma pasākums) beidzot panākt to, ka Direktīvas 2003/97/EK noteikumi par jauniem IV un V grupas spoguļiem (redzamības lauks pasažiera pusē) tiktu attiecināti arī uz jau reģistrētajiem N_2 un N_3 klases transportlīdzekļiem. Direktīva neattiecas uz:

— transportlīdzekļiem, kas ir reģistrēti vairāk nekā pirms desmit gadiem kopš direktīvas transponēšanas valsts tiesību aktos (aptuveni 1998. gads);

— transportlīdzekļiem, kurus nevar aprīkot ar IV un V grupas spoguļiem tā, lai tiktu izpildīti šādi nosacījumi:

a) neatkarīgi no noregulējuma neviena spoguļa daļa nav zemāk par 2 m (± 10 cm) no zemes tad, kad transportlīdzekļa krava atbilst maksimāli pieļaujamajai masai,

b) spoguļi ir pilnībā redzami no vadītāja vietas;

— transportlīdzekļiem, uz kuriem jau attiecas valstu pasākumi⁽⁶⁾, kas paredz uzstādīt citas netiešās redzamības ierīces, kuras zemes līmenī aptver ne mazāk kā 95 % no Direktīvā 2003/97/EK noteiktā IV un V klases spoguļu kopējā redzamības lauka.

3.2 Direktīva jāisteno dalībvalstīm, kuras tādējādi rūpējas, lai jaunie spoguļi tiktu uzstādīti 12 mēnešu laikā no direktīvas spēkā stāšanās brīža. Šādi izņēmumi ir iespējami:

— direktīvas prasības var uzskatīt par izpildītām, ja transportlīdzekļi ir aprīkoti ar spoguļiem, kuru kopējais redzamības lauks zemes līmenī aptver ne mazāk kā 99 % no Direktīvā 2003/97/EK noteiktā IV un V klases spoguļu kopējā redzamības lauka,

— transportlīdzekļiem, kas reģistrēti 4 līdz 7 gadus pirms direktīvas spēkā stāšanās brīža, dalībvalstis var piešķirt vēl vienu gadu pielāgojumu veikšanai un transportlīdzekļiem, kuri reģistrēti 7 līdz 10 gadus pirms direktīvas spēkā stāšanās brīža, dalībvalstis var piešķirt vēl 2 gadus.

⁽³⁾ N_2 : kopsvars no 3,5 līdz 12 t; N_3 : kopsvars lielāks par 12 t.

⁽⁴⁾ OV L 81, 30.05.2005.

⁽⁵⁾ I grupa — iekšējie atpakaļskata spoguļi, II un III grupa — galvenie ārējie spoguļi, IV grupa — platlenķa ārējie spoguļi, V grupa — tuvās redzamības spoguļi, VI grupa — priekšējie spoguļi.

⁽⁶⁾ Tas ir Beļģijā, Dānijā un Nīderlandē, bez tam arī Vācijā, kur ir noslēgta brīvprātīga vienošanās starp federālo valdību un smago kravas transportlīdzekļu ražotājiem; šī vienošanās garantē to, ka pēc 2000. gada ražoto transportlīdzekļu aprīkojums nodrošina tādu pašu rezultātu kā trīs minētajās valstīs.

3.3 Transportlīdzekļus, kurus nav tehniski iespējams aprīkot ar noteikumos prasītajiem spoguļiem, drīkst aprīkot ar citām netiešās redzamības ierīcēm (videokamerām vai citām elektroniskām ierīcēm), ja tās aptver ne mazāk kā 99 % iepriekšminētā kopējā redzamības lauka. Šādos gadījumos transportlīdzekļus katru atsevišķi sertificē dalībvalstu kompetentās iestādes.

3.4 Dalībvalstis var brīvi paplašināt direktīvas darbības jomu, attiecinot to uz transportlīdzekļiem, kas vecāki par 10 gadiem.

4. Vispārējās piezīmes.

4.1 Jāuzsver, ka priekšlikums ir lietderīgs tikai tad, ja to pietiekami ātri īsteno, lai varētu lielā mērā ietekmēt pašreizējo transportlīdzekļu parku. Saskaņā ar Komisijas aplēsēm pakāpeniska to transportlīdzekļu skaitu paaugstināšana, kas aprīkoti ar jaunajiem spoguļiem, ļautu papildus glābt 1 200 cilvēku dzīvības.

4.2 Tomēr priekšlikuma ietekmes novērtējumā ⁽⁹⁾ Komisija pati atzīst, ka jauno noteikumu tūlītēja un stingra piemērošana radītu daudzas tehniskas problēmas, kas negatīvu ietekmētu — arī ekonomiskajā ziņā — šīs nozares uzņēmumus un tādējādi radītu tirgus traucējumus.

4.3 Komisija uzskata, ka vairāk nekā pusei transportlīdzekļu parka atpakaļskata spoguļi var nomainīt viegli un lēti, t.i., par aptuveni 150 EUR ⁽¹⁰⁾. Pārējo transportlīdzekļu gadījumā var izmantot dažādus risinājumus, sākot ar nelielu atkāpi no noteikumiem par redzamības lauku (jānodrošina vismaz 99 %) līdz pat ļoti sarežģītiem risinājumiem attiecībā uz vecākiem transportlīdzekļiem, kuriem dažos gadījumos būtu jāveic kabīnes pārbūve, kā rezultāts tomēr ne vienmēr ir veiksmīgs un kas maksā tūkstošus *euro*.

4.4 Šo mainīgo lielumu un sarežģīto gadījumu dēļ, kuros (dažu transportlīdzekļu modeļu vai versiju gadījumā) visnotaļ nav risinājuma, "dalībvalstīm jānodrošina elastība un individuāli risinājumi, lai pārbaudes iestāde varētu piešķirt apstiprinājumu alternatīviem risinājumiem", kas ir īstenojami par samērīgu cenu, kā teikts Komisijas dokumentā ⁽¹¹⁾.

4.5 Kaut arī EESK izprot iemeslus, kāpēc pastāv šī nenoteiktība, ko radījušas dažādas tehniskās problēmas, tā tomēr uzskata, ka priekšlikumu šādā redakcijā var ļoti dažādi interpretēt, tādā veidā negatīvi ietekmējot ES kravu pārvadājumu tirgu.

4.6 EESK norāda galvenokārt uz diviem problemātiskiem aspektiem priekšlikuma pašreizējā redakcijā: risks, ka varētu

izveidoties atšķirīga attieksme pret kravu pārvadātājiem un tādējādi rastos konkurences traucējumi, kā arī tas, ka nepastāv vienkārša un vienota sertificēšanas un uzraudzības sistēma, uz ko attiecināt jaunos noteikumus.

4.6.1 Attiecībā uz pirmo aspektu jāpiezīmē, ka ir visnotaļ nelieltderīgi prasīt, lai jaunā atpakaļskata spoguļa redzamības lauks būtu 99 %, un tajā pašā laikā dalībvalstīs, kurās jau ir pieņemti attiecīgi noteikumi, atļaut redzamības laukam būt 95 % apmērā. Komiteja uzskata, ka taisnīgāk — un arī vienkāršāk uzraudzības ziņā — būtu visā ES noteikt vienotu redzamības lauka lielumu.

4.6.2 Par vienlīdzīgu attieksmi vēl jāpiebilst, ka dalībvalstīm piešķirtā iespēja patstāvīgi atlikt ⁽¹²⁾ jauno noteikumu attiecināšanu uz vecākiem transportlīdzekļiem var radīt konkurences traucējumus starp transportlīdzekļiem starptautisko pārvadājumu jomā. Tādēļ EESK iesaka visās dalībvalstīs noteikt vienādu direktīvas transponēšanas termiņus.

4.6.2.1 Šajā sakarā EESK uzskata, ka, ņemot vērā transportlīdzekļu lielo skaitu un sarežģīto sertificēšanas procedūru, nepieciešamais, bet arī pietiekamais pielāgošanās laiks varētu būt divi gadi no direktīvas spēkā stāšanās brīža. Šķiet, ka arī Transporta ministru padomes pēdējā sanāksmē ⁽¹³⁾ tika panākta vienošanās par šādu regulējumu. Liekas, ka savukārt Ministru padome plāno direktīvu attiecināt uz transportlīdzekļiem, kuri reģistrēti nevis, sākot ar 1998. gadu, bet gan pēc 2000. gada 1. janvāra, tā rezultātā noteikumi neattiektos uz aptuveni 15 % reģistrēto transportlīdzekļu.

4.6.3 Vēl kritiskāka Komitejai šķiet otrā problēma, proti, jauno noteikumu sertifikācija un to ievērošanas kontrole. Šajā sakarā var apšaubīt, vai redzamības lauka pārbaudi un sertificēšanu var efektīvi veikt katram transportlīdzeklim kārtējās tehniskās apskates laikā. Redzamības lauka noteikšana ir ļoti sarežģīta procedūra, kas ietver dažādus sarežģītus parametrus un mērījumus.

4.6.3.1 Parasti tipa apstiprinājuma zīmi — tāpat kā Direktīvā 2003/97/EK, uz ko ir vairākkārt norādīts, — izsniedz pēc kopumā veiktas sertificēšanas (spoguļi, stiprinājums, kabīne, sēdekļi un spoguļa atrašanās attālums no zemes), kas atkarīga ne tikai no spoguļa veida, bet arī no transportlīdzekļa modeļa, kurš aprīkots ar spoguļi. Minētās pārbaudes veic vienam prototipam un pēc tam tās attiecinā uz visiem sērijveida ražojumiem. Tādā veidā spoguļus apstiprina kā daudzu elementu kopumu un uz spoguļa konstrukcijas uzlīmē tipa apstiprinājuma zīmi, tādēļ, nomainot spoguļstiklu, nav jāatjauno tipa apstiprinājums. Ja nomaina tikai spoguļstiklu, transportlīdzekļiem, kuri ir apstiprināti vēl pēc vecās Direktīvas 71/127/EEK noteikumiem, būtu tipa apstiprinājuma zīme, kas piešķirta, pamatojoties uz spēkā neesošu direktīvu.

⁽⁹⁾ SEK(2006) 1238 un SEK(2006) 1239.

⁽¹⁰⁾ Minētā summa ir visnotaļ reāla, ja nomaina tikai spoguļstiklu, tomēr tā ir daudz augstāka, ja ir jānomaina viss atpakaļskata spoguļis.

⁽¹¹⁾ Ietekmes novērtējums, 5. lpp. (tulkojums latviešu valodā).

⁽¹²⁾ Sal. ar 3.2. punktu.

⁽¹³⁾ Transporta, telekomunikāciju un enerģētikas ministru padomes sanāksme, kas notika 2006. gada 12. decembrī.

4.6.3.2 Tomēr, ja netiek paredzēta nekāda atbilstības garantija (marķējums, sertifikāts u.c.), pastāv risks, ka visus transportlīdzekļus būs jāpārbauda saskaņā ar Direktīvu 2003/97/EK, t.i., katrā transportlīdzeklī atsevišķi no jauna jāpārbauda redzamības lauks, piemēram, gadījumos, kad transportlīdzeklis aprīkots ar elektroniskām ierīcēm, lai nodrošinātu noteikumus prasīto redzamības lauku. Var viegli iedomāties, kādu darba slodzi tas radītu pārbaudes un uzraudzības iestādēm, jo runa ir par miljoniem transportlīdzekļu.

4.6.3.3 Eiropas Komisijas un Padomes ierosinātais risinājums paredz, ka saskaņā ar Direktīvu 96/96/EK (1996. gada 20. decembris) tādu transportlīdzekļu atbilstības sertifikāšanu, kuru kopsvars pārsniedz 3,5 t, veic tehniskās apskates stacija.

4.6.3.4 Tehniskās apskates stacija pārbauda, vai spoguļi nav bojāti un ir droši piestiprināti noteikumos prasītajās vietās. Tādēļ šādas pārbaudes laikā nav iespējams apstiprināt arī to, ka redzamības lauks kopumā atbilst iepriekš minētajām prasībām.

4.6.3.5 Cits risinājums, kādu vēlas ierosināt EESK, ir atbilstības deklarācija, ko izsniegusi firma, kura ir veikusi aprīkošanu ar jaunajiem atpakaļskata spoguļiem; šāds risinājums šķiet praktiskāks un uzticamāks. Tas varētu būt firmas vadītāja parakstīts dokuments, kurā ir iekļauta visa informācija par transportlīdzekli, kā arī par nomainītajiem spoguļiem vai spoguļstikliem. Minētā deklarācija būtu jāglabā transportlīdzeklī un jāuzrāda gan ikgadējās tehniskās apskates, gan arī pārbaudes uz ceļa laikā. Tā kā iepriekšminētais dokuments saturētu tikai ciparu kodus, nebūtu problēmu to iztulkot visās oficiālajās valodās.

5. Īpašas piezīmes.

5.1 Priekšlikuma sākuma daļā "Paskaidrojuma raksts" ir teikts, ka "Direktīva 2003/97/EK grozīta ar Komisijas Direk-

tīvu 2005/27/EK, lai vispārīgo prasību par aprīkošanu ar IV un V klases spoguļiem attiecinātu uz [N₂ klases] transportlīdzekļiem, kuru masa ir 3,5 tonnas līdzšinējo 7,5 tonnu vietā".

5.1.1 Tomēr citētais formulējums ir neatbilstīgs, jo to var saprast tā, ka noteikumi attiecas uz visiem N₂ klases transportlīdzekļiem, kuru masa ir mazāka par 7,5 tonnām. Īstenībā ir tā, ka Direktīvas 2005/27/EK noteikumi paredz šo prasību attiecināt tikai uz tiem N₂ klases transportlīdzekļiem, kuru kabīne ir līdzīga N₃ klases transportlīdzekļu kabīnei, pie kuras divu metru augstumā no zemes var piestiprināt V klases spoguļi. Tikai šādā gadījumā jāpiestiprina divi jauni spoguļi.

5.1.2 Tādēļ skaidrības labad EESK ierosina šajā sakarā grozīt priekšlikuma 2. panta b) apakšpunktu, saskaņā ar Direktīvu 2005/27/EK iekļaujot tajā īpašu izņēmumu attiecībā uz N₂ klases transportlīdzekļiem, kuru masa ir mazāka par 7,5 tonnām un pie kuriem nevar piestiprināt V klases spoguļi.

5.2 Priekšlikuma 8. apsvērumā ir paredzēts izņēmums attiecībā uz "transportlīdzekļiem, kuru atlikušais darbmūžs ir īss", šajā sakarā, protams, ir domāti tie transportlīdzekļi, kuri ir jau ilgi lietoti un tādēļ atlikušais to ekspluatācijas laiks ir ierobežots. Tā kā transportlīdzekļu izmantošanas laiks dažādās dalībvalstīs ir atšķirīgs, Komisijai būtu jāprecizē šis jēdziens, proti, jānosaka ekspluatācijas perioda ilgums.

5.3 Daudzi transportlīdzekļi, kas jau ir iesaistīti satiksmes aprītē, ir aprīkoti ar platleņķa spoguļi (IV klase) kā īpašu ierīci vadītāja pusē. Tā kā platleņķa spoguļis tagad ir jāuzstāda arī pasažiera pusē, būtu jānomaina arī spoguļis vadītāja pusē. Pretējā gadījumā vadītājam, kam jāskatās jau tā virknē spoguļu, varētu rasties problēmas novērtēt situāciju tādēļ, ka ir divi platleņķa spoguļi ar dažādu izliekumu.

Briselē, 2007. gada 14. martā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas

priekšsēdētājs

Dimitris DIMITRIADIS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par Eiropas Tehnoloģijas institūta izveidi"

COM(2006) 604 galīgā redakcija/2 — 2006/0197 (COD)

(2007/C 161/06)

Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas Līguma 157. panta 3. punktu 2006. gada 20. decembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

Komiteja nolēma uzticēt dokumenta sagatavošanu Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētajai nodaļai.

Nemot vērā jautājuma steidzamību, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 434. plenārajā sesijā 2007. gada 14. martā iecēla PEZZINI kgu par galveno ziņotāju un ar 93 balsīm par, 2 balsīm pret un 1 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi.

1.1 Augstākā līmeņa sniegums zinātnes un tehnikas jomās un to pārvēršana konkurētspējīgā ekonomiskā spēkā ir būtiski priekšnoteikumi mūsu nākotnes nodrošināšanā, piemēram, saistībā ar nanotehnoloģiju, informācijas sabiedrību, enerģijas un klimata jautājumiem, saglabājot un uzlabojot mūsu pašreizējo stāvokli pasaulē un attīstot nevis apdraudot Eiropas sociālo modeli.

1.2 Komiteja vienmēr pozitīvi vērtējusi katru iniciatīvu, kas vērsta uz:

- Kopienas un dalībvalstu jaunrades iespēju pastiprināšanu,
- integrētas pieejas zinību triādei veicināšanu ⁽¹⁾,
- akadēmisko aprindu un uzņēmēju savstarpējās saiknes nostiprināšanu,
- centienu, kas vērsti uz pētniecības un jaunrades veicināšanu, atbalstu,
- publiskā un privātā sektora paplašināšanu PTA ietvaros,
- MVU piekļuves jaunām zināšanām palielināšanu.

1.3 EESK viennozīmīgi un ar pārliecību atbalsta ideju izveidot tādu instrumentu kā Eiropas Tehnoloģijas institūts (ETI) ar mērķi veicināt kvalitatīvas izglītības, inovāciju un pētniecības attīstību, atbalstot Eiropas izcilības centru sadarbību un integrāciju rūpniecības, universitāšu un zinātnes jomās.

1.4 EESK uzsver ETI priekšlikuma konsekventas attīstības nozīmi ar tā juridisko pamatu, kas iecerēts, lai "paātrinātu rūpniecības pielāgošanos strukturāliem pārveidojumiem, palīdzētu veidot tādu vidi, kas labvēlīga iniciatīvai un uzņēmumam, jo īpaši mazu un vidēju uzņēmumu, attīstībai visā Kopienā, palīdzētu veidot tādu vidi, kas ir labvēlīga uzņēmumu sadarbībai, un

visbeidzot veicinātu jauninājumu, pētniecības un tehnoloģijas attīstības politikas radītā rūpniecības potenciāla labāku izmantojumu". ⁽²⁾

1.5 Tomēr Komiteja uzskata, ka, lai gūtu panākumus, šim jaunajam, integrētajam zināšanu, pētniecības un jaunrades instrumentam jāizceļas un jāatšķiras no citiem jau esošiem integrētiem Kopienas instrumentiem, kā, piemēram, Eiropas tehnoloģiju platformas, kopīgas Eiropas iniciatīvas, Eiropas izcilības tīkli, integrētie projekti vai Eiropas maģistra studiju progresīvās programmas ⁽³⁾.

1.6 Komiteja apzinās, ka būtu nepareizi vilkt vienkāršas paralēles starp ETI nākotni un Savienoto Valstu institūtu MIT (*Massachusetts Institute of Technology*), jo tas nekad nav bijis federāls izcilības projekts, bet gan augsta līmeņa universitāte, ko raksturo padomes "MIT corporation" klātbūtne, kuru atbalsta investīciju sabiedrība "Investment management company". Tomēr MIT līdzīgu iestāžu panākumi liecina, ka izcilība ir ar pareiziem principiem un pietiekamu atbalstu pamatota procesa rezultāts.

1.7 Tomēr Komiteja uzskata, ka ETI nākotnei, ja tas vēlas kļūt konkurētspējīgs (*performer*) un pasaules mēroga dalībnieks (*world class player*), t.i., Eiropas izcilības paraugs un sasniegumu simbols, jādarbojas plašāk par vienkāršu resursu integrētāja funkciju.

1.8 Šajā nolūkā ne vien tā projektam, struktūrai un izstrādei pilnībā un konsekventi jāsteno Līgumā paredzētie mērķi, kas veido tā galveno juridisko pamatu, bet arī jāattīsta uz zinātnei un tehnoloģijām vērsta zināšanu un izcilības kultūra, kas piesaista vislabākos studentus un veido vislabākos zinātniekus un inženierus. Tas ir priekšnoteikums jaunu zināšanu un nemitīgu jauninājumu radīšanai.

⁽¹⁾ Radīt zināšanas ar pētniecības starpniecību, izplatīt tās ar izglītības starpniecību, piemērot ar jaunrades starpniecību.

⁽²⁾ Skat. EK Līguma 157. pantu, kas veido Komisijas priekšlikuma juridisko pamatu.

⁽³⁾ Skat., piemēram, EMM-Nano Erasmus Mundus ietvaros, www.emm-nano.org

1.9 Komiteja uzskata, ka tikpat svarīgi ir neapstāties pie "starptautiski atzīta zināšanu kvalitātes pilnveidošanas centra" ⁽⁴⁾ idejas, bet tam nepieciešama visu iesaistīto dalībnieku neatlaidība nolūkā izstrādāt izcilus rezultātus, kas raksturo individuālas "zināšanu un inovāciju kopienas", lai censtos sasniegt konkrētus rezultātus, kuriem būtu ietekme uz tirgu:

- zināšanu un pētniecības rezultātu pārvēršanas jomā par reālu tirgus jauninājumu,
- pateicoties jaunu uzņēmumu radīšanai, kuri ir konkurētspējas avangardā,
- piesaistot un izglītojot starptautiski atzītus ekspertus,
- icinot jaunu, stabilu un kvalificētu nodarbinātību.

1.10 Institūta struktūrai un izstrādei jābūt iecerētām un īstenotām tā:

- lai tās būtu vērstas uz Eiropas uzņēmējdarbību un darba dzīvi, pastiprināti tiecoties uz zināšanu sabiedrību,
- lai tās būtu saskaņotas ar Kopienas ekonomikas un sociālā modeļa dimensiju,
- lai tām būtu izteikta starptautiska atpazīstamība, ar ko varētu piesaistīt pētniekus un uzņēmumus no visas pasaules.

1.10.1 Pienācīgu uzmanību varētu pievērst kopuzņēmuma variantam.

1.11 Vismaz sākumā ETI panākumi lielā mērā būs atkarīgi no pietiekama Kopienas un dalībvalstu finansējuma, ko tomēr nevajadzētu atņemt citām jau apstiprinātajām pētniecības un inovāciju programmām.

1.11.1 Komiteja uzskata, ka topošajā ETI arvien lielāku nozīmi iegūs, pirmkārt, patentu veicināšanas mehānismi un intelektuālā īpašuma pārvaldīšanas režīmi, un, otrkārt, spēja atrast privātus finansēšanas fondus, kuriem jābūt pārsvarā attiecībā pret Kopienas finansējumu, lai neatņemtu resursus citām, sevišķi pētniecībai un inovācijai veltītajām programmām.

1.11.2 Attiecībā uz finanšu resursiem Komiteja uzskata, ka vajadzētu paredzēt Kopienas resursu sākotnējo dotāciju, kuru varētu iegūt no papildu resursiem Kopienas 7. pamatprogrammas pētniecības, tehnoloģiju attīstības un demonstrējumu pasākumiem pārskatīšanas ietvaros, un ievērojamai daļai būtu atbilstoši proporcionāli jānāk no dalībvalstīm. Nav jāatstāj novārtā iespēja īstenot EIB darbības jauninājumu tīkliem un akadēmiskai pētniecībai.

1.12 Komiteja uzskata, ka tikpat svarīgas ir spējas, kuras Institūts spēs attīstīt zināšanu, inovācijas un pētniecības tirgū, lai nodrošinātu arvien pieaugošo mijiedarbību starp Institūtu un tā filiālēm, t.i. ziņību un jaunrades apvienībām (ZJA).

1.12.1 Tas varēs notikt arī ar lielu publisku ETI sistēmā organizētu pasākumu starpniecību, kuru mērķis būtu kopīgas izcilības zīmes (*label*) attīstīšana, kas izstrādāta kā tīkla struktūra, kura ir decentralizēta zināšanu un jauninājumu resursu piesaistes un izplatīšanas nozīmē.

1.12.2 Inovācijas un panākumi ir rezultāts trauslam līdzsvaram starp mērķtiecīgām procedūrām un individuālu brīvību izvērst jaunas idejas un koncepcijas, ko ieviest konkurences izmēģinājumu jomā. Atbilstībai Eiropas mērogā standartizētiem kvalitātes nodrošināšanas kritērijiem jābūt visas ETI tīkla struktūras pētniecības, zināšanu un inovācijas darbības pamatā. Bez tirgus virzītas mijiedarbības starp pētniecību, inovācijām un rūpniecību valsts finansētas pētniecības ietekme uz ekonomiku būs ļoti neliela.

1.13 Uzņēmumu, pētniecības centru, laboratoriju un universitāšu tīklu — ZJA kandidātu atlases sistēmai vajadzētu, pēc Komitejas domām, darboties saskaņā ar augšupējās pieejas (*bottom-up*) principu un balstīties uz skaidriem un pārskatāmiem kritērijiem, starp kuriem būtu iekļauta izcilība un profesionālie panākumi, spējas un pieredzes tehnoloģiju nodošanas procesos, galvenokārt MVU.

1.13.1 Jebkurā gadījumā jauno ZJA statusu nevajadzētu uzskatīt par iegūtu uz nenoteiktu laiku, bet ir regulāri jāveic kvalitātes un konkrēto, sasniegto rezultātu novērtējums, kaut arī ir nepieciešams pienācīgs sākumposma periods.

1.14 Tāpat Komiteja uzskata, ka ETI "sistēmai", ja iespējams, jātiecas iesaistīt ES jau pastāvošus atsevišķus izcilības centrus, bet izvairīties kļūt par birokrātisku ES jau esošo izcilības iestāžu atbalsta virsbūvi. Minētā iemesla dēļ tai jācenšas attīstīt galvenokārt rūpniecības un starpdisciplīnu pētniecības aspektu gan statūtos paredzēto struktūru iekšienē, gan atlases struktūrās.

1.14.1 Šajā sakarā būtu lietderīgi izveidot ETI investīciju pārvaldības sabiedrību (*IET investment management company*), kas dotu iespēju novatoriskā veidā reaģēt uz tradicionālajiem trūkumiem, kas bieži ir raksturīgi rūpniecības, zinātnes un pētniecības savstarpējām attiecībām.

1.15 Visbeidzot, Komiteja uzskata, ka ir nepieciešama lielāka skaidrība attiecībā uz ETI diplomu noteikšanu un to izsniegšanu gan no ZJA, gan no paša ETI puses. Vismaz pietiekami ilgā sākuma periodā grādu piešķiršanai vajadzētu būt dalībvalstu to universitāšu un/vai tehnisko universitāšu (tehnoloģiju institūtu) pārziņā un atbildībā, kuras ir izraudzītas kā individuālu zināšanu un inovāciju kopienu partneri; pēc nepieciešamo minimālo priekšnoteikumu izpildes to grādu papildinātu ETI izcilības zīme (*label*).

⁽⁴⁾ COM(2006) 77 galīgā redakcija, 2006. gada 22. februāris.

1.16 ETI izcilības zīmes piešķiršana ZJA tīklu diplomiem varētu notikt, pēc Komitejas domām, ar nosacījumu, ka studijas un veiktie pētījumi notikuši vismaz triju dalībvalstu trijos dažādos institūtos, lai nodrošinātu diplomam starpdisciplīnu Eiropas dimensiju, ka tie parādījuši pietiekamu inovāciju potenciālu un, visbeidzot, ka tos ir atzinis centrālais ETI.

1.17 Attiecībā uz ETI statūtiem Komiteja uzskata, ka ir lietderīgi papildināt administratīvo padomi/valdi, kas paredzēta Komisijas statūtu projektā ⁽⁹⁾, ar Uzraudzības komiteju, kura sastāvētu no dalībvalstu pārstāvjiem un kuru vadītu Komisijas pārstāvis, ar izpildkomiteju, kura sastāvētu no 2 uzņēmēju, 2 pētniecības centru un 2 universitāšu aprindu pārstāvjiem un kuru vadītu administratīvās padomes priekšsēdētājs, administratīvais direktors un rektors.

2. Ievads.

2.1 Vidēja termiņa ziņojumā “Sadarbība izaugsmes un darbvietu attīstībai. Jauns posms Lisabonas stratēģijā.” ⁽⁶⁾, kas tika iesniegts Eiropadomes 2005. gada pavasara sanāksmē, bija norādīti daži izvērtēšanas pamatprincipi, kā, piemēram, īstenojamo iniciatīvu mērķtiecīgs raksturs, plaša līdzdalība, kopīgi mērķi un visbeidzot skaidri noteikti atbildības līmeņi.

2.2 Starp Lisabonas stratēģiju papildinošiem elementiem tika noteikta zināšanu izplatīšana, kas ir jāīsteno ar augstas kvalitātes izglītības sistēmas palīdzību. It īpaši Eiropas Savienībai jācenšas, lai Eiropas universitātes varētu konkurēt ar labākajām pasaules universitātēm. Lai tas notiktu, ir jāīsteno Eiropas augstākās izglītības telpa, ar kuras starpniecību ir vieglāk radīt un izplatīt zināšanas visā ES teritorijā.

2.3 Lai veicinātu šī mērķa sasniegšanu, Komisija paziņoja savu nodomu ierosināt “Eiropas Tehnoloģijas institūta” izveidi un gatavību iesaistīties, lai Eiropas universitātes kļūtu konkurētspējīgas starptautiskā līmenī, ņemot vērā, ka “esošie paņēmieni attiecībā uz finansēm, pārvaldi un kvalitāti neatbilst uzdevumiem, kas ir aktuāli akadēmiķiem, studentiem un zināšanām kopumā globālā tirgus apstākļos”.

2.4 Komitejai bija iespēja vairākkārt izteikties par šo jautājumu ⁽⁷⁾, aizstāvēt izpētes atzinumā “Ceļā uz

Eiropas zināšanās balstītu sabiedrību — organizētas pilsoniskās sabiedrības ieguldījums Lisabonas stratēģijas īstenošanā” ⁽⁸⁾ nepieciešamību radīt kopīgu Eiropas zināšanu telpu, kas balstītos uz sadarbību izglītības, jaunrades un pētniecības jomā. Šajā ziņojumā EESK aicināja arī uzņēmējus, finanšu iestādes un privātos fondus uzņemties atbildību un palielināt investīcijas uz zināšanām balstītā ekonomikā, atbalstot cita starpā publiskā un privātā sektora partnerattiecības (PPP) Eiropas mērogā.

2.5 Amerikas Savienotajās Valstīs Masačusetsas Tehnoloģijas institūtā (*Massachusetts Institute of Technology — MIT*), kas tika nodibināts Bostonā 1861. gadā, šodien ir ap 10 000 studentu un ap 10 000 pasniedzēju, kas darbojas augstas kvalitātes starpdisciplīnu sistēmā, kura aptver plašas jomas, sākot ar ekonomiku, tiesībām, arhitektūru un inženieriju līdz pat pārvaldības paņēmieniem, matemātikai, fizikai un bioloģijai. MIT maksa pārsniedz 1 000 miljonu dolāru gadā, bet tā saucamajā “Šanhajas sarakstā”, kurā uzskaitītas pasaules labākās universitātes ⁽⁹⁾, tā ieņem 5. vietu.

2.6 Attiecībā uz Eiropu līdz 2010. gadam vajadzētu sasniegt mērķus, kas tika noteikti “Boloņas procesā”. Tā ir Eiropas Savienības 1999. gadā uzsāktā iniciatīva, lai varētu saskaņot dažādās Eiropas augstākās izglītības sistēmas nolūkā izveidot “Eiropas augstākās izglītības telpu” un pasaules mērogā veicināt Eiropas augstākās izglītības sistēmu ar šādiem mērķiem:

- viegli saprotamas un salīdzināmas grādu sistēmas pieņemšana,
- izglītības sistēmu konverģence, kas strukturēta 3 galvenajos ciklos (studijas, maģistratūra, doktorantūra),
- didaktisko kredītpunktu sistēmas konsolidācija, kas balstās uz Eiropas kredītpunktu pārnesei sistēmu (ECTS) ⁽¹⁰⁾, kurus var iegūt arī dažādās disciplīnu jomās,
- mobilitātes veicināšana (studentu, docentu, pētnieku un tehniski administratīvā personāla vidū) un atbilstoša pilnīgas un brīvas pārvietošanās šķēršļu atcelšana,

⁽⁶⁾ OV C 65, 17.5.2006 ziņotāji — OLSSON kgs, BELABED kdze un van IERSEL kgs.

⁽⁷⁾ Skat. “Šanhajas sarakstu 2005” ar 50 labākajām universitātēm. Starp pirmajām 30 atrodas tikai 4 Kopienas universitātes: 1 *Harvard University USA*, 2 **Cambridge University UK**, 3 *Stanford University USA*, 4 *University of California — Berkeley USA*, 5 *Massachusetts Inst tech (MIT) USA*, 6 *California Inst Tech USA*, 7 *Columbia University USA*, 8 *Princeton University USA*, 9 *University Chicago USA*, 10 **Oxford University UK**, 11 *Yale University USA*, 12 *Cornell University USA*, 13 *University of California — San Diego USA*, 14 *University of California — Los Angeles USA*, 15 *University of Pennsylvania USA*, 16 *University of Wisconsin — Madison USA*, 17 *University of Washington — Seattle USA*, 18 *University of California — San Francisco USA*, 19 *Johns Hopkins University USA*, 20 *Tokyo University Asia/Pac*, 21 *University of Michigan — Ann Arbor USA*, 22 *Kyoto University Asia/Pac*, 23 **Imperial College London UK**, 24 *University of Toronto Canada*, 25 *University of Illinois — Urbana Champaign USA*, 26 **University College London UK**, 27 *Swiss Fed Inst Tech — Zurich Switzerland*, 28 *Washington University — St. Louis USA*, 29 *New York University USA*, 30 *Rockefeller University USA*.

⁽¹⁰⁾ ECTS, *European Credit Transfer and Accumulation System*

⁽⁹⁾ Skatīt 28. zemsvītras piezīmi.

⁽⁸⁾ COM(2005) 24 galīgā redakcija, 2005. gada 2. februāris.

⁽⁷⁾ (OV C 120, 20.05.2005.), ziņotāji — EHNMARK kgs, VEVER kgs, SIMPSON kgs; (OV C 120, 20.05.2005.), ziņotājs — KORYFIDIS kgs; (OV C 221, 08.09.2005.), ziņotājs — GREIF kgs; (OV C 221, 08.09.2005.), ziņotājs — KORYFIDIS kgs.

— Eiropas līmeņa sadarbības veicināšana kvalitātes novērtēšanas jomā,

— nepieciešamās Eiropas dimensijas veicināšana augstākajā izglītībā, kura ietekmētu studiju programmas, universitāšu sadarbību, mobilitāti, integrētos plānus, apmācību un pētniecību.

2.7 Eiropas Parlaments 2006. gada 26. septembrī pieņēma rezolūciju par Eiropas Kvalifikāciju ietvarstruktūras izveidošanu ⁽¹¹⁾, kas ņem vērā Boloņas un 2002. gada Kopenhāģenas procesus un balstās uz lielākas Eiropas sadarbības veicināšanu izglītības un arodmācības jomā ar mērķi sasniegt konkrētus rezultātus ⁽¹²⁾.

2.8 Komisija 2005. gadā publicēja otro ziņojumu par panākumiem Lisabonas mērķu sasniegšanā vispārējās un profesionālās izglītības jomā ⁽¹³⁾. Tajā citastarp ir uzsvērtas grūtības palielināt Eiropā augstskolu beidzēju skaitu, nepieciešamība aktīvās dzīves laikā atjaunot un integrēt zināšanas, iemaņas un kvalifikācijas ar modernu mūžizglītības sistēmu palīdzību un, visbeidzot, prasība palielināt publiskās investīcijas izglītībā un apmācībā, apvienojot tās ar privātajām investīcijām, kā arī veidot augstas klases un kompetentus pasniedzējus un darbiniekus, ciktāl tas nepieciešams paaudžu nomaņas nodrošināšanai (aptuveni 1 000 000 personu laika periodā no 2005. līdz 2015. gadam).

2.9 2006. gadā tika pabeigts uz pieprasījumu orientēts ESAO pētījums ⁽¹⁴⁾ kura nosaukums ir *Programme for International Student Assessment (PISA — Starptautiskās studentu novērtēšanas programma)* ⁽¹⁵⁾, un kas sniedz vispārīgu studentu raksturiem, attieksmi un spēju izmantot iegūtās zināšanas ietvaru.

⁽¹¹⁾ Eiropas Parlamenta rezolūcija par Eiropas Kvalifikācijas ietvarstruktūras izveidošanu, 26.09.2006., (2006/2002/INI).

⁽¹²⁾ Kopenhāģenas procesa mērķi:

- kopīga ietvarstruktūra iemaņu un kvalifikācijas pārredzamībai (Eiropas CV, apliecības, diplomu, sertifikāts *Europass Training* apmācībā u.tml.),
- kredītpunktu pārnese sistēmā izglītībā un arodmācībā līdzīgi kā augstākajā izglītībā,
- kopīgi kvalitātes principi izglītības un arodmācības jomā, kas izkārtoti ap kvalitātes nodrošināšanas kopējo kritēriju kodolu, kurš varēs kalpot par pamatu Eiropas mēroga pamatnostādņu (*guidelines*) un kontrolsaraksta (*checklist*) iniciatīvām izglītības un apmācības jomā,
- kopīgi principi formālas un neformālas izglītības apstiprināšanai sevišķi, lai nodrošinātu lielāku saderību starp dažādu valstu pieejām dažādos līmeņos,
- Eiropas dimensija informatīvajā palīdzībā un konsultatīvajos pakalpojumos, lai dotu iespēju iedzīvotājiem izmantot labāku piekļuvi mūžizglītībai.

⁽¹³⁾ SEC(2005) 419, 22.03.2005. — *Commission staff working paper: Progress towards the Lisbon objectives in education and training, 2005 Report.*

⁽¹⁴⁾ ESAO 2006. gada 2. oktobrī publicēja pamatprogrammu 2009.–2015. gadam, kurā ir paredzēts iekļaut 3 jaunas pētniecības jomas:

- 1) mācību procesa mērījumi noteiktā laika posmā un panāktā progressa salīdzinājums vairākās valstīs,
- 2) apmācības un mācību rezultāta attiecība,
- 3) IKT kompetences novērtējums un tehnoloģiju izmantošana kā līdzeklis plašākai novērtēšanas uzdevumu veikšanai.

⁽¹⁵⁾ PISA, *Assessing Scientific, Reading and Mathematical Literacy: a framework for PISA 2006*, ESAO 11.09.2006.

2.10 Eiropas universitāšu izglītības sistēmas vājumam ir četri iemesli ⁽¹⁶⁾:

— **pārāk liels viendabīgums:** nav pietiekama elastīguma un dažādības, lai apmierinātu jaunās prasības,

— **izolācija:** pārāk bieži universitātes darbojas kā “ziloņkaula torni”, neveidojot atbilstošu saikni ar uzņēmējiem un sabiedrību,

— **pārmērīga regulācija:** pārāk bieži universitātes nevar modernizēties stingru valsts noteikumu dēļ,

— **pārāk mazs finansējums:** Eiropas izdevumi pētniecībai, izglītībai un apmācībai ir mazāki nekā tās tiešo konkurentu izdevumi. Lai mazinātu šo plaisu, ES vajadzētu tērēt 150 miljardus *euro* gadā, kas ir vairāk par visas Kopienas budžetu ⁽¹⁷⁾.

2.11 Galvenās vispārējās rakstura problēmas, kurām varētu rast risinājumu, izveidojot Eiropas Tehnoloģijas institūtu (ETI), ir šādas:

— zems investīciju līmenis augstākajā izglītībā, pētniecībā un attīstībā, kā arī to nepietiekama koncentrācija izcilības centros, kas spēj stāties pretī starptautiskajai konkurencei,

— instrumentu un platformu zināšanu, pētniecības un attīstības rezultātu pārvēršanai konkurētspējīgās ekonomiskās darbības un darba vietās nepietiekamība, salīdzinot ar ES lielajiem konkurentiem,

— inovāciju trūkums Eiropas pētniecības un augstākās izglītības iestāžu pārvaldības (*governance*) un organizatoriskajos modeļos,

— integrētas pieejas trūkums triādei “izglītība/pētniecība/jaunrade”,

— nespēja piesaistīt un atbilstoši noturēt labākos pasniedzējus un studentus.

2.12 Eiropas Parlaments rezolūcijā par 2007. gada budžetu, no vienas puses, izteicās par labu idejai palielināt zinību triādes (izglītība, pētniecība un jaunrade) iespējas un nostiprināt tās saites, bet, no otras puses, bija skeptisks attiecībā uz jauna Eiropas Tehnoloģijas institūta izveidošanu, kas, pēc Parlamenta domām, “var negatīvi ietekmēt jau esošās struktūras vai radīt darbības dublēšanos un ka tādēļ minētā iecere var nebūt pats efektīvākais līdzekļu izlietojums šim nolūkam” ⁽¹⁸⁾.

⁽¹⁶⁾ Skat. “Can Europe close the education gap?” — Friends of Europe, 27.09.2005.

⁽¹⁷⁾ ES budžets 2006. gadā sasniedza 121,2 miljardus *euro*. No šīs summas 7,9 miljardi ir paredzēti konkurētspējai, savukārt no tiem 0,7 miljardi *euro* — izglītībai un apmācībai.

⁽¹⁸⁾ EP 28.04.2006. Rezolūcija par 2007. gada budžetu: Komisijas gada politikas stratēģijas ziņojums (PE 371.730V03-00) (A6-0154/2006).

2.13 Savukārt 2006. gada 15.–16. jūnija Eiropadome apliecināja, ka “Eiropas Tehnoloģijas institūta (ETI) izveide, kas sadarbosies ar esošajām valstu iestādēm, būs nozīmīgs solis, lai aizpildītu pašlaik esošo plaisu starp augstāko izglītību, pētniecību un jauninājumiem, līdz ar citām darbībām, kas uzlabo tīklus un sinerģijas starp izcilības centriem Eiropā jauninājumu un pētniecības jomā”, un aicināja Komisiju iesniegt “oficiālu priekšlikumu tā izveidei”. Atbildot uz šo aicinājumu, Komisija 2006. gada novembrī iesniedza priekšlikumu, kas ir šā atzinuma ⁽¹⁹⁾ temats un kas ir turpinājums tās diviem iepriekšējiem paziņojumiem šajā jautājumā ⁽²⁰⁾.

2.13.1 Pēc tam ES Padome 2006. gada decembrī apstiprināja iepriekš norādīto pozitīvo virzību.

3. Komisijas priekšlikums.

3.1 Komisijas regulas priekšlikuma par ETI izveidi pamatā ir ideja, ka tas var piedalīties rūpniecības konkurētspējā, nostiprinot dalībvalstu un Kopienas jaunrades spējas. Priekšlikuma mērķi ir šādi:

- uzlabot dalībvalstu konkurētspēju, iesaistot partnerorganizācijas jauninājumu, pētniecības un izglītības integrētajās darbībās saskaņā ar starptautiskajiem standartiem,
- veicināt jaunradi ar stratēģisku pārnozaru un starpnozaru darbību P&A un izglītības jomās palīdzību, proti, nozarēs, kurām ir būtiska nozīme ekonomikā un sabiedrībā,
- veidot materiālo un cilvēkresursu “kritisko masu” šajās zināšanu nozarēs, piesaistot un paturot privātā sektora investīcijas jaunradē, izglītībā un P&A, kā arī maģistra grāda studentus, doktorantus un pētniekus,
- kļūt par Eiropas jaunrades, pētniecības un izglītības integrētas telpas simbolu,
- kļūt par atsauci jaunrades pārvaldības jomā un par augstākās izglītības un pētniecības modernizācijas paraugu ES,
- iekarot starptautisku atzinību un piedāvāt pievilcīgu vidi vislielākajiem pasaules mērogā esošajiem talantiem, paliekot atvērtam partnerorganizācijām, studentiem un pētniekiem.

3.2 Komisija ierosina ETI izveidot divu līmeņu integrētu struktūru, kas apvienos pieeju no augšas uz leju ar pieeju no lejas uz augšu pēc šādas shēmas:

- pats ETI, kuru vada valde. Juridisko personu ETI veidos valde, kurai palīdz ierobežots skaits — aptuveni 60 personas — zinātnisko un administratīvo līdzstrādnieku. Valdes sastāvā būs 15 personības no uzņēmēju un zinātnisko aprindu pārstāvjiem, kuriem pievienosies vēl 4 locekļi no ETI un ZJA studentu un darbinieku pārstāvjiem (skat. zemāk). Turklāt ir paredzēta uzraudzības izpildkomiteja, par

tekošo pārvaldi un juridisko pārstāvību atbildīgais direktors un revīzijas komiteja saskaņā ar ETI statūtiem, kas pievienoti regulas priekšlikumam,

- Zinību un jaunrades apvienības (ZJA), kas balstās uz tīkla pieeju. ZJA ir universitātes, pētniecības institūtus un uzņēmumus pārstāvoši partnerorganizāciju konsorcijs, kas apvienojas integrētās partnerattiecībās, atbildot uz ETI aicinājumiem iesniegt priekšlikumus. ZJA ir augsta iekšējās organizācijas autonomija, lai sasniegtu mērķus, kas noteikti uz liguma pamata ar ETI.

3.3 ETI kopbudžets laika posmam no 2007. gada līdz 2013. gadam tiek lēsts ap 2 367,1 miljoniem *euro*, kurus iegūst no:

- a) iekšējiem un ārējiem avotiem, starp kuriem — dalībvalstu un vietējo vai reģionālo pašvaldību ieguldījumi, privātā sektora ieguldījumi (uzņēmumi, riska kapitāls, bankas, ieskaitot EIB); resursi, kurus rada ETI īpašās darbības (piemēram, intelektuālā īpašuma tiesības); resursi no ziedojumiem un dotācijām, kurus ETI varētu uzkrāt,
- b) Kopienas avoti: EK budžets, arī neiedalītas summas (308,7 miljoni *euro*), struktūrfondi, Septītā pamatprogramma pētniecības, tehnoloģiju attīstības un demonstrējumu pasākumiem, Kopienas izglītības un mūžizglītības programmas, konkurētspējas un jauninājumu pamatprogramma (KJP).

4. Vispārējās piezīmes.

4.1 Komiteja vienmēr ir atzinīgi vērtējusi katru iniciatīvu, kas vērsta uz Kopienas un dalībvalstu inovācijas spēju stiprināšanu, veicinot integrētu pieeju zinību triādei, bet jo sevišķi pieeju, kas vieno akadēmiskās aprindas ar uzņēmējiem. Tā neapšaubāmi atbalsta pētniecības centieni labākas koordinācijas nodrošināšanu, jaunrades un izglītības pastiprināšanu ES, efektīvāku publiskā un privātā sektora partnerattiecību P&A jomā īstenošanu un labākas pieejas jaunajām zināšanām nodrošināšanu MVU ⁽²¹⁾.

4.2 Tomēr Komiteja nevar attālināties no trim pamatprincipiem, kas likti Lisabonas stratēģijas izvērtēšanas pamatā, proti:

- prasība pēc lielāka atbalsta mērķtiecīgākām Eiropas iniciatīvām,
- izteikta tiekšanās uz kopīgiem mērķiem,
- skaidra atbildības līmeņu noteikšana.

4.3 Komiteja uzskata, ka tādēļ vajadzētu uzmanīgi izvērtēt, kāda ir izskatāmās iniciatīvas vieta to pašlaik īstenojamo iniciatīvu vidū, kuras izriet no dažādām politiku jomām, kā, piemēram, pētniecības, uzņēmējdarbības, reģionālās attīstības, informācijas sabiedrības, izglītības un kultūras.

⁽¹⁹⁾ COM(2006) 604 galīgā redakcija, 18.10.2006.

⁽²⁰⁾ COM(2006) 77 galīgā redakcija, 22.02.2006. un COM (2006)276, 08.06.2005.

⁽²¹⁾ OV C 120, 20.5.2005, ziņotāji — VEVER kgs, EHNMARK kgs un SIMPSON kgs.

4.3.1 Komiteja uzskata, ka nolūkā kļūt par atsaucē paraugu un Eiropas izcilības simbolu topošajam Institutam nav jāprobežojas ar resursu integrētāja funkciju, bet jau projekta, struktūras un izstrādes līmenī tas ir jāorganizē tā, lai īstenotu Līgumā noteikto, kas veido tā galveno juridisko pamatu.

4.3.2 Komiteja uzsver, ka topošā ETI panākumu galvenajam elementam jābūt spējai attīstīt kopīgas izcilības zīmes (*Label*) atpazīstamību, kuru veido decentralizēta tīklu struktūra no zināšanu un jaunrades resursu piesaistīšanas un izplatīšanas aspekta.

4.4 Komiteja piekrīt nepieciešamībai izveidot pēc iespējas vieglāku, elastīgāku un dinamiskāku ETI struktūru, lai tam ļautu pieņemt un apmierināt jaunas prasības, un uzskata, ka vajadzētu izpētīt kopuzņēmuma izveides iespēju ⁽²²⁾. Tomēr Komiteja uzsver nepieciešamību šādu struktūru vērst uz Eiropas uzņēmējdarbību un nodarbinātību un vēlreiz uzsver nepieciešamību koncentrēt ETI darbību uz galveno paziņoto mērķi, proti, uz P&A rezultātu pārvēršanu tirgus iespējās.

4.4.1 Tāpēc valdes atlases kritērijiem jāattiecas ne tikai un ne tik lielā mērā uz izcilību zinātnē, cik uz spēju piesaistīt jaunrades kapitālu, uzsākt ekonomisko darbību (*start-up*), radīt un izmantot patentus un piesaistīt publisko/privāto finansējumu, neatstājot novārtā MVU.

4.5 Komiteja uzskata, ka šādai virzībai jāatspoguļojas ZJA atlases kritērijos, kuru konsorcijs jābūt atvērtiem Kopienas pētniecības un jaunrades daudzgažu plānošanas prioritāšu ietvaros, lai tādējādi atvieglotu uzņēmumu un mazāku dalībnieku līdzdalību, nodrošinot maksimālu elastīgumu un minimālu administratīvo slogu.

4.5.1 ZJA kvalifikācijas kritērijiem jābūt labāk noteiktiem:

- nodrošināt to Eiropas dimensiju ar jauniem institūtiem no vismaz trijām dalībvalstīm,
- ekspertīzes līmenim jāatspoguļo izcilības līmenis, kas paredzēts pašam ETI,
- ir jābūt nodrošinātam starpnozaru līmenim; sastāvam jāatspoguļo vēlams līdzsvars starp triādes pētniecība/izglītība/jaunrade trijiem dažādiem galvenajiem elementiem,
- jāievēro līdzsvars starp publisko un privāto komponenti; atsevišķiem komponentiem jāpierāda izcilības ietekmes spējas pētniecības, izglītības, patentu un tehnoloģijas nodošanas jomā iepriekšējā piecu gadu periodā,
- jāizstrādā vienots kopīgo darbību plāns, kas ietvertu programmu vismaz piecu gadu ilgā laika posmam.

⁽²²⁾ Skat. EKDL 171. pantu.

4.6 Ja vēlamies izveidot Eiropas zināšanu telpu, Lisabonas stratēģijas ietvaros ir jārada stimuli, lai veicinātu mobilitāti starp dažādām intelektuālajām profesijām un starp publisko un privāto sektoru nolūkā sekmēt apmaiņu starp dažādiem administratīvajiem profiliem, kā arī starp vadītājiem, pētniekiem un inženieriem, un visbeidzot lai atvieglotu pāreju no institucionālajiem sektoriem uz privātajiem un otrādi ⁽²³⁾. Mobilitātei Eiropas mērogā jābūt apmācības, pētniecības un tehnoloģiju piemērošanas pasākumu svarīgam elementam.

4.7 Attiecībā uz finanšu resursiem ETI darbību atbalstam EESK norāda, ka piedāvātā sākotnējā dotācija šķiet ļoti ierobežota, savukārt perspektīvā finansējuma avoti šķiet orientēti uz tradicionālajām programmām ⁽²⁴⁾ un ņemti no jau tā ierobežotajiem 2007.–2013. gada budžeta resursiem, kas paredzēti pētniecībai, jaunradei un izglītībai, konkurējot ar dažādiem citiem pārbaudītas efektivitātes integrētas pieejas instrumentiem, kā, piemēram, integrētiem projektiem (IP), izcilības tīkliem (NoE) un citiem, nesen ieviestajiem, kā, piemēram, kopīgajām tehnoloģiskajām iniciatīvām (JTI) vai Eiropas tehnoloģiju platformām (ETP).

4.7.1 PTA Pamatprogrammai paredzētā finanšu dotācija laika posmam no 2007. līdz 2013. gadam, kas atbilst aptuveni 5,8 % no kopēja Kopienas budžeta, jau izrādās nepietiekama, lai atbalstītu pētniecības veicināšanas politiku. Līdz ar to no tās nevar paņemt līdzekļus, ja nu vienīgi ar parasto līdzdalības konkursos mehānismu starpniecību, kuros arī ETI un ZJA vajadzētu būt tiesībām piedalīties uz vienlīdzīgiem pamatiem ar citiem pieteikuma iesniedzējiem.

4.7.2 Vismaz sākumā EIT panākumi galvenokārt būs atkarīgi no pietiekama Kopienas finansējuma, kuru nevajadzētu atņemt citām apstiprinātajām pētniecības un inovāciju programmām: faktiski Komisijas aprēķinātie skaitļi attiecībā uz visu ETI sistēmu laika posmam no 2007. līdz 2013. gadam nav pienācīgi novērtēti, savukārt Kopienas fondi, kas iegūti no budžeta atlikuma, ir ārkārtīgi niecīgi. Komiteja uzskata, ka varētu izvērtēt, vai izmantot tādu variantu kā kopuzņēmums (skat. Līguma 171. pantu) ar ieinteresēto dalībvalstu piedalīšanos (skat., piemēram, kopuzņēmumam *Galileo* izmantoto formulu) ⁽²⁵⁾.

⁽²³⁾ (OV C 110, 30.04.2004.), ziņotājs — WOLF kgs.

⁽²⁴⁾ Ir jāatgādina, ka attiecībā uz ETI nekādi īpaši nosacījumi jaunajos likumdošanas priekšlikumos, kas bija iekļauti sarunās par 2006. gada 17. maija starptautisku līgumu par budžeta procedūru un pareizu finanšu vadību, nav pieņemti.

⁽²⁵⁾ Kopuzņēmuma struktūrvienības:

- valde, kuras sastāvā ir uzņēmuma dibinātāji; lēmumus pieņem ar vienkāršu balsu vairākumu, izņemot dažus būtiski svarīgus lēmumus, kuru pieņemšanai ir noteikts 75 % vairākums. Valde pieņem visus stratēģiskus lēmumus, kas attiecas uz programmām, finansēm un budžetu. Turklāt tā ieceļ kopuzņēmuma direktoru,
- izpildkomiteja, kura palīdz valdei un direktoram,
- Administratīvais direktors pārstāv izpildvaru; viņš ir atbildīgs par kopuzņēmuma tekošo pārvaldi un ir tā likumīgais pārstāvis: vada personālu, atjauno programmas attīstības plānu, sagatavo un iesniedz valdei atskaites un gada budžetu un izstrādā gada ziņojumu par programmas īstenošanu un par finansiālo situāciju.

4.7.3 Komiteja uzskata, ka finanšu resursu sākotnējo dotāciju varētu iegūt no **papildu** resursiem Kopienas 7. pamatprogrammas pētniecības, tehnoloģiju attīstības un demonstrējumu pasākumiem starpposma pārskatīšanas ietvaros, kas nāktu klāt dalībvalstu **tiešajiem proporcionālajiem maksājumiem**.

4.7.4 Citu finanšu avotu varētu rast EIB iniciatīvas “*Innovation 2010 Initiative*” (i2i) un EIB akadēmiskās pētniecības ⁽²⁶⁾ un universitāšu tīklu veicināšanas ietvaros.

4.8 No otras puses, Kopienas P&A politika prasa regulārāku visu to aspektu kontroli, kas ierobežo pētnieku mobilitāti, kuru pašlaik apgrūtina augstākās izglītības kvalifikācijas atzīšanas, kā arī nodokļu, apdrošināšanas un pensijas noteikumu dažādība ⁽²⁷⁾.

4.9 Pēc Komitejas domām, ja Eiropas Tehnoloģijas institūta (ETI) mērķis ir kļūt par pasaules līmeņa iestādi, kas iedvesmos uz labāku sniegumu Eiropas zinību triādē iesaistītās personas un tīklus, tam jāizstrādā spēja piesaistīt ievērojamu daudzumu privāto fondu, kuriem pakāpeniski jāklūst par tā galveno finansālā atbalsta avotu.

4.10 Šajā sakarā svarīgs faktors varētu būt intelektuālā īpašuma aizsardzības problēmu atrisināšana, kurus varbūt ir vērts precizēt priekšlikumā, tāpat kā ar ETI diplomu noteikšanu un izsniegšanu saistīto problēmu atrisināšana.

4.11 Komiteja uzskata, ka ir nepieciešama lielāka skaidrība attiecībā uz ETI diplomu noteikšanu un to izsniegšanu gan no ZJA, gan no paša ETI puses.

4.11.1 Sākuma posmā, kas būtu pietiekami garš, diplomu izsniegšanai vajadzētu palikt dalībvalstu universitāšu un/vai politehnisko augstskolu, kas tika atlasītas, lai būtu katras ZJA sastāvā, priekšrocībai un atbildībā. Tomēr arī šajā sākuma posmā diplomu izsniegšanai būtu jāatbilst precīziem minimāliem nosacījumiem.

4.11.2 Minētajos nosacījumos varētu iekļaut šādus elementus:

— studijas un pētījumi notikuši vismaz triju dalībvalstu trijos dažādos institūtos, lai nodrošinātu diplomam Eiropas dimensiju,

— tie parādījuši pietiekamu iespējamo jaunrades ietekmi un tos ir atzinis centrālais ETI.

4.12 Attiecībā uz ETI statūtiem Komiteja uzskata, ka ir lietderīgi papildināt **administratīvo padomi**, kas izmantotu Komisijas statūtu priekšlikumā ierosināto valdes sastāvu ar 5 uzņēmēju, 5 publisko un privāto pētniecības centru un 5 publisko un privāto universitāšu aprindu pārstāvjiem, klāt nākot vēl 4 ETI un ZJA darbinieku un studentu pārstāvjiem ⁽²⁸⁾, kuru vadītu Komisijas pārstāvis:

— **Uzraudzības komiteja**, kas sastāv no **dalībvalstu pārstāvjiem** un kuru vada Komisijas pārstāvis,

— **Izpildkomiteja**, kas sastāv no 2 uzņēmēju, pētniecības centru un universitāšu pārstāvjiem un kuru vada administratīvās padomes priekšsēdētājs,

— administratīvās padomes pēc atbilstoša uzraudzības komitejas atzinuma ieceltie un atsauktie **administratīvais direktors un rektors**.

4.12.1 Ja tiek pieņemts ETI kopuzņēmuma variants, ar kopuzņēmuma administratīvā un zinātniskā personāla locekļiem būtu jānoslēdz noteikta laika līgums atbilstoši Eiropas Kopienų Pārējo darbinieku nodarbināšanas kārtībai ⁽²⁹⁾.

Briselē, 2007. gada 14. martā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

⁽²⁶⁾ Skat. programmas *Starebei, Eiburs un Bei University Networks*.

⁽²⁷⁾ Skat. 22. zemsēdēšanas piezīmi.

⁽²⁸⁾ Šādam sastāvam vajadzētu arī nodrošināt atbilstošu sociālo partneru klātbūtni.

⁽²⁹⁾ Skat. kopuzņēmuma *Galileo* statūtu 11. pantu, Padomes 2002. gada 21. maija Regula (EK) Nr. 876/2002 par kopuzņēmuma *Galileo* izveidi. OV L 138, 28.05.2002.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par lauksaimniecības un mežsaimniecības riteņtraktoru redzamības lauku un priekšējā stikla tīrītājiem” (Kodificēta versija)

COM(2006) 651 galīgā redakcija — 2006/0216 (COD)

(2007/C 161/07)

Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 95. pantu 2006. gada 22. novembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2007. gada 7. februārī. Ziņotājs — Burns kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 434. plenārajā sesijā, kas notika 2007. gada 14. un 15. martā (15. martā sēdē), ar 146 balsīm par un 7 atturoties, pieņēma šādu atzinumu.

1. Priekšlikuma mērķis ir uzņemties Padomes 1974. gada 25. jūnija Direktīvas 74/347/EEK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz lauksaimniecības un mežsaimniecības riteņtraktoru redzamības lauku un priekšējā stikla tīrītājiem kodifikāciju.
2. Komiteja uzskata, ka visu dokumentu kodificēšana vienā direktīvā ir ļoti lietderīga. Komiteja ir pārliecinājusies, ka šāda kodifikācija nav saistīta ar dokumentu būtiskām izmaiņām un ka tās vienīgais mērķis ir palielināt Kopienas tiesību aktu saprotamību un pārredzamību. Komiteja pilnībā atbalsta minēto mērķi un saskaņā ar iepriekš minēto pārliecību atzinīgi vērtē šo priekšlikumu.

Briselē, 2007. gada 14. martā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par noteiktām lauksaimniecības vai mežsaimniecības riteņtraktoru daļām un parametriem” (Kodificēta versija)

COM(2006) 662 galīgā redakcija — 2006/0221 (COD)

(2007/C 161/08)

Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 95. pantu 2006. gada 22. novembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2007. gada 7. februārī. Ziņotājs — Burns kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 434. plenārajā sesijā, kas notika 2007. gada 14. un 15. martā (15. martā sēdē), ar 147 balsīm par un 8 atturoties, pieņēma šādu atzinumu.

1. Priekšlikuma mērķis ir uzņemties Padomes 1974. gada 4. marta Direktīvas 74/151/EEK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz noteiktām lauksaimniecības un mežsaimniecības riteņtraktoru daļām un parametriem kodifikāciju.
2. Komiteja uzskata, ka visu dokumentu kodificēšana vienā direktīvā ir ļoti lietderīga. Komiteja ir pārliecinājusies, ka šāda kodifikācija nav saistīta ar dokumentu būtiskām izmaiņām un ka tās vienīgais mērķis ir palielināt Kopienas tiesību aktu saprotamību un pārredzamību. Komiteja pilnībā atbalsta minēto mērķi un saskaņā ar iepriekš minēto pārliecību atzinīgi vērtē šo priekšlikumu.

Briselē, 2007. gada 14. martā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par lauksaimniecības vai mežsaimniecības riteņtraktoru maksimālo projektēto ātrumu un kravas platformām” (Kodificēta versija)

COM(2006) 667 galīgā redakcija — 2006/0219 (COD)

(2007/C 161/09)

Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 95. pantu 2006. gada 22. novembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2007. gada 7. februārī. Ziņotājs — Burns kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 434. plenārajā sesijā, kas notika 2007. gada 14. un 15. martā (15. martā sēdē), ar 151 balsi par un 6 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Priekšlikuma mērķis ir uzņemties Padomes 1974. gada 4. marta Direktīvas 74/152/EEK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz lauksaimniecības un mežsaimniecības riteņtraktoru maksimālo projektēto ātrumu un kravas platformām kodifikāciju.
2. Komiteja uzskata, ka visu dokumentu kodificēšana vienā direktīvā ir ļoti lietderīga. Komiteja ir pārliecinājusies, ka šāda kodifikācija nav saistīta ar dokumentu būtiskām izmaiņām un ka tās vienīgais mērķis ir palielināt Kopienas tiesību aktu saprotamību un pārredzamību. Komiteja pilnībā atbalsta minēto mērķi un saskaņā ar iepriekš minēto pārliecību atzinīgi vērtē šo priekšlikumu.

Briselē, 2007. gada 14. martā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

**Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par lauksaimniecības un mežsaimniecības riteņtraktoru stūres iekārtu”
(Kodificēta versija)**

COM(2006) 670 galīgā redakcija — 2006/0225 (COD)

(2007/C 161/10)

Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 95. pantu 2006. gada 29. novembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2007. gada 7. februārī. Ziņotājs — Burns kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 434. plenārajā sesijā, kas notika 2007. gada 14. un 15. martā (15. martā sēdē), ar 157 balsīm par un 6 atturoties, pieņēma šādu atzinumu.

1. Priekšlikuma mērķis ir uzņemties Padomes 1975. gada 20. maija Direktīvas 75/321/EEK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz lauksaimniecības un mežsaimniecības riteņtraktoru stūres iekārtu kodifikāciju.
2. Komiteja uzskata, ka visu dokumentu kodificēšana vienā direktīvā ir ļoti lietderīga. Komiteja ir pārliecinājusies, ka šāda kodifikācija nav saistīta ar dokumentu būtiskām izmaiņām un ka tās vienīgais mērķis ir palielināt Kopienas tiesību aktu saprotamību un pārredzamību. Komiteja pilnībā atbalsta minēto mērķi un saskaņā ar iepriekš minēto pārliecību atzinīgi vērtē šo priekšlikumu.

Briselē, 2007. gada 14. martā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par aizliegumiem saistībā ar patērētāju interešu aizsardzību” (Kodificēta versija)

COM(2006) 692 galīgā redakcija — 2003/0099(COD)

(2007/C 161/11)

Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 95. pantu 2006. gada 11. decembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa atzinumu pieņēma 2007. gada 7. februārī. Ziņotājs — Pegado Liz kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 434. plenārajā sesijā, kas notika 2007. gada 14. un 15. martā (15. martā sēdē), ar 153 balsīm par un 7 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Šajā direktīvas priekšlikumā kodificēt Direktīvu 98/27/EK ⁽¹⁾ atkārtoti apskatīts un grozīts priekšlikums par to pašu tematu, kas tika iesniegts 2003. gada 12. maijā ⁽²⁾ un par kuru Komiteja sagatavoja labvēlīgu atzinumu ⁽³⁾.

2. Aplūkojamais priekšlikums bija jāizstrādā, jo pa šo laiku 2005. gada 11. jūnijā tika publicēta Direktīva 2005/29/EK par uzņēmēju negodīgu komercpraksi; tajā skaidri tika atzīts, ka šāda veida praksei var piemērot minētajā direktīvā paredzētos aizliegumus ar mērķi novērst un apturēt šādu negodīgu praksi, piešķirot organizācijām, kas pārstāv patērētāju kopīgās intereses, likumīgas tiesības vērsties tiesā, lai panāktu minēto aizliegumu piemērošanu.

3. Kā norādīts iepriekš minētajā atzinumā, Komiteja atzīmē, ka saskaņā ar 1994. gada 20. decembra starptautību nolikumu, ko noslēdzis Eiropas Parlaments, Padome un Komisija, kodificēšanas gaitā nedrīkst veikt būtiskas izmaiņas. Pēc rūpīgas ierosināto grozījumu pārbaudes jāsecina, ka minētais princips ir ievērots; jāatzīmē, ka Komisija ņēmusi vērā Komitejas iepriekšējā atzinumā izteikto lūgumu direktīvas priekšlikumam pievienot grozītā priekšlikuma pilnu tekstu, kurā skaidri atzīmētas visas izmaiņas.

4. Komiteja tomēr atgādina, ka atzinumā par pirmo Komisijas priekšlikumu par minēto tematu ⁽⁴⁾, uz kuru pamatojas

spēkā esošā Direktīva 98/27/EK, tā norādīja, ka 1. panta 1. punktā minētā norāde uz “pielikumu”, kurā ietverts direktīvu saraksts, diemžēl patiešām rada pastāvīgas aktualizēšanas nepieciešamību, kad vien, kā šajā gadījumā, tiek publicēta cita direktīva, kurā ietvertas būtiskas tiesību normas patērētāju kolektīvo interešu aizsardzības jomā, kuru izpildei jāveic tādi pasākumi, kas minēti apspriežamā priekšlikuma direktīvai pantos ⁽⁵⁾.

4.1 Turklāt šāds pantu izstrādes veids ir nevajadzīgi sarežģīta likumdošanas forma, kas ir pretrunā “labāka tiesiska regulējuma” un “tiesību aktu vienkāršošanas” mērķiem, kurus atbalsta gan Komiteja, gan Komisija.

5. Jāpiebilst arī, ka Direktīvas 2005/29/EK ⁽⁶⁾ publicēšana un jo īpaši 11. un 14. panta noteikumi pastiprina iepriekš minētajā EESK 1996. gada atzinumā pausto un toreiz atzīto ieteikumu, ka “jau ir bijuši tiesvedības precedenti, kas varētu būt efektīvs papildinājums aizliegumiem”.

5.1 Tāpēc EESK aicina Komisiju dziļāk apsvērt, vai ir lietderīgi paplašināt kolektīvo, proti, patērētāju interešu pārstāvēšanai paredzēto pasākumu piemērošanas jomu.

⁽¹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 1998. gada 19. maija Direktīva 98/27/EK par aizliegumiem saistībā ar patērētāju interešu aizsardzību (OV L 166, 11.06.1998.).

⁽²⁾ COM(2003) 241 galīgā redakcija.

⁽³⁾ EESK atzinums — Burani kgs (OV C 10, 14. 01.2004.).

⁽⁴⁾ COM(1995) 712 galīgā redakcija, (OV C 107, 13.04.1996.).

⁽⁵⁾ EESK atzinums, (OV C 30, 30.01.1997.); Ramaekers; minētajā atzinumā iekļauti ECLG (European Consumer Law Group) un BEUC (Eiropas Patērētāju savienību birojs) izteiktās piezīmes un priekšlikumi, kā arī vispārārtīti apsvērumi (skatīt arī Jerome Franck un Monique Goyens. “La proposition de directive relative aux actions en cessation en matière de protection des intérêts des consommateurs: quelques impressions préliminaires” (Direktīvas priekšlikums par aizliegumiem saistībā ar patērētāju interešu aizsardzību sākotnējie vērojumi) (REDC, 1996,95).

⁽⁶⁾ OV L 149, 11.06.2005. EESK atzinums: OV C 108, 30.04.2004..

6. Nobeigumā Komiteja pauž atbalstu Komisijas veiktajai kodificēšanai atbilstoši 1987. gada 1. aprīļa lēmumam [COM

(1987) 868 PV], tāpat kā iepriekš tā paudusi atbalstu attiecīgajai direktīvai.

Briselē, 2007. gada 14. martā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas

priekšsēdētājs

Dimitris DIMITRIADIS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko atceļ Padomes 1971. gada 26. jūlija Direktīvu 71/304/EEK par ierobežojumu atcelšanu attiecībā uz pakalpojumu sniegšanas brīvību saistībā ar valsts [būvdarbu] pasūtījumu līgumiem un attiecībā uz valsts [būvdarbu] pasūtījumu līgumu piešķiršanu līgumslēdzējiem, kas veic darbību ar aģentūru vai filiāļu starpniecību”

COM (2006) 748 galīgā redakcija — 2006/0249 (COD)

(2007/C 161/12)

Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 95. pantu 2006. gada 13. decembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2007. gada 7. februārī. Ziņotājs — WILMS kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 434. plenārajā sesijā, kas notika 2007. gada 14. un 15. martā (14. martā sēdē), ar 87 balsīm par, 1 balsi pret un 13 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Ievads.

1.3 Patiesi pienācis laiks mainīt šo stāvokli. Nevar būt iebildumu pret pašreizējo direktīvu tehnisku konsolidāciju, ja to veic ar vislabākajiem nodomiem un ja to neizmanto kā līdzekli citu mērķu sasniegšanai, piemēram, lai nokārtotu vecus rēķinus ar citām iestādēm un šādā veidā tomēr uzspiestu savu viedokli, ko līdzšinējā politiskajā procesā nav izdevies panākt.

1.1 Tā kā jau 50 gadus nepārtraukti tiek pieņemti ES tiesību akti — līgumi, direktīvas un regulas, ieteikumi un citi Kopienas dokumenti, kā arī tiek īstenota Eiropas Kopienas Tiesas judikatūra, neveicot konsekventu minēto tiesību aktu konsolidāciju, Eiropas tiesības ir kļuvušas ļoti nepārskatāmas un pat speciālisti tās izprot ar lielām grūtībām.

Tādēļ principā ir atbalstāms Komisijas dokumentā paustais nodoms sakārtot tiesību aktus, pamatojoties tikai uz tehniska rakstura apsvērumiem.

1.2 Piemēram, dažās tiesību jomās ir pieņemtas jaunas direktīvas, konsekvēnti nepārbaudot, vai tādēļ nekļūst novecojušas jau spēkā esošas direktīvas un vai tās iespējams iekļaut jaunajā direktīvā, tādējādi atceļot līdzšinējo direktīvu. Līdzīgā kārtā dažus kādas patiesībā vienotas tiesību jomas aspektus regulēja atsevišķi, gadu gaitā pieņemot arvien jaunas savstarpēji nesaistītas direktīvas. Tāpat arī direktīvas pēc to stāšanās spēkā vēlāk ar dažiem tiesību aktiem daļēji grozīja, tomēr nepieņemot jaunu un tiesiski saistošu konsolidēto tekstu.

1.4 Atbalstāms ir arī Komisijas paustais nodoms vienkāršot Eiropas tiesības, lai mazinātu birokrātiju un nelietderīgus tēriņus dalībvalstīs.

1.5 Tomēr, ņemot vērā abus iepriekšminētos apsvērumus, ir jāpārbauda arī attiecīgie Komisijas priekšlikumi direktīvām, ar ko atbilstīgi minētajai procedūrai atceļ vai groza pašreizējos tiesību aktus.

2. Komisijas priekšlikuma ⁽¹⁾ un Direktīvas 71/304/EEK kopsavilkums.

2.1 Komisija ierosina atcelt līdz šim spēkā esošo Direktīvu 71/304/EEK, to aizstājot ar jaunu direktīvu ⁽²⁾.

2.2 Padomes 1971. gada 26. jūlija Direktīvu 71/304/EEK pieņēma, lai liktu dalībvalstīm atcelt pārrobežu pakalpojumu sniedzējiem noteiktos ierobežojumus, kas ietekmē tiesības slēgt valsts un visu publisku iestāžu un publisku juridisko personu būvdarbu pasūtījuma līgumus, kā arī saņemt līguma piešķirumu, izpildīt šādus būvdarbu pasūtījuma līgumus vai piedalīties to izpildē. Minētās direktīvas mērķis bija novērst to, ka dalībvalstis publiskā iepirkuma līgumu piešķiršanas jomā tieši vai netieši diskriminē pakalpojumu sniedzējus no citām valstīm. Tajā dalībvalstīm arī tika uzlikts par pienākumu nodrošināt, lai citu dalībvalstu uzņēmējiem ir tāda pati pieeja kredītiem, atbalstam un subsīdijām kā iekšzemes uzņēmumiem un uz tādiem pašiem noteikumiem un ka ārvalstu uzņēmējiem "bez ierobežojumiem un noteikti ar tādiem pašiem nosacījumiem kā pilsoņiem ir piekļuve" (valsts rīcībā esošām) ar piegādi saistītām telpām un iekārtām, kas tiem ir nepieciešamas savu līgumsaistību izpildei.

2.3 Sava priekšlikuma pamatojumā Komisija norāda, ka veikto grozījumu dēļ minētā direktīva ir novecojusi.

2.3.1 Komisija pirmkārt norāda, ka pašlaik publiskā iepirkuma jomu regulē Direktīva 2004/17/EK un Direktīva 2004/18/EK un ka tādēļ Direktīva 71/304/EEK ir novecojusi.

2.3.2 Otrkārt Komisija norāda, ka kopš Direktīvas 71/304/EEK stāšanās spēkā Tiesas judikatūra saistībā ar pakalpojumu brīvu sniegšanu ir ievērojami attīstījusies. Lai to pierādītu, Komisijas dokumenta zemsvītras piezīmē ir precīzi citēts viens no sprieduma par lietu C-76/90 *Säger* motīviem, kurā konstatēts, ka EEK Līguma 59. pants (par pakalpojumu sniegšanas brīvību, tagad 49. pants) pieprasa ne tikai aizliegt jebkuru pakalpojuma sniedzēja diskrimināciju pilsonības dēļ, bet arī visus ierobežojumus, pat ja ierobežojums ir vienlīdz piemērojams gan valsts, gan citu dalībvalstu pakalpojumu sniedzējiem, "ja tas aizliedz vai kā citādi apgrūrina pakalpojumu sniegšanas brīvību personām, kas veic uzņēmējdarbību citā dalībvalstī un tur likumīgi sniedz analogus pakalpojumus".

2.3.3 Paskaidrojuma rakstā Komisija Tiesas judikatūru kopumā raksturo kā tādu, kurā noskaidrots, ka "EK 49. pants aizliedz bez izšķirības piemērojamus pasākumus, kas var traucēt brīvu pakalpojumu sniegšanu".

2.4 Priekšlikuma direktīvai apsvērumos Komisija atkārtoti norāda uz jaunajām publisko iepirkumu regulējošajām direktīvām un Tiesas spriedumu *Säger* lietā un uzsver, ka ar to palīdzību uzņēmējam tiek nodrošināts aizsardzības līmenis, kas ir

vienāds vai pārsniedz to, kas sasniedzams atbilstīgi atceļamajai direktīvai.

2.5 Pati direktīva sastāv no četriem pantiem. Priekšlikuma direktīvai 1. pantā noteikts, ka Direktīvu 71/304/EEK atceļ. Priekšlikuma 2. pantā dalībvalstīm uzdots īstenot normatīvos un administratīvos aktus, kas vajadzīgi, lai izpildītu minēto direktīvu, ar ko atceļ citu direktīvu; dalībvalstīm arī uzdots iepazīstināt Komisiju ar šādu tiesību aktu noteikumiem un ar minēto valsts līmeņa tiesību aktu un direktīvas noteikumu savstarpējās atbilstības tabulu; vēl dalībvalstīm uzdots minētajos tiesību aktus iekļaut atsauci uz direktīvu, kas ir šā atzinuma temats, vai arī šādu atsauci pievienot to oficiālajai publikācijai; šādas atsauces pievienošanas kārtību nosaka dalībvalstis. Priekšlikuma 3. pantā noteikts, ka direktīva stājas spēkā dienā, kad to publicē, bet 4. pantā noteikts, ka direktīva ir adresēta dalībvalstīm.

3. Komisijas priekšlikuma novērtējums.

3.1 Iesniegtais priekšlikums direktīvai, ar ko atceļ Direktīvu 71/304/EEK, diemžēl, neatbilst visiem šā atzinuma 1. punktā izklāstītajiem kritērijiem.

3.2 Runājot par priekšlikumu kopumā, jāatzīmē, ka ierosinātā direktīva, ar ko atceļ citu direktīvu, ir viena no pirmajām veselā šāda veida direktīvu virknē. Tādēļ ir lietderīgi uzdot jautājumu, vai novecojušas direktīvas atcelšana, ko veic, katrā atsevišķā gadījumā pieņemot jaunu direktīvu, patiesi ir visefektīvākā metode, lai īstenotu tuvākajiem mēnešiem un gadiem ierosināto darba programmu attiecībā uz daudzu novecojušu direktīvu atcelšanu. Turpmākajā darba programmas izpildes gaitā būtu vēlreiz jāpārbauda, vai kā alternatīvs un efektīvāks risinājums nebūtu iespējama vairāku direktīvu vienlaicīga atcelšana ar vienu pašu jaunu direktīvu. Tā kā dalībvalstu likumos bieži ir transponētas vairākas direktīvas vienlaikus, tādējādi būtu iespējams nepieļaut to, ka daži dalībvalstu likumi ir vairākkārt jāgroza īsā laika posmā.

3.3 Attiecībā uz šajā atzinumā apspriežamo direktīvas priekšlikumu būtu vēlreiz jāapsver, vai priekšlikuma 2. pantā paredzētajiem transponēšanas noteikumiem tiešām nav alternatīva risinājuma un vai mērķa sasniegšanai nepietiktu ar to, ka dalībvalstīm pieprasa pārbaudīt to tiesību aktus, lai redzētu, vai ir nepieciešami grozījumi, un vajadzības gadījumā tos veikt.

3.4 Atceļamās 1971. gada direktīvs galvenais mērķis galu galā bija tolaik spēkā esošo diskriminējošo dalībvalstu likumu un noteikumu atcelšana, kā arī vispārēju Kopienas tiesību principu ieviešana publiskā iepirkuma jomā, un kopš tā laika šos principus atkārtoti izklāstīja un sīkāk precizēja vēlāk pieņemtas direktīvās.

⁽¹⁾ COM(2006) 748 galīgā redakcija.

⁽²⁾ COM(2006) 748 galīgā redakcija.

3.5 Transponējot Direktīvu 71/304/EEK, diskriminējoši dalībvalstu noteikumi bija jāatceļ jau septiņdesmitajos gados vai — valstīm, kas ES iestājās vēlāk — *aquis communautaire* pārņemšanas gaitā. Tas, ka paredzēts atcelt Direktīvu 71/304/EEK, nenozīmē, ka jāatsauc agrāk spēkā esošo diskriminējošo valsts noteikumu anulējums. Tāpat arī, atceļot direktīvu, nebūs jāveic grozījumi tolaik pieņemtajos dalībvalstu likumos par diskriminējošu noteikumu atcelšanu, jo vairumā gadījumu ir sasniegts minēto likumu mērķis (proti, diskriminējoši noteikumi ir atcelti) un Līgumā un visās vēlāk pieņemtajās direktīvās tik un tā noteikts, ka jāsaglabā diskriminējošu noteikumu anulējums un ka tie ir aizliegti.

3.6 Vēlākais pēc Direktīvas 2004/18/EK un Direktīvas 2004/17/EK pieņemšanas un transponēšanas publisko iepirkumu regulējošie dalībvalstu likumi vairumā gadījumu jau bija pielāgoti, lai atbilstu kopš 1971. gada notikušajai Eiropas tiesību attīstībai. Tajās jomās, kur tas vēl nav noticis, Komisijai jāprojām ir iespēja panākt jauno direktīvu pieņemšanu. Tā kā visas direktīvas tik un tā ir principā adresētas dalībvalstu likumdevējām iestādēm, ir skaidrs, ka nolūkā sasniegt šajā gadījumā vēlamo

mērķi būtu pilnīgi pietiekami Direktīvu 71/304/EEK vienkārši atcelt ES līmenī, kā arī uzdot dalībvalstīm vajadzīgo pārbaudīšanu. Vairumā gadījumu būtu tikai jāsvīturo norādes uz novecojušo Direktīvu 71/304/EEK, ja uz šo direktīvu vispār vēl atsaucas.

3.7 Kaut arī vairs neko nav iespējams mainīt, Komiteja pauž nožēlu par to, ka Direktīvu 71/204/EK neatcēla jau saistībā ar Direktīvas 2004/17/EK un Direktīvas 2004/18/EK pieņemšanu. Tādēļ Komiteja aicina turpmāk vienmēr pārbaudīt, vai, pieņemot jaunu direktīvas priekšlikumu, neklūs novecojušas agrāk pieņemtas direktīvas un vai vienlaicīgi nebūtu jāatceļ šādas novecojušas direktīvas. Arī ar šāda pasākuma palīdzību ES tiesības pakāpeniski varētu kļūt saskaņotākas un pārskatāmākas.

4. Tādēļ EESK ierosina direktīvas priekšlikumā izdarīt grozījumus, lai ar minēto direktīvu tikai atceltu Direktīvu 71/304/EEK un dalībvalstīm uzdotu pārbaudīt to tiesību aktus un vajadzības gadījumā tajos izdarīt izmaiņas.

Briselē, 2007. gada 14. martā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

PIELIKUMS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas

Šādus specializētās nodaļas atzinuma punktus noraidīja, pamatojoties uz pilnsapulcē apstiprinātajiem grozījumu pieteikumiem, tomēr katrs no tiem saņēma vismaz vienu ceturto daļu "par" balsu no visām nodotajām balsīm.

- 3.9 Šajā atzinumā apspriestā direktīvas priekšlikuma paskaidrojuma rakstā un otrajā apsvērumā ir netiešā veidā mēģināts sekmēt ES primāro tiesību samērā vienusīgu interpretāciju.
- 3.10 Tāpat kā Komisijas izstrādātajā Pakalpojumu direktīvas projektā, šāda vienusīga interpretācija pirmām kārtām izpaužas kā Tiesas judikatūras attiecībā uz pakalpojumu sniegšanas brīvību saīsināts un vienusīgs atspoguļojums; šajā gadījumā tas darīts attiecībā uz 1991. gada 25. jūlija spriedumu lietā C-76/90 *Säger*, sniedzot šādu kopsavilkumu par judikatūru — tajā esot noskaidrots, ka "EK Līguma 49. pants aizliedz bez izšķirības piemērojamus pasākumus, kas var traucēt brīvu pakalpojumu sniegšanu". Lai šo interpretāciju pamatotu, priekšlikuma 7. zemsvītras piezīmē ir citēts viens no attiecīgā sprieduma motīviem.
- 3.11 Kaut arī Tiesa minētajā sprieduma motīvā runā nevis par visiem pasākumiem, ko ir iespējams piemērot, bet gan tikai par diskrimināciju un ierobežojumiem, Komisijas izdarītajā kopsavilkumā un saīsinātajā citātā nav ņemts vērā kāds ļoti svarīgs sprieduma princips. Minētais princips ir atrodams Komisijas necitētajā sprieduma 15. pantā, kā arī daudzos citos spriedumos, proti, ka ir nepārprotami aizliegti visi tieši un netieši diskriminējoši dalībvalstu pasākumi un prasības, tomēr Tiesa pieļauj nediskriminējošus dalībvalstu pasākumus un prasības, ja tās atbilst dominējošām un būtiski nepieciešamām vispārējām interesēm, ir vajadzīgas mērķu sasniegšanai, sekmē to un tajā pašā laikā nav tālejošākas par absolūtas nepieciešamības apmierināšanu.

- 3.12 Turpretī no sprieduma vienaspusīgā kopsavilkuma, ko sagatavojusi Komisija, skaidri izriet Komisijas viedoklis, ka attiecībā uz pārrobežu pakalpojumu sniedzējiem vispār vairs nebūtu jāpiemēro nekādi publisko iepirkumu rīkojošās dalībvalsts noteikumi un prasības vai pasākumi, pat ja tie pilnīgi atbilst Eiropas līgumu mērķiem un pārējām ES tiesībām, to piemērošanas veids nekādā ziņā nav diskriminējošs un neapšaubāmi atbilst visām Tiesas prasībām.
- 3.12.1 Ja šāda interpretācija būtu pareiza, tad par nelikumīgām būtu jāuzskata pat visas dalībvalstu izvirzītās prasības pretendentiem, kas piedalās konkursos par ES finansētu projektu īstenošanu, proti, par nelikumīgām būtu jāuzskata arī tādas prasības, kas pamatotas uz skaidri definētiem ES noteikumiem par ES atbalsta piešķiršanu. Tas pats attiecas uz prasībām, kuru mērķis ir tādu konkrētu normatīvu izpilde, kas vēl nav saskaņoti un ir spēkā satiksmes drošības jomā, piemēram, valsts pieņemti noteikumi par ceļazīmju "Apdzīvota vieta" krāsu, atstarošanas klasi un izmēriem. Vēl šajā sakarā var minēt valsts noteikumus par darba drošību, kuros, piemēram, — kā tas ir Nīderlandē — nolūkā samazināt ceļubūves strādnieku invaliditātes gadījumu skaitu ir noteikts apmaļu maksimāli pieļaujamais svars un maksimālie izmēri.
- 3.12.2 Jau šie piemēri liecina par pārmērīgi stingras pakalpojumu sniegšanas brīvības interpretācijas absurdsu. Atbilstīgi šādai interpretācijai EK Līguma 49. pants gluži pretēji tā precīzajam formulējumam un tiesiskajai saiknei ar citiem ES līgumu punktiem kļūtu par zināma veida "augstākām pamattiesībām", ko nodrošina pārrobežu uzņēmumiem, un tas nozīmētu atteikšanos no visa tiesiskā regulējuma, kas pieņemts pamatoti un saskaņā ar ES un tās dalībvalstu vispārīgajiem uzņēmējdarbību regulējošiem tiesiskajiem principiem. Šādu ideju diezin vai atbalstītu ES iedzīvotāji, un to jau noraidīja visas pārējās ES iestādes, kad notika Pakalpojumu direktīvas apspriešana.
- 3.13 Šāda tiesību interpretācija būtu pretrunā ne vien ar salīdzinoši jaunākām direktīvām (Direktīvu 2004/18/EK un Direktīvu 2004/17/EK), bet arī ar ES līgumu garu un burtu, subsidiaritātes principa ievērošanu regulējošiem noteikumiem un papildu protokoliem, kā arī ar Tiesas judikatūru.
- 3.14 Eiropas Kopienų Tiesas lēmumu tiesiski saistoša interpretācija nav ne Komisijas, ne arī kādas citas ES iestādes uzdevums. Komisijas uzdevums pavisam noteikti nav šādu lēmumu satura sagrozīšana, tos saīsināti citējot tādā veidā, kas neapstrīdami ir pretrunā ar attiecīgajos spriedumos skaidri pausto Tiesas gribu.
- 3.15 Ja šādas vienaspusīgas interpretācijas, kas iekļautas priekšlikumā direktīvai, kļūst par Eiropas sekundāro tiesību sastāvdaļu, radīsies jaunas iespējas interpretēt agrāk pieņemtās direktīvas (Direktīvu 2004/18/EK un Direktīvu 2004/17/EK), tādējādi tiks panākta nevis lielāka juridiska skaidrība un noteiktība, bet gan gluži pretējs rezultāts.
4. Tādēļ EESK ierosina priekšlikumā direktīvai izdarīt grozījumus, lai ar minēto direktīvu tikai atceltu Direktīvu 71/304/EEK un dalībvalstīm uzdotu pārbaudīt to tiesību aktus un vajadzības gadījumā tajos izdarīt izmaiņas, un ierosina to pamatot tikai ar tehniskiem iemesliem, proti, to, ka ir pieņemta Direktīva 2004/18/EK un Direktīva 2004/17/EK.

Par minēto punktu svītrosanu balsoja:

Par: 43 Pret: 38 Atturējās: 12

**Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai, ar ko tuvina dalībvalstu tiesību aktus attiecībā uz preču zīmēm”
(Kodificēta versija)**

COM(2006) 812 galīgā redakcija — 2006/0264 (COD)

(2007/C 161/13)

Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 95. pantu 2007. gada 17. janvārī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2007. gada 7. februārī. Ziņotājs — GRASSO kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 434. plenārajā sesijā, kas notika 2007. gada 14. un 15. martā (15. martā sēdē), ar 157 balsīm par un 3 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi.

1.1 Kopienas tiesību aktu skaidrība un pārredzamība ir atkarīga arī no bieži grozīto noteikumu kodifikācijas.

1.2 Kodifikācija jāveic, stingri ievērojot Kopienas parasto likumdošanas procedūru.

1.3 Šī priekšlikuma mērķis ir uzsākt Padomes 1988. gada 21. decembra Direktīvas Nr. 89/104/EEK, ar ko tuvina dalīb-

valstu tiesību aktus attiecībā uz preču zīmēm, kodifikāciju. Jaunā direktīva aizstās dažādos iepriekš minētajā direktīvā ietvertos aktus, pilnībā saglabājot kodificēto aktu saturu un līdz ar to apkopojot tos tikai ar tādiem formāliem grozījumiem, ko prasa pats kodifikācijas pasākums.

1.4 Komiteja atbalsta minēto kodifikāciju.

Briselē, 2007. gada 14. martā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “25 akti, kuri steidzami jāpie-lāgo Padomes 1999. gada 28. jūnija Lēmumam 1999/468/EK, ar ko nosaka Komisijai piešķirto ievie-šanas pilnvaru īstenošanas kārtību, kurā grozījumi izdarīti ar Padomes 2006. gada 17. jūlija Lēmumu 2006/512/EK”

COM(2006) 901, 902, 903, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926 galīgā redakcija

(2007/C 161/14)

Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 37., 44., 47., 55., 95., 152., 175. un 262. pantu laikā no 2007. gada 18. janvāra līdz 8. februārim nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas sociālo lietu komiteju par tematu:

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Birojs 2007. gada 14. janvārī uzdeva Vienotā tirgus, ražo-šanas un patēriņa specializētajai nodaļai veikt sagatavošanas darbu.

Ņemot vērā darba steidzamību, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 2007. gada 14. un 15. marta 434. plenārās sesijas laikā (14. marta sēdē) nolēma iecelt RETUREAU kgu par galveno ziņotāju un ar 96 balsīm par, 1 balsi pret un 3 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Komitejas atzinuma kopsavilkums:

1.1 Komiteja atzinīgi vērtē regulatīvās kontroles procedūras ieviešanu komitoloģijas sistēmā, kas ļautu Padomei un Parla-mentam kontrolēt un vajadzības gadījumā grozīt Komisijas pieņemtos īstenošanas noteikumus, ja tiesību aktā tai piešķirtas ieviešanas pilnvaras atsevišķās jomās, neļaujot tai izdarīt būtiskus grozījumus. Faktiski tas nozīmē veikt pielāgojumus un uzlabo-jumus, kas nepieciešami minētā tiesību akta pareizai piemēro-šanai saskaņā ar EK līguma 251. pantu.

1.2 Komiteja uzskata, ka Komisijas ierosinātā steidzamā tiesību aktu pielāgošana un laika ierobežojuma atcelšana Komi-sijas⁽¹⁾ ieviešanas pilnvaru īstenošanai atbilst Lēmumam 2006/512/EK un kopīgajai deklarācijai attiecībā uz tiesību aktiem, kas ir steidzami jāpielāgo.

2. Komisijas priekšlikumi.

2.1 Padomes 1999. gada 28. jūnija Lēmumu 1999/468/EK⁽²⁾, ar ko nosaka Komisijai piešķirto ieviešanas pilnvaru īstenošanas kārtību, grozīja ar Padomes 2006. gada 17. jūlija Lēmumu 2006/512/EK⁽³⁾, pievienojot 5.a pantu, ar ko ievieš jaunu regulatīvo kontroles procedūru.

2.2 Tādējādi komitoloģijas procedūrās, kas nodrošina visu tiesību aktu kontroli, būs paredzēta papildu iespēja, vēl vairāk veicinot Parlamenta kontroli attiecībā uz tiesību aktos Komisijai piešķirto ieviešanas pilnvaru īstenošanu tiem tiesību aktiem, kam paredzēta jaunā iespēja un kam piemērojama koplēmuma procedūra vai Lamfalisi procedūra saistībā ar budžeta jautāju-miem.

2.3 Kopīgajā deklarācijā⁽⁴⁾ Komisija, Padome un Parlaments vienojās par tiesību aktu sarakstu, kas ir steidzami jāpielāgo grozītajam lēmumam, lai sākotnējās procedūras vietā ieviestu jauno regulatīvo kontroles procedūru. Kopīgā deklarācijā arī paredzēts, ka atbilstīgi laba likumdošanas procesa principiem ieviešanas pilnvaras Komisijai jāpiešķir bez laika ierobežojuma.

2.4 Komisija šobrīd ierosina steidzami grozīt 26 tiesību aktus, kas uzskatāmi par prioritāriem⁽⁵⁾, lai ieviestu jauno procedūru, un vajadzības gadījumā atcelt tiesību aktos ieviešanas pilnvarām paredzēto laika ierobežojumu.

2.5 Trijos gadījumos sarakstā iekļautie koplēmuma akti ne tikai groza jau esošos pamataktus, bet tajos ir arī ietverta atsauce uz komitoloģijas noteikumiem, kas minētajos aktos ir jāpielāgo. Tādēļ šajos trijos gadījumos Komisija ir ierosinājusi pielāgot minētos aktus. Jo īpaši:

2.5.1 Lai saskaņotu Eiropas Parlamenta un Padomes 2005. gada 9. marta Direktīvu 2005/1/EK, Komisija ierosina pielāgot šādus aktus:

— Padomes 1991. gada 19. decembra Direktīvu 91/675/EEK, ar ko izveido Eiropas Apdrošināšanas un fondēto pensiju komiteju;

— Padomes 1992. gada 18. jūnija Direktīvu 92/49/EEK par normatīvo un administratīvo aktu koordinēšanu attiecībā uz tiešo apdrošināšanu, kas nav dzīvības apdrošināšana, ar kuru groza Direktīvu 73/239/EEK un Direktīvu 88/357/EEK (Trešā nedzīvības apdrošināšanas direktīva);

⁽¹⁾ COM(2006) 901 līdz 926.

⁽²⁾ OV L 200, 22.07.2006., 11. lpp.

⁽³⁾ OV L 184, 17.07.1999., 23. lpp.

⁽⁴⁾ OVC 255, 21/10/2006, 11. lpp.

⁽⁵⁾ Tie ir Komisijas dokumenti COM(2006)901 līdz 926, noteikti paziņo-jumā COM(2006)900 galīgā red. Jāatzīmē, ka par dokumentu COM (2006) 904 galīgā red. EESK viedoklis nav prasīts.

— Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 5. novembra Direktīvu 2002/83/EK par tiešo dzīvības apdrošināšanu;

— Eiropas Parlamenta un Padomes 2005. gada 16. novembra Direktīvu 2005/68/EK par pārapdrošināšanu un Padomes Direktīvu 73/239/EEK un 92/49/EEK grozījumiem, kā arī Direktīvu 98/78/EK un 2002/83/EK grozījumiem.

2.5.2 Lai saskaņotu Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 3. jūnija Direktīvu 2003/41/EK par papildpensijas kapitāla uzkrāšanas institūciju darbību un uzraudzību, Komisija ierosina pielāgot šādu aktu:

— Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2002/83/EK, kas minēta iepriekš.

2.5.3 Lai saskaņotu Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 21. janvāra Direktīvu 2001/107/EK, Komisija ierosina pielāgot šādu aktu:

— Direktīvu 85/611/EEK par normatīvo un administratīvo aktu koordināciju attiecībā uz pārvedamu vērtspapīru kolektīvo ieguldījumu uzņēmumiem (PVKIU).

2.6 Papildinot iepriekš minēto, tālāk norādīts to tiesību aktu saraksts, kuru pielāgošana ir prioritāra:

(1) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2006/49/EK (2006. gada 14. jūnijs) par ieguldījumu sabiedrību un kredītiestāžu kapitāla pietiekamību;

(2) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2006/48/EK (2006. gada 14. jūnijs) par kredītiestāžu darbības sākšanu un veikšanu;

(3) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2006/43/EK (2006. gada 17. maijs), ar ko paredz gada pārskatu un konsolidēto pārskatu obligātās revīzijas, groza Padomes Direktīvu 78/660/EEK un Padomes Direktīvu 83/349/EEK un atceļ Padomes Direktīvu 84/253/EEK;

(4) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 562/2006 (2006. gada 15. marts), ar kuru ievieš Kopienas Kodeksu par noteikumiem, kas reglamentē personu pārvietošanos pār robežām (Šengenas Robežu kodekss);

(5) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2005/68/EK (2005. gada 16. novembris) par pārapdrošināšanu un Padomes Direktīvu 73/239/EEK un 92/49/EEK grozījumiem, kā arī Direktīvu 98/78/EK un 2002/83/EK grozījumiem;

(6) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2005/60/EK 2005. gada 26. oktobris par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūto līdzekļu legalizēšanai un teroristu finansēšanai;

(7) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2005/32/EK (2005. gada 6. jūlijs), ar ko izveido sistēmu, lai noteiktu

ekodizaina prasības attiecībā uz enerģiju patērējošiem ražojumiem, un ar ko groza Padomes Direktīvu 92/42/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 96/57/EK un 2000/55/EK;

(8) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 396/2005 (2005. gada 23. februāris), ar ko paredz maksimāli pieļaujamās pesticīdu atlieku līmeņus augu un dzīvnieku izcelsmes pārtikā un barībā un ar ko groza Padomes Direktīvu 91/414/EEK;

(9) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2004/109/EK (2004. gada 15. decembris) par atklātības prasību saskaņošanu attiecībā uz informāciju par emitentiem, kuru vērtspapīrus atļauts tirgot regulētā tirgū, un par grozījumiem Direktīvā 2001/34/EK;

(10) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2004/39/EK (2004. gada 21. aprīlis), kas attiecas uz finanšu instrumentu tirgiem un ar ko groza Padomes Direktīvas 85/611/EEK un 93/6/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2000/12/EK un atceļ Padomes Direktīvu 93/22/EEK;

(11) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2003/71/EK (2003. gada 4. novembris) par prospektu, kurš jāpublicē, publiski piedāvājot vērtspapīrus vai atļaujot to tirdzniecību, un par Direktīvas 2001/34/EK grozījumiem;

(12) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula 2003/1829/EK (2003. gada 22. septembris) par ģenētiski modificētu pārtiku un barību;

(13) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2003/6/EK (2003. gada 28. janvāris) par iekšējās informācijas ļaunprātīgu izmantošanu un tirgus manipulācijām (tirgus ļaunprātīgu izmantošanu);

(14) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2002/96/EK (2003. gada 27. janvāris) par elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumiem (EEIA);

(15) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2002/95/EK (2003. gada 27. janvāris) par dažu bīstamu vielu izmantošanas ierobežošanu elektriskās un elektroniskās iekārtās;

(16) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2002/87/EK (2002. gada 16. decembris) par papildu uzraudzību kredītiestādēm, apdrošināšanas uzņēmumiem un ieguldījumu sabiedrībām finanšu konglomerātos un par grozījumiem Padomes Direktīvās 73/239/EEK, 79/267/EEK, 92/49/EEK, 92/96/EEK, 93/6/EEK un 93/22/EEK, kā arī Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvās 98/78/EK un 2000/12/EK;

(17) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2002/83/EK (2002. gada 5. novembris) par dzīvības apdrošināšanu;

- (18) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula 2002/1606/EK (2002. gada 19. jūlijs) par starptautisko grāmatvedības standartu piemērošanu;
- (19) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2001/83/EK (2001. gada 6. novembris) par Kopienas kodeksu, kas attiecas uz cilvēkiem paredzētām zālēm;
- (20) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2001/18/EK (2001. gada 12. marts) par ģenētiski modificētu organismu apzinātu izplatīšanu vidē un Padomes Direktīvas 90/220/EEK atcelšanu;
- (21) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2000/60/EK (2000. gada 23. oktobris), ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā;
- (22) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2000/53/EK (2000. gada 18. septembris) par nolietotiem transportlīdzekļiem;
- (23) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 98/8/EK (1998. gada 16. februāris) par biocīdu produktu laišanu tirgū;
- (24) Padomes Direktīva 92/49/EEK (1992. gada 18. jūnijs) par normatīvo un administratīvo aktu koordinēšanu attiecībā uz tiešo apdrošināšanu, kas nav dzīvības apdrošināšana, ar kuru groza Direktīvu 73/239/EEK un Direktīvu 88/357/EEK (Trešā nedzīvības apdrošināšanas direktīva);
- (25) Direktīva 91/675/EEK (1991. gada 19. decembris), ar ko izveido Apdrošināšanas komiteju;
- (26) Padomes Direktīva 85/611/EEK (1985. gada 20. decembris) par normatīvo un administratīvo aktu koordināciju attie-

cībā uz pārvedamu vērtspapīru kolektīvo ieguldījumu uzņēmumiem (PVKIU).

3. Vispārējās piezīmes.

3.1 Komiteja vienmēr uzskatījusi, ka komitoloģijas procedūrām, kurās iesaistās vienīgi Komisijas un dalībvalstu pārstāvji un kuras atkarībā no izveidotās komitejas veida ir paredzētas pārvaldībai, konsultācijai vai noteikumu ieviešanai, kas izriet no tiesību aktu uzraudzības un piemērošanas, jābūt pārredzamākām un saprotamākām Eiropas teritorijā dzīvojošām personām, īpaši tām, uz kurām šie akti attiecas.

3.2 Līdz ar to tā atzinīgi vērtē lēmumu ieviest jaunu regulatīvo kontroles procedūru aktiem, kas saistīti ar koplēmumu. Tā kā Parlaments nav tieši iesaistīts komitejās, bija vēlams, ka Komisijas ieviešanas pilnvaru kontroles sistēma ļauj pārbaudīt, ka šīs pilnvaras nepārsniedz īstenošanas noteikumus, kurus Komisija ir pieņēmusi patstāvīgi.

3.3 Ieviešanas pilnvarām paredzētā laika ierobežojuma atcelšana, kas bija iekļauta dažos aktos, loģiski izriet no Parlamenta un Padomes kontroles pastiprināšanas un no to pilnvaras grozīt Komisijas pieņemtos īstenošanas noteikumus jebkuras aktam, kas saistīts ar koplēmumu un ar Lamfalisi procedūru.

3.4 Kopīgajā 2006. gada 21. oktobra deklarācijā Komisijai tika lūgts steidzami iesniegt priekšlikumus, kas atbilstu 2006. gada 17. jūlija lēmumam. Komiteja konstatē, ka Komisija ir atbilstoši reaģējusi uz šo prasību.

3.5 Tā arī konstatē, ka grozītie akti atbilst iepriekš minētajā lēmumā noteiktajām prioritātēm.

Briselē, 2007. gada 14. martā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas

priekšsēdētājs

Dimitris DIMITRIADIS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar kuru nosaka Kopienas pamatprincipus pesticīdu ilgtspējīgas lietošanas nodrošināšanai”

COM(2006) 373 galīgā redakcija — 2006/0132 (COD)

(2007/C 161/15)

Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas Līguma 175. pantu 2006. gada 15. septembrī nolēma apspriesties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2007. gada 19. februārī. Ziņotājs — PEZZINI kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 434. plenārajā sesijā, kas notika 2007. gada 14. un 15. martā (14. martā sēdē), ar 147 balsīm par un 3 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi.

1.1 Komiteja piekrīt, ka ir svarīgi uzlabot pesticīdu lietošanas ilgtspēju, lai optimāli izmantotu to pozitīvo iedarbību un samazinātu to negatīvo ietekmi uz lauksaimniecību, vidi, patērētājiem, operatoriem un visu sabiedrību kopumā.

1.2 Komiteja principā atzinīgi vērtē Komisijas priekšlikumu, jo tajā ir risināta Eiropas pilsoņu labklājībai, dzīves kvalitātes un ekosistēmas aizsardzībai un lauku attīstībai ļoti nozīmīga problēma, kā arī ar produkcijas pozitīvo attīstību saistītie jautājumi, lai tie paliktu konkurētspējīgi iekšējā un starptautiskajā tirgū arī no arvien labākas kvalitātes aspekta.

1.3 Komiteja uzskata, ka ir lietderīgi valstu līmenī izstrādāt rīcības plānus, lai noteiktu riska samazināšanas mērķus un lai uzsāktu īstu saskaņošanas politiku Eiropas līmenī.

1.3.1 Plānu saturam jāizpaužas atbilstošos pasākumos valsts, reģionālajā un vietējā mērogā, jo sevišķi ņemot vērā ilgtspējas trīs dimensijas, proti, ekonomisko ietekmi, sociālo ietekmi un ietekmi uz vidi.

1.4 Komiteja uzskata, ka apmācība un informācija ir divi galvenie elementi racionālai un ilgtspējīgai lauksaimnieciskās produkcijas aizsardzības sistēmu izmantošanai, lai izvairītos no iespējamās negatīvās ietekmes uz vidi.

1.4.1 Apmācībai jābūt paplašinātai uz visām ieinteresētajām nozarēm, ieskaitot publiskas struktūras un iestādes, kā arī neprofesionālos lietotājus. Šajā sakarā ir acīm redzams, ka jāsaģlabā valstu apmācības sistēmas, kuras pārvalda labi pārbaudītas struktūras.

1.5 Komiteja uzskata, ka izpratni veicinošām kampaņām jābūt objektīvām un neitrālām, tām ir jāizceļ gan ar ražošanu saistītie ieguvumi, gan riski un jo īpaši tām jābūt vērstām uz neprofesionāliem lietotājiem, proti, vietējām publiskām iestādēm un struktūrām.

1.6 Attiecībā uz piesardzības pasākumu ieviešanu īpaši paaugstināta riska jomās, kā arī attiecībā uz prasībām sakarā ar izsmidzināšanu no gaisa, Komiteja uzskata, ka būtu ieteicams dot priekšroku zināmai subsidiaritātes pakāpei.

1.7 Komiteja uzskata, ka ir svarīgi paredzēt atbilstošu vietu lauksaimniecības un augu aizsardzības pētniecībai, lai līdz minimumam samazinātu risku, kas pastāv vienmēr, kad tiek izmantotas ķīmiskas vielas un ķīmisko vielu maisījumi.

1.8 Turklāt Komiteja uzskata, ka pienācīga uzmanība jāpievērš sadarbībai gan ar starptautiskajām organizācijām, kā, piemēram, FAO (Pārtikas un lauksaimniecības organizācija), ESAO un PVO (WHO).

1.9 Komiteja uzskata, ka lauksaimniecības un pārtikas tirgu globalizācija prasa Kopienas rīcību Eiropas ražošanas un veselības standartu izplatīšanā pasaules mērogā, sevišķi ar to ieviešanu *Codex Alimentaris* palīdzību.

2. Pamatojumi.

2.1 Ar terminu “pesticīdi” apzīmē aktīvas vielas un produktus, kas paredzēti iedarbībai uz dzīvo organismu pamatprocesiem, tāpēc ar tiem var nonāvēt vai ierobežot kaitīgos organismus⁽¹⁾ Tomēr Komisijas priekšlikumā ir atsauce arī uz specifiskāku “augu aizsardzības līdzekļu” definīciju⁽²⁾.

⁽¹⁾ Starptautiskais pesticīdu izplatīšanas un izmantošanas kodekss (FAO, 2002. gada novembris) un 2002. gada FAO Padomes 123. sesijas rezolūcijas Nr.1/123 2. pants.

⁽²⁾ Skat. COM(2006) 388 galīgā redakcija, 2. punkts, 1.apakšpunkts.

2.2 Pesticīdi tiek uzskatīti par svarīgiem, lai aizsargātu kultūraugus no insektiem, grauzējiem un dabīgām patogēnām vielām, bet tie var arī uzkrāties vidē un radīt nopietnus draudus cilvēku un dzīvnieku veselībai, īpaši, ja tie piesārņo dzeramo ūdeni. Attiecībā uz cilvēku iespējamie riski saistās ar vēzi, ģenētiskām izmaiņām, kā arī pastāvīgiem kaitējumiem imūnsistēmai.

2.3 Risks cilvēka veselībai var rasties pesticīdu tiešas vai netiešas iedarbības, to nepareizas pielietošanas vai negadījumu rezultātā, jo īpaši to lietošanas laikā vai pēc lietošanas lauksaimniecībā, zaļo zonu apkopē vai citās darbībās.

2.4 Ar katru atsevišķu pesticīdu sastāvā esošo aktīvo vielu saistītie riski tiek novērtēti attiecīgo atļauju piešķiršanas procedūrās, taču ķīmisko vielu maisījumu iedarbības sekām nav pietiekama novērtējuma dalībvalstu līmenī. Tāpēc šobrīd būtu ļoti grūti novērtēt visu šobrīd lietoto vielu kopējo ietekmi uz cilvēka veselību ⁽³⁾.

2.5 Netieša iedarbība uz tiem, kas atrodas vai dzīvo pesticīdu pielietošanas zonā (smidzināšanas laikā notikušas aizseses veidā), vai uz patērētājiem (atlieku veidā lauksaimniecības produktos vai ūdenī) var būt vēl stiprāka uz īpaši neaizsargātām iedzīvotāju grupām. Konkrētāk, neseno veiktā pētījumā ⁽⁴⁾ tika apstiprināts, ka īpaši jutīgi ir cilvēka embriji, kuru neiroloģiskā attīstība tika nelabvēlīgi ietekmēta pēc tam, kad to mātes bija pakļautas pesticīdu iedarbībai.

2.6 Ir jāņem vērā risks, kuru izraisa vidē pārmērīgi lielas un neparedzētas ķīmisku vielu izplūdes ūdenī, gaisā un augsnē ar kaitīgu ietekmi uz augiem, savvaļas floru un faunu, vides kvalitāti un bioloģisko daudzveidību kopumā.

2.6.1 No otras puses, nevajag aizmirst, ka modernā sabiedrība balstās uz plašu mēslojumu, biocīdu, pārtikas piedevu, insekticīdu, pesticīdu un herbicīdu klāstu, kuriem ir daudzi pozitīvi aspekti, jo tie nodrošina augstāku kvalitātes un pārtikas drošības līmeni.

2.7 Izmantojot atbildīgi, minētās vielas palīdz nodrošināt to, ka labas kvalitātes izejvielas, pārtikas produkti un augļi un dārzeņi ir nopērkami par pietiekami zemām cenām, un tos var atļauties visi patērētāji. Aizsardzības līdzekļu izmantošana ražas aizsardzībā nodrošina augstu rentabilitāti, pazemina sēnīšu un baktēriju radīto dabīgo toksīnu līmeni, samazina ražas zaudējumus un nodrošina pietiekamu un ilgtspējīgu pārtikas piedāvājumu iekšējā un pasaules tirgū.

2.7.1 Turklāt visas fungicīdas, insekticīdas un herbicīdas vielas, pirms atļaut to laišanu tirgū vai izmantošanu, ir pakļautas stingram apstiprināšanas procesam.

⁽³⁾ Jāatzīmē, ka pasaules mērogā jau ir izstrādāta metodoloģija, kas ir jo sevišķi izplatīta Amerikas Savienotajās Valstīs. Skat. <http://www.epa.gov/ord/htm/innovations.htm>.

⁽⁴⁾ *Developmental neurotoxicity of industrial chemicals*, Lancet 2006; 368:2167-78.

2.8 Komiteja piekrīt, ka ir svarīgi uzlabot pesticīdu lietošanas ilgtspēju, lai optimāli izmantotu to pozitīvo iedarbību un samazinātu to negatīvo ietekmi uz vidi, patērētājiem un operatoriem. Šis mērķis palīdzētu uzlabot operatoru un lauksaimniecības uzņēmumu tēlu, kas piesardzīgi izmanto augu aizsardzības līdzekļus.

2.9 Komiteja uzskata, ka vairāk jāusver pozitīvie rezultāti, kādus lauksaimnieki gūst no racionālākas un pārdomātākas augu aizsardzības līdzekļu izmantošanas. Turklāt jau pirms daudziem gadiem tie paši lauksaimnieki apņēmas izstrādāt racionālākas metodes, tādas kā integrētā kultūraugu apsaimniekošana un integrētā augu aizsardzība, vēloties daudz konkrētāk pielietot integrēto lauksaimniecību, un šī tendence, pēc Komitejas domām, ir jāatbalsta.

2.10 Īsts nākotnes izaicinājums ir ne vien drošas un augstas kvalitātes produkcijas — gan tradicionālās, gan bioloģiskās — piegādāšana “uzmanīgākiem” patērētājiem, bet arī apmierināt tos, kas meklē produkciju par pieņemamu cenu ar tikpat likumīgām kvalitātes garantijām.

2.11 Jautājums par pesticīdu izmantošanas vides aspektu integrāciju atbilst Kopienas Sestā rīcības plānā vides jomā (2002–2012) noteiktajām prioritātēm, kurš paredz izstrādāt un ieviest septiņas tematiskās stratēģijas.

2.12 Pastāv izteikta mijiedarbība starp jau pieņemtajās tematiskajās stratēģijās ierosinātajiem ieteikumiem, īpaši attiecībā uz gruntsūdeņu un faunas un floras dabas resursu aizsardzību, augšnes aizsardzību, atkritumu apsaimniekošanu, kā arī atliekām un iepakojumiem, un izskatāmo pamatdirektīvas priekšlikumu.

2.12.1 Tematiskajā stratēģijā par pesticīdu ilgtspējīgu izmantošanu ir paredzēti jauni vides un veselības aizsardzības pasākumi. Starp tiem atrodas direktīvas priekšlikums par pamata radīšanu pesticīdu izmantošanas lielākai ilgtspējai, kas ir arī šā atzinuma temats.

2.12.2 Komisija ir izstrādājusi arī ietekmes novērtējumu dažādiem iespējamiem scenārijiem, kas izriet no paredzēto pasākumu piemērošanas attiecībā uz pesticīdu ilgtspējīgu izmantošanu, kā arī uz to izmaksām: “zaudējumi (produkcijas aizsardzības līdzekļu nozarei un lauksaimniekiem, operatoru apmācības finansētajam atbalstam, kā arī pielietošanai izmantojamo iekārtu sertificēšanai un uzturēšanai) un priekšrocības (lauksaimniekiem, kas samazinājuši pesticīdu pielietošanu un apmācības, uzturēšanas un sertificēšanas uzņēmumiem) līdzsvarojas” ⁽⁵⁾.

⁽⁵⁾ Skat. SEC(2006) 914, 5. punkts, 2. apakšpunkts.

2.13 Kopējā neto ietekme, kas atbilst ārējo izmaksu samazinājumam, ir acīmredzami pozitīva: "Ņemot vērā Vācijā veikta daudzpusīga pētījuma rezultātus, var izdarīt secinājumu, ka pesticīdu lietošanas optimizācija, samazinot ar to saistītos nevēlamos blakus efektus, piemēram, kaitīgu ietekmi uz vidi un cilvēku veselību, dotu ES kopējo ieguvumu, kas pārsniegtu 200 milj. euro gadā". ⁽⁶⁾

2.14 EESK 2003. gadā ⁽⁷⁾ jau ir bijusi iespēja izteikties par labu Komisijas iniciatīvai izstrādāt tematisku stratēģiju attiecībā uz pesticīdu izmantošanu. Šajā sakarā Komiteja uzskata, ka ir lietderīgi šeit nepārprotami pieminēt gan kultūraugu aizsardzības aspektu, ko var panākt, izmantojot pesticīdus, gan citas metodes, t.i., bioloģiskos pesticīdus, augu ekstraktus, profilakses metodes, bioloģiskās metodes un atsevišķu augu izturību pret dažiem kaitēkļiem, kuru riskus un ieguvumus ir svarīgi izvērtēt, balstoties uz nopietniem zinātniskiem atzinumiem.

3. Komisijas priekšlikums.

3.1 Komisijas priekšlikuma mērķis ir pasargāt cilvēku un dzīvnieku veselību un vidi no bīstamas nepiemērotas un pārmērīgas pesticīdu izmantošanas lauksaimniecībā un ekosistēmā, samazinot riskus un negatīvās ietekmes, "atbilstīgi vajadzībai nodrošināt kultūraugiem nepieciešamo aizsardzības līmeni".

3.2 Tas īpaši paredz:

- obligātu valsts rīcības plānu (VRP) ieviešanu, lai noteiktu kultūraugu veidus, darbības vai lielāka riska zonas, kurām pievērties vispirms, kā arī ieinteresēto dalībnieku iesaistīšanu VRP izstrādē, ieviešanā un īstenošanā,
- sistēmas izstrādi pesticīdu izplatītāju un profesionālo lietotāju apmācībai un izpratnes veicināšanai, kā arī plašākas sabiedrības informēšanu, organizējot izpratni veicinošas kampaņas un informācijas izplatīšanu,
- obligātas regulāras pesticīdu lietošanas iekārtu pārbaudes ar mērķi samazināt šo vielu negatīvo ietekmi uz cilvēka veselību un vidi to lietošanas laikā,
- izsmidzināšanas no gaisa aizliegumu (ar iespējamām atkāpēm), lai samazinātu negatīvās ietekmes riskus cilvēka veselībai un videi,
- dažus īpašus pasākumus ūdens vides aizsardzībai no pesticīdu izraisīta piesārņojuma,
- teritoriju noteikšanu, kurās pesticīdu lietošana ir samazināta vai arī tos pilnībā neizmanto (*Zero Pesticide Use*) saskaņā ar pasākumiem, kas tiek īstenoti citu tiesību aktu ietvaros,
- pesticīdu, to iepakojumu un atlieku pārvaldību un uzglabāšanu (*pesticides life-cycle*),
- īpašu Kopienas standartu izstrādāšanu integrētām kaitēkļu apkarošanas metodēm (*Integrated Pest Management — IPM*),

kas būs obligātas, sākot no 2014. gada, un nepieciešamo apstākļu radīšanu,

- saskaņotu indikatoru sistēmu, lai savāktu un obligāti izziņotu datus par pesticīdu laišanu tirgū un izmantošanu, kā arī par vispārējā riska mazināšanā gūto panākumu izvērtēšanu.

4. Piezīmes.

4.1 Komiteja atzinīgi vērtē Komisijas priekšlikumu, jo tajā ir risināta Eiropas iedzīvotāju un patērētāju labklājībai, dzīves kvalitātes aizsardzībai, lauksaimniecībai un ekosistēmā ļoti nozīmīga problēma.

4.2 Pasaules mērogā pesticīdu pārdošanas vērtība gadā tiek lēsta ap 25 miljardiem euro un pesticīdi joprojām tiek plaši izmantoti jaunattīstības valstīs, pat ja to tirgos vērojama stagnācija vai sašaurināšanās ⁽⁸⁾. No otras puses, lauksaimniecības un pārtikas tirgus globalizācija liek pievērt aizvien lielāku uzmanību *Codex Alimentarius* atbilstošo ražošanas un veselības standartu ievērošanai, lai izvairītos no *Gresham* likuma ⁽⁹⁾ ietekmes uz šiem tirgiem.

4.3 Tomēr dažādās pasaules daļās milzīgs pesticīdu daudzums tiek izšķiests vai lietots bez vajadzības, un liels cilvēku skaists cieš no saindēšanās, jo lauksaimnieki, operatori un vietējās iestādes nepazīst un nav informētas par jauniem tehnoloģiskiem pielietojumiem, un iekārtas, kuras izmanto pesticīdu pielietošanai, bieži vien ir novecojušas, vai tās netiek atbilstoši uzturētas. Turklāt bīstamas vielas, kas ES jau ir aizliegtas, joprojām izmanto jaunattīstības valstīs ⁽¹⁰⁾.

4.4 Komiteja uzskata, ka īpaši lietderīgi ir ieviest valstu rīcības plānus ar kvantitatīviem mērķiem un īstenošanas grafikiem, lai noteiktu piemērotus pasākumus riska samazināšanai valsts, reģionālajā un vietējā mērogā, ņemot vērā trīs ilgtspējas dimensijas, proti, ekonomisko ietekmi, sociālo ietekmi un ietekmi uz vidi.

4.5 Lauksaimnieciskās produkcijas aizsardzības līdzekļu sociāli atbildīga izmantošana ir svarīga, lai sasniegtu arvien progresīvākus sociālos mērķus, rīkojoties, no vienas puses, tā, ka lauksaimnieki paši uzņemas atbildību pārtikas aprītē, ražojot patērētājiem augstas kvalitātes produkciju, un, no otras puses, Lisabonas stratēģijas ietvaros nodrošinot atbilstošus lauksaimnieciskās konkurētspējas līmeņus gan iekšējā, gan pasaules tirgū.

4.6 Ilgtspējas ekonomiskā dimensija nodrošina, ka vielas tiek izmantotas tikai vajadzīgajā daudzumā, lai dažādas slimības atrastos zem bīstamības sliekšņa, tādējādi uzlabojot kultūraugu ražas apjomu un lauksaimniecības produktu pieejamību, kā arī lauksaimnieciskās pārvaldības saimnieciskumu.

⁽⁸⁾ Rezolūcija Nr. 1/123 — FAO Padome 11/2002. (www.fao.org)

⁽⁹⁾ http://en.wikipedia.org/wiki/Gresham's_Law.

⁽¹⁰⁾ Piemēram, kaut arī lindāns ES tirgū ir aizliegts, to vēl izmanto jaunattīstības valstīs.

⁽⁶⁾ Skat. SEC(2006) 914.

⁽⁷⁾ Atzinums CESE 68/2003, OV C 85, 08.04.2003., 112.–118. lpp.

4.7 Ekoloģiskajā aspektā jāizvairās no riskiem, kas izriet no pārmērīgas gadījuma rakstura ķīmisko vielu klātbūtnes ūdenī, augsnē, gaisā un pārstrādātajos lauksaimniecības un pārtikas produktos. Šīm vielām ir negatīva ietekme uz cilvēku, floru un faunu, uz vides kvalitāti un bioloģisko daudzveidību vispār. No otras puses, ir jāņem vērā, ka ir jānovērš augu slimību izplatīšanās un vairošanās.

4.8 Lai neradītu iekšējā tirgus konkurences kropļojumus, ieviešot valstu rīcības plānus, ir svarīgi, lai pasākumi, kas tiks pieņemti, balstītos uz visā ES kopīgām direktīvām un kritērijiem.

4.9 Izglītība, apmācība un informācija ir galvenie elementi racionālai un ilgtspējīgai lauksaimnieciskās produkcijas aizsardzības sistēmu izmantošanai, kā arī obligāts priekšnosacījums, lai nodrošinātu lauksaimniecības paraugprakses un izvairītos no iespējamās negatīvās ietekmes uz vidi. Tas jo sevišķi attiecas uz integrētu visu ieinteresēto nozaru apmācību, tajā skaitā publiskajām iestādēm un struktūrām, kā arī neprofesionālajiem lietotājiem.

4.10 Dalībvalstis ir ieviešamas atšķirīgas apmācības sistēmas, kas balstās uz valstu tiesību aktu mehānismiem un noteikumiem un kuras pārvalda labi pārbaudītas struktūras. Komiteja uzskata, ka līdz ar to ir nepieciešama elastīga Kopienas mēroga atsaucē, pateicoties kurai būtu iespējama integrācija ar dažādu lietotāju grupu prasībām, arī uz didaktiskiem un saturiskiem pamatiem, par kuriem Eiropas mērogā⁽¹¹⁾ būtu vienojušās ieinteresētās puses un kuri būtu apspriesti vietējā mērogā nozares dialoga un sociālo partneru attiecību ietvaros.

4.11 To pašu var teikt par informatīvajām un izpratni veicinošām kampaņām, kurām jābūt objektīvām un neitrālām attiecībā uz iespējamo kultūraugu aizsardzības pasākumu priekšrocībām un kaitīgās ietekmes riskiem. Atsevišķās dalībvalstīs šīs kampaņas varētu finansēt ar ražas aizsardzības līdzekļu nodevas starpniecību. Šādā veidā iegūtos līdzekļus varētu izmantot lietotāju, īpaši neprofesionālo, informēšanai, izmantojot dažādus pasākumus, bet jo sevišķi ar vienkāršu un atjaunotu tehnisko rokasgrāmatu palīdzību internetā.

4.12 Komiteja uzskata, ka dalībvalstīm ir svarīgi ieviest pesticīdu izmantošanas iekārtu tehniskās pārbaudes un regulāras uzturēšanas sistēmas, pamatojoties uz kopīgiem un saskaņotiem standartiem saskaņā ar pamatprasībām.

4.13 Attiecībā uz piesardzības pasākumu ieviešanu īpaši paaugstināta riska jomās, kā, piemēram, ūdeņu aizsardzība⁽¹²⁾,

kurai jābūt saskaņā ar šīs jomas pamatdirektīvu, un nozares, ko nosaka *Natura 2000*, ir jāņem vērā vietējos apstākļus un dažādus kultūraugu veidus, kā, piemēram, rīsu audzēšanu.

4.13.1 EESK uzskata, ka ir svarīgi nodrošināt paraugpraksi ieviešanu, lai mazinātu riskus, līdzsvarotā un pārdomātā veidā nosakot kopīgas normas un minimālos parametrus, tomēr atstājot dalībvalstu kompetencē pasākumu izvēli un to stingru uzraudzību, neieviešot vispārēju aizliegumu, kurš, pēc Komitejas domām, ir pārmērīgi stingrs pasākums.

4.14 Attiecībā uz prasību ievērot stingrus ierobežojumus izsmidzināšanai no gaisa EESK uzskata, ka ir uzmanīgi jāizvērtē fakts, ka pastāv ģeogrāfiskas teritorijas un apstākļi, kur šo pasākumu nevar aizvietot ar kādu citu, un ka varbūt ir lietderīgi piešķirt ļoti ierobežotas šīs darbības atļaujas tā, lai nodrošinātu maksimālu drošības un operatoru profesionālo zināšanu līmeni, lai izvairītos no negatīvas ietekmes uz cilvēka veselību un vidi. Dalībvalstīm un dažāda līmeņa kompetentajām varas iestādēm būtu jāveic regulārs drošības līmeņu un profesionālo zināšanu uzraudzības darbs saskaņā ar vienotām riska novērtēšanas procedūram.

4.15 Kopējās lauksaimniecības politikas ietvaros⁽¹³⁾ arvien vairāk tiek atbalstīta integrētu kultūraugu apsaimniekošanas pasākumu izstrāde (*Integrated Crop Management — ICM*)⁽¹⁴⁾, kur vajadzētu pakāpeniski un saskaņoti iekļaut jaunas integrētas kaitēkļu apkarošanas metodes (*Integrated Pest Management — IPM*). Komiteja atbalsta ICM pasākumus, kas ir viens no pamatnosacījumiem, lai sasniegtu ilgtspējīgas lauksaimniecības sistēmas.

4.16 No otras puses, ir ļoti grūti nodalīt dažādus kultūraugu aizsardzības pasākumus no virknes citu lauksaimniecisko pasākumu (seka u.c.). Ja līdz 2014. gadam dalībvalstīm ir obligāti jāizstrādā vispārējie IPM standarti, tad Komiteja uzskata, ka tam jānotiek, veicinot lietotāju plašu līdzdalību, pilnībā ņemot vērā ICM vispārējos pasākumus, kā arī tehnikas un tehnoloģiskās izpētes progresu nozarē, kuru jāatbalsta un jānostiprina Kopienas P&A 7. pamatprogrammas darba plānos.

4.17 Komiteja uzskata, ka ir svarīgi atbilstošu vietu atvēlēt lauksaimniecības un augu aizsardzības pētniecībai par jaunu, modernu tehnoloģiju nekaitīguma līmeni, kā arī par ķīmisko vielu un ķīmisko vielu maisījumu izmantošanas riska mazināšanu Septītās pamatprogrammas PTA (2007–2013) darba plānu un konkursu ietvaros.

⁽¹¹⁾ Skat. ECPA (*The European Crop Protection Association*, Eiropas Augu aizsardzības asociācija) "*Training resource for trainers on ICM*" un "*Guidelines on the Sustainable use Crop protection products*".

⁽¹²⁾ Skat. paraugprakses, kas ieviestas saskaņā ar Direktīvu 91/414/EEK.

⁽¹³⁾ Skat. CEAS "*Report on CM Systems in the EU carried out for DG Environment*" un "*Codex on Integrated Farming*" Initiative on Sustainable development in Agriculture (EISA). Šis kodekss tika atzīts CEAS ziņojumā.

⁽¹⁴⁾ "*Report on CM Systems in the EU*", Eiropas Komisija, 2003. gada maijs. PAN Europe (*Pesticides Action Network Europe*, Eiropas pesticīdu izmantošanas tīkls) un EEB (*European Environmental Bureau*, Eiropas Vides aizsardzības birojs) komentāri.

4.18 Pašiniciatīvas atzinumā “KLP nākotne” ⁽¹⁵⁾ EESK ir norādījis dažādas iespējas, lai lauksaimniecības politikā labāk integrētu vides aspektus. Tā atgādina, ka tā saucamais lauksaimniecības politikas “otrais pīlārs” paredz, ka jaunajā struktūrfondu plānošanas periodā no 2007. līdz 2013. gadam un valsts un reģionālajos lauku attīstības plānos dalībvalstis veicinātu kompensāciju mehānismus lauksaimniekiem, kuriem izdodas samazināt ar ķīmisko pesticīdu izmantošanu saistītos riskus ⁽¹⁶⁾.

4.19 IPC paņēmieni definīcijai jābūt saskaņā ar jaunajām normām attiecībā uz kultūraugu aizsardzības līdzekļu laišanu tirgū, bet IPM paņēmieni standartiem vajadzēs ņemt vērā dažādus dabas un klimatiskos apstākļus, kādi ir ES.

4.20 Ar lauksaimnieciskās produkcijas aizsardzības līdzekļiem jārikojas un tie jāuzglabā tā, lai novērstu jebkādu iespējamo risku veselībai un videi. Komiteja uzskata, ka papildus jau piedāvātajam Kopienas līmenī vajadzētu noteikt minimālus uzglabāšanas standartus vairumtirgotājiem, mazumtirgotājiem un lauksaimniekiem ⁽¹⁷⁾.

4.21 Attiecībā uz saskaņotu indikatoru sistēmu datu par pesticīdu laišanu tirgū un izmantošanu vākšanai un obligātai

izziņošanai Komiteja pilnībā piekrīt, ka ir jābūt pieejamiem statistikas datiem un ka tie obligāti regulāri jāvēc, pamatojoties uz Eiropas līmenī saskaņotiem riska un izmantošanas indikatoriem.

4.22 Komiteja uzsver datu saskaņotības nozīmi, kas jāpieprasa visām ieinteresētajām pusēm, un nepieciešamību izvairīties no jebkādas dublēšanas un no nevajadzīga sloga gan no birokrātiskā, gan no tehniskās sarežģītības viedokļa.

4.23 Indikatoriem vajadzētu balstīties uz riska pakāpi, nevis uz izmantoto produktu vai to atlieku apjomu, uz ietekmi uz veselību, arī ar WHO/OMS analīžu starpniecību, un attiekties arī uz slimību un patogēno parādību, kas skar produkciju, izplatības līmeņiem.

4.24 Komiteja uzskata, ka ir lietderīgi paredzēt atbilstošu vietu starptautiskās sadarbības aspektiem gan ar tādām organizācijām kā FAO ⁽¹⁸⁾ (Pārtikas un lauksaimniecības organizācija) vai ESAO ⁽¹⁹⁾, gan ar kaimiņu reģioniem, īpaši ar Vidusjūras reģiona valstīm, Balkāniem un kaimiņvalstīm.

Briselē, 2007. gada 14. martā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas

priekšsēdētājs

Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹⁵⁾ OV C 125, 27.05.2002., 87.-99. lpp.

⁽¹⁶⁾ DO C 85, 8.4.2003., 112.-118. lpp.

⁽¹⁷⁾ Skat. arī “Guidelines for Packaging and Storage of Pesticides” (FAO, 1985). Pašlaik Kopienas likumdošanā par ķīmisko vielu saglabāšanu ir paredzēti standarti tikai lieliem apjomiem, bet nav noteikumu par atsevišķu operatoru rīcībā esošiem pesticīdiem ierobežotā daudzumā, kā tam vajadzētu būt.

⁽¹⁸⁾ Sevišķi attiecībā uz “International code of conduct on the distribution and use of pesticides” (2002. gada novembris) uzraudzību, piemērošanu un papildināšanu.

⁽¹⁹⁾ Īpaši attiecībā uz indikatoru izstrādi.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam, ar ko atceļ Padomes Direktīvu 68/89/EEK par dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu attiecībā uz neapstrādāto kokmateriālu klasifikāciju”

COM(2006) 557 galīgā redakcija — 2006/0178 (COD)

(2007/C 161/16)

Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 95. pantu 2006. gada 11. oktobrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2007. gada 19. februārī. Ziņotājs — Dorda kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 434. plenārajā sesijā, kas notika 2007. gada 14. un 15. martā (14. martā sēdē), ar 159 balsīm par un 3 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Ievads.

1.1 Komisijas priekšlikuma mērķis ir atcelt Padomes Direktīvu 68/89/EEK (1968. gada 23. janvāris) par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz neapstrādāto kokmateriālu klasifikāciju.

1.2 Ņemot vērā daudzu gadu garumā paustos dalībvalstu, meža nozares un ar to saistīto nozaru pārstāvju viedokļus par to, ka direktīva parasti netiek izmantota kokmateriālu tirdzniecībā, Komisija ierosināja atcelt minēto direktīvu.

2. Vispārējās piezīmes.

2.1 19 dalībvalstu un 11 valstu ražotāju apvienību pārstāvji 2005. gada vidū piedalījās konsultācijās, lai noteiktu, vai iepriekšminētā direktīva tika izmantota un vai tās atcelšana izraisītu negatīvas sekas. Veiktā pētījuma rezultāti liecināja, ka lielākā daļa gan dalībvalstu, gan ražotāju apvienību minēto direktīvu kokmateriālu tirdzniecībā neizmanto, bet pati direktīva izrādījās nepietiekami detalizēta, tajā nav ņemts vērā kokmateriālu izmantošanas nolūks un tā neatbilst tirgus vajadzībām.

2.2 Iepriekšminētās Padomes direktīvas izmantošana bija ierobežota, jo tai nav saistoša rakstura, tajā minētās klasifikācijas

un mērīšanas sistēmas nav aktuālas, un tirgus dalībnieki savstarpēji vienojās par citām mērīšanas un klasifikācijas metodēm un izmantoja tās. Neraugoties uz to gan iekšējais koksnes izejvielu tirgus, gan arī tirdzniecība ar trešām valstīm attīstījās bez jebkādiem šķēršļiem.

Turklāt ir ieviesti ES kokmateriālu mērīšanas un klasifikācijas standarti, ko vajadzības gadījumā var izmantot kokmateriālu tirgus darījumos un kas tiek uzskatīti par labāku risinājumu.

2.3 Tādēļ minētās direktīvas atcelšana atbilst to konsultāciju rezultātiem, kurās piedalījās dalībvalstu, meža nozares un ar to saistīto nozaru pārstāvji. Direktīvā minētos mērķus var sasniegt bez Kopienas tiesiskā regulējuma.

2.4 Iepriekšminēto iemeslu dēļ, kā arī ņemot vērā to, ka direktīvas atcelšana finansiāli neietekmēs Kopienas budžetu un veicinās ES tiesiskā regulējuma vienkāršošanu, Komiteja atbalsta minēto Komisijas priekšlikumu. Komiteja uzskata, ka nav jāsauglabā spēkā tiesību akti, ko maz pielieto un kas nav nepieciešami, lai nodrošinātu iekšējā tirgus pareizu darbību attiecīgajā nozarē.

Briselē, 2007. gada 14. martā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas

priekšsēdētājs

Dimitris DIMITRIADIS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “Dzīvnieku labturību apliecinošs marķējums”

(2007/C 161/17)

Eiropas Savienības Padomes prezidentvalsts Vācija saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 262. pantu 2006. gada 28. novembra vēstulē lūdza Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju izstrādāt izpētes atzinumu par tematu “Dzīvnieku labturību apliecinošs marķējums”.

Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētajai nodaļai uzdeva sagatavot Komitejas atzinumu par minēto tematu.

Ņemot vērā jautājuma steidzamību, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 2007. gada 14. un 15. martā (15. martā sēdē) iecēla **Leif E. Nielsen** kgu par galveno ziņotāju un ar 92 balsīm par, 6 balsīm pret un 2 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi.

1.1 ES palielinās interese par tādu ražošanas un audzēšanas metožu veicināšanu, kas lielākā mērā nekā līdz šim atbilst dzīvnieku labturības principiem. Tādēļ tiek ierosināts papildus spēkā esošajām obligāti pildāmajām minimālajām prasībām attiecībā uz dzīvnieku labturību ieviest noteikumus par brīvprātīgu marķēšanu, kas var izpausties gan kā parasts komerciāls, gan kā tāds marķējums, kurā īpaši uzsvērta kvalitāte, piemēram, dažādas kvalitātes programmas (“quality schemes”). Tādējādi tiks atbalstīta tirgus konjunktūra, un bez vajadzības netiks noslogota ne ES politiskā sistēma, ne par pārbaužu veikšanu atbildīgās valsts iestādes. Kvalitātes marķējumi ir pārtikas nozarē pastāvošās konkurences būtisks aspekts, un bieži tie norāda uz dažādu dzīvnieku labturības pasākumu izpildi tādā apmērā, kas pārsniedz obligātajos minimālajos standartos noteiktās prasības. Patērētājiem tomēr ir grūti gūt pārskatu par marķējuma motivāciju un noteikumu saturu, un ar dzīvnieku labturību saistītiem aspektiem ne vienmēr ir pietiekams zinātnisks pamatojums.

1.2 Šāda tirgus principiem atbilstoša sistēma, kuras pamatā ir dzīvnieku labturības objektīvi kritēriji, būs elastīgāka, efektīvāka un vairāk uz nākotni orientēta nekā politiskā procesā noteikti kritēriji, un tādēļ tā būs labāk piemērota turpmākajai ražošanai un tirdzniecībai, kam būs raksturīgas lielākas ražošanas apstākļu atšķirības ES paplašināšanas, tālākas ražošanas specializācijas un diversifikācijas, kā arī mazumtirdzniecības un produktu izstrādes un marķēšanas jomā strādājošu partnerību strukturālo pārmaiņu rezultātā.

1.3 Svarīgi ir veicināt ražošanas un audzēšanas metodes, kas vairāk orientētas uz dzīvnieku labturību, to darot gan tieši ar apmācības un jaunu zinātnisku atziņu izplatīšanas starpniecību, gan arī sniedzot tirgum tādus signālus, kas jau pēc savas būtības būs svarīgs stimuls noteikt virkni prioritāšu izglītības, ieguldījumu u.c. jomās. Tādējādi ar marķēšanas sistēmas palīdzību iespējams panākt vajadzīgo “aptverošo” sinerģiju un resursu racionālu izmantojumu. Mājlopu audzētājiem vajadzīga stabilitāte, bet pašlaik viņi ir atkarīgi no apgādes ķēdēs notiekošām vairāk vai mazāk pamatotām izmaiņām, kas ietekmē ražotāju veikto plānošanu un ieguldījumu stratēģiju.

1.4 Tādēļ būtu jāievieš brīvprātīgas marķēšanas sistēma, kas apliecina minimālās prasības pārsniedzīgu dzīvnieku labturību, piedāvājot minēto sistēmu ieinteresētajām ražotāju, tirgotāju un rūpnieku aprindām, lai privātos uzņēmumos izmantotajai marķēšanas kārtībai būtu iespējams piemērot standartus, kam ir zinātnisks un praktisks pamatojums, un pielāgot to atbilstīgi jauniem zinātniskajiem datiem. Konkrēti tas varētu izpausties kā piedāvājums ieviest kādu logo apvienojumā ar krāsu marķējumu vai punktu sistēmu, ko iespējams piemērot komerciālajam marķējumam un kurš ir objektīvas pamats tirgdarbībai, kas ietver privātu un neatkarīgu uzraudzību. Minēto sistēmu principā varētu izmantot attiecībā uz visām lauksaimniecības dzīvnieku sugām un visiem dzīvnieku izcelsmes produktiem. Atbilstīgi PTO noteikumiem minēto sistēmu varētu attiecināt arī uz importētiem produktiem.

1.5 Tradicionālais iestāžu noteiktais regulējums tomēr būtu joprojām jā saglabā, lai noteiktu obligātās prasības ES, kā arī attiecībā uz olu un ekoloģisko produktu marķēšanu. Šāds regulēšanas veids tomēr ir politiski un administratīvi apgrūtināošs un tādēļ ne tik piemērots tādu ražošanas un audzēšanas metožu sekmēšanai, kas ir vairāk orientētas uz dzīvnieku labturību. Turklāt ražotāji, rūpnieki un tirgotāji šādu sistēmu uzskatītu par neelastīgu un birokrātisku un tādu, kuras trūkumus nekompensē būtiskas priekšrocības patērētājiem.

1.6 Ierosinātajai sistēmai ir būtiskas līdzības ar ekomarķējuma sistēmām, tostarp — ES kopējo ekomarķējumu. Šādu ekomarķējumu izmantošanas pamatā ir vienādu principu piemērošana ļoti dažādu produktu ražošanā un izmantošanā, lai radītu lielāku sinerģiju un marķējuma plašu atpazīstamību. Tomēr ir dabiski, ka pārtikas nozares dalībnieki savstarpējās konkurences dēļ par prioritāru uzskatīs viņu pašu kvalitātes marķējumu, tādēļ ekomarķējuma modeli nav iespējams tiešā veidā pārņemt dzīvnieku labturību apliecinošā marķējuma jomā, un dzīvnieku labturības marķējuma pamatā noteikti jābūt īpašiem pētījumiem, kā arī nozares pārstāvju kopīgi veiktam dzīvnieku labturības rādītāju izvērtējumam.

1.7 ES veiktiem pētījumiem par dzīvnieku labturību ir izšķirīga nozīme, lai zinātniski pamatotā un objektīvā veidā turpmāk būtu iespējams ieviest dzīvnieku labturību lauksaimniecības ķēdē un tai sekojošā ražošanas un tirdzniecības posmā. Tomēr ir svarīgi pēc iespējas ātrāk definēt marķēšanas sistēmas elementus, lai būtu iespējams pētījumu rezultātus un standartizētus indikatorus, kas ir objektīvi, izvērtējami un atkārtoti izmantojami, pakāpeniski to iegūšanas secībā pārveidot par praktiskām stratēģijām un izmantot marķēšanas sistēmā, un lai aprindas, kuru intereses šī sistēma skar, to iepazītu.

1.8 Jebkurā gadījumā ir vajadzīga plaša patērētāju un mazumtirgotāju u.c. informēšanas kampaņa, tostarp arī par ES obligātajiem minimālajiem standartiem. Vienlaikus būtu jāapsver ES atbalstītas tīmekļa vietnes un datu bāzes izveidošana, lai panāktu labāku pārredzamību un lielāku atklātumu tajos gadījumos, kad kopējās pamatnostādnēs prasīts publicēt minēto standartu saturu. Lai nodrošinātu to, ka uzņēmumi labāk pilda savus solījumus, būtu jāizvērtē, vai jāpastiprina neatbilstīgas un maldinošas reklāmas aizliegums un kontrole.

2. Pamatojums.

2.1 Saskaņā ar Eiropas Savienības Padomes prezidentvalsts Vācijas lūgumu šā atzinuma mērķis ir raksturot dzīvnieku labturības marķējuma iespējamās sistēmas un to struktūru, lai sekmētu tādu ražošanas un audzēšanas metožu attīstību, kas lielākā mērā atbilst dzīvnieku labturības principiem. Tas jāskata kopsakarībā ar ES arvien pieaugošo interesi par dzīvnieku labturību, kas līdzīgi citiem ētiska rakstura apsvērumiem kļūst par aizvien svarīgāku Eiropas sociālā modeļa sastāvdaļu. Saskaņā ar Eiropas barometra pētījumu rezultātiem patērētāji sagaida, ka dzīvnieku izcelsmes pārtikas produkti ir ražoti, izmantojot sistēmas, kurās tiek ievērots ES regulējums — jo īpaši attiecībā uz dzīvnieku labturību, un ka pastāv objektīvas un uzticamas iespējas izvēlēties pārtikas produktus, kas ražoti, pievēršot īpašu uzmanību dzīvnieku labturībai⁽¹⁾. Turklāt vairākos aspektos pastāv sakarība starp lauksaimniecības dzīvnieku labturību, no vienas puses, un to veselību, kā arī tādu slimību rašanos, ar kurām var inficēties cilvēki, no otras puses.

⁽¹⁾ Saskaņā ar pētījumu "Attitudes of consumers towards the welfare of farmed animals" ("Patērētāju attieksme pret lauksaimniecības dzīvnieku labturību"), *Special Eurobarometer*, 2005. gada jūnijs, 43 % ES dzīvojošo patērētāju, pērkot gaļu, ņem vērā ar dzīvnieku labturību saistītus aspektus, un 74 % aptaujāto uzskata, ka viņu izdarītā izvēle ietekmē dzīvnieku labturību. Tomēr virkne zinātnisku pētījumu liecina, ka patērētājus ietekmējoši psiholoģiski un emocionāli faktori, kas izpaužas kā apēšana pie ētiskām un morālām vērtībām un kā veids, kādā mazumtirgotājs produktu pasniedz, un arī kā marķējums, ir ārkārtīgi sarežģīti. Piemēram, pastāv atšķirība starp uzskatiem un rīcību, un politiski pareizi uzskati par ētisku marķējumu ne vienmēr izpaužas kā tādu produktu pirkšana, kas ir ražoti, pievēršot sevišķu uzmanību ētiskiem apsvērumiem, bet gan izvēli vairāk ietekmē cena, pieejamība, produkta veselīgums un garša. Tomēr plašu rezonansi sabiedrībā gūst plašsaziņas līdzekļos apspriesti gadījumi, kad lauksaimniecības vai izmēģinājumu dzīvniekus tur neadekvātos apstākļos.

2.2 Kā var secināt no lielākās daļas pētījumu, patērētāji dzīvnieku labturību uzskata par preces kvalitātes būtisku parametru. Šis uzskats dažās dalībvalstīs tomēr var būt mazāk izteikts. Dzīvnieku labklājību vai dzīves kvalitāti var definēt kā visu to labo un sliktu pārdzīvojumu summu, kas dzīvniekam bijusi viņa dzīves laikā. Sāpes, slimību, uz konfliktiem vērstu uzvedību, nenormālu uzvedību vai hronisku stresu principā var uzskatīt par negatīviem pārdzīvojumiem, turpretī mieru, miegu, barību, rūpes par pēcnācējiem un ādas kopšanu var uzskatīt par pozitīviem dzīvnieka pārdzīvojumiem. Tomēr nepastāv vispārēji atzīta un nepārprotama dzīvnieku labklājības definīcija.

2.3 Pamatojoties cita starpā uz Eiropas Padomes ieteikumiem, ES ir pieņemta virkne dzīvnieku labturības minimālo standartu, kas ir klasisks iestāžu noteikts regulējums. Daudzi no minimālajiem standartiem tuvākajos gados būs jāpārskata, lai panāktu to atbilstību agrāk pieņemtajiem lēmumiem. Turklāt ir ieviesti īpaši noteikumi par ekoloģisku produktu brīvprātīgu marķēšanu un olu obligātu marķēšanu, tirgvedībā norādot to ražošanas metodes, kā arī daži mazāk nozīmīgi noteikumi par mājputnu un liellopu gaļas tirgvedību.

2.4 Pārtikas ražošanas nozarē un mazumtirdzniecībā pieaug uzņēmumu koncentrācija un konkurence, un tiek izmantots arvien vairāk kvalitātes zīmju, kas apliecina, ka uzņēmums pievērš īpašu uzmanību dažādiem kvalitātes kritērijiem, tostarp — vairāk vai mazāk — arī dzīvnieku labturībai. Tajā pašā laikā ražotāju organizācijas un kooperatīvi ir ieviešuši virkni reģionālu kvalitātes zīmju, kas bieži apliecina dzīvnieku labturības un vides aizsardzības principu ievērošanu. Saistībā ar dažiem no minētajiem marķējumiem iespējams izmantot ES ieviesto ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu un konkrētos reģionos tradicionālu pārtikas produktu aizsardzības sistēmu⁽²⁾.

2.5 Pastāv lielas atšķirības starp dažādām valstīm. Piemēram, Lielbritānijas tirgū dominē tirgotāju ieviesti kvalitātes marķējumi, bet Francijā un Itālijā ir daudz reģionālu kvalitātes zīmju. Nīderlandē produktus saskaņā ar tradīciju marķē galvenokārt ar pārstrādes rūpniecības ieviestām kvalitātes zīmēm, bet palielinās arī mazumtirgotāju un ražotāju organizāciju izstrādāto marķējumu skaits. Zviedrijā dominē ražotāju ieviests marķējums, un, līdzīgi kā vairākās citās valstīs, šādas tendences iemesls ir tradicionālais uzskats, ka vietējie produkti ir kvalitatīvāki un ka to ražošanā arī vairāk uzmanības pievērsts dzīvnieku labturībai.

⁽²⁾ Padomes Regula (EK) Nr. 509/2006 (2006. gada 20. marts) par lauksaimniecības produktiem un pārtikas produktiem kā garantētām tradicionālām īpatnībām, kā arī Padomes Regula (EK) Nr. 510/2006 (2006. gada 20. marts) par lauksaimniecības produktu un pārtikas produktu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu un cilmes vietu nosaukumu aizsardzību, OV L 93, 31.03.2006.

2.6 Pamatojoties uz pieredzi, kas gūta saistībā ar brīvprātīgām marķēšanas programmām, Komisija ir paredzējusi sekmēt precīzi definētu, objektīvu un izmērāmu dzīvnieku labturības rādītāju iekļaušanu pašlaik spēkā esošos un turpmākos Kopienas tiesību aktos, tādējādi radot pamatu tiesību aktiem attiecībā uz tādu ražošanas sistēmu apstiprināšanu, kurās piemēro par spēkā esošajā regulējumā noteiktajām minimālajām normām augstākus labturības standartus⁽³⁾. Komisija norāda, ka tas panākams, ieviešot piemērojamo labturības normu klasifikāciju, lai sekmētu tādu ražošanas un audzēšanas paņēmieni attīstību, ar kuriem tiek pievērsta lielāka uzmanība dzīvnieku labturībai, un lai minētās normas būtu vieglāk piemērot ES un starptautiskā mērogā; Komisija arī apsvērs, kādas ir iespējas ieviest šādi klasifikācijai atbilstīgu ES marķējumu.

3. Vispārīgas piezīmes.

3.1 Tā kā EESK pārstāv pilsonisko sabiedrību, ir dabiski, ka Komiteja piedalās attiecīgās marķēšanas kārtības izstrādē un uzņemas daļu atbildības par tās ieviešanu; šī kārtība izpaužas kā kopīga ES mēroga sistēma, ar kuras palīdzību iespējams sekmēt iekšējā tirgus un tirdzniecības ar trešām valstīm ilgtspējīgu attīstību. Dzīvnieku labturība ir daļa no Eiropas kultūras mantojuma un, tāpat kā uzņēmumu sociālā atbildība, vides aizsardzība un ekoloģija, tā ir pieskaitāma ES ētiskajām vērtībām, kas zināmā mērā ir iekļautas ES tiesību aktos. Turklāt labturības un ekoloģijas aspekti savstarpēji nav stingri nodalāmi, jo ilgtspējīgas lauksaimnieciskās ražošanas sistēmas pamatā ir vides aizsardzība un dzīvnieku labturība.

3.2 Tādēļ EESK atzinīgi vērtē Komisijas nodomu atbilstīgi objektivitātes un ilgtspējības principiem⁽⁴⁾ sekmēt dzīvnieku labturību ES un uzskata, ka ir lietderīgi izveidot kopīgu marķēšanas sistēmu, lai sekmētu tādu ražošanas un audzēšanas paņēmienus, kuros vairāk uzmanības pievērsts dzīvnieku labturībai. Primārais mērķis ir gādāt par to, lai tirgus virzītājspēki darbotos saskaņā ar objektīvu pamatojumu un "pareizajā virzienā". Tajā pašā laikā ir svarīgi, lai ar izglītošanas palīdzību, kā arī ieviešot praksē jaunākās zinātnes atziņas tiktu veicinātas ražošanas un audzēšanas metodes, kurās vairāk uzmanības pievērsts dzīvnieku labturībai. Protams, ka tirgus reakcija būs atskaite punkts, nosakot virkni prioritāšu tādās jomās kā pētniecība, lauksaimnieku, konsultantu un veterinārārstu izglītošana, kā arī turpmākās investīcijas ražošanas sistēmā. Tādējādi marķēšanas

sistēma var būt viens no faktoriem, kas palīdz radīt sinerģiju un nodrošināt resursu racionālu izmantošanu, jo īpaši saistībā ar ražotāju plānošanu un ieguldījumu stratēģiju.

3.3 Jebkurā gadījumā tas ir ilgstošs process, kam noteikti jānorisinās vienā ātrumā ar objektīvu, izmērāmu un atkārtojamo labturības rādītāju izstrādi, kā arī ar dažādu ražošanas sistēmu novērtēšanu. Svarīgi tomēr jau agrīnā stadijā noteikt kopīgās dzīvnieku labturības sistēmas veidošanas principus, lai darbu būtu iespējams uzlabot un lai sistēmā to izstrādes secībā būtu iespējams iekļaut standartizētus labturības rādītājus. Tādēļ pēc iespējas īsā laikā jāpanāk, lai tirgus dalībnieki izprastu un akceptētu tādas kopīgas sistēmas pamatnostādnes un struktūru, ko iespējami brīvprātīgi un elastīgi var izmantot visu dzīvnieku izcelsmes produktu marķēšanai.

3.4 Vienlaikus jāatzīst, ka minēto procesu apgrūtinā ne vien tas, ka trūkst zināšanu par dzīvnieku labturības aspektiem un to prioritātes noteikšanu, bet arī patērētāju izdarītās izvēles un ražošanas apstākļu daudzveidība, dažādu tradīciju un atšķirīgu izglītības līmeņu ietekme uz viedokļa veidošanu, konkurence pārtikas nozarē, pašreizējā regulējuma sarežģītība, grūtības pēc būtības salīdzināt privāto uzņēmumu ieviestās kvalitātes zīmes, kā arī tas, ka trūkst uzticības privātām un publiskām kontroles organizācijām, ieskaitot kontroles iestādes, kas saistītas ar importu ES valstīs.

3.5 Skaidrs un informatīvs marķējums noteikti ir viens no galvenajiem faktoriem, kas veicina tādu ražošanas un audzēšanas paņēmienus, kuros vairāk uzmanības pievērsts dzīvnieku labturībai. Saistībā ar ekoloģiskajiem produktiem un alternatīvajām olu ražošanas sistēmām gūtā līdzšinējā pieredze liecina, ka marķēšanas noteikumi ir potenciāla iespēja ietekmēt ražošanas sistēmas tādējādi, lai tajās ievērotu augstākus labturības standartus.

3.6 Marķēšanas regulējums ietilpst ES kompetencē. Par to nepārtraukti notiek diskusijas un rodas interešu konflikti, un Komisija ir paredzējusi līdz 2007. gada beigām iesniegt priekšlikumu par grozījumiem marķēšanas direktīvā.⁽⁵⁾ Atbilstošs un pārskatāms marķējums visbiežāk ir kompromisa rezultāts, tādēļ nav iespējams ievērot visas vēlmes un prasības. Tas it īpaši attiecas uz pārtikas precēm, un šajā sakarā bieži tiek apgalvots, ka prasības attiecībā uz minēto preču marķēšanu ir pārāk plašas. Par pārtikas uzraudzību atbildīgajām iestādēm arī ir skeptiska

⁽³⁾ Sk. Komisijas paziņojumu par Kopienas rīcības plānu dzīvnieku aizsardzībai un labturībai (COM(2006) 13; 23. 01. 2006.), kurā paziņots par iniciatīvām PTO līmenī, 2009. gadā sniedzamu ziņojumu par vistas gaļas un gaļas produktu obligātu marķēšanu, 2009. gadā sniedzamu ziņojumu par izmērāmu rādītāju turpmāku piemērošanu, un jāņem vērā arī tas, ka, iespējams, tiks noteikts ES kvalitātes standarts produktiem, kas ražoti tādās sistēmās, kas atbilst augstām dzīvnieku labturības prasībām, un izveidota īpaša tehniska un finanšu sistēma, lai sekmētu augstākus dzīvnieku labturības standartus ES un ārpus tās robežām.

⁽⁴⁾ Sk. EESK 2006. gada 26. oktobra atzinumu par tematu "Komisijas paziņojums Padomei un Eiropas Parlamentam par Kopienas rīcības plānu dzīvnieku aizsardzībai un labturībai 2006. — 2010. gadā" (CESE 1356/2006), kā arī EESK 2005. gada 3. februāra atzinumu par tematu "Priekšlikums Padomes direktīvai, ar ko nosaka obligātos noteikumus gaļas ieguvei audzētu cāļu aizsardzībai" (par Komisijas priekšlikumu COM(2005) 221; CESE 1246/2005; OV C 28, 03. 02. 2006.).

⁽⁵⁾ Welfare Quality® ir ES finansēts pētniecības projekts, ko veic 39 dzīvnieku labturības jomā specializējušies institūti un universitātes. Projekta mērķis ir izstrādāt zinātniski pamatotus dzīvnieku labturības standartus un praktiskas stratēģijas, lai dzīvnieku labturību integrētu apgādes ķēdē, kuras posmi ir lauksaimniecība, ražošanas un tirdzniecības nozarē un tirgvedība, kuras gaitā tiek sniegta informācija patērētājiem.

attieksme pret papildu marķējumu, jo rodas risks, ka tas var aizēnot pamatinformāciju par produkta īpašībām. Turklāt patērētāji nav pārliecināti par to, vai papildu informācija par pārtikas precēm — it īpaši tā, kas attiecas uz ētiskiem aspektiem — ir lietderīga. Tādēļ dzīvnieku labturības marķējumam būtu jāizpaužas kā nelielam logo apvienojumā ar krāsu marķējumu, zvaigznītēm vai punktiem, ar ko iespējams papildināt pašreizējo marķējumu.

4. Imports uz ES valstīm.

4.1 Eiropas Savienībā, ieviešot tiesību aktos noteiktas papildu prasības un ierobežojumus, rodas risks, ka importa dēļ no valstīm, kurās ir spēkā zemāki standarti, samazināsies ES ražotu preču daudzums un noiets un ka varētu tikt zaudētas tirgus daļas pasaules tirgū. Ja dzīvnieku labturībai pievērsīs vairāk uzmanības iekšējā tirgū, ko veido 30 Eiropas valstis ar 500 miljoniem iedzīvotāju⁽⁶⁾, tas ietekmēs arī valstis, kuras neietilpst ES, un to eksportu uz ES. Šajā sakarā Pasaules bankas Starptautiskā finanšu korporācija ir norādījusi, ka visā pasaulē pieaug interese par dzīvnieku labturību un nepieciešamību pielāgot šādai attīstībai gan primāro ražošanu, gan rūpnieciskās pārstrādes nozari⁽⁷⁾.

4.2 ES izaudzēti, nokauti un sadalīti dzīvnieki, kā arī no tiem iegūti apstrādāti vai neapstrādāti produkti neapšaubāmi atbilst ES obligātajiem kritērijiem un nav vajadzīgs īpašs šādu atbilstību apliecināošs marķējums. Turpretī pamatota ir bieži izteiktā prasība, ka būtu jānorāda importētu produktu izcelsme vai arī tie jāmarķē tā, lai tieši vai netieši būtu iespējams secināt, vai attiecīgais produkts atbilst ES obligātajām prasībām. Kā jau norādīts EESK agrāk pieņemtajos atzinumos, ilgākā laika posmā dzīvnieku labturība noteikti ir jāatzīst par pilnīgi pamatotu prasību lauksaimniecības produktu tirdzniecības jomā, lai būtu iespējams pieprasīt importēto preču atbilstību obligātajām prasībām. Tādēļ būtu sīkāk jāizpēta gan tas, kādā mērā prasība par izcelsmes valsts obligātu norādīšanu uz importētiem produktiem būtu tiesiski pamatota, gan tas, cik pamatota tiesiskā ziņā būtu prasība uz produktiem norādīt "nezināma ražošanas metode" vai tamlīdzīgi gadījumos, kad nav pārliecības par produktu atbilstību ES obligātajām prasībām vai tām līdzīgām normām.

4.3 Lai ņemtu vērā visus ES saražotos lauksaimniecības produktus, kas atbilst ES obligātajiem dzīvnieku labturības standartiem un lai tos diferencētu no produktiem, kas nav ražoti ES

un uz ko neattiecas tie paši noteikumi, varētu ieviest norādi par to, kur ir audzēta produkta galvenā sastāvdaļa, un minētās norādes veidi varētu būt šādi:

- "audzēts ES", ja lauksaimniecības produkta galvenā sastāvdaļa ir audzēta ES;
- "audzēts ārpus ES", ja lauksaimniecības produkta galvenā sastāvdaļa ir audzēta trešā valstī;
- "audzēts ES/audzēts ārpus ES", ja viena daļa no lauksaimniecības produkta galvenajām izejvielām audzēta ES, bet otra daļa audzēta trešā valstī.

Norādi "ES" vai "ārpus ES" eventuāli var aizstāt vai papildināt ar valsts nosaukumu, ja lauksaimniecības produkta visas galvenās sastāvdaļas ir audzētas šajā valstī.

4.4 Gadījumā, ja neizdodas panākt starptautisku vienošanos, ES — kā tas norādīts agrāk pieņemtajos EESK atzinumos — var uzskatīt, ka ir spiesta veikt vienpusējus pasākumus, lai pievērstu vajadzīgo uzmanību nepieciešamībai grozīt pašreizējo regulējumu, kaut arī atbilstība PTO noteikumiem būtu jāuzskata par jebkura regulējuma izejas punktu un priekšnoteikumu. Jebkurā gadījumā importētājiem un mazumtirgotājiem gan īsā, gan ilgstošā laika posmā ir jāuzņemas atbildība par to, ka no trešām valstīm importēti produkti atbilst attiecīgajām prasībām, šajā nolūkā veicot sertifikāciju un sniedzot tai līdzīgas garantijas.

5. Klasiskais iestāžu noteiktais regulējums.

5.1 ES ir noteikta virkne dzīvnieku labturības obligāto standartu, un saskaņā ar agrāk pieņemtajiem lēmumiem Komisijai ir pienākums tuvāko gadu laikā iesniegt priekšlikumu par vajadzīgajiem grozījumiem un pielāgojumiem⁽⁸⁾. Obligātie standarti ir noteikti sīki izstrādātos tiesību aktos, kas bieži pieņemti pēc sarežģītām politiskām sarunām. Turpmāk obligātie standarti būtu vēl lielākā mērā pamatojami uz pētījumu rezultātiem un apstākļu objektīvu analīzi, kas, iespējams, atvieglotu politisko procesu. Regulējuma pamatā jābūt katrā laikā pieejamām zināšanām, un prasību līmenis jānosaka objektīvi un pamatoti, ņemot vērā praktiskās iespējas, kādas ir primārajai ražošanai, transportam, kā arī attiecībā uz apdullināšanu un kaušanu atbilstošos apstākļos. Arī turpmāk obligātie standarti noteikti ir jānosaka, piemērojot šādu tradicionālo iestāžu noteikto regulējumu.

⁽⁶⁾ Arī Norvēģija, Islande un Lihtenšteina ietilpst ES iekšējā tirgū, jo tās ir Eiropas ekonomikas zonas (EEZ) dalībvalstis.

⁽⁷⁾ "Creating Business Opportunity through Improved Animal Welfare" ("Uzlabotas dzīvnieku labturības radītās uzņēmējdarbības iespējas"), *International Finance Corporation (IFC), World Bank Group*, 2006. gada aprīlis. Starptautiskajā finanšu sabiedrībā ietilpst 178 dalībvalstis; aicinājums pirmām kārtām attiecas uz ieguldījumiem jaunattīstības valstīs saistībā ar eksportu uz attīstītajām valstīm. Turklāt attiecībā uz dzīvnieku labturību vairākās valstīs kā tradīcija pastāv rīcības kodekss, lai gan nav attiecīga regulējuma šī vārda parastajā nozīmē. Tā tas ir, piemēram, Šveicē, Austrālijā, Jaunzēlandē, Argentīnā un Brazīlijā.

⁽⁸⁾ Komisijas paziņojums par Kopienas rīcības plānu dzīvnieku aizsardzībai un labturībai 2006.—2010. gadā (COM (2006) 13).

5.2 ES tiesību aktos ir sīki izklāstīts arī ekoloģisku produktu brīvprātīga marķējuma un uz olu tirgvedību attiecināts ražošanas metožu obligātā marķējuma regulējums. Citiem vārdiem, ja marķējumā ir izmantoti sīkākā apzīmējumi, ir jāievēro ES noteikumi. Tādējādi paredzēts nodrošināt godīgus konkurences apstākļus un patiesu ziņu sniegšanu patērētājiem. Šāds marķējums un detalizētas obligātās prasības ir noteiktas tad, ja patērētāji ir skaidri pieprasījuši marķējumu vai arī tas ir bijis svarīgi tirgus darbības nodrošināšanai, jo marķējums regulē to komercnosaukumu izmantošanu, ko patērētāji attiecina uz konkrētu ražošanas veidu, tādējādi izveidojot obligātas juridiskas prasības, lai tirgū nepieļautu krāpšanu un maldināšanu. Šajā sakarā gūtā pieredze liecina, ka ir grūti noteikt kritērijus un ka tam vajadzīgs daudz laika. Turklāt runa ir par apjomīgu darbu, kas jāveic uzņēmumiem un pārbaudes veicošajām valsts iestādēm, proti, reģistrēšanu, uzskaiti, pārbaudes apmeklējumiem. Tomēr minētajās jomās ir lietderīgi saglabāt pašreizējo regulēšanas modeli.

5.3 Priekšlikumā par broileru aizsardzības obligātajiem standartiem norādīts, ka Komisija ne vēlāk kā divu gadu laikā pēc to pieņemšanas iesniegs ziņojumu par "īpaši saskaņota obligāta marķējuma režīma iespējamu ieviešanu Kopienas līmenī cāļu gaļai, gaļas produktiem un izstrādājumiem, balstoties uz atbilstību dzīvnieku labturības standartiem" ⁽⁹⁾. Tādējādi var tikt izveidots regulējums, kas ir alternatīvs pašreizējam Kopienas regulējumam attiecībā uz olu ražošanas sistēmām, un līdz ar to arī marķēšanas noteikumi, kuri attiecas uz atšķirīgiem ražošanas veidiem.

5.4 Klasiskais regulējuma modelis tomēr ir piemērots tikai tajos gadījumos, kad ir iespējams vienu no otra atšķirt skaidri definētus ražošanas veidus, kas iedzīvotājiem ir pārskatāmi. To pašu var teikt par "ekoloģijas regulu", kas pirmām kārtām attiecas uz vides aizsardzību, un tikai netieši — uz dzīvnieku labturību. Minēto modeli var piemērot arī broileru ražošanai, ja patērētāji spēj saprast un atcerēties marķējuma pamatojumu; tomēr tad, ja modeli attiecinās arī uz citiem dzīvnieku izcelsmes produktiem, tas nebūs pārskatāms.

5.5 Turklāt, ņemot vērā atšķirīgos ražošanas apstākļus paplašinātajā ES un gaidāmo tirgus attīstību, klasiskais regulējums ir pārāk neelastīgs un sarežģīts. Pastāv risks, ka modelis var kavēt vai bloķēt attīstību sarežģīto pārbaudes procedūru dēļ, kā arī tāpēc, ka ir grūti rēķināties ar dabiskajām ražošanas procesa atšķirībām. Modelim vajadzīgs liels politisks un administratīvs ieguldījums, un tas nav pietiekami pievilcīgs tirgus dalībniekiem, tā dēļ arī vājinās ar tādām privātām kvalitātes zīmēm saistītas iniciatīvas, kas, piemēram, norāda uz ražošanu kādā konkrētā

reģionā. Turklāt pieredze liecina, ka tad, ja marķēšanu no brīvprātīgas padara par regulētu vai obligātu, pārbaude kļūst administratīvā ziņā grūtāk veicama.

5.6 Tādēļ klasiskā iestāžu noteiktā regulējuma plašāka piemērošana ES mērogā un publisku iestāžu noteikta marķējuma izmantošana nav lietderīga. Tas pats attiecas uz valsts līmeni — par pamatprincipu nosakot valsts marķēšanas regulējumu, radīsies pretruna iekšējā tirgus darbībai. Par ES obligāto standartu izpildi liecinošam marķējumam ir jēga tikai tad, ja tas — līdzīgi kā attiecībā uz olu ražošanas sistēmām — ir viens no atšķirīgos līmeņos notiekošas marķēšanas posmiem.

6. Ekomarķējuma modelis.

6.1 ES kvalitātes zīmes piešķiršanas regulējumam ⁽¹⁰⁾ un attiecīgajam valstu noteiktajam regulējumam līdzīga vispārēja brīvprātīga marķēšanas sistēma ir vispārēja brīvprātīga marķēšanas sistēma ir sliktāk piemērota tādu ražošanas un audzēšanas metožu veicināšanai, kurās vairāk uzmanības pievērsts dzīvnieku labturībai. Pārtikas rūpniecības un tirdzniecības nozare, bez šaubām, priekšroku dos pašu izstrādātu kvalitātes zīmju tālākai attīstīšanai. Kaut gan "ekomodelim" piemīt vairākas līdzības ar ierosināto dzīvnieku izcelsmes produktu brīvprātīgas marķēšanas modeli, tas nav piemērots objektīvu labturības kritēriju ieviešanai; tāpat arī ES ekomarķējuma regulējumam līdzīgs modelis būtu pārāk birokrātisks dzīvnieku labturības marķēšanai.

6.2 Pašreizējā ekomarķējuma sistēmas darbību principā nodrošina sekretariāts, kas palīdz iesaistītajām pusēm noteikt vides aizsardzības kritērijus, kas ir augstāki par tiesību aktos iekļautajām prasībām, kā arī par marķējumu informē patērētājus un iepircējus. Minētās metodes priekšrocība ir tāda, ka principā marķēt iespējams visus produktus un tādējādi, nodrošinot sinerģiju un modeļa plašu atpazīstamību, panākt marķējuma plašāku lietojumu. Sniegto ziņu patiesumu garantē neatkarīga trešā puse, kas ir objektīvs un pārbaudīts pierādījums tam, ka produkts visā tā izmantošanas cikla gaitā tiek saražots un izmantots videi nekaitīgākā veidā.

6.3 Uz dzīvnieku izcelsmes produktiem attiecinātie dzīvnieku sugu audzēšanas un ražošanas apstākļu kritēriji ir jānosaka ekspertiem, pamatojoties uz pētījumu rezultātiem un ražošanas sistēmu rūpīgu izvērtējumu. Tādēļ vajadzīgi detalizēti un īpaši profesionāli veikti vērtējumi. Ekomarķējuma modelim raksturīgā skaidrā un ticamā norāde patērētājiem, brīvprātīgā piemērošana un tirgus principiem atbilstīgais kopīgais marķējums, kas apliecina īpašu, par tiesību aktos noteiktajām obligātajām prasībām augstāku ētisku kritēriju izpildi, būtu jāizmanto arī nolūkā sekmēt tādas ražošanas un audzēšanas metodes, kurās vairāk uzmanības pievērsts dzīvnieku labturībai.

⁽⁹⁾ COM (2005) 221, Priekšlikums Padomes Direktīvai, ar ko nosaka obligātos noteikumus cāļu aizsardzībai, ko audzē gaļas ieguvei (30.04.2005.).

⁽¹⁰⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 17. jūlija Regula (EK), ar ko groza ekomarķējuma piešķiršanas kārtību, OV L 237, 21.09.2000., 1. lpp.

7. Privātas kvalitātes zīmes.

7.1 Privātas kvalitātes zīmes funkcionē atbilstīgi tirgus principiem un tiesību aktos noteiktajam aizliegumam maldināt, un publiskas iestādes īpaši neiejaucas. Tās ir elastīgas sistēmas, ko iespējams nepārtraukti pielāgot attīstībai. Šāds marķējums tomēr nav optimāls dzīvnieku labturības nodrošināšanai. Tā kā paplašinās preču klāsts, patērētājiem ir grūti gūt pārskatu par katra šāda marķējuma izmantošanas pamatojumu un tos salīdzināt. Tirgvedība var radīt maldinošu priekšstatu par ražošanas apstākļiem, un produktam piedēvēto īpašību pamatā ne vienmēr ir objektīvi kritēriji — arī tādēļ, ka vēl nav pietiekami objektīvu zināšanu, uz ko varētu balstīt kritērijus. Tādēļ zudusi uzticēšanās un radušies konkurences izkropļojumi salīdzinājumā ar respektējamākiem produktiem un ražošanas apstākļiem. Ražošanas un tirdzniecības uzņēmumiem turklāt var būt arī vēlēšanās konkurences dēļ mainīt prasības tādā veidā, kas ne vienmēr ir pamatots un kas izraisa grūtības lauksaimniecības dzīvnieku audzētājiem.

7.2 Uzskaitīto iemeslu dēļ nepieciešams noteikt objektīvus ražošanas kritērijus. Šajā nolūkā Komisija ir ierosinājusi izveidot centru vai laboratoriju, kuras uzdevums būtu objektīvu labturības rādītāju izstrāde⁽¹⁾, un Komisija arī sagaida, ka izmērāmus dzīvnieku labturības rādītājus Kopienas tiesību aktos turpmāk būs iespējams noteikt, pamatojoties uz 2009. gadā pabeidzamā izpētes projekta "Welfare Quality Project" ("Dzīvnieku labturības projekts") rezultātiem. Svarīgi ir izmantot arī pārējos sasniegumus dalībvalstīs veiktās pētniecības un izstrādes jomā.

7.3 Tādēļ turpmākais ieguldījums noteiktu ražošanas un audzēšanas metožu sekmēšanā, kurās vairāk uzmanības pievērsts dzīvnieku labturībai, kas vērtēta pēc zinātniski pamatotiem kritērijiem, noteikti jāsniedz kā privātu kvalitātes zīmju papildinājums; minētais ieguldījums ir labākais risinājums. Tādējādi uzņēmumiem tiek dota iespēja saglabāt un attīstīt viņu izstrādāto marķējumu un šādā veidā, pamatojoties uz reāliem un objektīviem kritērijiem, arī izcelt sevi salīdzinājumā ar konkurentiem, savukārt patērētājiem ir iespēja izdarīt izvēli atbilstīgi viņu uzskatiem un prioritātēm, pamatojoties uz patiesu informāciju. Tādējādi sistēma var darboties atbilstīgi tirgus principiem, un nav vajadzīga iestāžu iejaukšanās. Tas iespējams, norādot, ka produkts atbilst ES standartam, kura izpildi objektīvi pārbauda.

8. Priekšlikums par dzīvnieku labturību apliecināšu marķējumu.

8.1 Svarīgi ir izveidot kopīgā marķējuma sistēmu un principus, lai būtu iespējams uzlabot darbu un lai tad, kad cita starpā "Welfare Quality" projektā būs iegūti pietiekami pagaidu rezultāti, būtu iespējams sistēmā iekļaut standartizētus dzīvnieku labturības rādītājus. Tādējādi speciālistiem un vajadzības gadījumā arī dzīvnieku labturības centram, ko ierosināts izveidot,

⁽¹⁾ Kā ierosināts EESK atzinumā par Komisijas paziņojumu par rīcības plānu, šādai laboratorijai vai centram jāstrādā pasaules mērogā, sadarbojoties ar svarīgākajiem ES tirdzniecības partneriem, lai panāktu starptautisku atbalstu izstrādātājam metodēm.

būs iespējams izstrādāt objektīvus kritērijus. To darot, jāpanāk līdzsvars starp dažādiem dzīvnieku dzīves ciklu raksturojošiem rādītājiem, kam jāatspoguļojas praktiskos un reālos ražošanas apstākļos, lai pēc iespējas sekmētu saikni starp pētniecību, izstrādi un jaunu tehnoloģiju izmantošanu⁽¹²⁾.

8.2 Piešķirot minētajam centram attiecīgas pilnvaras, iegūtos rezultātus var iestrādāt standartos, kas attiecināmi uz visām mājdzīvnieku sugām un svarīgākajiem dzīvnieku izcelsmes produktiem, un izmantot tos ierosinātajos marķēšanas noteikumos; ir jānodrošina, lai atsevišķi rādītāji būtu izmērāmi un kontrolējami. Dzīvnieku marķēšanas pamatā galvenokārt jābūt iespēju robežās izmērāmiem un kontrolējamiem dzīvnieku labturības rādītājiem nevis tikai izmantotajām ražošanas sistēmām.

8.3 Tad tirdzniecībā un rūpniecībā varētu brīvprātīgi marķēt dzīvnieku izcelsmes produktus ar ES atzītu logo, kas garantē atbilstību augstākiem standartiem nekā ES minimālās prasības. Augstākie standarti ir jāiekļauj tiesību aktā, izņemot gadījumus, ja ir iespējams tieši atsaukties uz kopējiem standartiem. Varētu noteikt, piemēram, trīs līmeņu standartus pēc izvēles 20 %, 40 % un 60 % virs minimālajām prasībām tādā apjomā, kāds tiek uzskatīts par piemērotu attiecīgajai dzīvnieku sugai un produktam. Īpašo prasību izpildes garantijas un marķējuma izmantošanas kontroli var nodrošināt ar uzņēmumu paškontroles palīdzību, piedaloties neatkarīgam inspektoram, institūtam, organizācijai vai specializētai sertifikācijas iestādei, kas darbojas saskaņā ar attiecīgajiem Eiropas un starptautiskajiem ISO standartiem EN-ISO-17000, vai kura ir akreditēta kā sertifikācijas iestāde saskaņā ar EN-ISO-45011. Tomēr nav nepieciešams apstiprināt vai atļaut attiecīgā logo izmantojumu katrā atsevišķā gadījumā, ņemot vērā ar to saistīto birokrātiju un uztraudzību no valsts pārvaldes un kontroles iestāžu puses.

8.4 Attiecīgo logo varētu, piemēram, kombinēt ar krāsu sistēmu, zvaigznēm vai punktu sistēmu, ko varētu pievienot jau esošajām komerciālajām etiķetēm, lai nerastos pretruna starp kopējiem marķēšanas noteikumiem un esošajām preču zīmēm. Sistēmu tādā pašā veidā varētu piemērot arī ievestiem produktiem, tādējādi neradot problēmas attiecībā uz PTO noteikumiem.

9. Papildu pasākumi.

9.1 Būtu jāapsver ES atbalstītas tīmekļa vietnes un datu bāzes izveidošana, kurā par attiecīgo marķēšanu atbildīgās personas ievieto ierosināto marķēšanas noteikumu un dažādu labturības etiķešu un noteikumu aprakstu. Tajā uzņēmumi varētu sniegt informāciju par saviem produktiem un tādā veidā parādīt, ka to izturēšanās ir ētiski atbildīga. Tā pati informācija varētu būt

⁽¹²⁾ Minētajiem rādītājiem jāizpaužas kā zināms par visām dzīvnieku sugu būtiskajām labturības pazīmēm, proti, datiem par audzēšanas apstākļiem, vietu un steliņiem, kopšanu, slimībām un veselības aizsardzības aspektiem, mazuļu nošķiršanu no mātes, ķirurģiskām operācijām, kā arī transportu uz kautuvī, apdullināšanu un nokaušanu.

pieejama, piemēram, mazumtirdzniecības veikalos. Datu bāze varētu būt arī iedvesmas avots tālākai attīstībai šajā jomā. Tā radītu lielāku pārredzamību; risks saņemt kritiku un tikt piekertam patērētāju maldināšanā varētu veicināt zināmu pašdisciplīnu un iekšējo kontroli.

9.2 Turklāt varētu apsvērt stingrākus noteikumus attiecībā uz nepareiziem vai maldinošiem apgalvojumiem, t.i., ļaunprātīgas izmantošanas gadījumā var piemērot bargākas sankcijas, tomēr tas nenozīmē apstiprināšanas sistēmu apvienojumā ar valsts iestāžu kontroli. Protams, uzņēmumi var pilnīgi likumīgi izplatīt patiesībai atbilstošu reklāmu, kas nemaldina patērētājus, tomēr ir arī skaidrs, ka tikai uzņēmēji ir atbildīgi par to, lai apgalvojumi par produktiem būtu patiesi neatkarīgi no tā, vai to ir pārbaudījušas trešās personas.

9.3 Vēl viena iespēja, kas vienlaicīgi ir arī visvienkāršākā, būtu tikai atbalstīt privātu marķēšanas noteikumu tālāku attīstību, izmantojot uz patērētājiem un mazumtirgotājiem vērstas informācijas kampaņas bez jebkādiem turpmākiem pasākumiem. Tomēr no augstāk minētā izriet, ka tas nebūtu pietiekami. Neskatoties uz marķēšanas noteikumu vai citu pasākumu izvēli,

jebkurā gadījumā būtu jāveic apjomīgas informācijas kampaņas, tiklīdz tām ir izveidots attiecīgs pamats. Tās varētu veikt ar viedokļa veidotājiem paredzētu konferenci, kā arī televīzijas vai avīžrakstu palīdzību, turklāt nozīmīga loma būtu Komisijai un atbildīgajām valstu iestādēm kopā ar, piemēram, lauksaimniecības, patērētāju un dzīvnieku aizsardzības organizācijām.

9.4 Šobrīd izskan arī aicinājumi ieviest obligātu valsts marķējumu, lai norādītu produkta izcelsmi, jo vispārēji ir novērojama izvēle par labu pašmāju produktiem. Neskatoties uz uzņēmumu apgalvojumiem par konkurences traucējumu risku, līdz šim pamatprincips ir bijis, ka valsts līmenī drīkst noteikt stingrākus dzīvnieku labturības noteikumus nekā ES minimālās normas. Ja saskaņā ar subsidiaritātes principu atsevišķas dalībvalstis drīkstēs izstrādāt savas marķēšanas sistēmas dzīvnieku labturības aizsardzībai, šāda pieeja strauji pārvērtīsies par vienaspusēju atbalstu vietējiem produktiem, un jebkurš obligāts valsts marķēšanas veids principā ir nesavienojams ar ES konkurences noteikumiem. Tomēr dalībvalstīm, kuras ievieš augstākas saistošās minimālās prasības vienā vai vairākās ražošanas nozarēs, vajadzības gadījumā ir iespēja tās iekļaut ierosinātajā marķēšanas sistēmā.

Briselē, 2007. gada 15. martā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas

priekšsēdētājs

Dimitris DIMITRIADIS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu un nosaka XI pielikuma saturu”

COM(2006) 7 galīgā redakcija. — 2006/0008 (COD)

(2007/C 161/18)

Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 262. pantu 2006. gada 10. februārī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa atzinumu pieņēma 2007. gada 22. februārī. Ziņotājs — GREIF kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 434. plenārajā sesijā, kas notika 2007. gada 14. un 15. martā (14. marta sēdē), ar 163 balsīm par un 5 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Kopsavilkums.

1.1 EESK uzskata, ka jācenšas pēc iespējas ātrāk ieviest jauno regulu par dalībvalstu sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu, un tas nozīmē, ka tās īstenošanas regulai, kuras projekts ir izstrādāts, ir ātri jāstājas spēkā un ka ir jāvienojas par šajā atzinumā aplūkoto regulu, ar ko nosaka Regulas 883/2004 XI pielikuma saturu.

1.2 EESK saprot, ka neierobežotai vienlīdzīgas attieksmes principa piemērošanai, kas neļauj valsts likumdevējam aprobežoties tikai ar situāciju attiecīgās valsts sociālās nodrošināšanas jomā, būtu ārkārtīgi liela ietekme uz sociālās nodrošināšanas sistēmām.

1.3 EESK tādēļ atzīst, ka XI pielikumā jāizdara noteikti ieraksti par dalībvalstu īpašo situāciju, lai novērstu dalībvalstīs spēkā esošo noteikumu un Regulas 883/2004 pretrunas. Komiteja tomēr aicina nepieļaut pārmērību un, cik vien iespējams, ierobežot minēto ierakstu skaitu, kā arī to izdarīšanu pieļaut tikai tādā gadījumā, ja konkrētie ieraksti patiešām nepieciešami koordinēšanas noteikumu piemērošanai attiecīgajā dalībvalstī un ja tie atbilst proporcionalitātes principam.

1.4 EESK īpaši uzsver, ka koordinēšanas gaitā nedrīkst izrādīties, ka ieraksti XI pielikumā rada iedzīvotājiem nelabvēlīgu situāciju.

1.5 EESK uzskata, ka XI pielikumā veiktie ieraksti neradīs problēmas nedz apdrošinātajām personām, kas brīvi pārvietojas, nedz uzņēmumiem un iestādēm, kas atbildīgas par sociālo nodrošināšanu. Ar ierakstiem XI pielikumā nedrīkst likvidēt priekšrocības, ko koordinēšana sniedz personām, uz kurām attiecas iepriekš minētās regulas.

1.6 EESK atzinīgi vērtē visu iesaistīto pušu sekmīgo darbību noteikumu vienkāršošanā, kas ļāvuši ievērojami samazināt ierakstu skaitu XI pielikumā salīdzinājumā ar spēkā esošās

Regulas 1408/71 par dalībvalstu sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu VI pielikumu.

1.7 Lai iespējami ātri varētu piemērot pamatregulu, EESK aicina dalībvalstis jau tagad piešķirt par sociālo nodrošināšanu atbildīgajam iestādēm nepieciešamos personāla un tehniskos resursus, lai šāda ātra pārorientēšanās būtu iespējama.

2. Ievads un priekšlikuma regulai konteksts.

2.1 Pašreiz spēkā ir Regula (EEK) 1408/71 (“pamatregula”), ar kuru koordinē dalībvalstu sociālās nodrošināšanas sistēmas, un tās “īstenošanas Regula” (EEK) 574/72, kuras vairākkārt ir grozītas un atjauninātas, kopš tās stājas spēkā pirms vairāk nekā 30 gadiem.

2.1.1 Pieņemot minētās regulas, tika veikti nepieciešamie pasākumi, lai personas, uz kurām tās attiecas un kuras ceļo, ilgstoši uzturas vai dzīvo citā dalībvalstī, nezaudētu tiesības uz sociālo nodrošinājumu. Apdrošinātās personas, kas brīvi pārvietojas, nedrīkst mobilitātes dēļ nonākt nelabvēlīgākā situācijā, un attieksmei pret minētajām personām ir jābūt tādai pašai kā pret personām, kas brīvi nepārvietojas. Lai garantētu tiesību saglabāšanu, minētajās regulās ir noteikti koordinācijas principi, kā arī paredzēti dažādi noteikumi, kas atbilst dažādo sociālās nodrošināšanas jomu īpašajām prasībām.

2.2 Ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 883/2004, kas pieņemta jau 2004. gada 29. aprīlī, paredzēts aizstāt Regulu Nr. 1408/71.

2.2.1 Jaunās Regulas 883/2004 89. pants nosaka, ka tās īstenošanas kārtību noteiks ar citu regulu, kas aizstās pašreiz spēkā esošo īstenošanas Regulu 574/72. Minētās īstenošanas regulas projekts⁽¹⁾, kas tika publicēts 2006. gada 31. janvārī, pašreiz tiek apspriests Eiropas Parlamentā un Padomē, un par to tika pieņemts īpašs EESK atzinums⁽²⁾.

⁽¹⁾ OVC 318, 23.12.2006.

⁽²⁾ Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko nosaka sīki izstrādātus piemērošanas noteikumus Regulai (EK) Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu”, COM(2006) 16 galīgā redakcija — 2006/0006 (COD), ziņotājs — GREIF kgs, OV C 324, 30.12.2006.

2.2.2 Tikai pēc īstenošanas regulas stāšanās spēkā varēs piemērot Regulu 883/2004, tādējādi attiecinot uz tās lietotājiem daudzos tajā paredzētos vienkāršojumus, precizējumus un uzlabojumus sociālo tiesību koordinācijas jomā. Līdz tam joprojām bez ierobežojumiem ir spēkā Regula Nr. 1408/71 un tās īstenošanas Regula Nr. 574/72.

2.3 Saskaņā ar Regulas 883/2004 41. apsvērumu, "lai sekmētu koordinācijas noteikumu piemērošanu, jāpieņem īpaši noteikumi, kas atbilst valstu tiesību aktu īpatnībām". Un tieši minētie "īpašie noteikumi par dalībvalstu tiesību aktu piemērošanu", kas ir iekļauti Regulas 883/2004 XI pielikumā, tiek aplūkoti šajā atzinumā.

2.3.1 Pamatregulā 883/2004 iekļauti koordinēšanas pamatnoteikumi. Varētu teikt, ka īstenošanas regula ir pamatregulas "lietošanas pamācība" un tajā noregulēti pārsvarā administratīvi jautājumi. Lai nodrošinātu jauno koordinēšanas noteikumu netraucētu piemērošanu, Regulas 883/2004 XI pielikumā ir iekļauti īpaši noteikumi, kas atbilst dalībvalstu tiesiskā regulējuma īpatnībām.

2.3.2 XI pielikums ļauj novērst arī dalībvalstu sociālās nodrošināšanas sistēmu un koordinēšanas noteikumu pretrunas. Atsevišķi dalībvalstīs spēkā esoši noteikumi drošības labad ir jāiekļauj XI pielikumā, lai tie nebūtu pretrunā koordinēšanas noteikumiem. Tādējādi XI pielikums nodrošinās valstu un Kopienas tiesību aktu vienmērīgu mijiedarbību, praksē koordinējot dalībvalstu sociālās nodrošināšanas sistēmas.

2.4 Katrai dalībvalstij XI pielikumā būs veltīta īpaša sadaļa. Dažādo dalībvalstu ieraksti apjoma ziņā būs ļoti atšķirīgi, un tas ir atkarīgs no attiecīgajā valstī spēkā esošā tiesiskā regulējuma.

2.5 Kad 2004. gadā tika pieņemta jaunā Regula par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu 883/2004, XI pielikumā nebija vēl neviena ieraksta. Toreiz tika panākta vienošanās, ka minētā pielikuma saturs jānosaka, pieņemot vēl vienu regulu. Minētās regulas projekts tagad ir izstrādāts ⁽³⁾.

2.5.1 XI pielikums attiecas ne tikai uz Regulu 883/2004, bet arī uz tās īstenošanas regulu. Minētos trīs dokumentus nedrīkst aplūkot atsevišķi vienu no otra. Tāpēc arī Padomes Sociālo jautājumu darba grupa XI pielikuma saturu apspriež vienlaikus ar atbilstošo īstenošanas regulas saturu. Tātad abi Komisijas 2006. gada janvārī iesniegtie regulu projekti Padomē tiek apspriesti vienlaikus.

⁽³⁾ COM(2006) 7 galīgā redakcija.

2.5.2 Līdz īstenošanas regulas spēkā stāšanās brīdim Eiropas Parlamentam un Padomei jānosaka XI pielikuma saturs. Tādējādi XI pielikuma satura galīgā apstiprināšana ir vēl viens priekšnosacījums, lai sāktu piemērot jaunus noteikumus par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu. Šajā atzinumā aplūkotās regulas juridisko pamatu veido EK Līguma 42. un 308. pants. Tātad, lai tā stātos spēkā, Padomē tā jāpieņem vienbalsīgi, kā arī jāpieņem Eiropas Parlamenta koplēmuma procedūra.

2.6 Komisija 2006. gada 24. janvārī iesniedza priekšlikumu, kas paredz grozīt dažus Regulas 883/2004 punktus un nosaka XI pielikuma saturu. Minētais priekšlikums ir izstrādāts pēc apspriešanās ar dalībvalstīm. Atsevišķu Regulas 883/2004 (tā gan vēl netiek piemērota) punktu grozījumi izskaidrojami ar faktu, ka noteikti jautājumi, kurus ierakstu formā dalībvalstis pieprasīja iekļaut XI pielikumā, izrādījās horizontāli jautājumi, kas jāregulē visās dalībvalstīs. Veicot minētos grozījumus pamatregulā, XI pielikumā nebūs jāiekļauj vairāku dalībvalstu vienāda satura ieraksti.

3. EESK vispārīgas un īpašas piezīmes.

3.1 Jaunie dalībvalstu sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanas noteikumi vairākos EESK atzinumos jau ir novērtēti atzinīgi kā svarīgs solis, lai uzlabotu personu pārvietošanās brīvību Eiropas Savienībā, un Komiteja ir paudusi gandarījumu par regulas subjektu loka un darbības jomas paplašināšanu, kā arī vienkāršojumiem salīdzinājumā ar pašreiz spēkā esošajiem noteikumiem un par visiem pasākumiem, lai uzlabotu sociālās nodrošināšanas iestāžu sadarbību.

3.1.1 EESK uzskata, ka jācenšas iespējami nekavējoties ieviest jauno regulu par dalībvalstu sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu, un tas nozīmē, ka tās īstenošanas regulai, kuras projekts ir izstrādāts, ir ātri jāstājas spēkā un ka jāvienojas par šajā atzinumā aplūkotā XI pielikuma saturu. Tāpēc EESK aicina visas iesaistītās puses pēc iespējas ātrāk uzsākt sagatavotā īstenošanas regulas projekta, kā arī šajā atzinumā aplūkotās regulas, ar ko nosaka XI pielikuma saturu, izskatīšanu ⁽⁴⁾.

3.1.2 Atzinumā par minēto īstenošanas regulu EESK arī norādīja, ka noteiktais termiņš no īstenošanas regulas galīgās pieņemšanas līdz tās spēkā stāšanās brīdim nekādā gadījumā nedrīkst būt garāks nekā Komisijas izstrādātajā projektā paredzētie seši mēneši ⁽⁵⁾.

⁽⁴⁾ Pēdējo reizi šāds aicinājums izteikts arī EESK atzinumā par tematu "Darba ņēmēju un pašnodarbināto sociālais nodrošinājums" (ziņotājs — RODRÍGUEZ GARČA-CARO kgs), OV C 24, 31.01.2006., kā arī Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumā par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko nosaka sīki izstrādātus piemērošanas noteikumus Regulai (EK) Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu", COM(2006) 16 galīgā redakcija — 2006/0006 (COD), ziņotājs — GREIF kgs., OV C 324, 30.12.2006.

⁽⁵⁾ OV C 324, 30.12.2006., ziņotājs — GREIF kgs., 4.4.1. punkts.

3.2 Dalībvalstis var pieprasīt izdarīt ierakstus XI pielikumā, lai tām būtiski noteikumi arī turpmāk būtu spēkā. Minētā nepieciešamība izskaidrojama ar faktu, ka Regulā 883/2004 paredzēta visaptveroša vienlīdzīgas attieksmes principa piemērošana, nosakot, ka visi fakti un notikumi, kuriem ir tiesiskas sekas sociālās nodrošināšanas jomā un kuri notikuši kādā dalībvalstī, ir jāņem vērā citā dalībvalstī tā, it kā tie būtu notikuši tās teritorijā ⁽⁶⁾.

3.2.1 Vienlīdzīga attieksme pret faktiem nozīmē, ka, piemēram, pensijas saņemšanai no vienas dalībvalsts sociālās nodrošināšanas iestādes ir tādas pašas tiesiskās sekas kā pensijas saņemšanai citā dalībvalstī. Un ja, piemēram, pēc nelaimes gadījuma vienā dalībvalstī tiek izmaksāta invaliditātes pensija, tad tā jāpiešķir arī pēc nelaimes gadījuma citā dalībvalstī.

3.2.2 Eiropas Kopienas Tiesa līdz šim gandrīz vienmēr lēmusi par visaptverošu vienlīdzīgas attieksmes principa piemērošanu, lai nodrošinātu migrējošo darba ņēmēju aizsardzību. Regulā 1408/71, kas tiek pašreiz piemērota, vispārējs vienlīdzīgas attieksmes princips nav nostiprināts, bet ir skaidri norādīti tikai daži gadījumi, kad tas jāpiemēro. Gadījumi, kuri minētajā regulā nav skaidri atrunāti, bieži bija jāizskata Eiropas Kopienas Tiesā. Tā, piemēram, atzina, ka nav pieļaujams, ka bāreņu pensijas saņemšanas laiks karadienesta gadījumā tiek pagarināts tikai tad, ja persona dienē attiecīgajā valstī ⁽⁷⁾, vai ka invaliditātes laiks, aprēķinot vecuma pensiju, tiek ņemts vērā tikai tad, ja uz attiecīgo personu, iestājoties darba nespējai, attiecas attiecīgās valsts tiesību normas ⁽⁸⁾.

3.2.3 EESK saprot, ka neierobežotai vienlīdzīgas attieksmes principa piemērošanai, kas neļauj valsts likumdevējam aprobežoties tikai ar norisēm attiecīgās valsts sociālās nodrošināšanas jomā, būtu ārkārtīgi liela ietekme uz sociālās nodrošināšanas sistēmām. Arī Regulas 883/2004 9.–12. apsvēruma liecina par to, ka vienlīdzīgas attieksmes princips tiek ierobežots. Piemēram, jānodrošina, "lai faktu vai notikumu pielīdzināšanas princips neizraisītu objektīvi nepamatotus rezultātus vai viena veida pabalstu pārklāšanos vienā un tajā pašā laikposmā" (12. apsvēruma). Un 11. apsvērumā paredzēts, ka to faktu un notikumu pielīdzināšana, kas notikuši kādā dalībvalstī, nekādā gadījumā nevar padarīt citu valsti kompetentu vai tās tiesību aktu piemērojamus.

3.2.4 Lai novērstu vienlīdzīgas attieksmes negatīvās sekas, pamatregulā 883/2004 tika iekļauti horizontāli izņēmuma noteikumi, kas attiecas uz vairākām dalībvalstīm. Konkrētas

negatīvas sekas, kas izpaužas kādas dalībvalsts sistēmā, var novērst, izdarot ierakstus XI pielikumā.

3.3 XI pielikuma saturu nosaka dalībvalstis. Tās nevar valsts līmenī pieņemt vai atstāt spēkā atsevišķus noteikumus īpašām situācijām, jo pastāv iespēja, ka tie būs pretrunā Regulas 883/2004 noteikumiem. Tāpēc ir paredzēts XI pielikums, kurā daži regulas punkti pielāgoti situācijai konkrētās dalībvalstīs, tādējādi nodrošinot netraucētu regulas piemērošanu attiecīgajās valstīs.

3.3.1 Ņemot vērā faktu, ka XI pielikumā, iespējams, tiks veikti daudzi ieraksti, tam būs izšķiroša nozīme, lai Regula 883/2004 stātos spēkā. Komiteja atzīst, ka daži ieraksti ir nepieciešami, tomēr aicina nepieļaut pārmērību un, cik vien iespējams, ierobežot minēto ierakstu skaitu. Tie pieļaujami tikai tādā gadījumā, ja tie patiešām nepieciešami koordinēšanas noteikumu piemērošanai attiecīgajā dalībvalstī un ja tie atbilst proporcionalitātes principam. EESK īpaši uzsver, ka koordinēšanas gaitā nedrīkst izrādīties, ka ieraksti XI pielikumā rada iedzīvotājiem nelabvēlīgu situāciju.

3.3.2 EESK apzinās minētajā procesā atrisināmo jautājumu sarežģītību, taču, neraugoties uz to, aicina nepieļaut, ka kādu atsevišķu interešu īstenošana turpmāk kavē jaunās koordinēšanas regulas piemērošanu, it īpaši ņemot vērā faktu, ka Padomē tā jāpieņem vienbalsīgi, kā arī jāpiemēro Eiropas Parlamenta koplēmuma procedūra.

3.4 Jau Regulas 883/2004 apspriešanas gaitā dalībvalstis tika lūgtas iesniegt priekšlikumus, kā nodrošināt atsevišķo tiesību normu netraucētu piemērošanu. Dalībvalstis iesniedza aptuveni 150 priekšlikumus par ierakstiem, kas jāiekļauj XI pielikumā. Komisijas dienesti izvērtēja priekšlikumus un apsprieda tos ar attiecīgo dalībvalstu amatpersonām. Visbeidzot aptuveni 50 priekšlikumi tika pieņemti un iekļauti XI pielikumā. Tādā veidā tika izstrādāts šajā atzinumā aplūkotā Komisijas priekšlikuma saturs. Padomes Sociālo jautājumu darba grupā pašreiz notiek XI pielikumā izdarīto ierakstu pēdējā pārbaude, kā arī atbilstošo īstenošanas regulas nodaļu apspriešana.

3.4.1 Ņemot vērā faktu, ka jautājumi, kas skar atsevišķo dalībvalstu sociālo tiesību jomu, ir ļoti sarežģīti, EESK nepaudīs viedokli par katru no XI pielikumā izdarītajiem ierakstiem. EESK ir ar tiem iepazinies un uzskata, ka tie neradīs problēmas nedz apdrošinātajām personām, kas brīvi pārvietojas, nedz uzņēmumiem un iestādēm, kas atbildīgas par sociālo nodrošināšanu.

⁽⁶⁾ Skatīt Regulas 883/2004 5. pantu.

"Vienlīdzīga attieksme pret pabalstiem, ienākumiem, faktiem vai notikumiem.

"Ja vien šajā regulā nav noteikts citādi, ņemot vērā izklāstītos īpašos īstenošanas noteikumus, piemēro šādus noteikumus:

a) ja saskaņā ar kompetentās dalībvalsts tiesību aktiem sociālā nodrošinājuma pabalstu un citu ienākumu saņemšanai ir zināmas tiesiskas sekas, minēto tiesību aktu attiecīgie noteikumi attiecas arī uz tādu līdzvērtīgu pabalstu saņemšanu, kas iegūti saskaņā ar citas dalībvalsts tiesību aktiem, vai uz ienākumiem, kas gūti citā dalībvalstī;

b) ja saskaņā ar kompetentās dalībvalsts tiesību aktiem tiesiskas sekas saistās ar noteiktu faktu vai notikumu gadījumiem, minētā dalībvalsts ņem vērā līdzīgus faktus vai notikumus, kas notikuši jebkurā no dalībvalstīm, tā, it kā tie būtu notikuši tās teritorijā."

⁽⁷⁾ Lieta C-131/96, *Mora Romero*, [1997], I-3676.

⁽⁸⁾ Lietas C-45/92 un C-46/92, *Lepore un Scamuffa*, [1995], I-6497.

3.5 Arī fakts, ka lielākā daļa ierakstu netika iekļauti XI pielikumā, ir saprotams. Daži pieprasījumi netika uzskatīti par atbilstošiem, lai tos iekļautu pielikumā, tāpēc ka tie nebija vajadzīgi vai savienojami ar Regulu Nr. 883/2004. Pamatojoties uz dažiem citiem pieprasījumiem izdarīt ierakstu XI pielikumā, tika izstrādāti priekšlikumi par grozījumiem Regulā 883/2004. Tie ir vispārīga rakstura priekšlikumi, kas neattiecas konkrēti uz kādu no dalībvalstīm.

3.5.1 Minētie priekšlikumi grozījumiem Regulā 883/2004, kas iekļauti arī aplūkojamās regulas projektā, ļāva novērst to, ka XI pielikumā pēc dažādu dalībvalstu pieprasījuma tiktu izdarīti vairāki līdzīgi ieraksti. Tādējādi XI pielikums ir īsāks un regula kopumā ir pārskatāmāka.

3.5.2 Kā horizontālo jautājumu apkopošanas piemērs jāmin izstrādātā regulas projekta 1. pants. Tajā paredzētie precizējumi attiecas uz vairākām dalībvalstīm, un tāpēc netika veikti daudzi ieraksti XI pielikumā, bet gan atbilstoši grozījumi pašā Regulā 883/2004.

3.5.2.1 Ar 1. panta 1. punktu tiek veikti grozījumi Regulas 883/2004 14. pantā "Brīvprātīgā apdrošināšana vai fakultatīvi turpināmā apdrošināšana". Pateicoties minētajam jaunajam punktam, visas dalībvalstis to tiesību aktos var noteikt, ka to sociālās nodrošināšanas sistēmās, kurās brīvprātīga apdrošināšana pieļaujama, ja personai ir dzīvesvieta vai tā bijusi nodarbināta attiecīgajā valstī, brīvprātīga apdrošināšana ir iespējama tikai tad, ja attiecīgā persona jau kādreiz attiecīgajā valstī strādājusi un tāpēc bijusi apdrošināta šīs valsts sistēmā. Ja šāds izņēmums netiktu paredzēts, visi tie, kas dzīvojuši vai strādājuši jebkur ES, varētu izmantot brīvprātīgo apdrošināšanu šajā dalībvalstī, pamatojoties uz visaptverošo vienlīdzīgas attieksmes principu, kas nostiprināts Regulas 883/2004 5. pantā. Tā kā dažu valstu tiesību aktos paredzēti patiešām izdevīgi brīvprātīgās apdrošināšanas noteikumi, to neierobežota izmantošana zināmos apstākļos varētu izjaukt minēto dalībvalstu sociālās nodrošināšanas sistēmas līdzsvaru, tādējādi radot ievērojamas problēmas šajā valstī apdrošinātajām personām. Tāpēc tika panākta vienošanās, ka visas dalībvalstis var noteikt, ka brīvprātīgās apdrošināšanas priekšnoteikums ir fakts, ka persona attiecīgajā dalībvalstī jau iepriekš bijusi nodarbināta.

3.5.2.2 Ar 1. panta 3. punktu tiek grozīts Regulas 883/2004 52. pants "Pabalstu piešķiršana".

Tajā tiek noteikts, kādos gadījumos, nosakot pabalstu apmēru, visas dalībvalstīs (transversāli) netiek pielietota tā dēvētā *Pro-Rata-Temporis* metode ⁽⁹⁾.

— Visos gadījumos mērķis ir panākt, lai personas, kas brīvi pārvietojas, kopumā nenonāktu sliktākā situācijā nekā personas, kas to nedara.

⁽⁹⁾ Piemērojot "*pro rata temporis*" (proporcionalitātes) metodi, personas pensijas daļa, ko tā saņem izcelsmes valstī, tiek aprēķināta, veicot proporcionālu aprēķinu. Vispirms tiek veikts teorētisks aprēķins, pieņemot, ka attiecīgā persona visus apdrošināšanas perioda gadus pavadījusi izcelsmes valstī. Pēc tam tiek aprēķināta izcelsmes valstī piešķirtā pensijas daļa, kas ir tā minētās teorētiskās pensijas procentuālā daļa, kas atbilst šajā valstī nodzīvotā apdrošināšanas perioda daļai no visa apdrošināšanas perioda. Taču ir gadījumi, kad pabalsts, kas aprēķināts, pamatojoties tikai uz izcelsmes valstī nodzīvoto apdrošināšanas periodu (neatkarīgais pabalsts), vienmēr ir lielāks nekā pabalsts, kas aprēķināts, izmantojot proporcionalitātes metodi. Minētie gadījumi minēti VIII pielikumā. Šajos gadījumos kompetentā iestāde var atteikties no proporcionālā pabalsta aprēķināšanas.

— Šeit gan jāpiebilst, ka Komisijas iesniegtā priekšlikuma teksts izskatīšanas gaitā Padomē tika pārstrādāts.

— Saskaņā ar pagaidu vienošanos, kas pašreiz panākta Padomē, tajās sistēmās, kurās, aprēķinot pensijas lielumu, laika periodiem nav nozīmes, *Pro-Rata-Temporis* aprēķins nav jāveic, ja tās minētas Regulas 883/2004 VIII pielikumā.

— Tas attiecas arī uz pensiju sistēmām, kurās pensijas lielums ir tieši atkarīgs no veikto iemaksu lieluma un kuras minētas Komisijas dokumenta sākotnējā versijā.

3.5.3 Priekšlikumā īstenošanas regulai ņemtas vērā arī citi horizontāli temati. Tie galvenokārt ir tehniska rakstura priekšlikumi. Tādējādi XI pielikumā veiktie ieraksti attieksies uz atsevišķās dalībvalstīs īstenotiem īpašiem pasākumiem.

3.6 EESK atzinīgi vērtē visu iesaistīto pušu sekmīgo darbību noteikumu vienkāršošanā, kas ļāvusi ievērojami samazināt ierakstu skaitu XI pielikumā salīdzinājumā ar spēkā esošās Regulas 1408/71 par dalībvalstu sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu VI pielikumā.

3.6.1 Ņemot vērā iepriekš teikto, turpmāk, it īpaši gadījumos, kad tiek pieprasīts veikt ierakstus XI pielikumā (piemēram, ja pievienošanās procesa gaitā to darīs Rumānija un Bulgārija), būtu lietderīgi apsvērt, vai tie nav horizontāli jautājumi, kurus būtu lietderīgi noregulēt pamatregulā vai īstenošanas regulā, saskaņojot tos ar jau izveidoto kārtību.

Tas attiecas, piemēram, uz aizsardzības klauzulām, kuras pastāv daudzu dalībvalstu aprūpes sistēmās, lai palīdzētu personām, kuru situācija sociālās nodrošināšanas jomā ir pasliktinājusies politisku vai reliģiozu iemeslu, vai arī viņu izceļšanās dēļ ⁽¹⁰⁾, kā arī uz īpašiem noteikumiem, kas attiecas uz karā cietušajiem, bijušajiem karagūstekņiem, noziegumos cietušajiem, terorisma upuriem vai personām, kuras kādreiz cietušas no totalitāriem režīmiem. Šādas aizsardzības klauzulas, kas garantē sociālo nodrošinājumu vai kompensāciju izmaksu īpašu personu grupām, parasti nav iekļautas sociālās nodrošināšanas sistēmā. Tāpēc arī par minētajiem gadījumiem pamatregulā būtu lietderīgi paredzēt atbilstošu pantu, kas attiecas uz visām dalībvalstīm, lai regulā vispār nebūtu iekļauti šādi noteikumi, kas paredz valsts pabalstu vai kompensāciju izmaksu, kas gan nav paredzēta sociālās nodrošināšanas sistēmā.

⁽¹⁰⁾ Skatīt XI pielikuma 5. ierakstu (Austrija).

3.6.2 EESK arī lūdz dalībvalstu ekspertiem rūpīgi pārbaudīt savu valstu tiesību aktus saistībā ar jaunajiem koordinēšanas noteikumiem. Ja nepieciešams, jānorāda, ka XI pielikumā jāizdara ieraksti par visiem gadījumiem, kas varētu radīt problēmas, kuras kavētu Regulas 883/2004 piemērošanu. Ja valstu tiesiskais regulējums sociālās drošības jomā neatbilst koordinēšanas noteikumiem, tas, iespējams, bieži būs iemesls, lai vērstos ar prasību Eiropas Kopienas Tiesā.

4. Papildu piezīmes par koordinēšanu.

4.1 Pārrobežu mobilitāte Eiropā ir viens no svarīgākajiem jautājumiem ES darba programmā. Efektīva koordinācija sociālās nodrošināšanas jomā būtiski ietekmē ES iedzīvotāju mobilitāti. Viņi pamatoti cer, ka Kopienas sadarbība minētajā jomā viņiem sniegs praktiskas priekšrocības.

4.2 EESK uzskata, ka Komisijai un dalībvalstīm tāpēc jāpastiprina pasākumi, lai visus iespējamus regulas izmantotājus labāk iepazīstinātu ar sociālo nodrošināšanas sistēmu koordinēšanas nosacījumiem un priekšrocībām. Lai to paveiktu, pēc Komitejas domām, nekavējoties jāveic visi nepieciešamie sagatavošanas darbi. Jāuzlabo pastāvošie konsultatīvie instrumenti mobilitātes jautājumos ⁽¹⁾, par kuriem iedzīvotāji ir jāinformē.

Briselē, 2007. gada 14. martā

4.3 Tāpēc EESK arī norādīja, ka personāls, kas strādā par sociālo nodrošināšanu atbildīgajās iestādēs, savlaicīgi jāinformē par jaunajiem noteikumiem un visiem ar tiem saistītajiem pasākumiem. Dalībvalstīs obligāti jāveic personāla atbilstoša izglītšana un apmācība.

4.4 Lai pēc iespējas ātrāk varētu piemērot pamatregulu, EESK aicina dalībvalstis jau tagad piešķirt par sociālo nodrošināšanu atbildīgajām iestādēm nepieciešamos personāla un tehniskos resursus, lai šāda ātra pārorientēšanās būtu iespējama. Pastāvošie iesaistīto personu un izmantotāju instrumenti valsts līmenī — īpaši pastāvošie TRESS tīkli, kas dalībvalstu līmenī apvieno ieinteresētās un iesaistītās puses ⁽¹²⁾ — ir jāizmanto, lai atbilstoši novērtētu minētās regulas praktisko piemērošanu atsevišķās dalībvalstīs pēc tam, kad tā būs stājusies spēkā.

4.5 EESK uzskata, ka tai ir jāsaņem īpašs atzinums par jautājumiem, kas skar koordinēšanas noteikumu praktisko piemērošanu. Tajā īpaši jāizvērtē, cik plaši iedzīvotāji patiešām arī var izmantot priekšrocības (tajā skaitā arī veselības apdrošināšanas karti), kuras bija paredzēts radīt pārrobežu mobilitātes jomā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas

priekšsēdētājs

Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹⁾ Skatīt arī: *The Community provisions on social security — Your rights when moving within the European Union*: http://ec.europa.eu/employment_social/emplweb/publications/publication_en.cfm?id=25; kā arī MISOC (Research Centre for Micro-social Change) datu banku par dalībvalstu sociālās aizsardzības sistēmām: http://ec.europa.eu/employment_social/social_protection/missoc_en.htm

⁽¹²⁾ *Training and Reporting on European Social Security* (Apmācība un ziņojumi par sociālo nodrošināšanu Eiropā), (skatīt arī: www.tress-network.org/).

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Ģimene un demogrāfiskās izmaiņas”

(2007/C 161/19)

ES prezidentvalsts Vācija 2006. gada 19. oktobra vēstulē lūdza Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju sagatavot izpētes atzinumu par tematu “Ģimene un demogrāfiskās izmaiņas”

Komitejas Birojs uzskatīja par lietderīgu izstrādāt atzinumu, kurā vienlaikus apskatītu arī dokumenta “Komisijas paziņojumu — Eiropas demogrāfiskā nākotne — kā pārvērst problēmu par iespēju”, COM(2006) 571 galīgo redakciju, par kuru saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 262. pantu Eiropas Komisija 2006. gada 12. oktobrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2007. gada 22. februārī. Ziņotājs — BUFFETAUT kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 434. plenārajā sesijā, kas notika 2007. gada 14. un 15. martā (14. martā sēdē), ar 120 balsīm par, 1 balsi pret un 5 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Ieteikumi un priekšlikumi.

nepieciešams detalizēts demogrāfisko izmaiņu novērtējums. Pirmais Eiropas demogrāfiskais forums, kas notika 2006. gada oktobrī, ir lielisks pasākums, kas ir jāorganizē regulāri.

1.1 Reaģēšana uz stāvokli, kuram nav precedenta.

1.1.1 Pamattiesību hartas 33. pantā atzīts, ka Eiropas Savienība var piedalīties diskusijās un izteikt priekšlikumus ģimenes politikas jautājumos, taču ir skaidrs, ka, lai nodrošinātu konkrētu politiku efektivitāti un ievērotu subsidiaritātes principu, tās ir jāizstrādā un jāīsteno dalībvalstīm, vietējām pašvaldībām, pat publisko pakalpojumu sniedzējiem un uzņēmumiem.

1.1.2 Komisija 2006. gada 16. marta publicētajā zaļajā grāmatā pilnīgi pamatoti atzina, ka pašlaik Eiropā notiek līdz šim nepieredzētas demogrāfiskās izmaiņas. 2006. gada 10. oktobra paziņojumā tā uzsvēra, ka demogrāfijas izmaiņas ir “viena no svarīgākajām problēmām, kas Eiropas Savienībai būs jārisina nākamajos gados”. Nevar apmierināties ar konstatējumiem, vienīgais pamatotais jautājums ir: “kas jādara Kopienas līmenī?”, jo īpaši ģimenes politikas un ģimenes dzīves un darba apvienošanas jomā. Ir jānosver, ka arī Eiropas Padome nesen aicināja izstrādāt vienotu Eiropas ģimenes politiku.

1.1.3 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja aicina veikt pētniecības programmas, informatīvos pasākumus, ieteikumus un uzraudzību, un gadījumos, kas tieši skar ģimeni, šī ietekme ir jāatspoguļo ietekmes novērtējumos, kas ir likumdošanas iniciatīvu obligātā sastāvdaļa. Šiem pētījumiem jābūt saistītiem ar tādām plašām Eiropas Savienības sociāli ekonomiskām jomām kā nodarbinātība, izaugsme, attīstība enerģētikas jomā un tās sekas.

1.2 Studiju programmas.

1.2.1 Lai politikas veidotāji Eiropas, valstu un vietējā līmenī varētu atbilstoši reaģēt uz demogrāfiskajām izmaiņām, viņiem ir

1.2.2 Vienlaikus ir rūpīgi jāpēta demogrāfiskās izmaiņas (iedzīvotāju ģeogrāfiskais izvietojums, brīva pārvietošanās, migrācijas plūsma, vecuma un dzimuma struktūra, dzīves ilguma palielināšanās) un to cēloņus (ekonomiskie, sociālie un kultūras un vides faktori, grūtības apvienot ģimenes dzīvi un darbu, sievietes un mātes stāvoklis darba tirgū, elastīgu darba laiku nodrošināšana ģimenes apstākļu dēļ, profesionālās dzīves riska faktori un prasības utt.), ņemot vērā valstu un reģionālās atšķirības. Ir būtiski, lai šos pētījumus veiktu neatkarīgi, jo to rezultātu dēļ, iespējams, būtu jāpārskata valstu politikas.

1.2.3 Jāveic dažādu nodokļu un sociālo sistēmu salīdzinoši pētījumi, lai nodrošinātu sievietēm un vīriešiem iespēju strādāt savā profesijā pēc bērna kopšanas atvaļinājuma, kā arī jāveic pasākumi, kas mudinātu tēvus uzņemties ģimenes pienākumus. Vienlaikus būtu jāpēta dažādas nodokļu atlaizņu sistēmas, lai varētu piedāvāt ģimenēm plaši pieejamus sabiedriskos vai privātos pakalpojumus.

1.2.4 Būtu jāveic īpaši pētījumi par ģimenēm, kas ir īpašās situācijās (vientuļas mātes, kas audzina bērnus, ģimenes, kurās ir bērni ar invaliditāti, imigrantu ģimenes, kurām ir grūtības integrēties utt.).

1.2.5 Būtu jāveic specifiski pētījumi ⁽¹⁾ par novecošanu, tās dažādiem veidiem un ģeogrāfisko daudzveidību, jo īpaši ņemot vērā tās ietekmi uz ģimenes dzīvi un politiku. Agrāk šo jautājumu skatīja galvenokārt no vecāku — mazu bērnu un

⁽¹⁾ Sabiedrības novecošana demogrāfijas zinātnē ir definēta kā vecu cilvēku īpatsvara palielināšanās, proporcionāli samazinoties jaunu cilvēku īpatsvaram. Gados vecu cilvēku īpatsvara palielināšanos apzīmē ar terminu “gerontopieaugums”. Atkarībā no valsts vai reģiona un no aplūkojamā laika posma, sabiedrības novecošana un gerontopieaugums nav noteikti savstarpēji saistīti un var atšķirties atkarībā no iespējamo cēloņu kombinācijas.

pusaudžu attiecību viedokļa. Turpmāk tas ir jāaplūko no bērnu — gados vecāku attiecību viedokļa, jo īpaši jautājumos par darba laika organizēšanu un sabiedrības palīdzību.

1.2.6 Būtu arī jānodrošina, lai enerģiskākie un neatkarīgākie gados veci cilvēki ar labu veselību varētu pēc iespējas pilnvērtīgāk un ilgāk piedalīties ģimenes, ekonomiskajā un sociālajā dzīvē, jo īpaši pielāgojot darbavietas, pilnīgāk iesaistot viņus sabiedriskajā dzīvē un veicinot attiecības paaudžu starpā (piemēram, iesaistot vecāka gadagājuma cilvēkus darbā skolās, bērnu aprūpes iestādēs vai siltēs). Ģimene sastāv ne tikai no vecākiem un bērniem, bet arī no vecvecākiem, kas bieži vien sniedz lielu palīdzību un atbalstu (bērnu kopšanā, materiālo palīdzību utt.).

1.2.7 Eiropas Kopienas Septītās pamatprogrammas pētniecības, tehnoloģiju attīstības un demonstrējumu pasākumiem (no 2007. līdz 2013. gadam) ietvaros būtu vairāk jāpievēršas sociāli ekonomiskajiem pētījumiem un jāpiešķir lielākas dotācijas pētījumiem demogrāfijas jomā ⁽²⁾.

1.3 Informācija.

1.3.1 Komisijai būtu jāizveido Eiropas paraugpraksu reģistrs ģimenes, ģimenes dzīves un darba apvienošanas, dzimumu līdztiesības politiku īstenošanas jomā, kā arī attiecībā uz īpašām politikām mātēm un tēviem, kas pilnībā uzņemas ģimenes pienākumus. Būtu jāiepazīstina dalībvalstis ar veiksmīgu pieredzi Eiropā, lai pāri varētu īstenot nepiepildīto vēlni pēc bērniem (ģimenē ir vidēji 1,5 bērns, taču saskaņā ar nesen veiktajiem pētījumiem iedzīvotāji vēlētos vairāk bērnu).

1.4 Priekšlikumi.

1.4.1 Demogrāfisko izmaiņu ietekmi varēs ievērojami mazināt vienīgi tad, ja savlaicīgi tiks veikti koordinēti pasākumi sociālās, ekonomiskās, vides, ģimeņu, dzimumu līdztiesības politikas jomās, kuru īstenošanai nepieciešams plašāks redzējums un efektīvu politiku kombinācija. Šajā sakarā Eiropas Savienībai būtu jāizstrādā rīcības plāns vairākiem gadiem, ierosinot pasākumus ģimenes un ģimenes dzīves un darba apvienošanas politikas jomās, par kuru efektivitāti ir pārliecinājušās dalībvalstis.

⁽²⁾ Skat. EESK 2004. gada 15. septembra atzinumu par tematu "Uz 7. pētījumu pamatprogrammu: izpētes nepieciešamība demogrāfisko izmaiņu ietvaros — dzīves kvalitāte vecumdienās un vajadzīgās tehnoloģijas". Ziņotāja: HEINISCH kdze (OV C 74, 2.3.2005., 44.-54.lpp.). http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/de/oj/2005/c_074/c_07420050323de00440054.pdf

1.4.2 Ņemot vērā, ka demogrāfijas politikas ir īstenojamas ilgtermiņā, Eiropas Savienībai ir jāvērs dalībvalstu uzmanība uz neatliekamo situāciju un jārosina īstenot ilgtermiņa pasākumus ģimenes politikas jomā.

1.4.3 Atklātajai koordinācijas metodei jāklūst par salīdzināšanas kritēriju ģimenes, dzimumu līdztiesības, ekonomisko un sociālo politiku jomās, kas ļautu Eiropas Savienībai pārņemt labāko no dalībvalstu kultūras daudzveidības un bagātības, kā arī no valsts politikām.

1.4.4 Eiropadomei, Eiropas Parlamentam un Komisijai jāsekmē, lai dalībvalstis, respektējot subsidiaritātes principu, parakstītu "ģimenes un līdztiesības paktu", kurā tiktu ietvertas šādas apņemšanās:

- dalībvalstu apņemšanās realizēt politikas, kas atbilstu ES iedzīvotāju vēlmēm attiecībā uz bērnu skaitu ģimenē. Nepieciešams, lai šajās politikās tiktu paredzēti, piemēram, tiešie finansiālie maksājumi, nodokļu atvieglojumi, publisko un privāto struktūru nodrošinājums (piemēram, dažādi bērnu dārzi, tai skaitā siltas uzņēmumos vai vairākiem uzņēmumiem kopējas siltas), pagarinātās dienas grupas, kā arī citus ekonomiski izdevīgus pasākumus. Šajā sakarā ir svarīgi nodrošināt ne tikai īstenojamo pasākumu kvantitāti, bet arī kvalitāti;
- noteikt griestus ģimenei un bērniem paredzētajam valsts finansējumam, t.i., ieguldījumiem nākotnei, lai nepieļautu tā samazināšanu, pieaugot izdevumiem vecu ļaužu īpatsvara palielināšanās dēļ, ko novecojošais elektorāts varētu uzskatīt par prioritāti;
- nodrošināt ģimenēm — tēviem, mātēm un bērniem — draudzīgu vidi, darot visu iespējamo, lai īstenotu praksē sen zināmo ideju par ģimenes dzīves un darba apvienošanu un nodrošinātu patiesu dzimumu līdztiesību, patiesi ņemot vērā dzīvesveida un darba metožu izmaiņas (mainīgs darba laiks, attālumi, pilsētas centrā esošo dzīvokļu dārdzība, mazu bērnu aprūpei trūkstošā infrastruktūra utt.);
- īstenot regulārus pasākumus bērnu un ģimeņu atbalstam, jo šādas politikas nemainīgums ir panākumu ķīla. Šī apņemšanās būtu jāīsteno, saglabājot jaunatnei paredzēto izdevumu līmeni attiecībā pret veselības aprūpes un pensionēšanās izdevumiem, kas sakarā ar iedzīvotāju novecošanu nenovēršami pieaugs. Ir ļoti svarīgi nodrošināt jauno paaudžu attīstību pēc iespējas labākos apstākļos. Tas nozīmē, ka ir jāsaģlabā un jāuzlabo bērnu veselības un drošības līmenis, jānodrošina kvalitatīva izglītība visiem, jāveido palīdzības un

atbalsta sistēmas vecākiem viņu vajadzību apmierināšanai un grūtību pārvarēšanai. Īpaša uzmanība jāpievērš trūcīgām ģimenēm un bērniem — tiem, kam visvairāk ir nepieciešams atbalsts, un tiem, kas nāk no imigrācijas vides. EESK nevar noliegt, ka Eiropas sabiedrība noveco, un uzskata, ka kontinenta saglabāšanai ir nepieciešama paaudžu nomaina, taču atgādina, ka augstā bezdarba līmeņa samazināšanas, pastāvīgas darba vietas pieejamības iedzīvotāju grupai vecumā no 25–35 gadiem, patiesi drošas profesionālās attīstības rezultātā jātiek atvieglotai pensiju finansēšanai aktīvā vai pasīvā atpūtā.

1.4.5 Cilvēks nav tikai ražotājs un patērētājs. Viņam piemīt sociālā un emocionālā dimensija, kas nosaka viņa cieņu. Visām patiesi humānistiskām politikām ne tikai ir jāņem vērā, bet arī jā rūpējas par šo būtisko cilvēka dzīves dimensiju. Ģimenes politikas veicina personības vispusīgu attīstību un saskaņu sabiedrībā. Pieņemot “Eiropas Hartu par ģimeni”, Eiropas Savienība apliecinātu savu uzticību Eiropas Pamattiesību hartai.

2. Ievads.

2.1 Pēc zaļās grāmatas “Jauna solidaritāte paaudžu starpā saistībā ar demogrāfiskām izmaiņām” ⁽³⁾ publicēšanas Komisija nāca klajā ar jaunu paziņojumu par tematu “Eiropas demogrāfiskā nākotne — kā pārvērst problēmu par iespēju”, tādējādi apliecinot, ka šo Eiropas Savienībai izšķirīgo jautājumu tā uzskata par svarīgu.

2.2 Jāatzīst, ka līdz Nicas līguma noslēgšanai dalībvalstīs nepievērsa pietiekamu uzmanību šim jautājumam, lai gan pēdējo divdesmit gadu laikā demogrāfi centās vērst politiķu uzmanību uz tuvojošos “demogrāfisko ziemu” un tās sekām. Var tikai izteikt nožēlu, ka, neraugoties uz daudzajiem atkārtoti izteiktiem brīdinājumiem, reakcija ir novēlojusies, un ka tagad ir jārisina patiesa demogrāfiskā krīze.

2.3 Pēdējo desmit gadu laikā Komisija pastāvīgi uzsver iepriekšminētā fenomena nozīmīgumu, norādot, ka tas varētu apdraudēt Lisabonas stratēģijas mērķu un plānu īstenošanu, tādējādi tā apliecina atzinīgi vērtējamu tālredzību.

2.4 Nevēloties izteikt pārlietu pesimistisku viedokli, tomēr jākonstatē, ka pat ja dzimstības līmenis nav vienīgais priekšnoteikums dalībvalstu dinamismam un ka paralēli tam ir jāattīsta paaudžu kompetences un radošās spējas, kā arī jāveicina izglītība, Eiropas Savienības demogrāfiskā situācija tomēr ir nozīmīgākā problēma ekonomiskās attīstības veicināšanā un sociālā līdzsvara nodrošināšanā nākotnē.

⁽³⁾ COM(2005) 94 galīgā red.

2.5 Ja netiks pievērsta pietiekama uzmanība darba kvalitātes un darba modernizācijas jautājumiem, kvalificēta darbaspēka trūkums var ierobežot ražīguma pieaugumu. Nākotnes darbvietas un tām nepieciešamās prasmes un iemaņas atšķirsies no šodienas prasībām, un tas vēl vairāk liecina par mūžizglītības nozīmīgumu. Diemžēl Eiropas Savienībā ir aptuveni 17 miljoni nenodarbināto, kā arī miljoni iedzīvotāju, kas strādā nepilnu darba laiku, jo viņi nevar atrast pilnas slodzes darbu. Viens no svarīgākajiem Eiropas Savienības uzdevumiem ir radīt iespēju šīm personām atrast stabilu darbu — tas zināmā mērā palīdzētu mazināt Eiropas darbaspējīgo iedzīvotāju skaita samazināšanās negatīvo ietekmi uz ekonomiku.

2.6 Demogrāfiskās izmaiņas ir raksturīgas laika posmam, kas seko “demogrāfiskajai pārejai”, kā tā tiek saukta demogrāfijas zinātnē. Tā veicināja ievērojamu mirstības, galvenokārt, bērnu un māšu mirstības, samazināšanos. Samazinoties dzimstībai, vienlaikus ir vērojama mirstības, kā arī zīdaiņu mirstības samazināšanās.

2.7 “Demogrāfiskā pāreja”, pensionāru dzīves ilguma palielināšanās (Eiropā kopš 1970. gada) ir ievērojami sasniegumi. Neraugoties uz to, ir jānodrošina paaudžu nomaina, lai netiktu ilgstoši izjaukts dzimstības un mirstības līdzsvars. Eiropā tas ir izjaukts. Daudzās dalībvalstīs mirstība pārsniedz dzimstību.

2.8 Cienījama vecuma sasniegšanai pēc iespējas labākos apstākļos ir liela vērtība, arī nākotnē tas būs mērķis. Tas izraisīs ar veselības aprūpi saistītu izdevumu pieaugumu un vienlaikus nepieciešmību radīt jaunus pakalpojumus un precēs vecāka gadagājuma cilvēkiem. Tādēļ būs jāveicina ekonomiski aktīvu iedzīvotāju ražīgums un jāsniedz iespēja pensijas vecumu sasniegušajiem turpināt darbu, kas bieži vien viņiem ir liegts pret viņu gribu.

2.9 Nenoliedzami, ka dažās Eiropas valstīs imigrācija daļēji kompensē un kompensēs demogrāfisko deficītu, ja līdztekus tiek īstenotas imigrantu integrācijas programmas (valodu apgūšana, profesionālā apmācība utt.) ⁽⁴⁾. Tam tomēr nevajadzētu būt vienīgajam demogrāfijas problēmas risinājumam, jo nav runa tikai par Eiropai nepieciešamā darbaspēka daudzuma nodrošināšanu, bet arī par cilvēcisku un sabiedrisku problēmu. Nav pieļaujama cilvēkresursu potenciāla —, galvenokārt, izglītotāko un kvalificēto darbinieku aizvīlināšana no jaunattīstības valstīm. Eiropas Savienībai būtu jārod demogrāfiskās problēmas risinājums tās ietvaros.

⁽⁴⁾ Skat. EESK 2006. gada 23. decembra atzinumu par tematu “Imigrācija, integrācija: reģionālo un vietējo valdību un pilsoniskās sabiedrības organizāciju sadarbība”, ziņotāja: PARIZA CASTAÑOS kdze. (OV C 318, 23.3.2005.).

3. Komisijas 2006. gada oktobra paziņojums.

3.1 Komisija paziņojuma sākumā norāda, ka pašreizējās diskusijās nereti aizmirst pieminēt faktu, ka sabiedrības novecošana, ko demogrāfijas zinātne sauc par "augšupējo novecošanu", pirmām kārtām ir laba ziņa, jo norāda uz dzīves ilguma palielināšanos, tātad arī uz ievērojamiem sasniegumiem medicīnā, sociālajā jomā un ekonomikā.

3.2 Dzīves ilgums palielinās, taču vienlaikus Eiropā konstatē ievērojamu dzimstības samazināšanos. Tātad mūsu demogrāfisko situāciju raksturo četras tendences:

- dzīves ilguma palielināšanās,
- neliels vidējais bērnu skaits vienai sievietei (1,5 bērni Eiropā ar 25 dalībvalstīm),
- dzimstības līmeņa samazināšanās pēdējās desmitgadēs,
- ievērojama migrācijas plūsma.

3.3 No tā izriet, ka Eiropas Savienības iedzīvotāju skaits varētu nedaudz sarukt, turklāt sabiedrība ievērojami novecos, kad pēckara demogrāfiskās atjaunotnes laikā dzimušie sasniegs pensijas vecumu.

3.4 Komisijas prognozes izstrādātas par laika periodu līdz 2050. gadam, un to pamatā ir tikai statistiski aprēķini. Komisija uzskata, ka šīs prognozes būtu jāizmanto kā līdzeklis informētības un diskusiju sekmēšanai.

3.5 Saskaņā ar Komisijas prognozēm, Eiropas Savienībā 2050. gadā uz vienu pensijas vecuma iedzīvotāju 65 un vairāk gadu vecumā būs divi iedzīvotāji darbaspējīgā vecumā, pašreizējā ziņojumā uz vienu pensijas iedzīvotāju 65 un vairāk gadu vecumā ir minēti četri ekonomiski aktīvi iedzīvotāji.

3.6 Pamatojoties uz minētajiem datiem, Komisija konstatē, ka sabiedrības novecošana varētu ievērojami ietekmēt darba tirgu, ražīgumu un ekonomikas izaugsmi, kā arī sociālo aizsardzību un valsts finanses.

3.7 Sākotnēji sieviešu un darba ņēmēju vecumā no 55 līdz 64 gadiem nodarbinātības līmenis varētu pieaugt (aptuveni līdz 2017. gadam), taču tas būtu īslaicīgs atspaidis, jo vēlāk demogrāfiskās izmaiņas krasi ietekmētu ekonomisko izaugsmi.

3.8 Tādējādi iedzīvotāju novecošanas dēļ Eiropas Savienības IKP ikgadējais vidējais pieaugums sistemātiski samazināsies no 2,4 % laikposmā no 2004. līdz 2010. gadam līdz 1,2 % laikposmā no 2030. līdz 2050. gadam, tas nozīmē, ka nebūs iespējams īstenot Lisabonas stratēģijas mērķus un plānus.

3.9 Ja netiks veikti atbilstoši pasākumi, novecošana var izraisīt valsts izdevumu pieaugumu (pensijām, veselības aprūpei un pakalpojumiem gados veciem cilvēkiem), kā rezultātā pārmērīgs budžeta deficīts uzliktu nepanesamu parādu slogu, kas attīstītos spirālveidīgi.

3.10 Saskaņoties ar iepriekšminētajām problēmām, Komisijai ir jāizvērtē, kādu atbalstu Eiropas Savienība dalībvalstīm var sniegt ilgtermiņa stratēģijas īstenošanā, kas lielā mērā juridiski un faktiski ir atkarīga no dalībvalstu politiskās gribas un kompetencēm.

3.11 Tādēļ Komisija sniedz atbilstīgas norādes pārdomām un rīcībai, pat ja tās ir samērā nenoteiktas un vispārējas, attiecībā dalībvalstu vai pat vietējo pašvaldību kompetencē esošām jomām.

3.12 Komisijas ierosinājumi skar ģimenes politiku nolūkā veicināt demogrāfisko atjaunotni, it īpaši uzlabojot iespējas apvienot profesionālo, privāto un ģimenes dzīvi (izveidot bērnu aprūpes iestādes, nodrošināt bērnu kopšanas atvaļinājumus, veicināt elastīgu darba laiku, organizēt ikgadēju demogrāfijas forumu).

3.13 Komisija ierosina arī īstenot pasākumus nolūkā palielināt darba ņēmēju vecumā virs 55 gadiem nodarbinātības līmeni un ražīgumu Eiropā, kā arī pasākumus nolūkā labāk organizēt legālo imigrāciju un migrantu integrāciju.

3.14 Visbeidzot Komisija iesaka izstrādāt pietiekami plašu finanšu instrumentu klāstu pensiju shēmu saglabāšanai, galvenokārt, uzkrājumu un privātā kapitāla veidošanu, lai iedzīvotāji varētu neatkarīgāk noteikt ienākumu līmeni, ko viņi vēlētos saņemt, aizejot pensijā, tādēļ ir jānodrošina finanšu tirgus efektīva un pārredzama darbība, un jo īpaši pensiju fondu uzraudzības augsta kvalitāte.

3.15 Eiropas sabiedrības novecošanas rezultātā mainīsies mentalitāte, kā arī sociālās aizsardzības sistēmas un ģimenes politika, jo šī nopietnā problēma ir jāpārvērš par iespēju.

3.16 Tā kā Eiropas Savienībai nav attiecīgu pilnvaru aplūkojamajā jomā, Komisijai bija jāprobežojas ar vispārēju principu definēšanu. Nav arī īsti skaidrs, kā šis jautājums iekļaujams Eiropas Savienības kompetences jomā, jo meklējot risinājumus, ir jāņem vērā konkrētais stāvoklis katrā dalībvalstī un attiecīgās tautas sociālās un kultūras tradīcijas un paradumi. Turklāt dažus pasākumus, piemēram, bērnu aprūpes sistēmas attīstīšanu, var veikt vienīgi vietējā līmenī, vistuvāk ģimenēm. Nevar tomēr noliegt, ka demogrāfiskās problēmas risināšanai ir jāmobilizē spēki Eiropas līmenī, un tas ir neatliekams uzdevums.

3.17 ES prezidentvalsts Vācija, kas apliecināja interesi par Komisijas paziņojumu, uzskata, ka ir jāpadziļina ģimenes politikas aspekts, tādēļ tā lūdza Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai sagatavot pētījumu par to, kā ilgtspējīga ģimenes politika varētu veicināt Eiropas sociālo un ekonomisko attīstību.

4. Ģimene — cilvēku sabiedrības vienība, kas pielāgojusies ekonomiskajām un sociālajām izmaiņām.

4.1 Pēdējo divu gadsimtu laikā nozīmīgas politiskās un ekonomiskās izmaiņas Eiropā ietekmēja ģimenes situāciju, dzīvesveidu un vērtību sistēmu. Līdz ar rūpniecisko revolūciju un urbanizāciju mainījās ģimenes struktūra. Paplašinātā ģimene saruka, izveidojās jaunas ģimenes dzīves formas, saites paaudžu starpā kļuva vājākas, mentalitāte mainījās, ekonomiskā solidaritāte mazinājās vai pat izzuda, tajā pašā laikā līdz ar sieviešu pieaugošo ekonomisko neatkarību un pateicoties abu vecāku algota darba ienākumiem cēlās ģimeņu dzīves līmenis.

4.2 Ģimenes dzīves formas ir mainījušās un kļuvušas daudzveidīgas. Laulību skaits ir samazinājies, tās tiek noslēgtas vēlāk. Ir audzis ārpus laulības dzimušo, kā arī adoptēto, galvenokārt, ne Eiropas izcelsmes, bērnu skaits. Šķirto laulību, kā arī jaunu ģimeņu, kurās aug bērni no iepriekšējām laulībām, skaits ir palielinājies. Pieaudzis arī vientuļo vecāku, galvenokārt, sieviešu, skaits, un tā sauktās "vienvecāka" ģimenes bieži vien saskaras ar lielām materiālām grūtībām. Īpaši grūtā situācijā ir ģimenes, kurās aug bērni ar invaliditāti, un varas iestādēm būtu tām jāpievērš īpaša uzmanība. Ir izveidoti jauni ģimeņu savstarpējas palīdzības tīkli, kuru pamatā ir solidaritāte un draudzības saites (piemēram, ģimeņu silītes). Ģimenes locekļu skaits ir samazinājies un arvien biežāk personas vai pāri dzīvo vieni un bez bērniem. Arvien aktuālāks kļūst jautājums par gados vecu pāru lomu sabiedrībā un viņiem nepieciešamo atbalstu. Papildu grūtības rada arī jaunas ģimenes formas, kas Eiropā ieviesušās līdz ar imigrāciju.

4.3 Sabiedrībā, kas galvenokārt bija lauku sabiedrība, ģimeni vienoja trejāda — emocionālā, ekonomiskā un ģeogrāfiskā — vienotība. Saimnieciskā darbība nereti norisinājās vienā vietā, kur bija apmetusies ģimene: fermā, darbnīcā vai veikalā. Sākoties industrializācijas un urbanizācijas procesam, šīs trejādās saites kļuva vājākas vai izzuda. Vairumā gadījumu ģimenes dzīves vieta atšķiras no darba vietas, ģimenes locekļi nestrādā vienā iestādē vai vienā nozarē. Vecāki mazāk laika pavadā mājās, ģimenes locekļi un radnieki bieži vien neuztur ciešas saites, solidaritāte ģimenē ir mazinājusies. Arvien biežāk bērni tiek atstāti novārtā, taču arī daudz ilgāk nekā agrāk viņi paliek ģimenē, galvenokārt tādēļ, ka palielinās studiju laiks un jauniešiem ir grūtības atrast pirmo darbavietu. Dažās dalībvalstīs bieži vien vēl trīsdesmit gadu vecumā bērni dzīvo kopā ar vecākiem un ir materiāli atkarīgi no viņiem. Vienlaikus aprūpes, sociālos un audzināšanas pakalpojumus saņem arvien vairāk bērnu nekā agrāk.

4.4 Arī mūsdienās, tāpat kā agrāk, ģimenes pamatā ir tieksme pēc ciešākām emocionālām saitēm, jo tā ir vispārēja cilvēka tieksme, taču ekonomiskā un ģeogrāfiskā vienotība acīmredzami ir kļuvusi par izņēmumu (zemnieku saimniecības, tradicionālā uzņēmējdarbība, amatniecība utt.) un nevis likumsakarību.

4.5 Mūsdienu sabiedrība ir kļuvusi daudz sarežģītāka un, neapšaubāmi, individuālistiskāka. Individuālā konkurence tiek uzskatīta par vienu no ļoti svarīgiem mērķiem, ļoti bieži tai ir tendence gūt pārsvaru pār solidaritāti.

4.6 Neraugoties uz ekonomiskajām pārmaiņām, urbanizāciju, indivīda pārkumu pār kolektīvu, ģimene izdzīvoja un pielāgojās jaunajiem apstākļiem, pat ja tā ir novājināta. Tieksme pēc ģimenes ir cilvēka dabas pamatā: cilvēks meklē emocionālo pieķeršanos, mīlestību, savstarpējo palīdzību un solidaritāti. Iedzīvotāju un it īpaši jauniešu vidū veiktie pētījumi liecina, ka šī tieksme paliek nemainīga.

4.7 Taču ir pilnīgi skaidrs, ka viens no svarīgākajiem uzdevumiem ir panākt, lai sievietes un vīrieši spētu apvienot profesionālo, personisko un ģimenes dzīvi, kā arī reaģēt uz vecāku atbildības augošajām prasībām.

4.8 Ņemot vērā Eiropas sabiedrības ekonomisko un sociālo attīstību, vienlīdz liela nozīme ir vairākiem ģimenes politikas jautājumiem: bērnu aprūpe un audzināšana, atbalsts un palīdzība gados veciem, pat ļoti veciem, un kopjamiem vecākiem, elastīgi darba laiki, bērnu kopšanas atvaļinājumi, kā arī atvaļinājumi slimā ģimenes locekļa kopšanai, atbalsts tam no vecākiem, kurš pēc ilgstoša pārtraukuma bērnu audzināšanas dēļ atsāk darbu, palīdzība bērnu, kas ir sabiedrības nākotnes cerība, audzināšanā, nabadzības un bezdarba apkarošana, atbalsts slimību, alkoholisma un citu atkarību (narkotikas, smēķēšana u.c.) pieņemklētajām ģimenēm, cīņa pret vardarbību ģimenē, palīdzība ģimenēm, kurās kāds no locekļiem ir ar īpašām vajadzībām utt.

4.9 Jāveic konkrēti un efektīvi pasākumi, lai neizdarītu nepanesamu spiedienu, galvenokārt, uz jauniešiem, kas ir sasnieguši vecumu, kad viņi var kļūt par vecākiem. Ja izvērza prasības, lai sievietēm būtu vairāk bērnu, lai viņas turpinātu profesionālo karjeru un būtu vairāk iesaistītas (algota) darba aprītē, tas nozīmē, ka ir jāveic arī nepieciešamie atbalsta pasākumi, kas atvieglotu mātes un ģimenes dzīves un darba apvienošanu. Būtu jāveic konkrēti un efektīvi pasākumi ar mērķi iesaistīt tēvus ģimenes dzīvē, veidot tēvu atbildības sajūtu un nodrošināt abu vecāku vienlīdzīgas tiesības uzņemties bērna kopšanas pienākumus ģimenē. Tādēļ darba tiesībās būtu jāparedz iespēja mazu bērnu vecākiem, tai skaitā arī tēviem, izmantot bērnu kopšanas atvaļinājumu un elastīgi plānot savu darba laiku, lai viņi varētu rūpēties par saviem bērniem — tas ir attiecināms uz dalībvalstīm, kurās līdz šim vēl nav minēto priekšrakstu.

5. Ģimene — cilvēku sabiedrības vienība, kuru Eiropas Savienība atzīst un nostiprina tās cilvēcisko, ekonomisko un sociālo aspektu dēļ.

5.1 Eiropas Savienība ir oficiāli apliecinājusi savu interesi par ģimenes jautājumu risināšanu. Pamattiesību hartas 33. panta 1. punkts nosaka: “Ģimenei tiek nodrošināta juridiska, ekonomiska un sociāla aizsardzība”. Šāds formulējums paredz, ka ģimene, ekonomika un sociālā struktūra nav savstarpēji nesaistītas un neatkarīgas. Gluži pretēji, to starpā ir mijiedarbība, un dalībvalstis ir atbildīgas par juridiskas, sociālas un ekonomiskas aizsardzības nodrošināšanu ģimenei.

5.2 Pamattiesību harta atbilst citam daudz agrāk publicētam dokumentam, ko ir parakstījušas visas dalībvalstis: Apvienoto Nāciju Organizācijas 1948. gadā pasludināto Vispārējo Cilvēka tiesību deklarāciju, kuras 16. panta 3. punkts nosaka: “Ģimene ir dabiska sabiedrības pamatvienība, un tai ir tiesības uz sabiedrības un valsts aizsardzību”.

5.3 Turklāt Eiropas Pamattiesību harta precīzāk formulē starp ģimeni un ekonomiku pastāvošo saikni, jo 33. panta 2. punktā kā Eiropas Savienības mērķis ir noteikts “apvienot ģimenes dzīvi un darbu”.

5.4 Tādējādi Eiropas Savienība dokumentā, kas definē tās pamatvērtības, uzsver, ka ģimenes dzīvei un darbam ir īpaši svarīga nozīme, un vēl vairāk, tā atzīst, ka to starpā nav un nebūtu jārodas pretrunām.

5.5 Visbeidzot jāpiezīmē, ka Pamattiesību hartas 33. pantā atzīta Eiropas Savienības loma ģimenes politikas jautājumos, vismaz lai stimulētu, brīdinātu, informētu un iedrošinātu dalībvalstis veikt saskaņošanu, ievērojot subsidiaritātes principu.

6. Ģimene — ekonomiskā uzplaukuma sociālās solidaritātes un emocionālā līdzsvara avots.

6.1 Ir zināms, ka trīsdesmit ekonomiskā uzplaukuma gados [1945-1975] vienlaikus strauji pieauga iedzīvotāju skaits, un tā nebija nejaušība. Līdzās demogrāfiskajam dinamismam, kam ir jānomaina Eiropas “demogrāfiskā ziema”, jārada iespēja visām paaudzēm pilnveidot savas prasmes, radošās spējas un rast personisku piepildījumu, respektējot vidi un planētas ekoloģisko līdzsvaru.

6.2 Ģimene ir tautsaimniecības pamatvienība, un saikne starp ģimeni un ekonomiku ir dabiska. Ģimenei kā vienībai ir vispārējās vajadzības, kurām ir daudzas ekonomiskas dimensijas: pārtika, mājoklis, aprikojums, izklaide, kultūra, gaisa un ūdens

kvalitāte utt. Dažās dalībvalstīs ģimenēs notiek arī ienākumu un sociālo pakalpojumu pārmantošana. Ģimene nenoliedzami ir ekonomikas dzinējspēks, ja vien tās locekļiem ir atbilstīga nemainīga pirktspēja.

6.3 Atzīt, ka ģimene ir tautsaimniecības vienība, nenozīmē to attiecināt vienīgi uz tās ekonomisko funkciju, ne arī to aplūkot no kvantitatīva viedokļa. Ģimeni un ekonomiku vieno kopīgas intereses, tās veicina cilvēku labklājību un stabilitāti (⁹).

6.4 Ģimenē ir vismaz četri elementi, kas labvēlīgi ietekmē ekonomikas attīstību un nodrošina sociālo līdzsvaru:

— ģimene ir ekonomiskās, sociālās un emocionālās solidaritātes vieta, daudziem tā palīdz daudz sekmīgāk reaģēt uz ekonomiskās dzīves izmaiņām. Kad personas, kuras ir skārusi bezdarba problēma, var gūt ģimenes, psiholoģisku un/vai finansiālu atbalstu, tās var daudz vieglāk atsākt darba meklējumus, izvēlēties apmācību programmas un, iespējams, uzsākt uzņēmējdarbību, pat ja bezdarbs ir nopietns un smags pārbaudījums visai ģimenei;

— ģimene tieši piedalās ekonomikas veidošanā, jo tajā tiek veidots, kā to sauc ekonomisti, “cilvēkkapitāls”. Tādēļ ir jāsniedz nepieciešamais atbalsts vecākiem audzināšanas pienākumu izpildei. “Demogrāfiskās ziemas” iestāšanās Eiropā radīs jūtamas sekas, ņemot vērā nākotnē pārvaramās grūtības saistībā ar pensiju finansēšanu, iedzīvotāju skaita samazināšanos lauku reģionos un no tā izrietošo ekonomiskās darbības izsīkšanu un nespēju nodrošināt sabiedriskos pakalpojumus, kā arī studentu skaita samazināšanos atsevišķās nākotnei nozīmīgās nozarēs. Ar investīcijām cilvēkkapitālā var paaugstināt ražīgumu, veicināt ekonomisko izaugsmi un reaģēt uz iepriekšminētajām izmaiņām, sniedzot ilgtspējīgus risinājumus;

— jāuzsver, ka ģimene veicina “cilvēkkapitāla” vērtības pieaugumu, nodrošinot izglītību, vērtību tālāk nodošanu, vecākiem atbalstot un rosinot bērnus... Dažas profesionālajā un sociālajā dzīvē nepieciešamās īpašības iegūst tieši ģimenē: cieņu pret otru, uzcītību, komandas garu, toleranci, attiecību veidošanas prasmi, atbildības sajūtu;

— Visbeidzot var apgalvot, ka ģimene stimulē ekonomiku ilgtermiņā un mobilizē vecāku ekonomiskās spējas ģimenes uzturēšanai. Vecāku atbildība par bērnu audzināšanu un sagatavošanu dzīvei veicina ietaupījumus un investīcijas nākotnē gan finanšu un nekustamā īpašuma jomā, gan izglītībā un zināšanu uzkrāšanā. Lai saglabātu bērniem labvēlīgu

(⁹) Sk. 2007. gada 14. marta plenārajā sesijā pieņemto EESK izpēti atzinumu par tematu “Iedzīvotāju novecošanas ietekme uz ekonomiku un budžetu”, ziņotāja: FLORIO kdze (CESE 405/2007).

vidi, vecāki darīs visu iespējamo piesārņojumu samazināšanai. Pašlaik vairums bērnu no vecākiem un sabiedrības saņem ievērojami lielāku ieguldījumu aprūpes, izglītības, veselības, sabiedrisko pakalpojumu formā, arī nekustamā īpašuma formā (daudzi to manto), nekā savā laikā viņu vecāki vai vecvecāki. Tādēļ ekonomists un demogrāfs Alfrēds Sovī (*Alfred Sauvy*) rakstīja, ka "bērns ir aktīvs sabiedrības loceklis". Šajā sakarā var sacīt, ka, pateicoties ģimenei, cilvēku dzīvē ienāk laika vēsturiskā dimensija kā ekonomiskajā, tā arī sociālajā un emocionālajā līmenī.

6.5 Renesanses laikā Žans Bodēns (*Jean Bodin*) rakstīja, ka "nav lielākas bagātības par cilvēkiem". Visas Eiropas Savienības dalībvalstis atzīst ģimenes pozitīvo devumu cilvēciskajā, ekonomiskajā, sociālajā jomā, kā arī emocionālā līdzsvara ziņā, tādēļ katra no tām savā veidā realizē ģimenes politiku. Tās patiesi apzinās, ka tautas nākotne ir bērni.

7. Ģimenes politikas Eiropas Savienībā un to daudzveidība.

7.1 Eiropas Savienībā tiek īstenotas dažādas ģimenes politikas, kā arī politikas nolūkā nodrošināt dzimumu līdztiesību un apvienot profesionālo, sociālo un ģimenes dzīvi. Minētie trīs aspekti ir cieši savstarpēji saistīti un veido vienu veselumu, pat ja katra valsts īpaši izceļ kādu no tiem. Ģimenes politikas — formulētas vai neformulētas, vājas vai stipras — pastāv visās dalībvalstīs.

7.2 Motīvi ir dažādi — reizēm tie ir morāli vai pilsoniski, reizēm ekonomiski vai politiski. Taču lai kādi tie būtu, ģimenes politikas pamatā vienmēr ir bērnu morālā labsajūta, higiēna un audzināšana, kā arī rūpes par to, lai ļautu vecākiem rast piepildījumu ģimenes, profesionālajā un sociālajā dzīvē.

7.3 Vairāku ģimenes politiku pamatā, jo īpaši Skandināvijas valstīs, ir dzimumu līdztiesības nodrošināšana gan profesionālajā, gan ģimenes dzīvē. Apstākļos, kad darbavieta atrodas tālu no dzīvesvietas vai arī kad uzņēmumi ne vienmēr pieļauj un atbalsta darba pārtraukšanu sakarā ar bērna piedzimšanu un audzināšanu, pasākumi, kuru mērķis ir apvienot ģimenes dzīvi un darbu, ir ģimenes politikas piedāvātie galvenie risinājumi dzimstības veicināšanai sabiedrībā.

7.4 Vēlme nodrošināt vienlīdzīgas iespējas bērniem arī var sekmēt ģimenes politikas. Bieži ir runa par ekonomisko ierobežojumu un izdevumu sakarā ar ģimenes pienākumiem kompensāciju. Šajā sakarā var minēt dažādus pasākumus, kas paredzēti,

lai palīdzētu tēviem, bet jo īpaši — mātēm pārvarēt grūtības, kas rodas darba tirgū, jo visbiežāk tieši viņas uzņemas atbildību par bērna audzināšanu — it īpaši tad, kad bērns vēl ir ļoti mazs.

7.5 Citos gadījumos šo jautājumu aplūko vairāk sociālā, nevis ģimenes aspektā. Tad runa ir par ienākumu pārdali, lai cīnītos pret nabadzību, nesaistot vienmēr šo politiku ar konkrētu ģimenes izmaksu kompensēšanu.

7.6 Visbeidzot ir ģimenes politikas, kurās ir skaidri formulēts mērķis veicināt dzimstību Eiropā, kur tā ir pārāk zema.

7.7 Pētījumi par saikni starp dzimstības līmeni un sieviešu augsto nodarbinātības līmeni pierāda, ka dzimstības rādītāji ir augstāki tajos gadījumos, kad sievietēm ir dota iespēja apvienot ģimenes pienākumus ar profesionālo dzīvi. Labākus rezultātus dzimstības līmeņa pieaugumam varētu panākt, veicot pasākumus ar mērķi iedrošināt un ļaut mazu bērnu tēviem uzņemties ģimenes pienākumus kopā ar mātēm. Tas ir ļoti svarīgs aspekts, kam jāpievērš jauno paaudžu uzmanība.

7.8 Dzīves ilguma palielināšanās, jauniešu ilgākas studijas un mūžizglītība ir mainījušas un mainīs profesionālās un ģimenes dzīves organizēšanu. Būtu jādomā, kā padarīt elastīgākas studijas un profesionālo apmācību, lai tiem, kas to vēlas, atvieglotu ģimenes nodibināšanu, neatsakoties no pilnveidošanās darbā.

8. Pasākumi ģimenes atbalstam un iespēju vienlīdzības vīriešiem un sievietēm nodrošināšanai profesionālajā jomā.

8.1 Galvenie politiskie pasākumi ģimenes jomā ir finansiālu pabalstu piešķiršana un subsidētu vai bezmaksas bērnu aprūpes dienestu (bērnu silītes un bērnudārzi, auklīšu tīklu) veidošana. Jāraugās, lai minētie pasākumi sekmētu profesionālās un ģimenes dzīves apvienošanu. Vienlaikus ir svarīgi, lai bērnu aprūpes pakalpojumi būtu atvērti un pieejami visiem.

8.2 Dažas politikas ir vērstas uz bērnu aprūpes infrastruktūru, izdevīgu bērna kopšanas atvaļinājumu nodrošināšanu, algota darba un ģimenes dzīves apvienošanu, kā arī profesionālo reintegrāciju pēc bērnu kopšanas atvaļinājumiem.

8.3 Citas politikas veicina labvēlīgu nodokļu režīmu ģimenēm ar vienu apgādnieku un paredz pabalstus tam no vecākiem, kas pirmos gadus pēc bērna piedzimšanas audzina bērnu mājās.

8.4 Dažas valstis nodrošina gan finansiālu atbalstu bērnu audzināšanas izdevumu kompensēšanai, gan pasākumus profesionālās dzīves un vecāku pienākumu apvienošanai, galvenokārt, pateicoties bērna kopšanas atvaļinājumiem, bērnu aprūpes iestādēm, bezmaksas pirmsskolas vecuma iestādēm. Šāds finansiāla atbalsta un attiecīgo ģimenes dienestu apvienojums šķiet efektīvs.

8.5 Dzimumu līdztiesībai attiecībā uz ģimenes pienākumu veikšanu, ģimenes dzīves un darba apvienošanu ir neapšaubāmi liela nozīme Eiropas ģimeņu atdzimšanā. Paraleli tam ir jāizskauž strukturālie sieviešu un vīriešu ienākumu nevienlīdzības cēloņi, kas galvenokārt rodas tādēļ, ka nereti sievietēm vienām pašām jāuzņemas rūpes par bērnu kopšanu un audzināšanu.

8.6 Dzimumu līdztiesība un līdzsvars — ņemot vērā katra cilvēka personīgās vēlmes, intereses un dotības — attiecībā uz iztikas nodrošināšanu, kopīgu atbildību par bērniem, ģimeni un mājsaimniecību, kā arī dalību politiskās un citās sabiedriskās norisēs būtiski ietekmē demogrāfisko situāciju un dzimstību. Vairums sieviešu tāpat kā vīrieši pamatoti vēlas apvienot algotu darbu, rūpes par bērniem un dalību sabiedriskajā dzīvē.

8.7 Visā Eiropā vērojama tendence atlikt pirmā bērna piedzimšanu uz vēlāku laiku, kas nelabvēlīgi ietekmē dzimstību, neraugoties uz mūsdienu medicīnas zinātnes sasniegumiem un sabiedrības veselības jomā veiktajiem pētījumiem, kuri ļauj samazināt neauglības risku vecākām sievietēm. Lemesls, kādēļ jaunās sievietes atliek grūtniecību, ir ilgākas studijas, kā arī tas, ka pietiekami stabila un labi atalgota darba (kas ļauj plānot bērnu audzināšanu) atrašanai ir nepieciešams ilgs laiks. Šajā nozīmē bezdarbs jauniešu vidū un dažu — jo īpaši sieviešu — profesiju nestabilitāte negatīvi ietekmē dzimstību un ģimenes dzīvi. Kopumā var apgalvot, ka Eiropas ekonomiskās un sociālās dzīves forma, kam raksturīga stabila darba atrašana arvien vēlākā dzīves posmā un tā agrāka pārtraukšana, kā arī jauniešu jaunais dzīvesveids, neiedrošina uzņemties ģimenes pienākumus un neveicina dzimstību.

8.8 Lai uzlabotu šo situāciju un panāktu dzimumu līdztiesību, ir vienlaikus jāveic pasākumi gan ģimenes politikas, gan dzimumu līdztiesības nodrošināšanas jomā. Ar to ir jāsaprot, piemēram, kvalitatīvas bērnu aprūpes struktūru veidošanu, tai skaitā silītes uzņēmumos, kā arī juridiskus, fiskālus un sociālus pasākumus nolūkā sniegt iespēju gan sievietēm, gan vīriešiem apvienot ģimenes, profesionālo un sociālo dzīvi. Būtu vēlams rast iespējas ekonomiski aktīviem vecvecākiem elastīgi plānot savu darba laiku, lai arī viņi varētu piedalīties mazbērnu audzināšanā. Ja to neizdosies panākt, pastāv risks, ka arī turpmāk sievietes atteiksies no laulības un bērniem par labu profesionālās karjeras veidošanai.

8.9 Vienlaikus ir jānodrošina, lai īstenotās politikas sniegtu iespēju brīvi izvēlēties atsākt strādāt algotu darbu pēc profesionālās karjeras pārtraukšanas bērna piedzimšanas vai mazu bērnu audzināšanas dēļ. Tādēļ mātes vai tēva bērna kopšanas atvaļinājuma laikā ir jāorganizē apmācību kursi, pieskaņojot to norises laikus tā, lai vecāki varētu rūpēties par bērniem. Jānodrošina iespēja izvēlēties nepilnas slodzes darbu, taču jārada arī iespēja pārejai uz pilnu slodzi, kad nepieciešamība pēc nepilnās slodzes ir zudusi. Visbeidzot ir jāraugās, lai, atgriežoties profesionālajā dzīvē no bērna kopšanas atvaļinājuma, tēvam vai mātei, kas pārtrauca savu profesionālo karjeru, lai rūpētos par bērniem, netiktu piedāvāts mazāk kvalificēts darbs. Tas, ka nesen piešķirts bērnu kopšanas atvaļinājums, nav jāuzskata par nodarbinātajiem nelabvēlīgu faktoru ekonomisko grūtību izraisītas darbinieku skaita samazināšanas gadījumā.

8.10 Ir svarīgi, lai uzņēmumi, kas sevi dēvē par “pilsoniskiem”, īstenotu vai atbalstītu sociālās politikas, paraugprakses un inovācijas, kas atvieglo profesionālo dzīvi pāriem, kuri gaida vai audzina bērnus. Līdzās vārdiem un tiesību aktiem ir jāveido arī vispārēja un psiholoģiska attieksme, ka bērns nav šķērslis un, tādējādi, ģimenes māte vai tēvs nav mazāk konkurētspējīgs. Iedrošinošas ir ierosmes veidot uzņēmumos silītes, kā arī kopējas silītes uzņēmumiem, kas atrodas vienā teritorijā. Strādājošiem pāriem tas ir īpaši noderīgs pakalpojums, jo tas samazina ceļā pavadīto laiku un atvieglo laika plānošanu.

8.11 Ir svarīgi, lai publisko pakalpojumu sniedzēji un uzņēmumi ņemtu vērā problēmas, ar kādām savas profesionālās dzīves laikā var saskarties mazu bērnu tēvi, izmantojot bērna kopšanas atvaļinājumu vai arī samazinot darba laiku ģimenes apstākļu dēļ. Publisko pakalpojumu sniedzējiem un uzņēmumiem būtu jārada apstākļi, lai tēvi varētu uzņemties rūpes par bērniem. Svarīga loma šajā jomā ir sociālajiem partneriem.

8.12 Kopumā būtu jāiedrošina tēvi reāli uzņemties ģimenes pienākumus visās jomās un, galvenokārt, audzināšanā. Daudzi socioloģiskie pētījumi liecina, ka tēva klātbūtnes trūkums rada lielas grūtības jauniešu audzināšanā.

8.13 Īstenotās un īstenojamās politikas, kā arī pārvaramās grūtības ir atšķirīgas, taču mērķis ir viens: nodrošināt vīriešiem un sievietēm iespēju nodibināt ģimeni un audzināt bērnus. Visi pētījumi liecina, ka Eiropas iedzīvotāju vēlme pēc bērniem nav piepildīta, un bieži vien paustā vēlme pēc trešā bērna nav īstnota finansiālu vai materiālu iemeslu dēļ, kā arī saskaroties ar grūtībām apvienot algotu darbu un ģimenes dzīvi, jo īpaši runājot par mātēm.

8.14 Vienlaikus pastāv arī nemateriāls aspekts. Lai gan Eiropas Savienība ir viena no pasaules attīstītākajām un bagātākajām pasaules daļām, tā izjūt nomācošu satraukumu. Pēc trīsdesmit ekonomiskā uzplaukuma gadiem ekonomiskā nedrošība, globalizācijas negatīvās sekas, vides degradācija un klimata izmaiņas, mūsdienu sabiedrības sarežģītība, iedzīvotāju neticība valdībām, ka tās spēs atrisināt viņu problēmas, Eiropā izraisa pesimismu, kas nelabvēlīgi ietekmē dzimstību. Pēc ilgiem laikiem daudzās Eiropas valstīs vecāki atkal nejūtas spējīgi nodrošināt bērniem labāku nākotni.

8.15 Var arī jautāt, vai valdošā kultūra ir labvēlīga ģimenēm un bērnu audzināšanai, vai izdevusies ģimenes dzīve ir pietiekami novērtēta, vai individuālisms un sava veida patērētāja materiālisms neliel aizmirst, ka cilvēks, protams, ir indivīds, taču ir radīts dzīvei sabiedrībā. Eiropas iedzīvotājus visvairāk nomāc bažas par ģimenes dzīvi: bērnu audzināšanu, mājokli, izredzēm

profesionālajā jomā, emocionālo stabilitāti un personības attīstību. Varbūt vispirms būtu jāveido optimistiskāks un cēlāks priekšstats par ģimenes dzīvi, jo jautājums par ģimeni un dzimstību pēc definīcijas skar cilvēka dzīves visintīmākās jomas. Tātad tas nozīmē, ka varas iestādēm, kuru uzdevums ir strādāt kopīgās interesēs, būtu jārada iespējas un jānodrošina mūsdienu sievietēm un vīriešiem patiesu brīvību dibināt ģimeni un lemt par bērnu skaitu, neietekmējot lēmumus par personisko pilnveidošanos.

8.16 Ģimenes veicina ekonomisko labklājību — jo īpaši tad, ja abiem vecākiem tiek dota iespēja strādāt; tās veicina arī sociālo solidaritāti. Tādēļ Eiropas Savienībai būtu jāsekmē tas, ka dalībvalstu ekonomikas un sociālajās politikās tiek ņemts vērā ģimenes aspekts, un ES būtu jāveicina ilgtspējīga ģimenes politika, kas pamatojas uz paraugpraksi.

Briselē, 2007. gada 14. martā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai par darba ņēmēju aizsardzību to darba devēja maksātnespējas gadījumā (kodificēta versija)”

COM(2006) 657 galīgā redakcija

(2007/C 161/20)

Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 262. pantu 2006. gada 23. novembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

Par Komitejas atzinuma sagatavošanu atbildīgā Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa atzinumu pieņēma 2007. gada 22. februārī. Ziņotājs — Soares kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 434. plenārajā sesijā, kas notika 2007. gada 14. un 15. martā (14. martā sēdē), ar 160 balsīm par un 6 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Minēto direktīvu ierosināts pieņemt saskaņā ar Komisijas plānu, kas paredz vienkāršot un skaidrot Kopienas tiesības, padarot tās skaidrākas un pieejamākas iedzīvotājiem.

2. Kodifikācija ir ārkārtīgi svarīga administratīva procedūra, kas jāveic atbilstīgi Kopienas likumdošanas kārtībai, un nekādas izmaiņas pēc būtības dokumentos, kurus skar kodifikācija, nevar tikt veiktas.

3. Minētā priekšlikuma mērķis ir kodificēt Padomes 1980. gada 20. oktobra Direktīvu 80/987/EEK par darbinieku aizsardzību to darba devēja maksātnespējas gadījumā. Jaunā direktīva aizstās dažādos tajā ietvertos aktus; minētajā priekšlikumā pilnībā saglabāts kodificēto tiesību aktu saturs, tos tikai apko-

pojot un veicot tādu formālu grozījumus, kas nepieciešami, lai veiktu pašu kodifikāciju.

4. Kaut arī kodifikācija ir process, kas pēc savas būtības nepieļauj grozījumus direktīvās, kas tiek kodificētas, EESK uzskata, ka Komisijai, veicot savus pienākumus, nav jāaprobežojas tikai ar tiesību vienkāršošanu. Tai jāanalizē dažādo direktīvu saturs, lai grozītu normas, kas izrādījušās neskaidras vai ir nedaudz novecojušas, par ko liecina prakse.

5. Tomēr, ņemot vērā, ka šī atzinuma temats ir direktīvas kodifikācija, kā arī 1. punktā izklāstītos mērķus un 2. un 3. punktā minētās garantijas, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja atbalsta priekšlikumu par minētās direktīvas pieņemšanu.

Briselē, 2007. gada 14. martā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “Zaļā grāmata — Eiropas Savienības pilsoņu diplomātiskā un konsulārā aizsardzība trešās valstīs”

COM(2006) 712 galīgā redakcija

(2007/C 161/21)

Eiropas Komisija saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 262. pantu 2006. gada 28. novembrī nolēma apspriesties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu “Zaļā grāmata — Eiropas Savienības pilsoņu diplomātiskā un konsulārā aizsardzība trešās valstīs”

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2007. gada 22. februārī (ziņotājs: VOLEŠ kgs).

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 434. plenārajā sesijā, kas notika 2007. gada 14. un 15. martā (14. martā sēdē), ar 170 balsīm par un 1 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumu un ieteikumu kopsavilkums.

1.1 EESK atzīmē, ka ES pilsoņu tiesības saņemt diplomātisko un konsulāro iestāžu aizsardzību trešās valstīs stiprina ES pilsoniskuma ideju.

1.2 Šajā sakarā EESK uzsver to, ka iedzīvotāji labāk jāinformē par minētajām tiesībām, un uzskata, ka informatīvās darbības rezultāti šobrīd ir neapmierinoši. Komiteja aicina pilsoniskās sabiedrības organizācijas, kuru locekļi izceļo uz trešām valstīm, iesaistīties ES un dalībvalstu veiktajos informatīvajos pasākumos.

1.3 EESK atzīmē, ka ceļotājiem paredzētajā ES tīmekļa vietnē (www.travel-voyage.consilium.europa.eu) nav iekļauta ne informācija par dalībvalstu pārstāvību attiecīgajā trešā valstī, ne arī dalībvalstu diplomātisko pārstāvniecību kontaktinformācija. Komiteja iesaka centralizēt visu attiecīgo informāciju viēgl pieejamā tīmekļa vietnē, kurai ir vienkārša adrese.

1.4 Informācijas nolūkā būtu jānosaka obligāts pienākums visās ES dalībvalstu izdotajās pasēs iekļaut informāciju par tiesībām uz aizsardzību trešās valstīs, kā paredzēts EK Līguma 20. pantā.

1.5 Ieteikumi ceļotājiem uz trešām valstīm būtu labāk jākoordinē un jāpublicē tādā formā, lai tie būtu visiem viegli pieejami, piemēram, tīmekļa vietnē, kā ierosināts 1.3. punktā.

1.6 EESK iesaka visus pasākumus, kas attiecas uz tiesībām par diplomātisko un konsulāro aizsardzību, publicēt ne tikai Oficiālajā Vēstnesī, bet arī izplatīt tos katras dalībvalsts plašsaziņas līdzeklīs, kā arī iekļaut tos Komisijas saziņas stratēģijā.

1.7 EESK atbalsta konsulārās aizsardzības, ko katra dalībvalsts sniedz trešās valstīs, apjoma un juridiskā pamata vienādošanu un uzskata, ka tas jādara nekavējoties, vajadzības gadījumā saskaņojot valstu noteikumus. Nolūkā saskaņot noteikumus šajā jomā, ir jāpublisko katras dalībvalsts sniegtās aizsardzības apjoms un nosacījumi.

1.8 EESK atzinīgi vērtē priekšlikumu par aizsardzības apjoma paplašināšanu, iekļaujot tajā ES pilsoņu ģimenes locekļus, kam nav ES dalībvalstu pilsonības.

1.9 EESK atbalsta priekšlikumu paplašināt diplomātiskās un konsulārās aizsardzības apjomu, iekļaujot arī ES pilsoņu un viņu ģimenes locekļus, kam nav ES pilsonības, mirstīgo atlieku identi-

ficēšanu un repatriēšanu. Šajā sakarā Komiteja aicina dalībvalstis, kas vēl nav ratificējušas Eiropas Padomes 1973. gada 26. oktobra Vienošanās par liķu transportēšanu, pēc iespējas ātri to izdarīt (pašlaik vienošanos ir ratificējušas tikai 15 dalībvalstis).

1.10 EESK iesaka vienkāršot kārtību finansiālās palīdzības piešķiršanai tiem ES pilsoņiem, kas atrodas trešās valstīs, jo īpaši atļaujot tieši atmaksāt saņemto avansu tās valsts, kas sniedz palīdzību, iestādēm, norakstot summas, kas ir ļoti niecīgas, un ieviešot vienkāršu sistēmu dalībvalstu savstarpējo parādu norēķiniem.

1.11 Neapšaubāms solis uz priekšu minētajā jomā būtu kopīgu biroju izveidošana reģionos, kuros dalībvalstīm ir salīdzinoši maza pārstāvība. Svarīgi tomēr ir precizēt visus jautājumus saistībā ar likumdošanas un starptautisko tiesību aspektiem. EESK iesaka aktīvi izmantot arī citas sadarbības formas, piemēram, saskaņā ar Vīnes Konvencijas par konsulārajām attiecībām 8. un 18. pantu dalībvalsts konsulārā iestāde veic konsulārās funkcijas citas ES dalībvalsts uzdevumā, vai vairākas ES dalībvalstis ieceļ vienu un to pašu personu par konsulāro amatpersonu, kā arī izmantot dalībvalstu konsulārajiem darbiniekiem paredzētās apmācības programmas.

1.12 EESK vēlētos, lai darba grupas, kas atbildīga par sadarbību ES pilsoņu konsulārās aizsardzības trešās valstīs jautājumā (COCON) vadlīnijas būtu juridiski saistošas, kas ES pilsoņiem ļautu izvairīties no juridiskās neskaidrības, kad viņiem vajadzīga aizsardzība trešās valstīs.

1.13 Dalībvalstu diplomātisko un konsulāro pārstāvniecību trešās valstīs rīcībā jābūt regulāri aktualizētai kontaktinformācijai par to dalībvalstu kompetentajām iestādēm, kas nav pārstāvētas attiecīgajā valstī. Tas ļautu ES pilsoņiem vajadzības gadījumā sazināties ar attiecīgajām iestādēm. Diplomātisko un konsulāro pārstāvniecību rīcībā jābūt arī sarakstam, kurā norādīti tulkī to dalībvalstu valodās, kam nav pārstāvniecību attiecīgajā valstī.

1.14 Eiropas Komisijas pārstāvniecības trešās valstīs varētu sniegt konsulāro aizsardzību ES pilsoņiem, izmantojot pieredzi, kas gūta ES dalībvalstu kuģu un zvejnieku aizsardzības jomā.

1.15 Ir jāpalielina Komisijas loma dalībvalstu pasākumu koordinēšanā saistībā ar ES pilsoņu diplomātisko un konsulāro aizsardzību trešās valstīs.

2. Ievads.

2.1 Eiropas Komisija 2006. gada 28. novembrī publicēja Zaļo grāmatu "ES pilsoņu diplomātiskā un konsulārā aizsardzība trešās valstīs". Tiesības uz diplomātisko un konsulāro aizsardzību noteiktas Māstrihtas līgumā. Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 20. pantā paredzēts, ka "ikvienam Savienības pilsonim trešās valsts teritorijā, kurā nav pārstāvniecības tai dalībvalstij, kuras pilsonis viņš ir, ir tiesības uz jebkuras dalībvalsts diplomātisko vai konsulāro iestāžu aizsardzību ar tādiem pašiem nosacījumiem kā šīs valsts pilsoņiem" ⁽¹⁾. 1. Minētās tiesības noteiktas arī 2000. gadā pieņemtajā Eiropas Savienības ⁽²⁾ pamattiesību hartas 46. pantā 2. Līguma 20. pantā noteikts, ka "dalībvalstis savstarpēji nosaka vajadzīgos noteikumus un sāk starptautiskas sarunas, lai nodrošinātu šādu aizsardzību".

2.2 Dalībvalstis ir pieņēmušas lēmumu 95/553/EK ⁽³⁾, kurā noteikti pieci gadījumi, kad Savienības pilsonim ir tiesības uz dalībvalsts, kuras pilsonis viņš nav, diplomātisko vai konsulāro aizsardzību:

- pilsoņa nāves gadījumā;
- smagas nelaimes vai smagas saslimšanas gadījumā;
- aizturēšanas vai apcietināšanas gadījumā;
- palīdzība vardarbīga nozieguma upuriem;
- palīdzība Eiropas Savienības pilsoņiem, kas nonākuši briesmās, un viņu repatriācija.

Dalībvalstu pārstāvniecības trešās valstīs var sniegt palīdzību Eiropas Savienības pilsoņiem arī citos gadījumos, kad pilsonis to lūdz.

2.3 Pilsonim, kas lūdz kādas dalībvalsts diplomātiskās pārstāvniecības palīdzību, ir jāapliecina Eiropas Savienības valstspiederība, uzrādot pasi vai personu apliecinošu dokumentu. Dokumentu nozaudēšanas vai zādzības gadījumā pilsonību, ja nepieciešams, var pārbaudīt attiecīgās dalībvalsts iestādēs. Avansa maksājumu piešķiršanas noteikumi Savienības pilsoņiem jau ir izstrādāti. Nevienam avansa maksājums nevar tikt piešķirts bez dalībvalsts, kuras valstspiederīgais viņš ir, Ārlietu ministrijas vai diplomātiskās pārstāvniecības atļaujas. Šo lēmumu paredzēts pārskatīt piecus gadus pēc tā stāšanās spēkā 2002. gadā.

⁽¹⁾ OV C 325, 24.12.2002.

⁽²⁾ Eiropas Savienības pamattiesību harta, Nica, 7.12.2000..

⁽³⁾ OV L 314, 28.12.1995, 73.–76. lpp.

2.4 Piederzes apmaiņas nolūkā dalībvalstis ir izveidojušas konsulārās sadarbības darba grupu jeb COCON. Tā ir izstrādājusi nesaistošas vadlīnijas ES pilsoņu konsulārai aizsardzībai trešās valstīs ⁽⁴⁾.

2.5 Komisijas paziņojumā par Hāgas programmas īstenošanu ierosināti vairāki priekšlikumi diplomātiskās un konsulārās aizsardzības jomā ⁽⁵⁾. Bijušais Francijas ārlietu ministrs *Michel Barnier* iesniedza Eiropas Savienības Padomei sāki izstrādātu ziņojumu, kurā viņš ierosina virkni pasākumu civilās aizsardzības sistēmas izveidei Eiropas Savienībā un ārpus tās robežām, tostarp arī diplomātiskās un konsulārās aizsardzības pasākumus ⁽⁶⁾. Austrijas prezidentūras laikā Padome 2006. gada 15. jūnija ziņojumā noteica atbilstošus pasākumus Savienības pilsoņu aizsardzības uzlabošanai trešās valstīs ⁽⁷⁾. Komisija 2007. gadā publicēs piekto ziņojumu par ES pilsonību, kurā paredzēti arī vairāki priekšlikumi diplomātiskās un konsulārās aizsardzības uzlabošanai.

2.6 Eiropas Savienības pilsoņu aizsardzībai ir arvien lielāka nozīme gan tādēļ, ka pieaug to Savienības iedzīvotāju skaits, kas izceļo uz trešām valstīm (katru gadu 180 milj. Eiropas iedzīvotāju ceļo ārpus ES robežām), gan arī tādēļ, ka vairākām dalībvalstīm nav diplomātiskās pārstāvniecības atsevišķās trešās valstīs. Eurobarometra 2006. gada jūlija dati liecina, ka gandrīz puse aptaujāto tuvāko trīs gadu laikā paredzējuši doties uz trešām valstīm ⁽⁸⁾.

2.7 Šajā sakarā Komisija paredz apspriesties ar ieinteresētajam pusēm par Zaļajā grāmatā ierosinātajiem pasākumiem ar mērķi stiprināt Eiropas pilsoņu aizsardzības principu trešās valstspiederīgajam. Minētajos pasākumos ņemta vērā pieredze saistībā ar sekām, ko izraisījušas dabas katastrofas, piemēram, cunami vai viesuļvētra "Katrīna", bruņoti konflikti Balkānos vai Libānā, kā arī Bali un Šarm El Šeīhas terora akti.

2.8 Ierosinātie pasākumi ir šādi, tostarp:

- Eiropas pilsoņu plašāka informēšana par viņu tiesībām saņemt diplomātisko un konsulāro aizsardzību trešās valstīs un par ES dalībvalstu pārstāvību attiecīgajās valstīs;
- EK dibināšanas līguma 20. panta iekļaušana ES valstspiederīgo pasēs;
- ceļotājiem paredzētu norādījumu koordinēta prezentācija;
- aizsardzības noteikumu apjoma un tā juridiskā pamata, kas katrā dalībvalstī ir atšķirīgs, novērtējums, kā arī iespējas tos saskaņot izskatīšana;

⁽⁴⁾ Vadlīnijas Eiropas pilsoņu konsulārai aizsardzībai trešās valstīs, ES Padomes dokuments nr. 10109/06, 2.6.2006..

⁽⁵⁾ Komisijas paziņojums COM(2006) 331 galīgā redakcija, 28.06.2006..

⁽⁶⁾ *Michel Barnier* ziņojums par tematu "Eiropas civilās aizsardzības spēku — *europe aid* izveide", 9.05.2006..

⁽⁷⁾ ES Padomes prezidentvalsts ziņojums, dokuments nr. 10551/06, 15.06.2006..

⁽⁸⁾ *Flash Eurobarometre* 188 — 2006. gada decembris.

- ES pilsoņu aizsardzības iekļaušana dalībvalstu un Eiropas Savienības divpusējos nolīgumos ar trešām valstīm, jo īpaši iespēja uzticēt Komisijas pārstāvniecībām trešās valstīs izskatīt iesniegumus par diplomātisko aizsardzību;
- ES pilsoņa konsulārās aizsardzības apjoma paplašināšana, iekļaujot arī viņa ģimenes locekļus, kas ir trešās valsts valstspiederīgie;
- Kopienas dokumentos noteiktā aizsardzības apjoma paplašināšana attiecībā uz mirstīgo atlieku identificēšanu un repatriāciju;
- avansa maksājuma procedūru vienkāršošana;
- kopīgu konsulāro dienestu izveide sākotnēji Karību jūras reģiona, Balkānu, Indijas okeāna reģiona un Rietumāfrikas valstīs un informācijas pasākumu rīkošana nolūkā sekmēt pilsoņu reģistrēšanos minētajos dienestos;
- dalībvalstu konsulāro dienestu darbinieku un Kopienas ierēdņu apmācība.

3. Piezīmes par dažādiem Komisijas priekšlikumiem.

3.1 Komiteja uzsver, ka ES pilsoņu tiesības uz aizsardzību trešās valstīs, ko nodrošina nevis dalībvalsts, kuras pilsonis viņš ir, bet gan kādas citas dalībvalsts pārstāvniecība, konkrēti liecina par ES priekšrocībām, stiprina piederības sajūtu un ir ES pilsoniskuma izpausme.

3.2 Šajā sakarā Komiteja atzīmē nepieciešamību plašāk informēt iedzīvotājus par viņu tiesībām saņemt konsulāro aizsardzību trešās valstīs. Pašreiz pieejamie dati liecina, ka informētības līmenis ir ļoti zems. Eiropabarometra aptauja liecina, ka tikai 23 % iedzīvotāju, kas paredzējuši doties uz trešām valstīm, ir informēti par minētajām tiesībām. Nepietiek ar afišu izlīmēšanu lidostās, ostās un stacijās vai ar ceļojumu biroju starpniecību izplatīt brošūras un bukletus. Tā kā liela daļa personu, kas dodas uz trešām valstīm, nav tūristi, bet gan uzņēmēji, tirgotāji, darba ņēmēji vai humānās palīdzības organizāciju darbinieki, informācijas pasākumos ir jāiesaista arī uzņēmējdarbības, darba devēju un nevalstiskās organizācijas. Saites uz konsulārās aizsardzības informāciju, kas pieejama ES portālā, būtu jāievieto arī to organizāciju tīmekļa vietnēs, kuru pārstāvji ceļo uz trešām valstīm.

3.3 Lai nodrošinātu tiesības uz aizsardzību trešās valstīs, ir būtiski zināt, kurām dalībvalstīm ir pārstāvniecības attiecīgajā valstī, kā arī to koordinātes. Minētā informācija ir grūti pieejama un tīmekļa vietne www.travel-voyage.consilium.europa.eu, kurā vajadzētu atrasties šai informācijai, vēl joprojām nedarbojas. Komiteja iesaka apkopot kā minēto, tā arī citu informāciju viegli pieejamā tīmekļa vietnē ar vienkāršu adresi, kas būtu pieejama steidzamos gadījumos, tostarp arī trešās valstīs, lai iegūtu vajadzīgo informāciju.

3.4 Informācija par Līguma 20. pantā paredzētajām tiesībām uz aizsardzību trešās valstīs būtu obligāti jāiekļauj visās ES dalībvalstu izdotajās pasēs. Pasēs būtu jānorāda arī kontaktadrese, kurā iegūstama 3.2. punkta minētā konkrētā informācija, vai arī jāpievieno šī informācija pases izdošanas brīdī.

3.5 Norādījumus un ieteikumus ceļotājiem sniedz valstu iestādes; pastāv gadījumi, kad dažādu dalībvalstu ieteikumi ceļošanai uz trešām valstīm ir diametrāli pretēji. Lai arī šīm atšķirībām ir objektīvi iemesli, kā piemēram, trešo valstu diferencēta pieeja attiecībā uz dažādām dalībvalstīm, ir jācenšas saskaņot dalībvalstu ieteikumi ceļotājiem ar dalībvalstu diplomātisko un konsulāro pārstāvniecību trešās valstīs starpniecību, kā arī jāpublicē ieteikumi, lai tie būtu pēc iespējas plašāk pieejami. Šie ieteikumi būtu jāpublicē centralizēti tīmekļa vietnē, kā minēts 3.2. punktā.

3.6 Lai uzlabotu iedzīvotāju informētību par viņu tiesībām, Komisija ierosina publicēt Oficiālajā Vēstnesī visus 20. panta īstenošanai paredzētos pasākumus. Komiteja atbalsta šo priekšlikumu, tomēr uzskata, ka tas ir nepietiekams un ka minētie pasākumi jāatspoguļo arī visu dalībvalstu plašsaziņas līdzekļos, un tie jāiekļauj Komisijas saziņas stratēģijā.

3.7 Komiteja piekrīt Komisijas viedoklim, ka ir jāvienādo dalībvalstu sniegtās konsulārās aizsardzības trešās valstīs apjoms un juridiskais pamats, un iestājas par šādas vienādošanas uzsākšanu visdrīzākajā laikā, saskaņojot valstu noteikumus, ja tas nepieciešams. Tas atceltu atsevišķām dalībvalstīm ierobežojumus šo tiesību īstenošanā; dažas valstis, piemēram, neuzsāk tiesvedību gadījumos, ja pilsonis ir iesniedzis sūdzību par palīdzības nesniegšanu personai, kas nonākusi briesmās, vai arī finansiālas palīdzības sniegšanas gadījumā patur pilsoņa pasi. Kamēr saskaņošana vēl nav pabeigta, dažādu dalībvalstu sniegtās aizsardzības apjomam un nosacījumiem ir jābūt pieejamiem visiem ES iedzīvotājiem iepriekš minētajā tīmekļa vietnē.

3.8 Komiteja atbalsta priekšlikumu paplašināt aizsardzības apjomu, iekļaujot arī ES pilsoņu ģimenes locekļus, kas ir trešo valstu valstspiederīgie, un iesaka piemērot EK dibināšanas līguma 22. pantā paredzēto kārtību, kas sniedz iespēju paplašināt līgumā noteiktās tiesības. Notikumi saistībā ar cunami, ar karu Libānā un citi gadījumi liecināja, ka šis humanitāras dabas jautājums ir jārisina steidzami.

3.9 Komiteja atbalsta aizsardzības apjoma paplašināšanu attiecībā uz ES pilsoņu mirstīgo atlieku identificēšanu un repatriāciju, iekļaujot arī viņu ģimenes locekļus, kas nav ES pilsoņi. Šajā sakarā Komiteja aicina dalībvalstis, kas vēl nav ratificējušas Eiropas Padomes 1973. gada 26. oktobra Vienošanās par liķu transportēšanu (šobrīd to ratificējušas 15 dalībvalstis), darīt to pēc iespējas ātrāk.

3.10 Viens no ES pilsoņu visbiežāk lūgtajiem palīdzības veidiem trešās valstīs ir finansiāls atbalsts ārkārtas situācijās, kas radušās dabas katastrofu rezultātā, kā arī zādzības, saslimšanas vai nelaimes gadījumā. Komiteja iesaka vienkāršot pastāvošo sistēmu, kas paredz dalībvalsts, kuras pilsonis ir prasītājs, piekrišanu atbalsta sniegšanai un saņemtā avansa atmaksāšanu ar attiecīgās dalībvalsts iestāžu starpniecību. Komiteja iesaka izskatīt iespēju tieši atmaksāt saņemto avansu tai struktūrai, kas to piešķirusi, norakstīt summas, ja tās ir ļoti mazas, ieviest vienkāršu parādu norēķinu sistēmu starp dalībvalstīm u.c.

3.11 Lai sekmētu dalībvalstu diplomātisko un konsulāro pārstāvniecību sadarbību, būtu lietderīgi izveidot kopīgus birojus reģionos, kur ir neliels dalībvalstu pārstāvniecību skaits. Komiteja paredz, ka tiks precizēti visi likumdošanas un starptautisko tiesību aspekti, jo īpaši minēto biroju statuss, jurisdikcija, no kuras tie atkarīgi, biroju saikne ar Komisijas pārstāvniecību attiecīgajā valstī, to finansēšanas veids, kā arī attiecīgās valsts piekrišana izveidot tajā kopīgo biroju, tā kompetences, kā arī atbilstība Vīnes Konvencijai par diplomātiskajām attiecībām un Vīnes Konvencijai par konsulārajām attiecībām.

3.12 Komiteja aicina aktīvi izmantot tādas sadarbības formas kā konsulāro funkciju veikšanu ar dalībvalsts konsulārās iestādes starpniecību citas ES dalībvalsts uzdevumā vai vairāku ES dalībvalstu izvirzītās personas iecelšanu par konsulāro amatpersonu, kā arī dalībvalstu, kurām nav pārstāvniecības attiecīgajā valstī, konsulāro darbinieku izvietošanu citas dalībvalsts pārstāvniecībā un dalībvalstu konsulāro darbinieku iesaistīšanu apmācības programmās.

3.13 Komiteja atbalsta Komisijas iniciatīvu, kas paredz kopīgo biroju izmantošanu dalībvalstu sadarbības paplašināšanai vīzu politikas jomā, tostarp iespēju izveidot kopīgu dienestu vīzu pieprasījumu saņemšanai un vīzu izsniegšanai; Komiteja tomēr uzskata, ka šis jautājums nav tieši saistīts ar ES pilsoņu

konsulārās aizsardzības tiesībām un tādēļ nav saistāms ar iepriekš minēto.

4. Komitejas papildu ierosinājumi.

4.1 Komiteja uzskata, ka konsulāro lietu darba grupas COCON norādījumiem jābūt juridiski saistošiem; tas novērstu tiesisko nedrošību, ar ko saskaras ES pilsoņi, kam nepieciešama aizsardzība trešās valstīs.

4.2 Dalībvalstu diplomātisko pārstāvniecību un konsulāro dienestu trešās valstīs rīcībā jābūt regulāri atjaunotam sarakstam, kurā norādīta to dalībvalstu, kas attiecīgajā valstī nav pārstāvētas, Ārlietu ministrijas, diplomātisko pārstāvniecību un konsulāro dienestu kontaktinformācija, lai ES pilsoņi vajadzības gadījumā varētu sazināties ar minētajām iestādēm.

4.3 Eiobarometra aptauja liecina, ka ES pilsoņiem problēmu gadījumā ir svarīgi sazināties savā dzimtajā valodā. Šajā nolūkā dalībvalstu pārstāvniecību rīcībā jābūt sarakstam, kurā norādīti tulki to dalībvalstu valodās, kas attiecīgajā valstī nav pārstāvētas.

4.4 Komiteja iesaka izskatīt iespēju plašāk izmantot Eiropas Komisijas pārstāvniecības trešās valstīs, lai nodrošinātu ES pilsoņu konsulāro aizsardzību, balstoties uz minēto pārstāvniecību darba pieredzi ES dalībvalstu kuģu un zvejnieku aizsardzības jomā. Komiteja ierosina uzsākt sarunas ar trešām valstīm, lai nostiprinātu Komisijas pārstāvniecību tiesības nodrošināt ES pilsoņu aizsardzību noteiktos gadījumos.

4.5 Komiteja atzinīgi vērtē Komisijas lomas palielināšanu dalībvalstu pasākumu koordinēšanas jomā saistībā ar ES pilsoņu diplomātisko un konsulāro aizsardzību trešās valstīs atbilstoši Eiropas Konstitucionālajam līgumam, kas paredz nostiprināt ES pilsoņu tiesības.

Briselē, 2007. gada 14. martā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Komisijas paziņojums — Kopienas Lisabonas programmas īstenošana: Vispārējās nozīmes sociālie pakalpojumi Eiropas Savienībā"

COM(2006) 177 galīgā redakcija

(2007/C 161/22)

Eiropas Komisija saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 262. pantu 2006. gada 26. aprīlī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Transporta, enerģētikas, infrastruktūru, informācijas sabiedrības specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2007. gada 21. februārī (ziņotājs: HENCKS kgs).

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 434. plenārajā sesijā, kas notika 2007. gada 14. un 15. martā (15. martā sēdē), ar 143 balsīm par, 61 balsi pret un 9 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Ieteikumi un novērtējums.

1.1 Vispārējās nozīmes sociālo pakalpojumu mērķis ir nodrošināt sociālo, teritoriālo un ekonomisko kohēziju, izmantojot kolektīvo solidaritāti, lai atrisinātu jebkuru sociālo problēmu, kas var ietekmēt personas fizisko vai garīgo integritāti: slimību, vecumdienas, darba nespēju, invaliditāti, pastāvīga darba trūkumu, nabadzību, sociālo atstumtību, toksikomāniju, ģimenes un mājokļa problēmas un problēmas, kuras saistās ar ārvalstnieku integrāciju.

Vispārējās nozīmes sociālos pakalpojumus raksturo arī integrācijas aspekts, kas neaprobežojas ar vienkāršu darbību un palīdzību vistrūcīgākajiem. To uzdevums ir nodrošināt visiem pieejamus sociālos pamatpakalpojumus un tie sekmē pilsoniskuma un pamattiesību efektīvu īstenošanu praksē.

1.2 Tādējādi ekonomiskais aspekts netiek pretstatīts sociālajam, bet gan tiek veicināta abu minēto aspektu konstruktīva sinerģija un saskaņotība.

1.3 Šajā sakarā EESK uzskata, ka nav jāmeklē vispārējās nozīmes pakalpojumu tautsaimnieciskās vai ar ekonomiku nesaistītās iezīmes, bet gan jāapskata minēto pakalpojumu veids, to uzdevumi un mērķi un jānosaka, kādiem pakalpojumiem piemērojami konkurences un iekšējā tirgus noteikumi un kādiem pakalpojumiem to vispārējās nozīmes un sociālās, teritoriālās un ekonomiskās kohēzijas dēļ saskaņā ar subsidiaritātes principu Kopienas, valsts, reģionālā vai vietējā līmeņa varas iestādes minētos noteikumus nepiemēro.

1.4 Tādēļ Kopienas līmenī ir jāizstrādā kopīgi kritēriji vispārējās nozīmes pakalpojumu jomā un kopīgi standarti, kas piemērojami visiem vispārējās (tautsaimnieciskās vai ar ekonomiku nesaistītās) nozīmes pakalpojumiem, tai skaitā vispārējās nozīmes sociālajiem pakalpojumiem, un tie jāiekļauj koplēmuma rezultātā pieņemtajā pamatdirektīvā, ar kuru nodrošinātu minētajam pakalpojumu veidam atbilstošu Kopienas uzraudzību.

1.5 Lai nodrošinātu vispārējās nozīmes uzdevumu godprātīgu, nediskriminējošu un pārredzamu īstenošanu, katrai dalīb-

valstij oficiālā juridiskā pilnvarojuma vai tam līdzīgā dokumentā un tā piemērošanas noteikumos, kas attiecinās dalībvalsts kompetentās valsts iestādes sniegtās pilnvaras vispārējās nozīmes pakalpojumu sniedzējiem, ir jāpamato minēto pakalpojumu vispārējās nozīmes, ar sociālo, teritoriālo un ekonomisko kohēziju saistītās nozīmes iemesli, kā arī jānosaka pakalpojumu sniedzēju tiesības un pienākumi, neierobežojot tiesību aktos noteiktās dalībnieku iniciatīvas tiesības.

1.6 Nemot vērā iepriekš minēto, EESK atgādina par savu priekšlikumu vispārējās tautsaimnieciskās nozīmes un ar ekonomiku nesaistītu vispārējās nozīmes pakalpojumu novērtēšanai izveidot neatkarīgu novērošanas centru, kura sastāvā būtu Eiropas Parlamenta un Reģionu komitejas pārstāvji, kā arī Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas organizētas pilsoniskās sabiedrības pārstāvji. Valsts iestādēm valstu, reģionālajā un vietējā līmenī ir jāiesaista vispārējās nozīmes sociālo pakalpojumu regulējumā visi sociālo pakalpojumu dalībnieki, sniedzēji un saņēmēji, sociālie partneri, sociālās ekonomikas dienesti, kā arī dienesti, kuru kompetencē ir cīņa pret sociālo atstumtību.

2. Ievads.

2.1 Vispārējās nozīmes sociālie pakalpojumi, kas ir viena no vispārējās nozīmes pakalpojumu sastāvdaļām, nodrošina ikvienam cieņpilnu dzīvi, tiesības uz sociālo taisnīgumu un pamattiesību ievērošanu atbilstoši Pamattiesību hartai un starptautiskajām saistībām, kas iekļautas pārskatītajā Eiropas Sociālajā hartā un Vispārējā cilvēktiesību deklarācijā. Tie nodrošina arī pilsoniskuma izpausmi praksē. Vispārējās nozīmes sociālo pakalpojumu mērķis ir nodrošināt sociālo, teritoriālo un ekonomisko kohēziju, izmantojot kolektīvo solidaritāti, lai tostarp, atrisinātu jebkuru sociālo problēmu, kas var ietekmēt personas fizisko vai garīgo integritāti: slimību, vecumdienas, darba nespēju, invaliditāti, pastāvīga darba trūkumu, nabadzību, sociālo atstumtību, toksikomāniju, ģimenes un mājokļa problēmas un problēmas, kuras saistās ar ārvalstnieku integrāciju.

Taču vispārējās nozīmes sociālos pakalpojumus raksturo arī integrācijas aspekts, kas neaprobežojas ar vienkāršu darbību un palīdzību vistrūcīgākajiem. To uzdevums ir nodrošināt visiem pieejamus sociālos pamatpakalpojumus.

2.2 Vispārējās nozīmes sociālie pakalpojumi pamatojas uz īpašu saikni ar pamattiesībām, kuru īstenošana ir vietējo, reģionālo, valsts un Eiropas varas iestāžu kompetencē atbilstoši subsidiaritātes un proporcionalitātes principiem, saskaņā ar kuriem Līgumā noteikto mērķu sasniegšanas nolūkā Komisijas kompetence nepārsniedz nepieciešamo līmeni.

2.3 Tā kā tarifikācija ne vienmēr tieši atspoguļo pakalpojumu izmaksas, ne arī piedāvājuma un pieprasījuma radītās izmaksas, minētie pakalpojumi cenu ziņā nebūtu visiem pieejami, ja daļu izmaksu nesētu kolektīvais finansējums.

2.4 Valsts iestāžu uzdevums ir ne tikai nodrošināt vispārējās nozīmes sociālo pakalpojumu finansējumu, bet arī uzņemties vispārēju pienākumu nodrošināt sociālo dienestu darbību un pakalpojumu augstu kvalitāti, ņemot vērā minētās jomas dalībnieku kompetenci.

2.5 Turklāt vispārējās nozīmes sociālie pakalpojumi tāpat kā visi citi vispārējās nozīmes pakalpojumi ir ne tikai būtiska ekonomiskās un sociālās kohēzijas sastāvdaļa; tie sniedz būtisku ieguldījumu Eiropas tautsaimniecības konkurētspējā un rada iespēju izveidot ievērojamu skaitu vietējas nozīmes darba vietu.

2.6 Sociālo pakalpojumu klāsts ir ļoti plašs un ietver veco ļaužu pansionātus, specializētās iestādes invalīdiem, grūtibās nokļuvušu personu izmitināšanas centrus, bērnu namus, kopmītnes no vardarbības cietušām sievietēm, imigrantu un bēgļu centrus, rehabilitācijas un medicīniskās aprūpes centrus, sociālā mājokļa vai jauniešu aizsardzības, sociālās palīdzības un audzināšanas struktūras, internātus, dienas centrus, silītes un bērnudārzus, ārstnieciski sociālos, veselības, readaptācijas un profesionālās apmācības centrus, pakalpojumus personām, mājās un ģimenei.

2.7 Katrā dalībvalstī šos pakalpojumus sniedz dažāda veida struktūras, kuru lielāko daļu veido dažādas (sabiedriskas, labdarības, filantropiskas, reliģiskas, privātas u.c.) bezpeļņas sociālas un kooperatīvas ekonomiskās solidaritātes struktūras (apvienības, savstarpējās apdrošināšanas sabiedrības, kooperatīvi, fondi). Minēto struktūru darbību reglamentē valsts iestāžu noteiktais regulējums un finansējums.

3. Eiropas Komisijas priekšlikums.

3.1 Pēc Baltās grāmatas par vispārējās nozīmes pakalpojumiem (COM(2004) 374 galīgā redakcija) un Eiropas Parlamenta 2006. gada 16. februāra balsojuma par "iekšēja tirgus pakalpojumu" direktīvu Komisija 2006. gada 26. aprīlī Kopienas Lisabonas stratēģijas īstenošanas ietvaros nāca klajā ar paziņojumu par vispārējās nozīmes sociālajiem pakalpojumiem.

3.2 Minētais "interpretējoša rakstura" paziņojums, kura uzdevums bija precizēt juridiskos aspektus, attiecas tikai uz sociāla-

jiem, bet ne veselības pakalpojumiem (par kuriem 2007. gadā ir paredzēta īpaša iniciatīva) un tuvākajā laikā neparedz likumdošanas iniciatīvu attiecīgajā jomā. Tomēr paziņojumā tiks izvērtēta nepieciešamība un pieņemts lēmums par tiesiskā regulējuma priekšlikuma juridisko iespēju, pamatojoties uz atklātām un pastāvīgām konsultācijām ar visām ieinteresētajām pusēm, divgadu ziņojumiem par sociālajiem pakalpojumiem un pašreiz veikto pētījumu ar mērķi 2007. gadā izstrādāt pirmo šāda veida ziņojumu.

3.3 Šis paziņojums ir jāskata saskaņā ar Kopienas un dalībvalstu kopīgo atbildību vispārējās tautsaimnieciskās nozīmes pakalpojumu jomā, kas noteikta EK Līguma 16. pantā.

3.4 Paziņojumā vispārējās nozīmes sociālie pakalpojumi iedalīti divās grupās — sociālās aizsardzības pamatshēmas un papildu shēmas, un pārējie nozīmīgie pakalpojumi, ko sniedz tiešā veidā iedzīvotājiem, proti palīdzība personām dzīves problemātiskās un krīzes situācijās, integrācija sabiedrībā, invalīdu vai personu ar veselības problēmām integrācija un sociālais mājoklis.

3.5 Visus minētos sociālos pakalpojumus raksturo solidaritāte, multifunkcionalitāte, individuāla pieeja (piemērošanās ikviena pakalpojumu saņēmēja vajadzībām), pakalpojumu bezpeļņas raksturs, brīvprātīgums, saikne ar kultūru, kā arī asimetriskas pakalpojumu sniedzēja un saņēmēja attiecības.

3.6 Komisija uzskata, ka sociālo pakalpojumu modernizācija ir viens no aktuālākajiem Eiropas jautājumiem; Komisija atzīst, ka sociālie pakalpojumi ir Eiropas sociāla modeļa pilntiesīga sastāvdaļa un, neraugoties uz to, ka minētie pakalpojumi neveido īpašu vispārējās nozīmes pakalpojumu juridisku kategoriju, tiem kā Eiropas sabiedrības un tautsaimniecības balstiem tomēr ir īpaša nozīme, jo tie nodrošina sociālo pamattiesību īstenošanu.

3.7 Komisija secina, ka minētajā sektorā, kas vēršas plašumā, novērojams modernizācijas process, kura mērķis ir atrisināt problēmas, ko rada spriedze starp šo pakalpojumu vispārējo raksturu, kvalitāti un finanšu noturību. Aizvien lielāka daļa sociālo pakalpojumu, kas līdz šim bija valsts iestāžu tiešā kompetencē, tagad pakļaujas Kopienas regulējumam iekšējā tirgus un konkurences jomā.

3.8 Komisija piekrīt sabiedrisko un privāto sociālās nozares dalībnieku uzskatam, ka no konkurences noteikumu viedokļa vispārējās nozīmes sociālo pakalpojumu juridiskā situācija ir iemesls nenoteiktībai, ko Komisija cenšas mazināt vai noskaidrot tās ietekmi, tomēr nespējot to pilnībā novērst.

4. Vispārīgas piezīmes.

4.1 Baltajā grāmatā par vispārējās nozīmes pakalpojumiem Komisija paziņoja, ka 2005. gadā tiks publicēts paziņojums par vispārējās nozīmes sociālajiem pakalpojumiem, kurā saskaņā ar Balto grāmatu tiks iekļauti veselības pakalpojumi, ilglaicīgi aprūpes pakalpojumi, sociālā aizsardzība, nodarbinātības un sociālā mājokļa pakalpojumi.

4.2 Pašreizējā periodā, ko raksturo izaugsmes un nodarbinātības nestabilitāte un, neskatoties uz Kopienas un valstu plāniem cīņai pret atstumtību un nabadzību, padziļinās plaisa starp sabiedrības visnabadzīgākajiem un visbagātākajiem slāņiem, kā arī visbagātākajiem un visnabadzīgākajiem Eiropas reģioniem, pieprasījums pēc vispārējas nozīmes sociālajiem pakalpojumiem aizvien pieaug; vēl jo vairāk tādēļ, ka demogrāfiskā attīstība rada jaunus pieprasījumus.

4.3 Tādēļ EESK ar gandarījumu atzīmē, ka Komisijas paziņojumā uzsvērts sociālo pakalpojumu nozīmīgums iedzīvotājiem, to īpašā loma Eiropas sociālajā modelī un nepieciešamība attīstīt sistemātisku pieeju, lai noteiktu un atpazītu minēto pakalpojumu īpatnības nolūkā noskaidrot to darbības vidi un modernizācijas iespējas. EESK dod priekšroku nevis jēdzienam “modernizācija”, bet gan kvalitātes un efektivitātes paaugstināšanai.

4.4 Nav jāseko vienai vai otrai tendencei, ne arī jāsaista modernizācija ar sabiedriskā sektora pakalpojumu nodošanu privātajam sektoram (kā minēts Komisijas paziņojumā⁽¹⁾), bet gan regulāri jāpielāgo pakalpojumi atbilstoši iedzīvotāju un vietējo pašvaldību sociālajām vajadzībām, tehniskajiem un ekonomiskajiem sasniegumiem, kā arī jaunajām vispārējās nozīmes prasībām.

4.5 EESK izsaka nožēlu, ka pretēji tam, kā Komisija bija paredzējusi, paziņojumā nav iekļauti veselības pakalpojumi, kaut gan sociālo un veselības pakalpojumu savstarpējā saikne un sinerģija ir īpaši izteikta. Jautājums — kāda ir veselības pakalpojumu saikne ar pārējiem sociālajiem un ilglaicīgas aprūpes pakalpojumiem —, ko Komisija uzdeva 26.09.06 konsultācijā par Kopienas rīcību veselības pakalpojumu jomā, un uz kuru tā sagaida atbildi 2007. gada 31. janvārī, bija jāuzdod pirms lēmuma pieņemšanas attiecībā uz paziņojumu, kurā apskatīti tikai sociālie pakalpojumi.

4.6 Tā kā trūkst paskaidrojuma par minēto faktu, šāda rīcība nav saprotama vēl jo vairāk tādēļ, ka Komisijas sociālo pakalpojumu sarakstā īpaši pieminēta to personu integrācija, kam nepieciešami ilglaicīgi pakalpojumi veselības problēmu dēļ.

4.7 Līdz šim veselības pakalpojumi, kuru uzdevums ir sniegt iedzīvotājiem vispārēju pieeju kvalitatīvai aprūpei un kuri darbojas atbilstoši solidaritātes principam, tāpat kā individuālie sociālās palīdzības pakalpojumi, vienmēr ir tikuši uzskatīti par sociālās politikas instrumentiem.

⁽¹⁾ COM(2006) 177 galīgā redakcija 2.1. punkta 3. rindkopa

5. Īpašas piezīmes.

5.1 Vispārējās nozīmes sociālo pakalpojumu definīcija.

5.1.1 Ņemot vērā 4.5. punktā minētās piezīmes, EESK piekrīt paziņojumā ierosinātajai vispārējās nozīmes sociālo pakalpojumu definīcijai. Minētā definīcija ir pietiekami plaša, lai ņemtu vērā sociālo pakalpojumu nozares turpmāko attīstību.

5.1.2 EESK atbalsta paziņojumā minēto iedzīvotājiem sniegto pakalpojumu īpašo nozīmi pamattiesību īstenošanā, ar ko tiek uzsvērta sociālo pakalpojumu nozīme un to pamatojums.

5.1.3 Paziņojumā minētais kopīgo noteikumu piemērošanas apraksts tomēr aprobežojas ar visizplatītākajiem gadījumiem. EESK atgādina, ka dažādās dalībvalstīs ir atšķirīgas sistēmas; kategoriju uzskaitījums (daļēja vai pilnīga sociālā pakalpojuma nodošana, publiskā un privātā partnerība) ne vienmēr atbilst šādām atšķirībām un daudzveidībai. EESK atbalsta paredzēto sabiedrisko apspriešanu kā svarīgu faktoru nolūkā iegūt pēc iespējas vairāk informācijas par sociālo dienestu darbību un to veiktajiem pasākumiem.

5.2 EK iekšējais tirgus un konkurences noteikumi.

5.2.1 EK Līgumā ir atzīta dalībvalstu brīvība noteikt vispārējās nozīmes uzdevumus un izstrādāt organizatoriskos principus, kas jāievēro dienestiem, kuri atbildīgi par minētajiem uzdevumiem izpildi.

5.2.2 Īstenojot minēto brīvību (ievērojot pārredzamību, pārlietu neizmantojot vispārējās intereses jēdzienu), dalībvalstīm sabiedrisko pakalpojumu, tai skaitā sociālo pakalpojumu jomā, tomēr ir jāņem vērā Kopienas tiesību akti un jāievēro, piemēram, nediskriminācijas princips, kā arī Kopienas tiesību akti publisko iepirkumu un koncesiju jomā.

5.2.3 Turklāt, ja tie ir tautsaimnieciska rakstura pakalpojumi, ir jānodrošina arī to organizācijas noteikumu atbilstība Kopienas tiesību aktiem citās jomās (jo īpaši, pakalpojumu sniegšanas brīvība, konkurences tiesības un brīvība veikt uzņēmējdarbību).

5.2.4 Saskaņā ar Kopienas tiesu praksi gandrīz visi sociālajā jomā sniegtie pakalpojumi, izņemot sociālās aizsardzības obligātās pamatshēmas, var tikt uzskatīti par ekonomiskajām darbībām.

5.2.5 Eiropas Kopienas tiesas formulētā un Eiropas iestāžu⁽²⁾ apstiprinātā ekonomiskās darbības plašā definīcija rada situāciju, ka Kopienas konkurences un iekšējā tirgus noteikumi (valsts atbalsts, brīvība sniegt pakalpojumus un veikt uzņēmējdarbību, “publiskā iepirkuma” direktīva), kā arī ar tiem saistītie tiesību

⁽²⁾ Eiropas Komisijas 2000. gada paziņojumā teikts, ka “saskaņā ar Tiesas praksi darbības, ko veic dienesti, kuru darbībām galvenokārt ir sociāls raksturs, kuri negūst peļņu un kuru mērķis nav rūpnieciska vai komerciāla darbība, parasti tiek atbrīvoti no konkurences un iekšējā tirgus noteikumu piemērošanas” (30. punkts). Turpretī 2006. gada 26. aprīļa paziņojumā noteikts, ka gandrīz visi sociālajā jomā sniegtie pakalpojumi saskaņā ar EK līguma 43. un 49. pantu var tikt uzskatīti par “ekonomiskām darbībām”. Skatīt arī EESK atzinumu par tematu Privātie bezpeļņas sociālie pakalpojumi vispārējās nozīmes pakalpojumos Eiropā — OV C 311, 7.11.2001., 33. lpp.

akti, aizvien biežāk attiecināmi arī uz vispārējās nozīmes sociālajiem pakalpojumiem, kas savukārt rada aizvien lielāku nenoteiktību publiskajām institūcijām, pakalpojumu sniedzējiem un saņēmējiem. Šāds stāvoklis, ja tas turpināsies, varētu izraisīt vispārējās nozīmes pakalpojumu mērķa, kā arī “Eiropas sociālā modeļa” pamatmērķa izmaiņas.

5.2.6 Vispārējās tautsaimnieciskās nozīmes pakalpojumu Kopienas noteikumu mērķi un principi atspoguļo loģiku, kas galvenokārt balstās uz ekonomiskajiem rādītājiem. Minētā loģika neatbilst vispārējās nozīmes sociālo pakalpojumu loģikai un tādēļ nav atbilstoša vai piemērojama sociālajiem pakalpojumiem Eiropas Savienībā.

5.2.7 Kā tika atzīmēts EESK atzinumā par tematu “Vispārējās nozīmes pakalpojumu nākotne” (CESE 976/2006) iedalījums tautsaimnieciskās nozīmes un ar ekonomiku nesaistītos pakalpojumos ir neskaidrs un nenoteikts. Gandrīz ikviens vispārējās nozīmes pakalpojums, pat ja tā sniegšanas mērķis nav peļņas gūšana vai to sniedz labdarības nolūkā, tomēr rada zināmu tautsaimniecisku vērtību arī tad, ja uz to neattiecas konkurences tiesības. Turklāt pakalpojumam var vienlaicīgi būt gan tautsaimniecisks, gan arī ar ekonomiku nesaistīts raksturs. Pakalpojumam var būt tautsaimnieciska nozīme arī tad, ja tirgus nespēj nodrošināt pakalpojumu atbilstīgi vispārējās nozīmes pakalpojumu loģikai un principiem.

5.2.8 Eiropas Kopienas tiesas praksē ekonomiskās darbības jēdziens ir ļoti plašs, ar to saprotot “jebkuru no juridiskā vai finansiālā viedokļa neatkarīga uzņēmuma darbību konkrētajā tirgū nolūkā sniegt preces vai pakalpojumus” (1991. gada spriedums *Höfner un Else* lietā, 2000. gada spriedums *Pavlov* lietā) un “to neietekmē pakalpojumu sniedzēja darbība peļņas vai bezpeļņas nolūkā” (2001. gada spriedums *Ambulanz Glöckner* lietā).

5.2.9 Eiropas Kopienas tiesa un Eiropas Komisija arvien biežāk izvirza priekšplānā vispārējās nozīmes pakalpojumu tautsaimniecisko raksturu, kas netiek līdzsvarots ar minēto pakalpojumu vispārējās nozīmes uzdevumu atzīšanu un drošību, līdz ar to radot pakalpojumu sniedzējiem un saņēmējiem daudzas juridiskas neskaidrības. Jānoskaidro vispārējā nozīme un peļņas gūšanas intereses, jo atšķirība ir nevis tā, vai tie ir tautsaimnieciskās nozīmes pakalpojumi vai ar tautsaimniecību nesaistīti pakalpojumi, bet gan, vai tie ir uz peļņu orientēti vai bezpeļņas pakalpojumi.

6. Skaidras un pārredzamas tiesību normas.

6.1 EESK apšaubā, ka elastīgums Līguma piemērošanā, nosakot vispārējās nozīmes pakalpojumu raksturīgās iezīmes, jo īpaši saskaņā ar 86.2. panta noteikumiem, būs pietiekams, lai novērstu jebkuru tiesisko nedrošību un lai nodrošinātu visiem pieejamus sociālos pakalpojumus. Tas pats attiecas uz atklāto koordinācijas metodi.

6.2 Visi vispārējās nozīmes pakalpojumi, tai skaitā vispārējās nozīmes sociālie pakalpojumi nodrošina Līguma 2. un 3. pantā noteikto Kopienas mērķu īstenošanu, tostarp augstu sociālas aizsardzības līmeni, dzīves līmeņa paaugstināšanu, augstu veselības aizsardzības līmeni un ekonomiskās, sociālās un teritoriālās kohēzijas pastiprināšanu.

6.3 No iepriekšminētā izriet, ka ES ir jāīsteno ne tikai šie mērķi, bet tai ir arī pienākumi attiecībā uz īstenošanas instrumentiem pamattiesību un sociālās kohēzijas jomā, proti, vispārējās tautsaimnieciskās nozīmes un ar ekonomiku nesaistītu vispārējās nozīmes pakalpojumiem; Savienībai, ievērojot subsidiaritātes un proporcionalitātes principus un kompetenču sadali ar dalībvalstīm, ir jānodrošina un jāveicina, lai efektīvi, kvalitatīvi un cenu ziņā pieņemami vispārējās nozīmes pakalpojumi būtu pieejami visiem.

6.4 Nemot vērā, ka, pirmkārt, vispārējās nozīmes un vispārējās tautsaimnieciskās nozīmes pakalpojumu jēdzienu ir grūti precīzi definēt, un, otrkārt, ierobežojošas attieksmes risku, nevajadzētu iedalīt pakalpojumus atkarībā no to tautsaimnieciskā vai ar ekonomiku nesaistītā rakstura, bet gan jākoncentrējas uz minēto pakalpojumu īpašo uzdevumu (sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas pienākumu) un tiem izvirzītajām prasībām nolūkā īstenot šos skaidri noteiktos uzdevumus.

6.5 Turklāt situāciju, noteikumu, valsts vai vietējo praksi, pārvaldītāju un valsts iestāžu pienākumu daudzveidība nosaka, ka noteikumu ieviešanā ir jāņem vērā katras dalībvalsts īpatnības.

6.6 Jautājuma būtība nav noskaidrot, kādiem pakalpojumiem piemīt tautsaimnieciska nozīme un kādiem nepiemīt, bet gan noskaidrot, kādiem pakalpojumiem piemērojami konkurences un iekšējā tirgus noteikumi un kādiem pakalpojumiem to vispārējās nozīmes un sociālās, teritoriālās un ekonomiskās kohēzijas dēļ un saskaņā ar subsidiaritātes principu Kopienas (attiecībā uz Eiropas vispārējās nozīmes pakalpojumiem), valsts, reģionālā vai vietējā līmeņa varas iestādes minētos noteikumus nepiemēro.

6.7 EESK ⁽³⁾ jau vairākus gadus ir izteikusi priekšlikumu noteikt Kopienas līmenī vispārējās nozīmes pakalpojumu kopīgos kritērijus un standartus (tai skaitā pārvaldības un finansējuma kārtību, Kopienas darbības principus un robežas, to rādītāju neatkarīgu novērtējumu, patērētāju un lietotāju tiesības, sabiedrisko pakalpojumu uzdevumu un pienākumu minimumu), kas piemērojami visiem vispārējās nozīmes pakalpojumiem, tostarp vispārējās nozīmes sociālajiem pakalpojumiem, un iekļaut tos koplēmuma procedūras rezultātā pieņemtajā pamatdirektīvā, kas nodrošinātu šim pakalpojumu veidam atbilstošu Kopienas uzraudzību un līdz ar to papildinātu pakalpojumu direktīvu.

⁽³⁾ ESK atzinums par tematu “Vispārējās nozīmes pakalpojumi” — OV C 241, 7.10.2002., 119. lpp..

ESK atzinums par tematu Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai — Baltā grāmata par vispārējās nozīmes pakalpojumiem — OV C 221 8.9.2005 17. lpp.

ESK pašiniciatīvas atzinums par tematu “Vispārējās nozīmes pakalpojumu nākotne” — OV C 309 16.12.2006 135. lpp.

6.8 Lai nodrošinātu vispārējas nozīmes uzdevumu godprātīgu, nediskriminējošu un pārredzamu īstenošanu, katrai dalībvalstij oficiālā juridiskā pilnvarojuma vai līdzīgā dokumentā un tā piemērošanas noteikumos, kuros apliecināta dalībvalsts kompetentās valsts iestādes pilnvarojums vispārējas nozīmes pakalpojumu sniedzējiem, ir jāpamato minēto pakalpojumu vispārējas nozīmes, kā arī ar sociālo, teritoriālo un ekonomisko kohēziju saistītās nozīmes iemesli, un jānosaka pakalpojumu sniedzēju tiesības un pienākumi, neierobežojot tiesību aktos noteiktās dalībnieku iniciatīvas tiesības.

6.9 Minētajā dokumentā (tiesību aktā, līgumā, nolīgumā, lēmumā u.c.) būtu jānosaka:

- vispārējas nozīmes īpašā uzdevuma veids, ar to saistītie nosacījumi un no tā izrietošais sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas pienākums, tostarp arī izmaksas, kā arī noteikumi, kas nodrošina pakalpojuma sniegšanas nepārtrauktību un pasākumi, lai novērstu pakalpojumu sniegšanas iespējamu pārtraukšanu;
- oficiālā pilnvarojuma akta īstenošanas un, nepieciešamības gadījumā, tā grozīšanas nosacījumi;
- kārtība, kādā izsniedzamas atļaujas, un profesionālās kvalifikācijas prasības;
- finansējuma veidi un rādītāji, pēc kuriem aprēķina ar īpašā uzdevuma veikšanu saistīto izmaksu atlīdzināšanu;
- sniegto vispārējas nozīmes pakalpojumu vērtēšanas kritēriji.

6.10 EESK ierosina visu vispārējas nozīmes pakalpojumu pamatdirektīvas ietvaros izstrādāt īpašas kopīgas tiesību normas attiecībā uz vispārējas nozīmes sociālajiem un veselības pakalpojumiem. Līdz ar to Kopienas līmenī tiktu nodrošināta vispārējas nozīmes sociālajiem pakalpojumiem atbilstoša juridiskā drošība un pārredzamība saskaņā ar subsidiaritātes principu, tostarp vietējo un reģionālo pašvaldību kompetence pakalpojumu mērķu, pārvaldības un finansējuma noteikšanā. Pamatdirektīvā iekļautajiem principiem jābūt par pamatu ES nostājai starptautiskajās tirdzniecības sarunās.

7. Novērtējums.

7.1 Baltajā grāmatā par vispārējas nozīmes pakalpojumiem īpaša uzmanība ir pievērsta vispārējas nozīmes sociālo pakalpojumu novērtējumam, izmantojot mehānismu, kas tiks precizēts nākamajā paziņojumā.

7.2 Lai uzlabotu informācijas un pieredzes apmaiņu starp uzņēmējiem un Eiropas iestādēm, Komisija ierosina veikt uzraudzības un dialoga procedūru divguodu ziņojumu formā.

7.3 Ņemot vērā iepriekš minēto, EESK atgādina par savu priekšlikumu vispārējas tautsaimnieciskās nozīmes un ar ekonomiku nesaistītu vispārējas nozīmes pakalpojumu novērtēšanai izveidot neatkarīgu novērošanas centru, kura sastāvā būtu Eiropas Parlamenta un Reģionu komitejas pārstāvji, ka arī Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas organizētas pilsoniskās sabiedrības pārstāvji.

7.4 Valsts, reģionālajā un vietējā līmenī valsts iestādēm ir jāiesaista visi dalībnieki, sociālo pakalpojumu sniedzēji un saņēmēji, sociālie partneri, sociālās ekonomikas dienesti un struktūras cīņai pret atstumtību u.c. visos vispārējas nozīmes sociālo pakalpojumu regulējuma posmos — noteikšanas, uzraudzības, kvalitātes standartu ieviešanas un izmaksu lietderības novērtēšanas posmā.

7.5 Novērošanas centrā būtu jāizveido koordinācijas komiteja, kas noteiktu mērķus un novērtēšanā izmantojamās atsaucēs, izvēlētos struktūras pētījumu veikšanai, analīzei un sniegtu atzinumus par ziņojumiem. Centra darbā jāiesaista zinātniskā padome, kas izskatītu izvēlēto metodoloģiju un sniegtu nepieciešamos ieteikumus. Koordinācijas komitejai jā rūpējas par to, lai novērtējuma ziņojumi tiktu darīti zināmi un publiski apspriesti visās dalībvalstīs, iesaistoties visām ieinteresētajām pusēm; tas nozīmē, ka novērtējuma ziņojumiem jābūt pieejamiem dažādās ES darba valodās.

Briselē, 2007. gada 15. martā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

PIELIKUMS

Eiropas ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumam

Izmaiņu priekšlikumi, kuri ieguva vairāk nekā vienu ceturtdaļu no kopējā balsu skaita, bet tika noraidīti apspriešanas gaitā.

1.3. punkts

Aizvietot tekstu šādi

“Šajā sakarā EESK uzskata, ka nav jāmeklē vispārējas nozīmes pakalpojumu tautsaimnieciskās vai ar ekonomiku nesaistītās iezīmes, bet gan jāapskata minēto pakalpojumu veids, to uzdevumi un mērķi un jānosaka, kādiem pakalpojumiem piemērojami konkurences un iekšējā tirgus noteikumi un kādiem pakalpojumiem to vispārējās nozīmes un sociālās, teritoriālās un ekonomiskās kohēzijas dēļ saskaņā ar subsidiaritātes principu Kopienas, valsts, reģionālā vai vietējā līmeņa varas iestādes minētos noteikumus nepiemēro”. Atsevišķus pakalpojumus nevar vienkārši tāpat — principa pēc — izslēgt no konkurences un iekšējā tirgus noteikumiem. Konkurence, kas atvieglo vienotā tirgus pilnīgu izveidi, kura notiek, pamatojoties uz tirgus ekonomikas noteikumiem, un ko regulē konkurences noteikumi, nodrošina patiesi demokrātiskas tiesības; ar tās starpniecību ierobežo ne tikai valsts varu, bet arī galvenokārt dominējoša tirgus stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu un aizsargā patērētāju tiesības. Turklāt ES konkurences un iekšējā tirgus noteikumi ļauj sniegt nekomerciāla rakstura vispārējas nozīmes sociālos pakalpojumus. Svarīgi ir nodrošināt universālas tiesības izmantot sociālos pakalpojumus.

Pamatojums

Atzinumā vairākkārt, jo īpaši 6.5. punktā, ir uzsvērts, ka vispārējas nozīmes sociālo pakalpojumu raksturu nosaka dažādas vēsturiskās tradīcijas, ļoti atšķirīgas situācijas, noteikumi, kā arī vietējā, reģionālā līmeņa vai valsts pieredze. Darba devēju grupa saskaņā ar Eiropas Parlamenta pausto nostāju uzskata, ka vispiemērotākais Kopienas pasākums šajā sakarā būtu ieteikumu vai pamatnostādņu pieņemšana, tādējādi pilnīgi ņemot vērā galvenos principus, proti, subsidiaritāti un proporcionālītāti, jo pretējā gadījumā obligāts ES tiesiskais regulējums par vispārējas nozīmes sociālajiem pakalpojumiem nozīmētu “universālu pieeju”, kas neatbilst vispārējas nozīmes sociālo pakalpojumu specifikai. Ar direktīvu, kā pamatā noteikti būtu mazākais kopsaucējs, nebūtu iespējams nodrošināt kvalitatīvus vai patērētājiem pieejamus pakalpojumus un ar to neveicinātu iekšējā tirgus attīstību. Turpretī, pieņemot ieteikumu, būtu iespējams precizēt pienākumus, kas rodas saistībā ar vispārējas nozīmes pakalpojumiem, kuri jāņem vērā, īstenojot Pakalpojumu direktīvu 2006/123/EK, ko 2006. gada 12. decembrī pieņēma Parlaments un Padome.

Balsošanas rezultāti:

Par: 82

Pret: 91

Atturējās: 12

1.4. punkts

Grozīt šādi

“Tādēļ Kopienas līmenī ir jāizstrādā kopīgi kritēriji, principi un vērtības vispārējās nozīmes pakalpojumu jomā un kopīgi standarti, kas piemērojami visiem vispārējas (tautsaimnieciskās vai ar ekonomiku nesaistītās) nozīmes pakalpojumiem, tai skaitā vispārējas nozīmes sociālajiem pakalpojumiem, un tie jāiekļauj koplēmuma rezultātā pieņemtajosā Kopienas ieteikumos vai pamatnostādnēs pamatdirektīva, ar ko nodrošinātu minētajam pakalpojumu veidam atbilstošu Kopienas uzraudzību.”

Pamatojums

Atzinumā vairākkārt, jo īpaši 6.5. punktā, ir uzsvērts, ka vispārējas nozīmes sociālo pakalpojumu raksturu nosaka dažādas vēsturiskās tradīcijas, ļoti atšķirīgas situācijas, noteikumi, kā arī vietējā, reģionālā līmeņa vai valsts pieredze. Darba devēju grupa saskaņā ar Eiropas Parlamenta pausto nostāju uzskata, ka vispiemērotākais Kopienas pasākums šajā sakarā būtu ieteikumu vai pamatnostādņu pieņemšana, tādējādi pilnīgi ņemot vērā galvenos principus, proti, subsidiaritāti un proporcionālītāti, jo pretējā gadījumā obligāts ES tiesiskais regulējums par vispārējas nozīmes sociālajiem pakalpojumiem nozīmētu “universālu pieeju”, kas neatbilst vispārējas nozīmes sociālo pakalpojumu specifikai. Ar direktīvu, kā pamatā noteikti būtu mazākais kopsaucējs, nebūtu iespējams nodrošināt kvalitatīvus vai patērētājiem pieejamus pakalpojumus un ar to neveicinātu iekšējā tirgus attīstību. Turpretī, pieņemot ieteikumu, būtu iespējams precizēt pienākumus, kas rodas saistībā ar vispārējas nozīmes pakalpojumiem, kuri jāņem vērā, īstenojot Pakalpojumu direktīvu 2006/123/EK, ko 2006. gada 12. decembrī pieņēma Parlaments un Padome.

Balsošanas rezultāti:

Par: 81

Pret: 94

Atturējās: 10

1.6. punkts

Grozīt šādi

"Nemot vērā iepriekš minēto, EESK atgādina par saviem pienākumiem saistībā ar novērtēšanas principu un ierosina atbalstīt Komisijas ierosināto procedūru un izveidot neformālu tīklu par savu priekšlikumu vispārējās tautsaimnieciskās nozīmes un ar ekonomiku nesaistītu vispārējās nozīmes pakalpojumu novērtēšanai izveidot neatkarīgu novērtēšanas centru, kura sastāvā būtu Eiropas Parlamenta un Reģionu komitejas pārstāvji, kā arī Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas organizētas pilsoniskās sabiedrības pārstāvji. Valsts iestādēm valstu, reģionālajā un vietējā līmenī ir jāiesaista vispārējās nozīmes sociālo pakalpojumu regulējumā visi sociālo pakalpojumu dalībnieki, sniedzēji un saņēmēji, sociālie partneri, sociālās ekonomikas dienesti, kā arī dienesti, kuru kompetencē ir cīņa pret sociālo atstumtību."

Pamatojums

Atzinumā vairākkārt, jo īpaši 6.5. punktā, ir uzsvērts, ka vispārējās nozīmes sociālo pakalpojumu raksturu nosaka dažādas vēsturiskās tradīcijas, ļoti atšķirīgas situācijas, noteikumi, kā arī vietējā, reģionālā līmeņa vai valsts pieredze. Darba devēju grupa saskaņā ar Eiropas Parlamenta pausto nostāju uzskata, ka vispiemērotākais Kopienas pasākums šajā sakarā būtu ieteikumu vai pamatnostādņu pieņemšana, tādējādi pilnīgi ņemot vērā galvenos principus, proti, subsidiaritāti un proporcionālītāti, jo pretējā gadījumā obligāts ES tiesiskais regulējums par vispārējās nozīmes sociālajiem pakalpojumiem nozīmētu "universālu pieeju", kas neatbilst vispārējās nozīmes sociālo pakalpojumu specifikai. Ar direktīvu, kā pamatā noteikti būtu mazākais kopsaucējs, nebūtu iespējams nodrošināt kvalitatīvus vai patērētājiem pieejamus pakalpojumus un ar to neveicinātu iekšējā tirgus attīstību. Turpretī, pieņemot ieteikumu, būtu iespējams precizēt pienākumus, kas rodas saistībā ar vispārējās nozīmes pakalpojumiem, kuri jāņem vērā, īstenojot Pakalpojumu direktīvu 2006/123/EK, ko 2006. gada 12. decembrī pieņēma Parlaments un Padome.

Balsošanas rezultāti:

Par: 85

Pret: 93

Atturējās: 11

6.7. punkts

Grozīt šādi

"EESK jau vairākus gadus ir izteikusi priekšlikumu noteikt Kopienas līmenī vispārējās nozīmes pakalpojumu kopīgos kritērijus un standartus (tai skaitā pārvaldības un finansējuma kārtību, Kopienas darbības principus un robežas, to rādītāju neatkarīgu novērtējumu, patērētāju un lietotāju tiesības, sabiedrisko pakalpojumu uzdevumu un pienākumu minimumu), kas piemērojami visiem vispārējās nozīmes pakalpojumiem, tostarp vispārējās nozīmes sociālajiem pakalpojumiem, un iekļaut tos Kopienas ieteikumos vai pamatnostādņēs kopīguma procedūras rezultātā pieņemtajā pamatdirektīvā, kas nodrošinātu šim pakalpojumu veidam atbilstošu Kopienas uzraudzību un līdz ar to papildinātu pakalpojumu direktīvu."

Pamatojums

Atzinumā vairākkārt, jo īpaši 6.5. punktā, ir uzsvērts, ka vispārējās nozīmes sociālo pakalpojumu raksturu nosaka dažādas vēsturiskās tradīcijas, ļoti atšķirīgas situācijas, noteikumi, kā arī vietējā, reģionālā līmeņa vai valsts pieredze. Darba devēju grupa saskaņā ar Eiropas Parlamenta pausto nostāju uzskata, ka vispiemērotākais Kopienas pasākums šajā sakarā būtu ieteikumu vai pamatnostādņu pieņemšana, tādējādi pilnīgi ņemot vērā galvenos principus, proti, subsidiaritāti un proporcionālītāti, jo pretējā gadījumā obligāts ES tiesiskais regulējums par vispārējās nozīmes sociālajiem pakalpojumiem nozīmētu "universālu pieeju", kas neatbilst vispārējās nozīmes sociālo pakalpojumu specifikai. Ar direktīvu, kā pamatā noteikti būtu mazākais kopsaucējs, nebūtu iespējams nodrošināt kvalitatīvus vai patērētājiem pieejamus pakalpojumus un ar to neveicinātu iekšējā tirgus attīstību. Turpretī, pieņemot ieteikumu, būtu iespējams precizēt pienākumus, kas rodas saistībā ar vispārējās nozīmes pakalpojumiem, kuri jāņem vērā, īstenojot Pakalpojumu direktīvu 2006/123/EK, ko 2006. gada 12. decembrī pieņēma Parlaments un Padome.

Balsošanas rezultāti:

Par: 84

Pret: 99

Atturējās: 7

6.10. punkts

Grozīt šādi

"EESK ierosina izstrādāt Kopienas ieteikumus vai pamatnostādnes visu vispārējās nozīmes pakalpojumu pamatdirektīvas ietvaros izstrādāt īpašas kopīgas tiesību normas attiecībā uz vispārējās nozīmes sociālajiem un veselības pakalpojumiem. Līdz ar to Kopienas līmenī tiktu nodrošināta vispārējās nozīmes sociālajiem pakalpojumiem atbilstoša juridiskā drošība un pārredzamība saskaņā ar subsidiaritātes principu, tostarp vietējo un reģionālo pašvaldību kompetence pakalpojumu mērķu, pārvaldības un finansējuma noteikšanā. Pamatdirektīvā Minētajos ieteikumos vai pamatnostādnēs iekļautajiem principiem jābūt par pamatu ES nostājai starptautiskajās tirdzniecības sarunās."

Pamatojums

Atzinumā vairākkārt, jo īpaši 6.5. punktā, ir uzsvērts, ka vispārējās nozīmes sociālo pakalpojumu raksturu nosaka dažādas vēsturiskās tradīcijas, ļoti atšķirīgas situācijas, noteikumi, kā arī vietējā, reģionālā līmeņa vai valsts pieredze. Darba devēju grupa saskaņā ar Eiropas Parlamenta pausto nostāju uzskata, ka vispiemērotākais Kopienas pasākums šajā sakarā būtu ieteikumu vai pamatnostādņu pieņemšana, tādējādi pilnīgi ņemot vērā galvenos principus, proti, subsidiaritāti un proporcionalitāti, jo pretējā gadījumā obligāts ES tiesiskais regulējums par vispārējās nozīmes sociālajiem pakalpojumiem nozīmētu "universālu pieeju", kas neatbilst vispārējās nozīmes sociālo pakalpojumu specifikai. Ar direktīvu, kā pamatā noteikti būtu mazākais kopsaucis, nebūtu iespējams nodrošināt kvalitatīvus vai patērētājiem pieejamus pakalpojumus un ar to neveicinātu iekšējā tirgus attīstību. Turpretī, pieņemot ieteikumu, būtu iespējams precizēt pienākumus, kas rodas saistībā ar vispārējās nozīmes pakalpojumiem, kuri jāņem vērā, īstenojot Pakalpojumu direktīvu 2006/123/EK, ko 2006. gada 12. decembrī pieņēma Parlaments un Padome.

Balsošanas rezultāti:

Par: 78

Pret: 97

Atturējās: 10

7.3., 7.4., un 7.5. punkts

Aizvietot šādi

"Ņemot vērā iepriekš minēto, EESK atgādina par savu priekšlikumu vispārējās tautsaimnieciskās nozīmes un ar ekonomiku nesaistītu vispārējās nozīmes pakalpojumu novērtēšanai izveidot neatkarīgu novērošanas centru, kura sastāvā būtu Eiropas Parlamenta un Reģionu komitejas pārstāvji, kā arī Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas organizētas pilsoniskās sabiedrības pārstāvji.

Valsts, reģionālajā un vietējā līmenī valsts iestādēm ir jāiesaista visi dalībnieki, sociālo pakalpojumu sniedzēji un saņēmēji, sociālie partneri, sociālās ekonomikas dienesti un struktūras cīņai pret atstumtību u.c. visos vispārējās nozīmes sociālo pakalpojumu regulējuma posmos — noteikšanas, uzraudzības, kvalitātes standartu ieviešanas un izmaksu lietderības novērtēšanas posmā.

Novērošanas centrā būtu jāizveido koordinācijas komiteja, kas noteiktu mērķus un novērtēšanā izmantojamās atsaucēs, izvēlētos struktūras pētījumu veikšanai, analīzei un sniegtu atzinumus par ziņojumiem. Centra darbā jāiesaista zinātniskā padome, kas izskatītu izvēlēto metodoloģiju un sniegtu nepieciešamos ieteikumus. Koordinācijas komitejai jāpārņemas par to, lai novērtējuma ziņojumi tiktu darīti zināmi un publiski apspriesti visās dalībvalstīs, iesaistoties visām ieinteresētajām pusēm; tas nozīmē, ka novērtējuma ziņojumiem jābūt pieejamiem dažādās ES darba valodās.

EESK ierosina atbalstīt Komisijas ierosināto procedūru un izveidot neformālu tīklu. EESK aktīvi piedalītos minētajā tīklā, kurā darbotos sociālie partneri un citas pilsoniskās sabiedrības organizācijas. Komiteja veicinātu arī labas prakses piemēru un informācijas par to apmaiņu, jo īpaši izmantojot tīmekļa vietnē ierīkoto forumu."

Pamatojums

Darba devēju grupa atbalsta principu, kā pamatā ir informācijas apmaiņas veicināšana un vispārējas nozīmes pakalpojumu novērtēšana. Tā tomēr iebilst pret pašreizējo priekšlikumu, proti, veidot neatkarīgu novērošanas centru, tādējādi radot jaunas apgrūtināšanas un birokrātiskas procedūras.

Balsošanas rezultāti:

Par: 88

Pret: 99

Atturējās: 5

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja Atzinums par tematu “Komisijas Paziņojums Padomei un Eiropas Parlamentam — Eiropas dinamisma saglabāšana — ilgtspējīga attīstība mūsu kontinentā — Eiropas Komisijas 2001. gadā publicētās Transporta baltās grāmatas vidusposma pārskats”

COM(2006) 314 galīgā redakcija

(2007/C 161/23)

Eiropas Komisija saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 262. pantu 2006. gada 25. aprīlī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

Par dokumenta sagatavošanu atbildīgā Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2007. gada 21. februārī (ziņotājs — BARBADILLO LÓPEZ kgs).

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 434. plenārajā sesijā, kas notika 2007. gada 14. un 15. martā (15. martā sēdē) ar 144 balsīm par, 3 balsīm pret un 24 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi.

1.1 Kopš 2001. gadā tika publicēta Transporta baltā grāmata, vispārējā situācija attīstījies daudz atšķirīgāk nekā plānots, saimnieciskā izaugsme bijusi mazāka, degvielas cenas strauji cēlušās, paplašināšanas rezultātā ES ieguvusi kontinentālu dimensiju, tehnoloģisko jauninājumu ietekmē transporta nozare pārvēršas par sektoru, kurā tiek izmantotas visjaunākās tehnoloģijas, pastāvīgo terorisma draudu un vairākveidu transporta attīstības dēļ transporta politiku nepieciešams pārorientēt.

1.2 Transporta politikas vispārējie mērķi tomēr ir saglabājušies: konkurētspējīga, ilgtspējīga, droša un videi draudzīga iedzīvotāju un preču mobilitāte, nodrošinot labāku nodarbinātības kvalitāti. Minētie mērķi pilnībā atbilst atjaunotajai Lisabonas nodarbinātības un izaugsmes stratēģijai, tomēr vēl neatbilst ilgtermiņa mērķiem, kas minēti saistībā ar atjaunoto ilgtspējīgas attīstības stratēģiju, un klimata pārmaiņu radītajām problēmām. Pārskatā trūkst pirmām kārtām saskaņotas ilgtermiņa stratēģijas, lai sasniegtu atjaunotajā ilgtspējīgas attīstības stratēģijā saistībā ar ilgtspējīgu transportu izvirzīto pirmo mērķi, proti, ekonomikas izaugsmes nodalīšanu no pieprasījuma pēc transporta.

1.2 (a) Kaut arī Komiteja atbalsta visus Komisijas ierosinātos pasākumus, lai atsevišķus transporta līdzekļus padarītu energoefektīvākus un tādus, kas emitē mazāk oglekļa dioksīda, tā šaubās, vai patiesi pietiks ar minētajiem pasākumiem, lai oglekļa dioksīda emisijas samazinātu līdz tādām līmenim, kāds Eiropas Savienībai jāsasniedz līdz gadsimta vidum. Tādēļ Komiteja aicina Komisiju nekavējoties veikt pētījumus par pasākumiem, kādi varētu būt vajadzīgi, lai ilgākā laika posmā samazinātu vispārējo pieprasījumu pēc transporta pakalpojumiem. Šajā sakarā būtu nepieciešams apsvērt atbilstīgu cenu politiku un pārskatīt pilsētas teritorijas un plānošanas politiku, lai veicinātu visa veida preču un pakalpojumu piedāvājumu un piekļuvi tām vietējā līmenī un mazinātu atkarību no pasažieru un preču pārvadājumiem lielākos attālumos. Tāpat būtu jāapsver iespējas, kā uzsākt

plašāku apspriešanu ar sabiedrību par minētajiem jautājumiem, un jāizpēta, kādā veidā apzinīgi cilvēki un uzņēmumi ar saviem lēmumiem attiecībā uz transporta un ceļošanas veida izvēli, kā arī izturēšanos var vislabāk sniegt ieguldījumu ilgtermiņa ilgtspējas nodrošināšanā.

1.3 ES teritorija ir ļoti dažāda, ar ļoti atšķirīgām orogrāfiskām, teritoriālām un demogrāfiskām īpašībām, tajā ir gan valstis ar augstu satiksmes pārslogotības līmeni un tranzīta plūsmu, gan ļoti plaši perifērie apgabali, kuru infrastruktūras neietekmē pastāvīga noslogotība. Komiteja uzsver nepieciešamību transporta politikā ieviest ģeogrāfiski diferencētu pieeju.

1.4 EESK atbalsta pārskatītajā Baltajā grāmatā izvirzītos mērķus, t.i., visu transporta veidu optimalizēšanu gan atsevišķi, gan tos kombinējot, pielāgojot katra transporta veida īpašās iespējas, lai izveidotu tādas transporta sistēmas, kas mazāk piesārņo vidi, ir efektīvākas un nodrošina iedzīvotāju un preču noturīgu mobilitāti.

1.5 EESK uzskata par nepieciešamu uzlabot dažādu transporta veidu savstarpējo savietajamību un pastiprināt dzelzceļa transporta veidu un dzelzceļa, jūras un iekšzemes ūdensceļu transporta konkurētspēju, lai paaugstinātu to efektivitāti un rezultativitāti, tādējādi palielinot to nozīmi vairākveidu transportā, un nodrošinātu to ilgtermiņa dzīvotspēju. Komiteja arī uzskata, ka publiskās iestādes var sekmēt dažādu transporta veidu koordinēšanu.

1.6 Komiteja iesaka ņemt vērā sabiedriskā starppilsētu pasažieru autotransporta pakalpojumus kā līdzekli tādu Komisijas izvirzīto mērķu sasniegšanai kā satiksmes pārslogotības, piesārņojuma un degvielas patēriņa samazināšana un ceļu drošības uzlabošana un, pamatojoties uz minētā transporta veida augsto pārvadāšanas kapacitāti, būtiski palielināt sabiedriskā transporta nozīmi salīdzinājumā ar privātajām automašīnām.

1.7 Gaisa transporta jomā tirgus atvēršanas rezultātā pēdējo desmit gadu laikā notikusi liela izaugsme, bet trešās paketes nevienmērīga piemērošana dažādās dalībvalstīs un pastāvošie ierobežojumiem iekšējā tirgū rada konkurences izkropļojumus. Tādēļ nepieciešams uzlabot iekšējā tirgus darbību.

1.8 Jūras transporta iekšējā tirgus trūkums kavē ES optimizēt iekšējā transporta reglamentēšanu, tādējādi vienkāršot iekšējo tirdzniecību, un tas negatīvi ietekmē minētā transporta integrēšanu iekšējās vairākveidu pārveidājumā ķēdēs.

1.9 Transporta nozare ir viens no lielākajiem nodarbinātības avotiem ES, bet darbinieku trūkums liek pieņemt darbā vairāk strādnieku no trešajām valstīm — tas norāda, ka nepieciešams uzlabot jauniešu apmācību un transporta profesiju prestižu un kvalitāti, un tā ir joma, kur sociālajiem partneriem ir svarīga nozīme.

1.10 Kopējai transporta politikai arī turpmāk jāietekmē tehniskā, nodokļu un sociālās jomas saskaņošana gan attiecībā uz katru transporta veidu atsevišķi, gan visiem kopumā nolūkā izveidot sistēmu, kas nodrošina patiesi vienlīdzīgus konkurences apstākļus.

1.11 Lai transporta veidus padarītu patērētājam pievilcīgus, nepieciešams uzlabot pakalpojumu kvalitāti. Komiteja atzinīgi vērtē uzmanību, kas, veicot Baltās grāmatas vidusposma pārskatīšanu, veltīta visu transporta veidu pasažieru tiesībām, īpaši pievēršoties cilvēkiem ar ierobežotām pārvietošanās spējām, bet vienmēr ņemot vērā katra transporta veida īpatnības.

1.12 Transporta veidu aizsardzībai jābūt prioritāram mērķim, un drošības pasākumi jāievieš attiecībā uz visiem transporta veidiem un attiecīgajām infrastruktūrām, vienlaicīgi izvairoties no nelietderīgām drošības pārbaudēm un nodrošinot transporta pakalpojumu izmantotāju cilvēktiesības un privātumu.

1.13 Transportā tiek patērēts daudz fosilā kurināmā, un atkarības samazināšanai no tā, kā arī CO₂ emisiju samazināšanai jābūt prioritātei; tādēļ nepieciešams izstrādāt īpašu pētniecības un izstrādes, un inovāciju programmu transporta jomā, piesaistot arī atbilstošu finansējumu, kas ļautu veicināt alternatīvo enerģijas veidu izmantošanu galvenokārt pilsētu transportā, kā arī īstenot tādu diferencējošu politiku, jo īpaši nodokļu jomā, kas sekmē jaunu, videi draudzīgu tehnoloģiju ieviešanu un izmantošanu.

1.14 Infrastruktūras veido iekšējā transporta tirgus attīstībai nepieciešamo fizisko tīklu, un tā optimizēšanai nepieciešams sasniegt divus mērķus: samazināt pārslogotību un palielināt pieejamību, mobilizējot visus finansēšanas avotus.

1.15 Transporta infrastruktūra, jo īpaši uzbanizētās teritorijās, būtu jāizmanto sabiedriskā transporta tīkla attīstīšanai. Ar ieguldījumu politikas starpniecību būtu pakāpeniski jāierobežo individuālā autotransporta izmantošanas telpa.

2. Ievads un Komisijas priekšlikums.

2.1 Eiropas Komisijas 1992. gadā publicētajā Transporta baltajā grāmatā ar nosaukumu "Kopējās transporta politikas attīstība nākotnē" ⁽¹⁾ par galveno mērķi noteikta transporta vienotā tirgus izveide, lai, atverot tirgu, atvieglotu mobilitāti kopumā. Desmit gadu laikā vispārējie mērķi ir sasniegti, izņemot dzelzceļa transporta nozari.

2.2 Eiropas Komisija 2001. gada septembrī publicēja jaunu Balto grāmatu ar nosaukumu "Eiropas transporta politika līdz 2010. gadam: laiks pieņemt lēmumu", ⁽²⁾ kurā ierosināti 60 pasākumi, lai mainītu transporta veidu savstarpējo līdzsvarojumu, novērstu satiksmes pārslogotību, transporta politikā galveno uzmanību pievērstu tā izmantotājiem un pārvaldītu globalizācijas sekas.

2.3 Lai paātrinātu lēmumu pieņemšanas procesu un novērtētu panāktos rezultātus, 2001. gada Baltajā grāmatā tika noteikts pārskatīšanas mehānisms, saskaņā ar kuru Komisijai jāizstrādā kalendārais grafiks, norādot konkrētus mērķus, 2005. gadā jāveic vispārējs novērtējums par Baltajā grāmatā izvirzīto mērķu īstenošanu un nepieciešamības gadījumā jāievieš izmaiņas. Rezultātā ir pieņemts šajā atzinumā skatāmais Komisijas paziņojums.

2.4 Baltās grāmatas vidusposma pārskatīšanā pieņemtās pieejas pamatā cita starpā ir transporta pieprasījuma pārorientēšana uz videi draudzīgākiem transporta veidiem, jo īpaši attiecībā uz tālsatiksmes transportu, pilsētu teritorijām un pārslogotiem transporta koridoriem. Tajā pašā laikā visiem transporta veidiem jāklūst videi arvien nekaitīgākiem, drošākiem un enerģētiski efektīvākiem.

2.5 Komisijas paziņojums "Eiropai kustībā — ilgtspējīga mobilitāte mūsu kontinentam" tika izstrādāts, pamatojoties uz 2005. gadā notikušajām konsultācijām. Tajās tika uzsvērtā transporta nozares nozīme saimnieciskajā izaugsmei un nepieciešamība attiecīgi pielāgot politiskos pasākumus.

2.6 Transporta politikas vispārējie mērķi paliek nemainīgi: konkurētspējīga un ilgtspējīga, droša un videi draudzīga iedzīvotāju un preču mobilitāte un labāka nodarbinātības kvalitāte, ievērojot vides prasības. Šie mērķi pilnībā atbilst pārskatītajai Lisabonas stratēģijai nodarbinātības un izaugsmes jomā un pārskatītajai ilgtspējīgas attīstības stratēģijai.

⁽¹⁾ COM(92) 494, 02.12.1992 — "Kopējās transporta politikas attīstība nākotnē".

⁽²⁾ COM(2001) 370, 12.09.2001 — "Eiropas transporta politika, sagaidot 2010. gadu: laiks pieņemt lēmumu".

2.7 Minēto mērķu sasniegšanai viens no visnozīmīgākajiem līdzekļiem ir inovācija: attīstītu, uz komunikācijām pamatotu transporta sistēmu ieviešana, attīstīta dzinēju tehnoloģija, lai panāktu augstāku enerģijas izmantošanas efektivitāti un veicinātu un izmantotu alternatīvās degvielas veidus.

2.8 Pārskatot Balto grāmatu vidusposmā, galvenais jautājums tomēr ir komodalitāte, proti, gan viena atsevišķa transporta veida, gan dažādu transporta veidu kombinēta efektīva izmantošana, kas nodrošinās vislabākās un ilgtspējīgākās resursu izmantošanas iespējas. Šāda pieeja ir vislabākā garantija augsta mobilitātes līmeņa un vienlaikus arī augsta vides aizsardzības līmeņa sasniegšanai.

3. Vispārējās piezīmes.

3.1 EESK atkārtoti uzsver 2002. gada 19. jūnija atzinumā par Balto grāmatu izteikto viedokli, ka, veicot pašreizējo vidusposma pārskatīšanu, skaidri jānorāda: sakarā ar transporta nozares attīstību un saimniecisko, politisko un sociālo situāciju ES, nepieciešams efektīvi un nekavējoties pielāgot kopīgo transporta politiku, ņemot vērā pārskata periodā notikušās pārmaiņas un paredzamo attīstību nākotnē.

3.2 Tāpat Komiteja atbalsta politikas, kuru mērķis ir uzlabot tehnoloģisko potenciālu, lai rastu tādus inovatīvus risinājumus, kas tiešā veidā atbilst ES prioritātēm konkurētspējas, drošības, vides un sociālajos jautājumos.

3.3 Situācija ir ļoti atšķirīga no tās, kas tika paredzēta, 2001. gadā izstrādājot Transporta balto grāmatu: saimnieciskā izaugsme, kas ir zemāka par plānoto, ģeopolitiskā spriedze, naftas cenu kāpums, ES paplašināšanas sekas, globalizācija, jauni tehnoloģiski sasniegumi, pastāvīgi terorisma draudi un vairāku veidu transporta attīstība. Komisijas paziņojums paredz ES transporta politikas pielāgošanu situācijai, kam jānosaka nākotnes izaugsme un politikas.

3.4 Baltā grāmatas (2001) vidusposma pārskatīšana nepieciešama ne tikai iepriekšminētās jaunās situācijas dēļ, bet arī tādēļ, ka tajā izvirzīto ES transporta politiku nepieciešams pārorientēt. Pārskatot Balto grāmatu, vienlīdz svarīgi uzstāt uz tādu transporta politiku, kas ļauj optimalizēt visu transporta veidu izmantošanu, tos padarot konkurētspējīgākus, ilgtspējīgākus, sociāli labvēlīgākus, videi draudzīgākus un drošākus, pamatotot to ilgtspēju uz ciešo saistību ar progresu un saimniecisko izaugsmi, kā arī uz nepieciešamo dažādu transporta veidu koordinēšanu, ko var sekmēt publiskās iestādes.

3.5 Turklāt pastāv arī nepieciešamība panākt transporta atbilstību vides prioritātēm "ilgtspējīga transporta" koncepcijas ietvaros, to attiecinot vienādā mērā uz visiem transporta veidiem. Jānorāda tomēr arī uz to, ka Komisijas paziņojuma II pielikuma 3. nodaļā minētie pētījumi transporta un vides jomā

nav sadalīti pa autotransporta veidiem, sniedzot atsevišķus datus par sabiedriskā un privātā transporta izmantošanu. Tāds modelis būtu ļāvis norādīt uz galvenokārt automašīnu intensīvās un neierobežotās izmantošanas nelabvēlīgo ietekmi uz satiksmes plūsmas pārslogotību, drošību, piesārņojumu un enerģijas patēriņu u.c..

3.6 Ņemot vērā transporta politikas kontinuitāti, EESK uzskata, ka jāatbalsta reālistiskāka pieeja, un tas nozīmē:

a) paātrināt normatīvo aktu izstrādes procesu jūras transporta sistēmas un dzelzceļa transporta sistēmas ieviešanai, pamatojoties uz regulētu konkurenci kā veidu, kā panākt lielāku efektivitāti un rezultativitāti;

b) tādu problēmu risināšanai kā autotransporta ietekme, ko galvenokārt rada personīgo automašīnu radītā satiksmes pārslogotība un piesārņojums, un nemitīgā izaugsme, ko Komisija paredz laika posmā no 2000. līdz 2020. gadam, jāparedz īpaši pasākumi, lai izaugsme vienlaicīgi ļautu samazināt negatīvo ietekmi (jaunas infrastruktūras, tehnoloģijas utt.);

c) sabiedriskajam pasažieru transportam ir būtiska nozīme šajās politikās plānoto rezultātu sasniegšanai;

d) precīzi noteikt kravas automašīnu, kas vieglākas par 3,5 tonnām, ietekmi uz drošību, vidi, darba apstākļiem un tautsaimniecību.

3.7 Tādēļ nepieciešams veicināt gan jūras, gan iekšzemes ūdensceļu, gan dzelzceļa transporta efektivitāti un produktivitāti, nostiprinot nosacījumus, kas ļauj minētajām nozarēm būt konkurētspējīgām, veicinot saskaņošanu un vairāku veidu pārvadājumus un īstenojot pasākumus, kas ļauj arī turpmāk pakalpojumu nodrošināt ar atbilstošu elastīgumu un par atbilstošām cenām.

3.8 Komiteja uzskata, ka līdz šim veikto pētījumu nepilnība ir arī tas, ka tajos netiek tieši aplūkots pārskatītās ilgtspējīgas attīstības stratēģijas būtiskais mērķis, proti, ekonomikas izaugsmes nodalīšana no pieprasījuma pēc transporta pakalpojumiem. Turklāt tajos netiek analizēta arī klimata pārmaiņu ietekme un turpmākajos 50 gados nepieciešamais CO₂ samazinājuma līmenis. Ņemot vērā straujo mobilitātes palielināšanos pēdējo 50 gadu laikā, kā arī vēlmi panākt vēl lielāku izaugsmi pārvietošanās jomā (gan Eiropā, gan aizvien vairāk jaunattīstības valstīs), Komiteja pauž nopietnas bažas par to, vai, veicinot atsevišķu transportlīdzekļu energoefektivitāti un panākot to izmantošanas līdzsvaru vien, būs iespējams sasniegt ar oglekļa dioksīda samazināšanu saistītos mērķus transporta jomā, lai novērstu dabas katastrofas, kaut arī visu iepriekšminēto mērķu īstenošana ir ļoti vēlama. Komiteja uzskata, ka Komisijai nekavējoties jāveic pētījumi par pasākumiem, kādi varētu būt drīzumā nepieciešami,

lai mazinātu pieprasījuma palielināšanos pēc aizvien augošās mobilitātes. Šajā sakarā jāapsver cenu politika un atbilstīga pilsētas teritorijas un plānošanas politika, lai veicinātu visa veida pakalpojumu un preču sniegšanu vietējā līmenī, tādējādi apmierinot cilvēku vēlmes, lai viņiem nav jāmēro lieli attālumi minēto vajadzību piepildīšanai. Tāpat būtu jāapsver, kādā veidā varētu uzsākt plašāku apspriešanos ar sabiedrību par minētajiem jautājumiem, un jāizpēta, kā atbildīgi cilvēki un uzņēmumi ar saviem lēmumiem par transporta un ceļošanas veida izvēli, kā arī izturēšanos var vislabāk sniegt ieguldījumu ilgtspējas nodrošināšanā.

3.9 Transporta politikai jābūt virzītai uz kvalitāti, drošību, vides prasību ievērošanu un transporta efektivitāti, un tai jānodrošina lietotājiem transporta veida izvēles iespēja. Transporta jomā jāpanāk ilgtspējīgs saimnieciskā un sociālā nodrošinājuma līmenis, atbilstošos gadījumos neaizmirstot par sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas pienākumu un Līgumos noteiktajām tiesībām uz mobilitāti.

3.10 ES teritorijas apdzīvotība ir nevienmērīga. Vidējais iedzīvotāju blīvums ir 116 iedzīvotāju uz km², bet tas svārstās no 374 iedzīvotājiem uz km² Nīderlandē līdz 15 un 21 iedzīvotājiem uz km² Ziemeļeiropas valstīs. Arī to iedzīvotāju procentuālais skaits, kas dzīvo pilsētās, katrā valstī ir atšķirīgs; vidēji Eiropā tas ir 80 %, bet svārstās no 97,2 % blīvi apdzīvotās vietās Beļģijā līdz 59,9 % Grieķijā. Jāuzsver problēmas saistībā ar to, kas lauku apgabalos ir no transporta atkarīgi lietotāji.

3.11 EESK vēlas uzsvērt, ka nepieciešams izstrādāt ģeogrāfiski diferencētu pieeju transporta politikai, jo ES teritorija ir ļoti daudzveidīga un ar ļoti dažādām topogrāfiskām, teritoriālām un demogrāfiskām iezīmēm, un līdzās tās centrālajām valstīm, kurās ir teritorijas ar augstu piesārņojuma līmeni un ievērojamu tranzīta apjomu, pastāv ļoti plaši perifērie vai lauku apgabali, kur infrastruktūras nav pakļautas pastāvīgam spiedienam. Abiem minētajiem modeļiem kopējā transporta politikā nepieciešamas divas atšķirīgas un īpašas pieejas.

3.12 Pastāv arī perifēro valstu problēma — tās atrodas tālu no lielajiem apdzīvotajiem un ražošanas centriem; tajās ir augstākas transporta izmaksas un līdz ar to arī augstākas produkcijas ražošanas un tirdzniecības izmaksas, kas ir attālinātības negatīvās sekas. Tādēļ EESK uzskata, ka pieejamības uzlabošanai jābūt prioritāram līdzeklim, lai palielinātu valsts vai reģiona konkurētspēju un uzlabotu teritoriālo kohēziju.

3.13 Gan Komisijas paziņojumā, gan 2001. gada Transporta baltajā grāmatā nepieciešami precizējumi: a) tajos nav sniegta skaidra ekonomiskās/finansālās un budžeta analīze attiecībā uz problēmām, ko Komisija uzskata par nepieciešamu risināt, b) transporta politikā regulētai konkurencei nav piešķirta galvenā nozīme, kā to ir noteikusi pati Komisija un c) vides un citi pētījumi būtu rūpīgāk jāpielāgo konkrētiem transporta veidiem un līdzekļiem nolūkā analizēt to ietekmi un iespējamās risinājumus.

EESK uzskata, ka nepieciešams paredzēt konsultācijas tādu iniciatīvu definēšanai, kas — pēc tam, kad ir veikta problēmu izpēte — ļaus ES nākotnē izveidot vienotu un ilgtspējīgu transporta sistēmu.

3.14 Komisijas paziņojumā norādīts, ka lielākā daļa Baltajā grāmatā minēto pasākumu ir pieņemti vai ierosināti, un tie aprakstīti un to ietekme novērtēta 3. pielikumā, kas nav iekļauts paziņojumā. EESK pieprasa paziņojumā iekļaut hronoloģisku un detalizētu pieņemto pasākumu un to ietekmes sarakstu vai skaidri norādīt interneta adresi, kur tie publicēti.

4. Īpašas piezīmes.

4.1 Lai paziņojumu par 2001. gada Transporta baltās grāmatas vidusposma pārskatīšanu analizētu sistemātiski, turpmāk tekstā tiks minēti vispārēji aspekti, par kuriem, ievērojot paša paziņojuma struktūru, EESK vēlas izteikt konstruktīvas piezīmes.

4.2 Ilgtspējīga mobilitāte iekšējā tirgū — saikne starp Eiropas iedzīvotājiem.

4.2.1 Komisija apliecina, ka "ES iekšējais tirgus ir galvenais instruments, ar kura palīdzību iespējams izveidot plaukstošu transporta nozari, kas nodrošina izaugsmi un darbavietas. Norises aviācijas, kā arī citās nozarēs, piemēram, telekomunikāciju nozarē, liecina, ka iekšējā tirgus liberalizācijas process sekmē jauninājumus un ieguldījumus, lai labākus pakalpojumus sniegtu par zemākām cenām. Arī visā transporta nozarē var gūt tādas pašas rezultātus". Gaisa transporta nozarē lietotāju ieguvums ir lielākas izvēles iespējas un zemākas biļešu cenas.

4.2.2 Autotransports: lai objektīvi analizētu autotransporta problēmu, atsevišķi jāskata katrs transporta veids un specializācija, jo lielākā daļa pārvadājumu ES iekšienē notiek pa autoceļiem, veidojot 44 % visu kravu pārvadājumu un 85 % pasažieru pārvadājumu. Mehāniskie transportlīdzekļi ⁽³⁾ES-25 sadalās šādi: 212 000 000 personīgo automašīnu, 30 702 000 kravas furgonu un 25 025 000 mehāniskos divriteņu transportlīdzekļu, 719 400 autobusu un tālsatiksmes autobusu. Tas skaidri norāda uz galveno ES satiksmes pārslogotības un vides problēmu iemeslu.

4.2.2.1 Paziņojumā nav minēts starppilsētu sabiedriskais pasažieru autotransports, nenovērtējot iespējamo risinājumu, privāto automašīnu lietotājiem pārejot uz minēto transporta veidu, tādējādi gūstot visdažādākos ieguvumus un ietaupījumus attiecībā uz drošību, vidi, zemes izmantošanu, elastīgumu, utt. EESK uzskata — lai sasniegtu izvirzītos mērķus, jāņem vērā minētais transporta veids, tādēļ nepieciešams izstrādāt tiesību aktus, kas ļautu attīstīties regulētai konkurencei, lai varētu izveidot regulārus starppilsētu pasažieru autotransporta pakalpojumus, to ieviešanā ievērojot ES un dalībvalstu noteikumus par reklāmu un konkurenci.

⁽³⁾ Enerģētika un transports skaitļos, 2005. gads. Enerģētikas un transporta ģenerāldirektorāts. Eiropas Komisija.

4.2.2.2 Komisija pēta iespējas, kā samazināt degvielas nodokļu pārmērīgās atšķirības autotransporta jomā, nevis risina šo problēmu vispārīgākā veidā, īstenojot vienotu nodokļu politiku attiecībā uz visiem transporta veidiem, nediskriminējot nevienu no tiem un nodrošinot vienlīdzīgu attieksmi.

4.2.3 Dzelzceļa transports: kopš 1970. gada dzelzceļa transporta tirgus daļa sarukusi no 10 % uz 6 % pasažieru pārvadājumos un no 21 % uz 8 % kravu pārvadājumos. Starptautiskie preču vilcieni šķērso ES ar vidējo ātrumu 18 km/h. Galvenie dzelzceļa transporta izaicinājumi ir konkurence ar pārējiem transporta veidiem, dažādu sistēmu savstarpējā savietojamība un tā specializācija atsevišķu veidu kravu pārvadāšanā.

4.2.3.1 EESK uzskata, ka dzelzceļa transporta konkurētspējas paaugstināšana ir vienīgais veids, kā panākt, lai sasniegtu vēlamo efektivitātes un rezultativitātes līmeni, tādējādi palielinot pieprasījumu pēc minētā transporta veida un atjaunojot tā dzīvotspēju ilgtermiņā; lai to paveiktu, nepieciešama visu attiecīgo tiesību aktu padziļināta pārskatīšana un to ieviešana dalībvalstīs.

4.2.3.2 Kā jau norādīts atzinumā par 2001. gada Transporta balto grāmatu ⁽⁴⁾, EESK tomēr atbalsta "regulētas konkurences" principa piemērošanu visiem pakalpojumiem ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, tajā skaitā sabiedriskajam dzelzceļa transportam un sabiedriskajam autotransportam, kas atbilstoši EK Līguma 16. pantam ir būtiski sociālās un teritoriālās kohēzijas veicināšanā.

4.2.4 Gaisa transports; EK Regulu 2407/92, 2408/92 un 2409/92 radītās liberalizācijas ietvaros aviācijas iekšējā tirgus "trešā pakete" veicinājusi gaisa transporta pakalpojumu pārveidošanu, padarot tos efektīvākus un pieejamākus. Tomēr atšķirīgā trešās paketes piemērošana atsevišķās ES dalībvalstīs un Kopienas iekšzemes gaisa transporta pakalpojumu ierobežojumi izraisa konkurences izkropļojumus (piemēram, atšķirīgas prasības licenču izsniegšanā, diskriminējoša pieeja maršrutiem uz trešajām valstīm, aviokompāniju diskriminācija, pamatojoties uz to valstisko piederību, utt.). Tādēļ nepieciešams pārskatīt iekšējā tirgus darbību un veikt izmaiņas, lai ierobežotu iespējamās izkropļojumus, kā arī jāpabeidz "vienotās gaisa telpas" reglamentējošo noteikumu izstrāde, tādējādi stiprinot ES gaisa transporta efektivitāti.

4.2.5 Jūras transports: vairāk nekā 90 % pārvadājumu starp Eiropu un pārējām pasaules valstīm notiek, izmantojot jūras ostas, un 40 % Eiropas iekšējo pārvadājumu tiek veikti pa jūru. Jūras transporta jomā, jo īpaši tuvsatiksmes transportā, notikusi izaugsme ir līdzīga tai, kas vērojama kravu pārvadājumos pa autoceļiem, un minētajam transporta veidam ir lielas izaugsmes iespējas, ņemot vērā ES garo jūras piekrasti pēc paplašināšanas.

EESK uzskata, ka Komisijai vajadzētu uzraudzīt jūras transportu, kā arī veikt pasākumus, kas nepieciešami, lai piemērotos minētajai attīstībai. ⁽⁵⁾

4.2.5.1 Jūras transporta iekšējā tirgus neesamība — jo atbilstoši starptautiskajām normām tiek uzskatīts, ka pārvadājumi pa jūru starp divām valstīm notiek ārpus ES — kavē ES iekšējā transporta tiesiskā regulējuma pilnveidošanu un iekšējās tirdzniecības vienkāršošanu, negatīvi ietekmējot tā integrāciju iekšējās vairākveidu pārvadājumu ķēdēs.

4.2.5.2 EESK uzskata, ka ostu pakalpojumu labāka integrācija ir pamats, lai izstrādātu un īstenotu kopēju jūras transporta politiku, kas palīdzēs attīstīt "jūras maģistrāles" un veicināt piekrastes pārvadājumus (*short sea shipping*), padarot jūras transportu efektīvāku un konkurētspējīgāku loģistikas ķēdē un tādējādi palīdzot uzlabot ilgtspējīgu mobilitāti.

4.3 Ilgtspējīga iedzīvotāju mobilitāte — transporta uzticamība, drošums un drošība.

4.3.1 Nodarbinātības apstākļi: transporta nozare ir viens no galvenajiem nodarbinātības sektoriem ES, nodrošinot 5 % darba vietu, bet nodarbinātības līmenis pašlaik stabilizējas. Dažās nozarēs, piemēram, dzelzceļa transportā un autotransportā, ir kvalificēta personāla trūkums, radot ārvalstu darbaspēka pieaugumu no trešajām valstīm. EESK atbalsta Komisijas viedokli, ka jāpastiprina centieni, lai uzlabotu apmācību un piedāvāto darbvietu kvalitāti, piesaistot jauniešus un motivējot viņus izvēlēties profesijas transporta nozarē.

4.3.1.1 Lai minētos mērķus sasniegtu, nepieciešamas apmācību programmas, ko vada sociālie partneri un kurās atspoguļotas katra transporta veida īpašās vajadzības (sākotnējā apmācība un pastāvīgā apmācība), un kuras saņem nepieciešamo finansējumu.

4.3.1.2 Sociālajās normās attiecībā uz autotransportu jāslēgama vienlīdzīga attieksme pret strādājošajiem neatkarīgi no tā, vai viņi ir darba ņēmēji vai pašnodarbinātie, un tādēļ 2002. gada 11. marta Direktīvas 15/2002 nosacījumi par darba laika organizēšanu strādājošajiem, kas veic mobilas darbības uz autoceļiem, nekavējoties un bez pārejas posma jāpiemēro pašnodarbinātām personām, jo šīs Direktīvas mērķis ir ceļu drošība, konkurences izkropļojumu novēršana un labāku darba apstākļu veicināšana.

Iepriekš minēto iemeslu dēļ profesionālajos pārvadājumos izmantotajiem kravu transportlīdzekļiem, kas vieglāki par 3,5 tonnām, piemērojami (citi) noteikumi, kas attiecas uz kravu pārvadājumiem pa autoceļiem.

⁽⁵⁾ Skat. EESK pašiniciatīvas atzinumu par tematu "Eiropas pieejamība pa jūras ceļu nākotnē: kādas ir gaidāmās pārmaiņas un kā tās risināt?" OV C 151, 28.06. 2005.

⁽⁴⁾ OVC 241.07.10.2002.

4.3.2 Pasažieru tiesības: lai uzlabotos visu transporta veidu pakalpojumu kvalitāte (tostarp, piemēram, biežums, precizitāte, visu lietotāju grupu komforts, drošība, vietu rezervēšana, novēršot lielāku skaita biļešu pārdošanu nekā pieejamo vietu skaits, tarifu politika un kompensēšana) ir svarīgi nostiprināt pasažieru tiesības. Komiteja mudina pārmaiņas ieviest pēc iespējas ātrāk, ņemot vērā transporta veidu īpatnības, īpaši to, kuriem jāizmanto kopīgas infrastruktūras.

4.3.2.1 Komiteja atzinīgi vērtē īpašo uzmanību, kas, pārskatot Balto grāmatu, veltīta transporta pieejamībai un tā izmantošanas apstākļiem cilvēkiem ar kustību traucējumiem. Komiteja tomēr vēlas norādīt, ka pieejamības nosacījumi attiecas ne tikai uz transporta veidiem, bet arī uz infrastruktūrām neatkarīgi no tā, vai tas ir gaisa, jūras, upju, dzelzceļa vai autotransports, kā arī uz grūtībām, kas šiem pasažieriem jāpārvar pārsēžoties.

4.3.3 Drošība: plaša normatīvu kopuma ieviešana ir ļāvusi uzlabot visu transporta veidu drošību, jo īpaši gaisa un jūras transportā; pasākumi ietver nedrošo aviosabiedrību “melnā saraksta” izveidi un Eiropas aģentūru izveidi visiem transporta veidiem, ieskaitot Eiropas Jūras drošības aģentūru (EMSA), Eiropas Aviācijas drošības aģentūru (EASA) un Eiropas Dzelzceļa aģentūru (ERA); izņēmums ir autotransporta nozare. Tādēļ, lai sasniegtu izvirzīto mērķi — uz pusi samazināt satiksmes negadījumu skaitu — nepieciešama kopīga ceļu drošības politika, izveidojot kopīgu sistēmu pārkāpumu un sodu standartizēšanai un ieviešot “Eiropas autovadītāja apliecību ar soda punktiem”, kurā reģistrētu soda punktus par jebkuru ceļu satiksmes noteikumu pārkāpumu jebkurā ES dalībvalstī.

4.3.3.1 Nedrīkst tomēr aizmirst arī tehnikas progresu, jaunu automobiļu dizainu, transportlīdzekļa un infrastruktūras savstarpējo iedarbību (e-drošība) un infrastruktūru uzlabošanu, likvidējot “melnos punktus” — tie visi ir faktori, kas palīdzēs uzlabot ceļu drošību.

4.3.3.2 EESK vēlas norādīt, ka statistikas dati par ceļu negadījumu skaitu jāsadala pa transporta līdzekļiem, it īpaši attiecībā uz tiem transporta līdzekļiem, kuriem ir sadursmes ar privātajām automašīnām, jo tādu avāriju īpatsvars ir vislielākais.

4.3.4 Drošums: gaisa transporta drošums pēc 2001. gada 11. septembra notikumiem tika pastiprināts. Komiteja uzskata, ka pēc teroristu uzbrukumiem Madridē un Londonā un, ņemot vērā pastāvīgos terorisma draudus, visu transporta resursu un infrastruktūru drošumam jābūt ES prioritātei. Tādēļ nepieciešams drošības noteikumus attiecināt uz visiem transporta veidiem, kā arī uz vairākveidu pārvaldījumu ķēdēm. Ieviešot drošības pārbaudes un noteikumus, tomēr jāizvairās no nevajadzīgām un dārgām pārbaudēm un jāievēro cilvēktiesības un privātums.

4.3.5 Pilsētu transports: Komisija iesaka publicēt Zaļo grāmatu par pilsētu transportu. Tās fokusā jābūt sabiedriskā transporta attīstībai un tai jāsaturs paraugprakses piemēru saraksts. Turklāt kā jau Komiteja minējusi atzinumā par Transporta balto grāmatu (2001), būs nepieciešami jauni ieguldījumi

un transporta plāni, lai uzlabotu sabiedriskā transporta kvalitāti lielās pilsētu teritorijās (konurbācijās) atbilstoši iniciatīvai CIVITAS vai TranSURban⁽⁶⁾ projektam un pilsētvides tematiskajai stratēģijai⁽⁷⁾. Tam nepieciešams lielāks finansējums no Kopienas fondiem; tomēr pilnībā ievērojot subsidiaritātes principu, jo par pilsētu transportu parasti ir atbildīgas vietējās un reģionālās pašvaldības. Minētie pasākumi tomēr būs nepilnīgi, ja netiks realizēta tāda pilsētu transporta politika, kas sniedz privātajiem uzņēmumiem iespēju un atvieglo to iesaisti sabiedriskā pasažieru transporta pakalpojumu sniegšanā, palīdzot atbrīvot un optimāli izmantot publiskos līdzekļus

4.4 Transports un enerģētika.

4.4.1 Transporta nozare ir viena no galvenajām enerģijas patērētājām un aptuveni 70 % kopējā naftas patēriņa ES notiek transportā turklāt autotransportā tas ir vislielākais — 60 %, galvenokārt privāto automašīnu skaita dēļ — vairāk nekā 465 tūrisma automašīnas uz 1 000 iedzīvotājiem. Gaisa transporta nozarē patērē apmēram 9 % no kopējā naftas patēriņa un dzelzceļa transporta nozarē — 1 %. Lai dažādo transporta veidu konkurence būtu godīga, to naftas patēriņš jāapliek ar vienādu nodokli. Tāpēc jāapsver, vai nebūtu atceļams nodokļa atbrīvojums aviācijas degvielai.

4.4.2 Tādēļ enerģētiskās atkarības samazināšanai no fosilajām degvielām tāpat kā CO₂ emisiju samazināšanai jābūt prioritātei. Lai sasniegtu minētos mērķus — Komisija lēš, ka transporta jomā līdz 2020. gadam iespējami enerģijas ietaupījumi 26 % apmērā⁽⁸⁾ — nepieciešams izstrādāt tādu atbilstoši finansētu pētniecības un izstrādes programmu, kas sekmētu alternatīvo enerģijas veidu izmantošanu⁽⁹⁾, jo īpaši pilsētu virszemes transporta jomā.

4.4.3 Lai pastiprinātu jauno tehnoloģisko sasniegumu izmantošanu, kas palīdzētu samazināt CO₂ emisiju un atkarību no naftas, nepieciešama diferencēta transporta politika, galvenokārt pievēršoties nodokļu sistēmai un jaunu tehnoloģiju apguves un izmantošanas veicināšanai, lai varētu samazināt piesārņojumu un palielināt enerģijas ietaupījumus. Jāievieš arī īpaša degviela sabiedriskajam transportam — ar zemāku nodokļu likmi tieši šim mazāk piesārņojošo transporta līdzekļu veidam (*Euro IV* un nākotnē *Euro V*), līdzīgi kā tas ir citiem transporta veidiem. Vides jautājumu risināšanu nedrīkst pamatot uz represīvu nodokļu sistēmu, gluži otrādi, jānosaka prioritāte transporta veidiem, kuros izmanto jaunās tehnoloģijas, kas izstrādātas, lai samazinātu piesārņojumu un taupītu energoresursus.

⁽⁶⁾ TranSURban (Transporta sistēmu izstrāde pilsētu reģioniem); minēto projektu atbalsta ES INTERREG III ietvaros (starpreģionālās sadarbības programma)

⁽⁷⁾ Skat. Komisijas paziņojumu “Tematiskā stratēģija par pilsētvidi” — COM(2005)718, 2006. gada 11. janvāris.

⁽⁸⁾ Komisijas paziņojums par tematu “Energoefektivitātes rīcības plāns. Potenciāla izmantošana”, COM(2006) 545 galīgā redakcija.

⁽⁹⁾ Skat. EESK atzinumu par tematu Alternatīvo degvielas veidu attīstība un veicināšana autotransporta jomā ES — OV C 195, 18.08.2006., 75. lpp.

4.5 *Infrastruktūru optimizēšana.*

4.5.1 Eiropas transporta tīkli nodrošina fizisko infrastruktūru, kas vajadzīga transporta iekšējā tirgus darbībai, bet tās attīstības līmenis visā ES ir atšķirīgs, un ne visur pastāv satiksmes pārslogotības problēma.

4.5.2 Komiteja atbalsta vairākveidu pārvadājumu loģistikas ķēžu koncepciju kā efektīvāku risinājumu attiecībā uz pārslogotiem koridoriem, optimalizējot transporta infrastruktūras izmantošanu dažādu transporta veidu starpā un to ietvaros, kā, piemēram: Alpu tuneļu izmantošana, dzelzceļa koridori un vairākveidu transporta mezgli.

4.5.3 Nepieciešams atkārtoti uzsvērt perifēro reģionu un valstu un īpaši perifēro valstu problēmu, kas rodas to nošķirtības dēļ. Lai nodrošinātu to, ka šie reģioni, kas atrodas tālu no ES centrālās daļas, varētu pilnībā izmantot iekšējo tirgu, Eiropas transporta tīklu izveide jāpabeidz paredzētajos termiņos, un šim nolūkam būtu nepieciešams palielināt finansējumu, ko ES paredzējusi iepriekšminēto transporta tīklu, jo īpaši pārrobežu tīklu, izveidošanai (kā piemērus Komisija min caurlaidību Pirenejos, uz Spānijas — Francijas ceļiem un Alpos). Kopumā līdz ar pieejamības uzlabošanu uzlabojas konkurētspēja un paveras lielākas reģionālās attīstības iespējas.

4.5.4 Līdz ar iepriekšminēto līdzekļu palielināšanu Eiropas Savienībai stingri jāievēro saistības attiecībā uz jauktā finansējuma veicināšanu infrastruktūras nodrošināšanai, piedāvājot stabilitāti un juridiskās garantijas privātkapitāla iesaistīšanai transporta infrastruktūras izveidē un ekspluatācijā.

4.6 *Viedā mobilitāte.*

4.6.1 Kā iepriekš minēts, viedās transporta sistēmas dod iespēju efektīvāk un racionālāk izmantot infrastruktūras un tādējādi samazināt negadījumu skaitu, pārslogotību un aizsargāt vidi.

4.6.2 Eiropas satelītnavigācijas sistēma *Galileo* sāks darboties 2010. gadā, nākotnē nodrošinot pielietojumu visiem transporta

veidiem — piemēram, “viedais automobilis” ⁽¹⁰⁾ veicinās jauno tehnoloģiju izmantošanu transporta līdzekļos, SESAR programma palīdzēs uzlabot gaisa satiksmes kontroli Eiropas vienotajā gaisa telpā, un ERMTS sistēma palielinās valstu dzelzceļu tīklu savietojamību.

4.6.3 EESK pilnībā atbalsta vairākveidu transporta [Komisijas dokumentā: komodalitāte/dažādu transporta veidu maksimāls izmantojums un to kombinēšana] pieeju kā transporta nozares atbildi uz globalizāciju un pasaules tirgu atvēršanu. Lai attīstītu šo pieeju, būs nepieciešama infrastruktūru pielāgošana, lai veicinātu savietojamību, nodrošinot transporta nepārtrauktību un izvairoties no kavējumiem un pārtraukumiem loģistikas ķēdē. Vairākveidu transporta veicināšana palīdzēs attīstīt visus transporta veidus, jo īpaši tos, kuri šobrīd netiek pietiekami izmantoti.

4.7 *Vispasaules dimensija.*

4.7.1 EESK atkārtoti uzsver atzinumā par 2001. gada Balto grāmatu minēto ⁽¹¹⁾, ka starptautiskā transporta politika ir tirdzniecības politikas neatņemama sastāvdaļa un dažos aspektos arī Kopējās ārpolitikas un drošības politikas sastāvdaļa (KADP). Tādējādi Komiteja uzskata, ka minētajā jomā Eiropas Komisijai nepieciešamas tādas pašas pilnvaras, kādas Līgumos paredzētas attiecībā uz sarunām par starptautiskās tirdzniecības līgumiem, lai, rīkojoties Padomes uzdevumā, tā transporta jautājumos varētu pārstāvēt ES visās transporta politikas jautājumos kompetentās starptautiskās organizācijās, un tai jābūt pilnvarotai dalībvalstu vārdā vest sarunas par transporta nolīgumiem ar trešajām valstīm.

4.7.2 Tajā pašā laikā Komiteja uzskata, ka ir ļoti svarīgi strādāt pie muitas procedūru vienkāršošanas, lai, nepazeminot pakalpojuma kvalitāti ⁽¹²⁾, nepaaugstinātos tā izmaksas, un lai nodrošinātu principu par ES iekšējām robežām ievērošanu, piemēram, saskaņā ar Šengenas vai jebkādiem tam sekojošiem līgumiem.

Briselē, 2007. gada 15. martā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹⁰⁾ Komisijas paziņojums par tematu “Viedā automobiļa” iniciatīva — “Izpratnes padziļināšana par IST gudrākiem, drošākiem un tīrākiem transportlīdzekļiem” — COM(2006) 59 galīgā redakcija.

⁽¹¹⁾ OV C 241, 7.10.2002.

⁽¹²⁾ Skat. EESK atzinumu par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam par Kopienas muitas rīcības programmas (“Muita 2013”) izveidi”, OV C 324, 31.12.2006., 78.lpp.

PIELIKUMS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas

Pārskatītajā atzinuma projektā šāds formulējums tika noraidīts, lai aizvietotu to ar grozījumu, ko pieņēma pilnsapulce, lai gan tas ieguva vismaz vienu ceturto daļu derīgo balsu:

4.6.4. punkts

Attiecībā uz preču pārvadājumu loģistiku EESK ierosina valstu iestāžu noteiktos transporta ierobežojumus aizvietot ar ierobežojumiem, ko var koordinēt ES, un tādēļ jāpieņem Kopienas noteikumi minētajā jomā. Šādam pasākumam būtu jānotiek vienlaikus ar tāda Eiropas autotransporta minimālā tīkla izveidi, uz kuru neattiecas minētie ierobežojumi, līdz ar to nodrošinot ceļu satiksmi bez pārtraukumiem.

Balsošanas rezultāts:

82 balsis par grozījumu, 72 — pret un 9 atturas.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par biroja iekārtu energoefektivitātes marķēšanas programmu"

COM(2006) 576 galīgā redakcija — 2006/0187 (COD)

(2007/C 161/24)

Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 175. panta 1. punktu 2006. gada 19. oktobrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2007. gada 21. februārī. Ziņotājs — Voles kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 434. plenārajā sesijā, kas notika 2007. gada 14. un 15. martā (15. martā sēdē), ar 83 balsīm par un 2 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi.

1.1 EESK atzinīgi vērtē jauno nolīgumu ar ASV, kas paredz pagarināt *Energy Star* biroja iekārtu energoefektivitātes marķēšanas programmu koordināciju uz jaunu piecu gadu termiņu, un Komisijas apņēmību kopsolī ar tehnoloģisko progresu un elastīgākā veidā ieviest stingrākas energoefektivitātes specifikācijas attiecībā uz biroja iekārtām. EESK piekrīt priekšlikumam pārstrādāt Regulu (EK) Nr. 2422/2001, pielāgojot Kopienas programmas *Energy Star* īstenošanu jaunajam nolīgumam, ar šādām piezīmēm.

1.2 Kamēr reģistrācija *Energy Star* datubāzē ir priekšnoteikums dalībai publiskā iepirkuma konkursos ASV, priekšlikumā ir runa tikai par to, lai tiktu veicinātas tādu energoefektivitātes prasību piemērošana, kuras nav mazāk stingras kā *Energy Star* prasības biroja iekārtu publiskā iepirkuma jomā. EESK ierosina padarīt saistošāku prasību visos biroja iekārtu publiskā iepirkuma konkursos iekļaut nosacījumu par attiecīgo produktu atbilstību *Energy Star* prasībām.

1.3 ES pastāv vairākas energoefektivitātes marķēšanas sistēmas, piemēram, ekomarķēšana, ekodizains un daudzas valstu marķēšanas programmas. Komisija ir mēģinājusi savstarpēji saskaņot Kopienas marķēšanas programmas, tomēr rezultāti nav redzami. EESK aicina Komisiju efektīvāk saskaņot attiecīgās marķēšanas sistēmas, lai novērstu neskaidrības patērētājiem.

1.4 Sabiedrības informētība par *Energy Star* logotipu ir visnotaļ ierobežota, tādēļ EESK aicina saglabāt pienākumu Komisijai un dalībvalstīm popularizēt logotipu un rast iespēju finansēt tā veicināšanu, izmantojot attiecīgās programmas energoefektivitātes jomā, piemēram, "Saprātīga enerģija Eiropai" un Eiropas kampaņa par ilgtspējīgu enerģētiku.

1.5 EESK aicina pārskatīt Eiropas Kopienas *Energy Star* padomes (ECESB) kā konsultatīvas institūcijas sastāvu, iekļaujot

tajā visu dalībvalstu un ieinteresēto darba devēju un darba ņēmēju organizāciju pārstāvjus.

1.6 EESK aicina Komisiju palielināt atbalstu biroja iekārtu energoefektivitāti veicinošai tehnoloģiskajai attīstībai Septītās pamatprogrammas un citu zinātnes, pētniecības un inovācijas atbalsta programmu ietvaros.

1.7 Komisijai un dalībvalstīm būtu jākontrolē attiecīgo ražojumu atbilstība reģistrācijas prasībām, veicot nepieciešamās pārbaudes un izmēģinājumus, kā arī publicējot to pozitīvos vai negatīvos rezultātus, kas savukārt palielinātu *Energy Star* marķējuma uzticamību.

2. Ievads.

2.1 Priekšlikumā Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par biroja iekārtu energoefektivitātes marķēšanas programmu ir ierosināts pārstrādāt Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 6. novembra regulu (EK) Nr. 2422/2001 ⁽¹⁾, kas noteica biroja iekārtu marķēšanas ar *Energy Star* logotipu programmas īstenošanas noteikumus attiecībā uz biroja iekārtām (tostarp datoriem, monitoriem, drukas iekārtām, kopētājiem un faksa aparātiem). Eiropas Savienība saskaņā ar nolīgumu ar ASV 2000. gada 19. decembrī pievienojās programmai *Energy Star*, kura darbojas ASV kopš 1992. gada un ir pārņemta arī citās valstīs. EESK 2000. gadā pieņēma atzinumu par šo regulu ⁽²⁾.

2.2 Komisija tika nozīmēta kā vadības iestāde, kura atbild par *Energy Star* programmas īstenošanu. Ar Regulu (EK) Nr. 2422/2001 tika izveidota Eiropas Kopienas *Energy Star* padome (ECESB) kā konsultatīva institūcija, kurā ietilpa ražotāju, ekspertu, tirgotāju, patērētāju un vides aktivistu pārstāvji no dalībvalstīm, lai izvērtētu programmas īstenošanu Kopienā un ierosinātu jaunas tehniskās specifikācijas biroja iekārtu enerģijas patēriņa samazināšanai.

⁽¹⁾ OV L 332, 15.12.2001..

⁽²⁾ OV C 204, 18.7.2000..

2.3 Savā 27.03.2006 paziņojumā par Eiropas Kopienas programmas *Energy Star* īstenošanu 2001.-2005. gadā Komisija ierosināja pagarināt uz turpmākiem 5 gadiem nolīgumu ar ASV par *Energy Star* programmu, kura darbība izbeidzās 2006. gada jūnijā, ņemot vērā, ka:

- energoefektivitāte ir viens no galvenajiem ilgtspējīgas enerģētikas pilāriem, kā tas ir norādīts Komisijas Zaļajā grāmatā par energoefektivitāti;
- uz biroja iekārtām ir attiecināms ievērojams elektroenerģijas patēriņa īpatsvars pakalpojumu sektorā un mājāsaimniecībās, un šis īpatsvars pastāvīgi pieaug;
- *Energy Star* ir līdzeklis Kopienas un dalībvalstu pasākumu koordinēšanai, lai paaugstinātu energoefektivitāti un
- nodrošina mehānismu šādi saskaņošanai ar ASV, Japānu, Koreju un citiem svarīgākajiem tirgiem;
- tā kā ir sagaidāms, ka vairums ražotāju ievēros programmas *Energy Star* izvirzītās tehniskās prasības, tas būtiski veicinās enerģijas patēriņa samazināšanos visā nozarē;
- programmas *Energy Star* brīvprātīgais raksturs nodrošina piemērotu papildinājumu obligātajai ražojumu marķēšanai ar Direktīvās 92/75/EC un 2005/32/EC par ekodizaina prasībām paredzēto enerģētisko marķējumu un veicina tirgu pārredzamību.

2.4 Jauno nolīgumu Padome pieņēma 2006. gada 18. decembrī, un tas tika parakstīts 2006. gada 20. decembrī Vašingtonā. Nosakot stingrākas tehniskās prasības attiecībā uz ražojumiem, galvenā izmaiņa ir enerģijas patēriņa specifikāciju ieviešana ne tikai attiecībā uz nodrošes režīmu, bet arī uz citiem svarīgiem režīmiem un īpaši — uz darbības režīmu. Nolīguma C pielikums nosaka stingras un inovatīvas prasības attiecībā uz datoriem, monitoriem un attēlu veidošanas iekārtām (kopētājiem, drukas iekārtām, skeneriem un faksa aparātiem), kas saskaņā ar ECESB aplēsēm nākamajos trijos gados ES-27 varētu ietaupīt 30 TWh.

2.5 ECESB ierosināja programmu *Energy Star* īstenot efektīvāk un nodrošināt tehnisko specifikāciju ātrāku pielāgojamību tehnoloģijas attīstībai un tirgus pārmaiņām. Programmas *Energy Star* vienkāršošanai būtu jāveicina ietaupījumi gan Kopienas administrācijai, gan dalībvalstīm.

2.6 Priekšlikums regulai paredz grozīt šādus regulas 2422/2001 pantus:

- 6. pants — Logotipa reklāma. Komisija ierosina atbrīvot dalībvalstis un Komisiju no pienākuma reklamēt logotipu, jo programma ir brīvprātīga, un tās reklāma ir ražotāju interēs.

— 8. pants — ECESB vairs nesniegs pārskatu par *Energy Star* ražojumu ienākšanu tirgū. Tā vietā ir paredzēts konkurss. Komisija tiks atbrīvota arī no pienākuma informēt Padomi un Eiropas Parlamentu par ECESB darbībām, jo visa informācija ir pieejama Komisijas ECESB interneta portālā.

— 10. pants — Darba plāns. Komisija un ECESB kopīgi izstrādās darba plānu trim gadiem, kura īstenošana tiks pārraudzīta un publiskota vismaz reizi gadā.

— 11. pants — Sagatavošanas procedūras tehnisko kritēriju pārskatīšanai. Komisija un ECESB var ierosināt grozīt Nolīgumu un jo īpaši kopējās tehniskās specifikācijas. ECESB pienākumi tehnisko specifikāciju pārskatīšanas jomā ir samazināti.

— 13. pants — Īstenošana. Šis pants tiek svītrots, jo dalībvalstīm nav šādu pienākumu atskaitīties Komisijai.

3. Vispārējās piezīmes.

3.1 EESK atzinīgi vērtē Padomes lēmumu turpināt programmu *Energy Star* un jauno partnerattiecību nolīgumu ar ASV. Ņemot vērā biroja iekārtu arvien lielāko daudzumu un lietošanas apjomu, tā energoefektivitātes paaugstināšana ir pareizais ceļš elektroenerģijas patēriņa samazināšanas virzienā. Tādēļ EESK atbalsta Komisijas centienus jaunajā nolīgumā ieviest stingrākas specifikācijas dažādām biroja iekārtu kategorijām atbilstoši tehnoloģiskajam progresam.

3.2 Savā atzinumā par Regulu (EK) Nr. 2422/2001 Komiteja uzsvēra nepieciešamību periodiski atjaunināt nolīgumu, paaugstinot energoefektivitātes specifikāciju prasības atbilstoši tehnoloģiskā progresa gaitai, un šī prasība paliek spēkā arī attiecībā uz jauno *Energy Star* programmu.

3.3 Kamēr reģistrācija *Energy Star* datubāzē ir priekšnoteikums dalībai atklātos konkursos ASV, ES šāda prasība nepastāv. Komiteja atzinīgi vērtē to, ka regula uzliek par pienākumu Komisijai un publiskajām iestādēm valstu līmenī ieviest vismaz tikpat stingras energoefektivitātes prasības kā tās, kuras ir noteiktas *Energy Star* ietvaros attiecībā uz atklātiem konkursiem par biroja iekārtu iepirkumu. Komiteja sagaida, ka Komisija pati šajā ziņā rādīs priekšzīmi un piemēros šīs prasības atklātajos konkursos, kurus tā rīko, tostarp attiecībā uz Kopienas atbalstu attīstībai.

3.4 ES programma *Energy Star* ir viena no vairākām marķējuma programmām ražojumu energoefektivitātes jomā; daudzas no tām attiecas arī uz biroja iekārtām, tostarp Kopienas ekomarķēšana, ekodizains un valstu marķēšanas programmas, piemēram, "Nordic Swan", Zviedrijas TCO, Vācijas "Blue Angel" u. c. Komisija acīmredzot mēģināja saskaņot *Energy Star* ar citām

Kopienas marķēšanas sistēmām, tomēr rezultāti nav redzami. Tādēļ EESK aicina Komisiju efektīvāk koordinēt šos pasākumus, samērojot, saskaņojot un izmantojot kopīgās tehniskās specifikācijas tādējādi, lai patērētāji un lietotāji varētu gūt skaidrāku ieskatu par piedāvāto ražojumu enerģētiskajiem un ekoloģiskajiem standartiem un netiktu mulsināti ar daudzajiem uz produktiem esošajiem marķējumiem. Tā aicina attiecīgās dalībvalstu iestādes vajadzības gadījumā rūpīgi izvērtēt *Energy Star* specifikācijas.

3.5 Nolīgums paredzēja tālejošus un dinamiskus veicināšanas pasākumus, lai sekmētu patērētāju un lietotāju informētību par logotipu. EESK konstatē, ka Komisijas un dalībvalstu sasniegtie rezultāti ir neapmierinoši. Sabiedrība ir visai maz informēta par logotipu, kurš faktiski neietekmē iegādājamo biroja iekārtu izvēli, kas savukārt neveicina ražotāju ieinteresētību to reklamēt. Nedz patērētāju, nedz uzņēmēju vai darba devēju organizācijas nav iesaistītas logotipa veicināšanā. Tādēļ Komiteja aicina saglabāt Komisijas un dalībvalstu pienākumu veicināt logotipa publicitāti un pastiprināt tā reklamēšanu. Tā iesaka iekļaut šos pasākumus projektos, kurus var finansēt no programmas "Saprātīga enerģija Eiropai" (IEE), Eiropas kampaņas par ilgtspējīgu enerģētiku un citu programmu līdzekļiem.

3.6 Tīmekļa vietnē www.eu-energystar.org ir pieejams enerģijas kalkulators individuālu aprēķinu veikšanai, taču uzņēmējus vajadzētu orientēt uz to, lai *Energy Star* specifikāciju datus iekļautu attiecīgajās rokasgrāmatās ar norādēm par to, kā iekārtas izmantot visenergoefektīvākajā veidā.

4. Īpašas piezīmes.

4.1 ECESB pašreizējā sastāvā nav pietiekami pārstāvētas darba devēju, darba ņēmēju organizācijas, ieinteresētās NVO un visas dalībvalstis. Tādēļ Komiteja aicina Komisiju to pārveidot, lai tajā būtu nodrošināta iespējami labāka pārredzamība un pārstāvība.

4.2 Komisijai vajadzētu pastiprināt savu atbalstu tehnoloģiskajai attīstībai ar stingrāku energoefektivitātes specifikāciju ieviešanu, kā arī ar zinātnes, pētniecības un inovācijas programmām, īpaši ar Septīto pamatprogrammu.

4.3 Šajā sakarā būtu jānodrošina skaidrāka atšķirība starp tādu *Energy Star* logotipu, ar kuru ir marķētas vecākas iekārtas, un tādu, ar ko marķē iekārtas, kuras atbilst stingrākiem kritērijiem saskaņā ar jaunā Nolīguma C pielikumu. Dažās marķēšanas sistēmās tiek norādīts specifikāciju apstiprināšanas datums. Komiteja iesaka to apspriest ar ASV partneriem.

4.4 Komisijai vajadzētu regulāri publicēt informāciju par ietaupījumiem, kas panākti, piemērojot stingrākas energoefektivitātes specifikācijas biroja iekārtām *Energy Star* programmas ietvaros un sniegt konkrētus energotaupības piemērus attiecībā uz publisko sektoru, uzņēmumiem un mājsaimniecībām.

4.5 Saskaņā ar *Energy Star* nolīgumu partneri kontrolē ražojuma atbilstību reģistrācijas prasībām. Tādēļ regulā būtu jānosaka uzdevumi, kas jāveic dalībvalstīm attiecībā uz šāda monitoringa nodrošināšanu, kā arī pamatnostādnes tā veikšanai. Nav tādu Komisijas dokumentu, kuros būtu sniegta informācija par datubāzē reģistrētu ražojumu kontroli vai monitoringu. Ja šādi dati ir, tie būtu jāpadara pieejami programmas tīmekļa vietnē; ja tādu nav, būtu lietderīgi veikt attiecīgās iekārtas pārbaudi un publicēt tās rezultātus. To nedarot, var ciest logotipa uzticamība.

4.6 EESK iesaka saglabāt Komisijas sākotnējo pienākumu sagatavot un iesniegt Eiropas Parlamentam un Padomei biroja iekārtu energoefektivitātes monitoringa ziņojumu, ierosinot attiecīgus papildinājumus programmā līdz Nolīguma 5 gadu spēkā esamības termiņa beigām.

Briselē, 2007. gada 15. martā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko konkurences noteikumus attiecina uz pārvadājumiem pa dzelzceļu, autoceļiem un iekšējiem ūdensceļiem”

COM(2006) 722 galīgā redakcija — 2006/0241 (COD)

(2007/C 161/25)

Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 171. panta 2. punktu 2006. gada 12. decembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

Par komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2007. gada 21. februārī (ziņotājs — SIMONS kgs).

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 434. plenārajā sesijā, kas notika 2007. gada 14. un 15. martā (15. martā sēdē), ar 81 balsi par un 1 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Ievads.

1.1 Veicinot Eiropas tuvināšanos iedzīvotājiem, Komisija lielu nozīmi piešķir Kopienas tiesību aktu vienkāršošanai un precizēšanai, lai tos padarītu pieejamākus vienkāršajiem iedzīvotājiem, tādējādi viņiem sniedzot jaunas iespējas un izdevību izmantot viņiem piešķirtās konkrētās tiesības. Šo mērķi nevar sasniegt, kamēr daudzie noteikumi, kas vairākas reizes un bieži vien būtiski tikuši grozīti, daļēji atrodami sākotnējā dokumentā, bet daļēji — vēlākajos lēmumos par tā grozījumiem. Lai iepazītos ar spēkā esošajiem noteikumiem, ir nepieciešams izskatīt daudzus dokumentus un salīdzināt dažādus lēmumus. Vairākkārt grozīto noteikumu kodifikācija ir nepieciešama arī tādēļ, lai Kopienas tiesības padarītu skaidras un pārskatāmas.

1.2 Skatāmā priekšlikuma mērķis ir veikt Padomes 1968. gada 19. jūlija Regulas (EEK) Nr. 1017/68, ar ko konkurences noteikumus attiecina uz pārvadājumiem pa dzelzceļu, autoceļiem un iekšzemes ūdensceļiem, kodifikāciju. Jaunā regula aizstās dažādos tajā ietvertos tiesību aktus; priekšlikums ļauj pilnībā saglabāt kodificēto tiesību aktu saturu, tos tikai apkopojot un ieviešot tādus formālus grozījumus, kas nepieciešami kodifikācijas veikšanai.

2. Piezīmes.

2.1 Lai gan priekšlikums pilnībā atbilst otrajā punktā paredzētajiem nosacījumiem, EESK uzskata par nepieciešamu steidzami izvērtēt, vai 5. panta 2. punkts pašreizējā redakcijā nav novecojis. Tajā paredzētais periods, kas ir “sešu mēnešu laikā no pievienošanās dienas”, norādītajām valstīm (Austrijai, Somijai,

Zviedrijai, un desmit dalībvalstu grupai, kas pievienojās vēlāk) jau sen ir beidzies. Piektā panta 2. punktam būtu jēga tikai gadījumā, ja attiecīgie nolīgumi, lēmumi un savstarpēji pieņemta prakse vēl tiktu izvērtētas vai apspriestas kādā ES iestādē, bet vispirms to vajadzētu noskaidrot.

2.2 Turklāt tādā gadījumā būtu jāizmanto burtisks Līguma 81. panta 1. punkta formulējums, jo 81. panta 1. punkts attiecināms tikai uz nolīgumiem “uzņēmumu starpā”, nevis visiem nolīgumiem, un tikai “uzņēmumu apvienību” lēmumiem, nevis visiem lēmumiem.

2.3 EESK izmanto šo izdevību, lai vēlreiz atgādinātu ES iestādēm, ka jūras transporta un iekšzemes ūdensceļu transporta apvienošana, nosaucot tos par “ūdensceļu transportu”, — kā tas ir darīts, veicot Baltās grāmatas par transportu vidusposma pārskatīšanu, Eiropas Komisijas tiesību aktu izstrādes un darba plānā 2007. gadam, Padomes prezidentvalsts Vācijas programmā, kā arī prezidentvalstu Vācijas, Portugāles un Slovēnijas daudzgadu programmā vai arī Eiropas Parlamentā notiekošajās diskusijās par Komisijas priekšlikumu par atbildību nelaimes gadījumos pasažieru pārvadājumos pa ūdensceļiem — var būt nopietnu politisku pārpratumu avots. Iekšzemes ūdensceļu un ūdens transporta līdzekļu tiesiskais regulējums pilnīgi atšķiras no tā, kas attiecas uz tuvsatiksmes un tālsatiksmes jūras transportu. Skatāmajā priekšlikumā norādīts atbilstošs tiesiskais pamats, kas līdz šim ir bijis viegli izmantojams politikā, piemēram, iekšzemes transporta politikā, ietverot dzelzceļa transportu, autoceļu transportu, iekšzemes kuģošanu, kā arī vairāku veidu pārvadājumus.

Briselē, 2007. gada 15. martā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas

priekšsēdētājs

Dimitris DIMITRIADIS